

**UNIVERZITA KARLOVA
FILOZOFICKÁ FAKULTA**

Ústav germánských studií
Filologie – germánské jazyky a literatury

JANA KIJONKOVÁ

**VALENTIE EN VOLGORDE
OVER PSYCH-VERBS IN HET HEDENDAAGS NEDERLANDS**

Valence a slovosled
Psychologická slovesa v současné nizozemštině

Valency and Word Order
Psych-Verbs in Contemporary Dutch

DISERTAČNÍ PRÁCE

Vedoucí práce: Prof. dr. hab. Jan Pekelder

Konzultant: Prof. dr. Timothy Colleman

2016

Prohlašuji, že jsem disertační práci napsala samostatně s využitím pouze uvedených a řádně citovaných pramenů a literatury a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

.....
Jana Kijonková

DANKWOORD

Eerst en vooral zou ik graag mijn promotor Jan Pekelder willen bedanken voor de uitstekende begeleiding, het verstrekken van onontbeerlijke informatie en het kritisch evalueren van mijn proefschrift. Ook wil ik mijn copromotor Timothy Colleman van UGent bedanken voor het consult en hulp met mijn corpus. Daarnaast ook een woord van dank aan de collega's en personeel van de afdeling Nederlandse Taalkunde van UGent voor hun menig advies tijdens mijn studieverblijf en aan alle informanten voor het beoordelen van honderden zinnen. Speciale dank gaat uit naar Toon Beerten. Zjef Beerten wil ik vermelden voor zijn hulp bij de enquêtes. Ten slotte wil ik al mijn vrienden en collega's in Praag en vooral mijn familie bedanken voor hun niet aflatende morele steun.

ABSTRAKT

Cílem práce je pokusit se najít odpověď na otázku, zda a do jaké míry ovlivňuje valence psychologických sloves slovosled v nizozemské větě. Valencí se rozumí schopnost slovesa vázat na sebe jiné větné členy tak, aby vznikla gramaticky správná věta. Bereme však v potaz nejen syntaktickou, ale i sémantickou stránku valence. Jinými slovy nás nezajímá pouze počet aktantů, které sloveso váže, ale také jejich sémantické vlastnosti.

Zaměřujeme se na střední část nizozemské věty (tzv. „middenstuk“), což je úsek mezi dvěma větnými póly. První pól je tvořen slovesem v určitém tvaru ve větě hlavní, nebo spojovacím výrazem ve větě vedlejší. Druhý pól tvoří v hlavní větě sloveso nebo slovesa v neurčitém tvaru, ve větě vedlejší pak sloveso v určitém tvaru, popř. spolu se slovesem či slovesy v neurčitém tvaru. V odborné jazykovědné literatuře se poukazuje na to, že ve střední části některých nizozemských vět stojí nominální podmět za nominálním předmětem přímým nebo nepřímým, což vybočuje z běžného slovosledu, tj. postavení podmětu před předmětem. Většina sloves, která na sebe na základě své valence takové podměty a předměty váže, patří do kategorie tzv. psychologických sloves. Tato slovesa vyjadřují situaci, kdy u živé bytosti dochází ke změně duševního stavu.

Z analýzy vět obsahujících psychologická slovesa vyplynulo, že nejdůležitějšími faktory ovlivňující slovosled ve střední části nizozemské věty jsou reálná životnost a rozdíl mezi konkrétními a abstraktními entitami. Podmět, který označuje neživou, abstraktní entitu, může být umístěn za přímý nebo nepřímý předmět, kdežto podmět označující entitu živou, případně neživou, ale konkrétní, stojí vždy před předmětem. Dalo by se říci, že podmět a předmět za určitých podmínek ztrácejí své typické rysy. Podmět pak přejímá vlastnosti předmětu a předmět naopak vlastnosti podmětu.

Klíčová slova: nizozemština – valence – psychologická slovesa – slovosled – předmět přímý
– předmět nepřímý – podmět

ABSTRACT

This research aims to find out whether and to what extent the valency of psych-verbs influences the word order in the Dutch sentence. Valency is defined as the ability of a verb to bind a number of elements in order to form a grammatically correct sentence. However, valency has to be seen not only from the syntactic, but also from the semantic point of view. In other words, we are not only interested in the number of elements a verb requires, but also in the semantic features of these elements.

It has been noted by a number of linguists that certain verbs allow for the nominal subject to be placed behind the nominal direct or indirect object in the middle field of the Dutch sentence, i.e. between the finite verb and the final verb cluster in the main clause or between the complementizer and the verb cluster in the subordinate clause. This is contrary to the tendency to put nominal subject before the nominal object in the middle field. Most of the verbs described to behave in this manner are called psych-verbs or psychological verbs. These verbs refer to a situation in which an animate entity is subject to a change of psychological state.

The analysis of sentences with psych-verbs has shown that animacy is the most important factor to influence word order in the middle field, followed by the distinction between concrete and abstract entities. A subject that refers to an inanimate and abstract entity has a chance of being placed behind the direct or indirect object in the middle field, whereas an animate subject or a subject that refers to an inanimate and concrete entity comes before the object. We can say that both subject and object lose their features under certain conditions. The subject acquires the properties of object, which in turn acquires the properties of subject.

Keywords: Dutch – valency – psych-verbs – word order – middle field – direct object
– indirect object – subject

ABSTRACT

In dit onderzoek proberen we het antwoord te vinden op de vraag of, en zo ja, in hoeverre, de valentie van psych-verbs de woordvolgorde in het middenstuk beïnvloedt. Valentie wordt gedefinieerd als het vermogen van een werkwoord om met andere constituenten verbonden te worden zodat een grammaticale zin ontstaat. Valentie dient gezien te worden niet alleen vanuit het syntactisch, maar ook semantisch oogpunt. Met andere woorden: het is niet alleen belangrijk met hoeveel elementen of participanten een werkwoord verbonden kan worden, maar moet ook de semantische aard van de participanten in acht genomen worden.

Het is door verschillende taalkundigen aangetoond dat bij bepaalde werkwoorden de volgorde in het middenstuk omgekeerd kan worden, dus direct of indirect object vóór subject, hoewel de algemene tendens voor de plaatsing van nominale constituenten in het middenstuk subject vóór direct of indirect object is. De meeste werkwoorden die zich syntactisch op deze manier gedragen, behoren tot de zogenaamde psych-verbs. Deze werkwoorden verwijzen naar een situatie waarin een bezielde entiteit onderhevig is aan een verandering van de psychologische gesteldheid.

Uit de analyse van zinnen met psych-verbs is gebleken dat bezielde en de semantische indeling van concrete en abstracte subjecten de belangrijkste factoren zijn bij de volgorde in het middenstuk. Een onbezielde en abstract subject heeft een kans om achter het direct of indirect object te staan, terwijl een bezielde subject of een onbezielde subject dat concreet is, altijd vóór het object staat. We kunnen zeggen dat zowel het subject als het object in bepaalde gevallen de prototypische kenmerken verliest. Het subject vertoont de kenmerken van het object, terwijl het object op zijn beurt de kenmerken van het subject vertoont.

Keywords: valentie – psych-verbs – woordvolgorde – middenstuk – subject – direct object
– indirect object

INHOUD

Hoofdstuk I: INLEIDING	12
1 Object van het onderzoek en onderzoeksvraag	12
2 Stappen van het onderzoek	13
Hoofdstuk II: STAND VAN HET ONDERZOEK	14
1 Van zuurstof naar zuren – de ontwikkeling en aspecten van verbale valentie	14
1.1 Definitie en oorsprong van valentie	14
1.1.1 Andere benamingen voor valentie	17
1.1.2 Valentiewoordenboeken	18
1.2 Valentiepotentieel en valentieschema	19
1.2.1 Avalente werkwoorden	22
1.2.2 Monovalente werkwoorden	24
1.2.3 Divalente werkwoorden	25
1.2.4 Trivalente werkwoorden	26
1.2.5 Tetravalente werkwoorden?	27
1.3 Noodzakelijke aanvullingen	28
1.4 Niet-noodzakelijke aanvullingen	30
1.5 Gelexicaliseerde versus lege valentieposities	32
1.6 Beschrijving van valentie	35
1.6.1 Syntactisch-functionele beschrijving	35
1.6.2 Semantische rollen	36
1.6.3 Polysemie en homonymie	40
1.7 Valentie – het voorrecht van werkwoorden?	40
2 Nederlandse woordvolgorde met aandacht voor het middenstuk	42
2.1 Volgordeprincipes	42
2.1.1 Het principe van de polen	42
2.1.2 Links-rechts-principe	44
2.1.3 Inherentieprincipe	47
2.1.4 Complexiteitsprincipe	48
2.1.5 Syntactisch principe	50
2.2 De plaatsing van SUB en DOB/IOB binnen het middenstuk	50
2.2.1 Direct object	51
2.2.2 Indirect object	51
2.2.3 Ondervindend voorwerp	55
2.2.4 DOB of IOB?	56
2.3 De plaatsing van DOB en IOB vóór SUB in het middenstuk	57
2.4 Parameters die een rol kunnen spelen bij de DOB/IOB-SUB-volgorde	59
2.4.1 Valentie	59
2.4.2 Bezieldheid	60
2.4.3 Geaffecteerdheid	64
2.4.4 Informatiewaarde en (on)bepaaldheid	66

2.4.5 Complexiteit.....	67
2.4.6 Concrete versus abstracte stimulus.....	68
2.4.7 Conclusie.....	68
3 Psych-verbs ont(k)leed.....	69
3.1 Psych-verbs in de vakliteratuur.....	69
3.2 De rol van experiencer en stimulus.....	73
3.3 Onze definitie van psych-verbs.....	77
Hoofdstuk III: BESCHRIJVING VAN HET CORPUS.....	79
1 Methode.....	79
1.1 Het corpus.....	79
1.1.1 Criteria.....	79
1.1.2 Gebruikte corpora.....	82
1.1.3 Wijze van zoeken.....	83
1.2 Codering van de corpusdata.....	85
1.2.1 Valentie.....	86
1.2.2 Bezieldheid.....	87
1.2.3 Geaffecteerdheid.....	87
1.2.4 Informatiewaarde en bepaaldheid.....	88
1.2.5 Complexiteit.....	89
1.2.6 Concrete versus abstracte NP's.....	90
2 Resultaten.....	90
2.1 Valentie.....	92
2.2 Bezieldheid.....	93
2.3 Geaffecteerdheid.....	95
2.4 Informatiewaarde en bepaaldheid.....	96
2.5 Complexiteit.....	97
2.6 Concrete versus abstracte NP's.....	98
2.7 Kenmerken van de NP's in zinnen met de DOB/IOB-SUB-volgorde.....	100
3 Hypotheses.....	103
Hoofdstuk IV: ANALYSE VAN DE WOORDVOLGORDE.....	104
1 <i>Overkomen en overvallen</i>	105
1.1 Valentie.....	105
1.2 Bezieldheid.....	110
1.3 Geaffecteerdheid.....	112
1.4 Informatiewaarde en bepaaldheid.....	114
1.5 Complexiteit.....	115
1.6 Concreet versus abstract SUB.....	118
1.7 Conclusies.....	119
2 <i>Overweldigen, overrompelen en overdonderen</i>	121
2.1 Valentie.....	122
2.2 Bezieldheid.....	125
2.3 Geaffecteerdheid.....	126

2.4 Informatiewaarde en bepaaldheid	127
2.5 Complexiteit	129
2.6 Concreet versus abstract SUB.....	130
2.7 Conclusies.....	130
3 <i>Experienter-SUB psych-verbs: bewonderen, betreuren, haten en missen</i>	132
3.1 Bezieldheid	133
3.2 Geaffecteerdheid	136
3.3 Informatiewaarde en bepaaldheid	137
3.4 Complexiteit	139
3.5 Concreet versus abstract SUB.....	140
3.6 Conclusies.....	140
4 <i>Beledigen, bevredigen en bevallen</i>	141
4.1 Bezieldheid	141
4.2 Geaffecteerdheid	144
4.3 Bepaaldheid en complexiteit.....	145
4.4 Concreet versus abstract SUB.....	147
4.5 Conclusies.....	149
5 <i>Verrassen, verbazen, verwonderen en verwarren</i>	151
5.1 Valentie.....	151
5.2 Bezieldheid	153
5.3 Geaffecteerdheid	155
5.4 Bepaaldheid en complexiteit.....	156
5.5 Concreet versus abstract SUB.....	157
5.6 Conclusies.....	158
6 <i>Vervelen, interesseren, storen en boeien</i>	159
6.1 Valentie.....	160
6.2 Bezieldheid	160
6.3 Geaffecteerdheid	162
6.4 Bepaaldheid en complexiteit.....	163
6.5 Concreet versus abstract SUB.....	164
6.6 Conclusies.....	166
Hoofdstuk V: CONCLUSIES	168
1 Algemene conclusies	168
1.1 Volgordevarianten in het middenstuk	168
1.1.1 SUB-DOB-volgorde als de enige of als voorkeursvariant.....	169
1.1.2 Beide volgordes als aanvaardbare varianten.....	171
1.1.3 DOB-SUB-volgorde als voorkeursvariant.....	172
1.1.4 IOB-SUB-volgorde als enige variant	173
1.2 Parameters met en zonder invloed op de volgorde in het middenstuk.....	174
1.2.1 Bezieldheid.....	175
1.2.2 Concreet versus abstract SUB.....	175
1.2.3 Geaffecteerdheid	177
1.2.4 Bepaaldheid en complexiteit.....	177

1.2.5 Het derde argument	178
2 Discussie en vragen.....	179
2.1 Corpus	179
2.2 Enquête.....	180
2.3 Parameters die de volgorde kunnen beïnvloeden.....	180
2.4 Kenmerken van SUB en DOB/IOB	182
3 Besluit	183
BIBLIOGRAFIE	185
Bijlage 1: CORPUS.....	193
Bijlage 2: CODERING VAN DE CORPUSDATA	213
Bijlage 3: ENQUÊTES	233

LIJST VAN AFKORTINGEN

AP – adjectival phrase

AdvP – adverbial phrase

BEP – bepaling

[+bep] – bepaald

[-bep] – onbepaald

DAT – datief

DOB – direct object

exp – experiencer

GWHN – Van Dale Groot woordenboek hedendaags Nederlands

INF – infinitief

IOB – indirect object

LRP – links-rechts-principe

NOM – nominatief

NP – noun phrase

PLUR – pluralis

PP – prepositional phrase

ProP – pronominal phrase

PV – persoonsvorm

stim-E – externe stimulus

stim-I – interne stimulus

SUB – subject

V – werkwoord

VP – verb phrase

POB – prepositioneel object

I

INLEIDING

Dit proefschrift handelt over een onderzoek naar de gevolgen die de valentie van een bepaalde categorie V's bekend als psych-verbs, kan hebben op de volgorde van de zinsdelen binnen de Nederlandse zin. Aangezien de Nederlandse zin een brede term is, hebben we ons beperkt tot het deel ervan dat in verband met deze werkwoorden het interessantste is, namelijk het middenstuk. Binnen het middenstuk behandelen we voornamelijk het SUB en het DOB of IOB. Wat de beweegredenen zijn die tot deze keuze hebben geleid, wordt in de volgende paragraaf toegelicht.

1 Object van het onderzoek en onderzoeksvraag

Het is door verschillende taalkundigen aangetoond dat psych-verbs zich syntactisch op een bijzondere manier gedragen. Haeseryn et al. (1997: 1322) zeggen bijvoorbeeld dat bij deze V's de volgorde in het middenstuk omgekeerd kan worden, dus DOB of IOB vóór SUB, hoewel de algemene tendens voor de plaatsing van NP's in het middenstuk SUB vóór DOB of IOB is. Vergelijk de volgorde SUB-DOB in (1) en SUB-IOB in (2) met de volgorde DOB-SUB in (3) en IOB-SUB in (4).

(1) morgen |wil| Jan_{SUB} een boek_{DOB} |kopen|

(2) dat |gaf| de man_{SUB} het jongetje_{IOB}

(3) toen |overviel| de soldaten_{DOB} een hevig heimwee_{SUB}

(4) daartoe |ontbrak| de man_{IOB} echter de nodige moed_{SUB}

Het doel van dit onderzoek is om de volgorde SUB-DOB/IOB en DOB/IOB-SUB van de NP's in het middenstuk van een aantal Nederlandse zinnen met psych-verbs te bestuderen en te bepalen welke syntactische en semantische parameters van valentie invloed kunnen hebben op de volgorde van de NP's in het middenstuk. Hierbij interesseert ons ook de vraag welke V's enerzijds uitsluitend de volgorde SUB-DOB of SUB-IOB in het middenstuk toelaten en anderzijds voor welke V's ook de omgekeerde volgordevariant mogelijk is.

2 Stappen van het onderzoek

In het volgende, theoretische hoofdstuk II geven we ten eerste een overzicht van de literatuur die zich bezighoudt met valentie. We doen zowel de syntactische als de semantische aspecten van de valentie uit de doeken. Ten tweede bestuderen we de Nederlandse woordvolgorde, de positie van het SUB en het DOB of IOB in het middenstuk alsook verschillende parameters die volgens de vakliteratuur een rol bij de omgekeerde volgorde kunnen spelen. Ten derde nemen we de definitie en de semantische aspecten van psych-verbs onder de loep en formuleren we aan de hand hiervan onze eigen definitie van deze categorie V's.

In hoofdstuk III besteden we aandacht aan ons corpus zinnen. Deze zinnen bevatten V's die in onze definitie als psychologisch kunnen worden beschouwd. In dit hoofdstuk beschrijven we de wijze waarop het corpus samengesteld werd en waarop de data erin gecodeerd werden. Vervolgens formuleren we een aantal hypothesen. In hoofdstuk IV wordt een grondige analyse gepresenteerd per psych-verb dat zich in het corpus bevindt. We onderzoeken welke parameters de volgorde in het middenstuk kunnen beïnvloeden. Hiervoor maken we ook gebruik van schriftelijke enquêtes. Ten slotte zullen we in hoofdstuk V de belangrijkste conclusies samenvatten en bespreken en onze onderzoeksvraag proberen te beantwoorden.

II

STAND VAN HET ONDERZOEK

In hoofdstuk II houden we ons ten eerste bezig met diverse aspecten van verbale valentie (§1). Daarna komen de principes van woordvolgorde in het Nederlands, de volgorde van het SUB en het DOB of IOB in het middenstuk, en de vooropplaatsing van het DOB of IOB aan bod (§2). De laatste paragrafen beschrijven de stand van het onderzoek op het gebied van psych-verbs (§3).

1 Van zuurstof naar zuren – de ontwikkeling en aspecten van verbale valentie

In dit onderdeel van hoofdstuk II wordt de term en de oorsprong van verbale valentie besproken (§1.1). Vervolgens richten we onze aandacht op het valentiepoteentieel oftewel het aantal opgeroepen valentieposities van V (§1.2), noodzakelijke en niet-noodzakelijke aanvullingen bij V (§1.3 en §1.4), de lexicalisering van de valentieposities (§1.5) en aspecten van de beschrijving van valentie (§1.6). Tot slot behandelen we de vraag of valentie uitsluitend V's of ook andere woordsoorten zou kunnen betreffen (§1.7).

1.1 Definitie en oorsprong van valentie

Valentie (Lat. *valentia*, 'kracht', 'capaciteit') in bredere zin is een vermogen van een element om met andere elementen verbonden te worden.¹ De term werd rond 1868 ingevoerd via het Duitse *Valenz* en duidt het vermogen van een scheikundig element aan om met een bepaald aantal atomen van een ander element verbonden te worden (Allerton 1982: 2).

Valentie komt voor in alle talen die over V's beschikken. V's moeten volgens Allerton (1982: 1) ingedeeld worden volgens de soorten zinnen waarin ze verschijnen. Zie (1)–(3).

- (1) Oliver stumbled
- (2) Oliver damaged the key
- (3) Oliver thrust the key into the lock

¹ Bron: www.etymonline.com

De V's in de bovenstaande zinnen komen vrij gebruikelijk voor in de gegeven contexten. Als we de V's echter in een verschillende context zetten, krijgen we ongrammaticale zinnen. Zie (4)–(9).

- (4) *Oliver stumbled the key
- (5) *Oliver damaged
- (6) *Oliver thrust
- (7) *Oliver thrust the key
- (8) *Oliver stumbled the key into the lock
- (9) *Oliver damaged the key into the lock

V's verschijnen dus in bepaalde zinsstructuren, zoals Allerton stelt, en hoewel sommige in meer dan één structuur voorkomen (bijv. *push* kan gebruikt worden in plaats van *stumble*, *damage* of *thrust* in (1)–(3) hierboven), zijn de meeste V's beperkt tot één zinsstructuur (Allerton 1982: 2).

De bedoeling van het concept van valentie is, zoals Allerton (ibid.) het formuleert, de verschillende vermogens te beschrijven die V in diverse zinsstructuren heeft. Dit brengt ons tot de nauwere betekenis van valentie en Allertons definitie (ibid.), namelijk dat valentie het vermogen van V is om met andere constituenten verbonden te worden, net zoals valentie in de scheikunde. Allerton (ibid.) gebruikt natrium als voorbeeld. Natrium is monovalent omdat een atoom van natrium verbonden wordt met slechts één ander atoom binnen de structuur van een verbinding, dus het wordt bijvoorbeeld gecombineerd met een enkel atoom van waterstof. Zuurstof is op zijn beurt divalent, dat wil zeggen dat een atoom van zuurstof twee atomen van bijvoorbeeld waterstof nodig heeft om aan zijn valentiebehoeften te voldoen. Op dezelfde manier vereist een divalente V zoals *vangen* twee NP's – een SUB en een DOB – om aan zijn valentiebehoeften te voldoen. Zie (10).

- (10) mijn kat vangt muizen

In de taalkunde wordt de Franse taalkundige Lucien Tesnière traditioneel als grondlegger van de term *valentie* beschouwd. Hij werd bij het bedenken ervan geïnspireerd door De Saussure en zijn term *valeur*, het Franse woord voor 'waarde' (Lat. *valor*) (Čermák 1991: 15).

De Saussure gebruikt de term 'valeur' in verband met het taalteken – hij zegt dat het taalteken op zichzelf geen waarde heeft; die krijgt het pas in relatie tot andere tekens in het taalsysteem (De Saussure 1967: ix).

Tesnière (1959: 238) vergelijkt V met een soort atoom dat haakjes heeft (“une sorte d’atome crochu”) om een bepaald aantal andere elementen aan te kunnen trekken. Het aantal haakjes duidt het aantal participanten aan die de V kan beheren en die Tesnière *actants* noemt. Dit vormt de zogenaamde ‘verbale valentie’.²

Ook de Nederlandse taalkundigen houden zich met de term ‘valentie’ bezig, onder andere Leclercq (1988), Vandeweghe (2013) en Van Belle et al. (2003). Vandeweghe (2013: 46) definieert ‘valentie’ als het geheel aan verbindingsmogelijkheden van V op grond van zijn lexicale betekenis. Dat wil zeggen: aspecten van de betekenis die in het mentale lexicon opgeslagen liggen. Als voorbeeld geeft hij *verzorgen* dat er verantwoordelijk voor is dat er een DOB in de zin verschijnt, omdat het om een overgankelijke of transitieve V gaat.

Allerton (1982: 2) en Oppentocht (1999: 12–13) constateren echter dat de onderscheiding tussen transitieve en intransitieve V’s onvoldoende is om het concept van valentie te omvatten. Tesnière (1959: 242) wijst erop dat traditionele grammatica’s geen speciale term hebben om de V’s met drie participanten aan te duiden en classificeert ze, samen met de V’s met twee participanten, onder het begrip transitieve V’s.

Volgens Den Hertog (1903) vallen V’s met drie participanten echter niet onder de transitieve V’s. De laatste definieert hij als “werkwoorden, die een lijdend voorwerp als aanvulling eischen” (dus V’s met twee participanten – SUB en DOB). Tot intransitieve V’s behoren “alle andere (...), dus alle subjectieve V’s (...) en alle objectieve V’s, die uitsluitend van een meewerkend of oorzakelijk voorwerp vergezeld kunnen zijn” (1903: 138, 140).³ Dat zijn dus V’s met één participant (nl. SUB: bijv. *blaffen*), V’s met twee participanten (nl. SUB en meewerkend voorwerp: bijv. *iemand/iets horen*; of SUB en POB: bijv. *naar iemand/iets verlangen*) of V’s met drie participanten (nl. SUB en twee objecten: bijv. *iemand iets geven*).⁴

² Zie verder §1.2.

³ ‘Subjectieve V’s’ duiden werkingen aan waarbij geen andere zelfstandigheid dan het onderwerp betrokken is. Tot de subjectieve V’s behoren vooral de V’s die ‘verkeren’ of ‘in een toestand komen’ betekenen (*zijn, staan, vallen, vertrekken* enz.), maar ook een aantal V’s die ‘doen’ betekenen (*lopen, schijnen, blaffen* enz.). ‘Objectieve V’s’ duiden werkingen aan waarbij buiten het onderwerp noodzakelijk nog één en soms twee entiteiten betrokken zijn, waarvan de vermelding slechts bij wijze van uitzondering achterwege kan blijven. Tot de objectieve V’s behoren alle V’s die van een lijdend, meewerkend of oorzakelijk voorwerp (zie echter noot 4) vergezeld gaan (*iemand of iets zien, horen, brengen* enz.; *iemand iets geven, weigeren* enz.; *naar iemand of iets verlangen* enz.) (Den Hertog 1903: 138).

⁴ Den Hertogs term ‘meewerkend voorwerp’ omvat ook het belanghebbend voorwerp en ondervindend voorwerp, in tegenstelling tot Haeseryn et al. (1997) die de verzamelnaam ‘indirect object’ gebruiken voor zowel het ‘meewerkend voorwerp’ als het ‘belanghebbend voorwerp’, en het ‘ondervindend voorwerp’ apart behandelen.

In de Tsjechische taalkundige traditie wordt het onderzoek naar valentie vooral met twee linguïsten verbonden: Daneš en Sgall. Daneš (1985: 41) ziet syntaxis als een systeem van zinspatronen en regels die de spreker gebruikt om taaluitingen te bouwen. Bij een zinspatroon worden twee onderdelen onderscheiden: een grammaticaal en een semantisch. Daneš vermijdt termen als SUB, DOB of bepaling want in hun definitie wordt het grammaticale en semantische onderdeel vermengd, terwijl hij de onderdelen apart wil houden. Sgall's beschrijving van valentie is functioneel generatief en sluit aan bij de dependentiegrammatica van Tesnière (Sgall 2006: 163–164). In deze beschrijving wordt valentie beschouwd als het geheel van alle mogelijke aanvullingen die door een bepaald V geprojecteerd worden. Zowel Sgall (2006: 164) als Daneš (1985: 9) beschouwt V als de kern van de zin.

Het moet opgemerkt worden dat valentie al voor Tesnière werd beschreven, ook al was ze niet bekend onder de naam ‘valentie’. Den Hertog (1903: 37, 138) bedoelde bijvoorbeeld met subjectieve V's dezelfde V's die Tesnière als monovalent beschouwt.⁵ Verder vinden we in Den Hertog dat “sommige zelfstandigheden (...) niet noodzakelijk vermeld behoeven te worden, om eene complete voorstelling van de werking te hebben (...)” (ibid.), hetgeen overeenkomt met wat Tesnière *circonstants* noemt.⁶

A. W. de Groot (1949: 114) beschreef al tien jaar voor Tesnière de syntactische valentie:⁷

“[E]r zijn typen van woorden met verschillende syntactische valentie. Die valentie betreft de mogelijkheid of onmogelijkheid door een ander woord bepaald te worden, of om een ander woord te bepalen.”

1.1.1 Andere benamingen voor valentie

Hieronder noemen we een aantal termen die valentie beschrijven. De Slowaakse taalkundige Pauliny (1948: 16) bijvoorbeeld maakte gebruik van het woord *intencia* (‘intentie’) om het feit aan te duiden dat V al dan niet een agens en patiens bij zich moet hebben.⁸

⁵ Zie §1.2.2.

⁶ Zie ook §1.2.

⁷ Het is interessant om op te merken dat Rijpma & Schuringa (1972) en Van den Toorn (1984) naast syntactische valentie nog morfologische valentie onderscheiden die tot het gebied van de woordvorming behoort. Het gaat om een vermogen van bepaalde woordsoorten (vooral substantieven, adjectieven, telwoorden en werkwoorden) om achtervoegsels en voorvoegsels toe te voegen, dat wil zeggen datgene wat traditioneel als vrije morfemen en flexie beschouwd wordt (Van den Toorn 1984: 145).

⁸ Meer over de rollen van agens en patiens in §1.6.2 en §2.4.3.

Chomsky's generatieve grammatica (1981) gebruikt de term *subcategorization*. Volgens Chrupala (2003: 7) duidt de term het proces aan van onderverdeling van V's in subgroepen als transitieve, intransitieve, ditransitieve en andere soorten V's op grond van het aantal en type van syntactische argumenten (of constituenten) die door deze V's worden vereist.

Sybesma (2002: 52) ziet V als een drager van thematische rollen (oftewel thetarollen).⁹ Deze rollen worden uitgedeeld aan de deelnemers die bij de handeling betrokken zijn. Klotz (2008: 118) merkt op dat er een semantische (of theta) rol relatie bestaat tussen de drager van thetarollen ("valency carrier") en zijn complement(en), omdat de betekenis van V de vorm van het complement kan bepalen.

Quirk et al. (1985) gebruiken de term *complementation*, die als volgt wordt gedefinieerd:

"Complementation is the function of a part of a phrase or a clause which follows a word, and completes the specification of a meaning relationship which that word implies. As such, complementation may be either obligatory or optional on the syntactic level." (Quirk et al. 1985: 65)

Hier wordt aangegeven waarmee we ons in §1.5 meer gedetailleerd bezighouden, namelijk welke valentiaaanvullingen, volgens de huidige inzichten, verplicht aanwezig moeten zijn, en welke niet.

1.1.2 Valentiewoordenboeken

Een grote bijdrage aan de ontwikkeling van de valentietheorie is vanaf de jaren zestig door de Duitse taalkundigen gedaan, bijvoorbeeld door de uitgave van het *Wörterbuch zur Valenz und Distribution deutscher Verben* (Helbig & Schenkel 1982) met een uitgebreid theoretisch deel. Dit was misschien het eerste, maar beslist niet het laatste valentiewoordenboek.

Naast veel Duitse woordenboeken, bijvoorbeeld het al genoemde valentiewoordenboek van Helbig & Schenkel of *VALBU* – het valentiewoordenboek van Duitse V's (Schumacher et al. 2004) bestaat in Tsjechië bijvoorbeeld het valentiewoordenboek van de meest voorkomende V's (Svozilová et al. 1997), en *VALLEX* – het valentiewoordenboek van Tsjechische V's met een volledige syntactisch-semantische annotatie (Lopatková et al. 2008). Het beroemdste valentiewoordenboek voor het Engels is waarschijnlijk *A Valency Dictionary of English*

⁹ Meer hierover in §1.6.2.

(Herbst et al. 2004). In de valentiewoordenboeken worden telkens diverse betekenissen van V beschreven met zijn aanvullingen die de gegeven werkwoordbetekenis projecteert.

Aan de Universiteit Gent is in het kader van het onderzoeksproject *Contragram* het *Contrastief woordenboek van verbale valentie in het Nederlands, het Frans en het Engels* (CWVV) ontstaan, dat de 500 meest frequente V's in de drie talen bevat (Devos et al. 2006). Het gaat om het eerste woordenboek dat een gedetailleerde syntactisch-semantic valentiebeschrijving van de Nederlandse V's biedt. Bovendien, en in tegenstelling tot de andere bovengenoemde woordenboeken, neemt het CWVV een contrastief perspectief aan tussen de drie talen. Dit woordenboek kan volgens Devos et al. (1997: 19, 26) niet alleen nuttig zijn voor de moedertaal didactiek, maar ook voor het vreemdetalenonderwijs en de vertaalpraktijk. Daarnaast kan het al bestaande verklarende of vertaalwoordenboeken aanvullen of als basismateriaal dienen bij de samenstelling van nieuwe woordenboeken.

1.2 Valentiepotentieel en valentieschema

Hierboven hebben we een aantal definities van valentie laten zien, maar een uniforme definitie is, zoals Kopřivová (2006: 4) aangeeft, moeilijk te vinden. Uit de verschillende valentietheorieën blijkt echter dat V, de kern van de zin, een bepaald aantal participanten vereist. Een participant, zoals Vandeweghe (2013: 48) het definieert, is iemand die, of iets dat, actief of reactief betrokken is bij het gebeuren en die door de valentie van V op basis van zijn betekenis wordt opgeroepen.¹⁰ Tesnière (1959) noemt participanten *actants* en onderscheidt ze van de bijwoordelijke *circonstants*. De laatste zijn elementen die niet eigen zijn aan de betekenis van V, en zoals Den Hertog het formuleert, “niet noodzakelijk vermeld behoeven te worden om een complete voorstelling van de werking te hebben” (1903: 37, 138).¹¹

Het aantal participanten vormt het valentiepotentieel van V (Čechová 1996: 314). Neem bijvoorbeeld zin (10), hier herhaald als (11), waar de V twee participanten vereist (SUB en DOB) en daardoor divalent is (zie hieronder).

(11) mijn kat vangt muizen

¹⁰ Vandeweghe (2013) legt echter verder niet uit wat hij met *actief en reactief betrokken zijn* bedoelt.

¹¹ Zie verder §1.4.

Hieraan moet echter toegevoegd worden dat valentie niet alleen een syntactisch verschijnsel is, maar ook een semantische kant heeft. In (11): SUB en 'iemand die/iets dat vangt' (*mijn kat*), en DOB en 'iemand die/iets dat gevangen wordt' (*muizen*). Čermák (1991: 16) bekritiseert in dit opzicht Tesnière's beschrijving van valentie die zich alleen tot de syntactische aspecten beperkt.

Leclercq (2000: 25) is van mening dat de betekenisanalyse van de verbale kern het uitgangspunt vormt voor de valentieanalyse, aangezien het vermogen van V's om andere elementen aan zich te binden gebaseerd is op hun betekenis.¹² Zo heeft in zijn opvatting *vertalen* in (12) betekenisrelaties met vier entiteiten: een vertaler, een tekst, een uitgangstaal en een doeltaal. Dit is dus de semantische analyse die door Leclercq (2000: 25) als “de semantische realisering van de logische argument-predicaatstructuur” wordt gedefinieerd. De semantische relaties corresponderen met het aantal syntactische posities, en *vertalen* projecteert er in deze betekenis dus vier: SUB, DOB, POB-uit, POB-in. Dit is volgens Leclercq de syntactische valentie van *vertalen*. In een andere betekenis van *vertalen*, zegt Leclercq, bijvoorbeeld (13), heeft de V alleen maar drie complementen: SUB, DOB, POB-in (Leclercq 2000: *ibid.*).

(12) Helga vertaalt het boek uit het Nederlands in het Duits

(13) de spreker vertaalde de gegevens in cijfers

Vandeweghe (2013: 49) maakt van modelzinnen als (11) een valentieschema door middel van onbepaalde voornaamwoorden (*iemand, iets*) en een onbepaald bijwoord (*ergens*) om de V met zijn opgeroepen valentieposities aan te geven. Zie schema 1.

<i>zoeken:</i>	IEMAND	zoekt	IEMAND / IETS	→	2·valent
<i>geven:</i>	IEMAND	geeft	IEMAND IETS	→	3·valent
<i>zich bevinden:</i>	IEMAND	bevindt zich	ERGENS	→	2·valent

Schema 1: Valentieschema volgens Vandeweghe

¹² Leclercq (2000) gebruikt de term ‘verbale kern’ uit Haeseryn et al. (1997) voor de kern van de werkwoordelijke constituent, die volgens Haeseryn et al. (1997: 941) gevormd wordt door de in de zin aanwezige V's. Leclercq (2000: 29) beschouwt daarnaast ook het verplichte reflexiefpronomen *zich*, zoals in *zich vergissen*, en het “loos lijdend voorwerp” *het* (een term van Haeseryn et al.), zoals in *zij heeft het druk*, als een deel van de verbale kern.

Vandeweghe legt uit dat de onbepaalde zinsdelen naar open plaatsen verwijzen die door allerlei concrete constituenten opgevuld worden volgens het valentieprincipe. Vandeweghe (2013: 26) definieert het valentieprincipe als “‘interface’ tussen lexicon en grammatica” en zegt dat het onder meer de grammaticaliteit van (14) en ongrammaticaliteit van (15) voorspelt.

(14) hij snurkt

(15) *hij snurkt de hele buurt

Of de zin grammaticaal is, hangt volgens Vandeweghe af van hoe lexicale kennis omgezet wordt in geslaagde en verstaanbare combinaties. Bij de presentatie van de stand van zaken maakt de taalgebruiker zelf een keuze uit beschikbare taalmiddelen.¹³ Vandeweghe illustreert aan de hand van een aantal voorbeelden dat bij het bouwen van een zin vanaf de keuze van het zinswerkwoord meteen een aantal opties voorgeprogrammeerd zijn, die dan in de specifieke zin een concrete aanvulling krijgen. Zie (16) en (17).

(16) mijn dagboek is zoek

(17) ik ben mijn dagboek verloren

De keuze van *zoek zijn* veroorzaakt dat er alleen nog een element bij komt, namelijk SUB – Vandeweghe noemt het een grammaticaal gevolg van een lexicale keuze. Bij *verliezen* zijn er daarentegen op grond van de werkwoordbetekenis twee elementen nodig, SUB en DOB.

“De zinsbouw wordt dus meegestuurd door de woordbetekenis, en dankzij het valentieprincipe wordt de lexicaal voorgeprogrammeerde valentie meegeprojecteerd in de opbouw van de zin.” (Vandeweghe 2013: 26)

¹³ ‘Stand van zaken’ wordt gedefinieerd als een uitgedrukt feit (Rys 2010: 10) of als “an actual event or state” (Allerton 1982: 48). Dik (1997: 51) ziet het als “something that can be said to occur, take place, or obtain in some world; it can be located in time and space; it can be seen, heard, or otherwise perceived.”

De kolom van concrete aanvullingen voor een open plaats in schema 1 vormt het zogenaamde ‘syntactisch paradigma’. Zie schema 2, waarin een paar voorbeelden van mogelijke concrete aanvullingen staan.

1	IEMAND	<i>koopt</i>	IETS
2a	Hij		het
2b	Die aardige jongen		een leuk boek
2c	Mijn vriendin		drie reproducties van Van Gogh
2d	Die dame in het zwart		een collectie schitterende juwelen

Schema 2: Syntactisch paradigma volgens Vandeweghe

Vandeweghe gebruikt constituenten die telkens ‘iemand’ in de positie van SUB, en ‘iets’ in de positie van DOB aanduiden. Dit kan verklaard worden doordat “SUB frequenter naar levende entiteiten verwijst en in het bijzonder naar menselijke dan naar niet-levende entiteiten” (Pekelder 2012: 340).¹⁴ Zin (18) van Van Bergen (2009: 15) bevat daarentegen een niet-levend SUB en een menselijk DOB.

(18) de vraag verraste de politicus

Het valentieschema geeft aan dat het aantal opgeroepen posities niet altijd hetzelfde is: verschillende V’s vereisen een verschillend aantal posities. Op basis hiervan worden meestal de volgende vier soorten onderscheiden (bijv. Tesnière 1959 en Vandeweghe 2013): avalente, monovalente, divalente en trivalente V’s. Soms is er ook sprake van tetravalente V’s.¹⁵

1.2.1 Avalente werkwoorden

Tesnière (1959: 239) legt uit dat avalente V’s geen participanten oproepen en zegt dat deze V’s in traditionele grammatica’s *onpersoonlijke V’s* genoemd worden. Van Sterkenburg et al.

¹⁴ Meer hierover in §2.

¹⁵ Avalente, monovalente, divalente, trivalente en tetravalente V’s worden verder in §1.2.1–§1.2.5 behandeld.

(1991: 1586) definiëren het *onpersoonlijk werkwoord* als V dat “met geen ander onderwerp gecombineerd kan worden dan met het onbepaalde voornaamwoord *het*”. Zie (19).¹⁶

(19) het regent/waait/ijzelt

Tesnière (1959: 239) stelt verder dat de avalente V's door derivatie uit oude V's met één participant tot stand zijn gekomen, wat vandaag nog te zien is aan de Griekse uitdrukkingen (20) en (21).

(20) Ζεύς ὕει ('Zeus regent')

(21) ὁ Θεός ὕει ('de God regent')

Van Sterkenburg et al. (ibid.) suggereren verder dat het gebruik van *het* behalve bij V's die een natuurverschijnsel uitdrukken ook bij *zijn*, *worden* en *blijven* voorkomt, bijvoorbeeld (22) en (23).

(22) het is vijf uur

(23) het blijft maar koud

In bepaalde gevallen kunnen ook persoonlijke V's, dat wil zeggen zelfstandige V's die alle denkbare onderwerpen kunnen hebben, onpersoonlijk gebruikt worden in zinnen die een waardering uitdrukken, zoals (24) of (25) (Haeseryn et al. 1997: 60).

(24) het zit lekker in zo'n leunstoel

(25) het fietst niet prettig op die keien

Syntactisch gezien zouden de onpersoonlijke V's onder monovalente V's kunnen vallen (i.e. V's met één participant). Hoewel *het* een dummy of loos SUB is dat alleen een grammaticale functie heeft en qua semantiek leeg is – met andere woorden: het verwijst nergens naar (Van der Horst 1985: 35) – wordt de betreffende positie verplicht gelexicaliseerd.¹⁷

Allerton (1982: 43–44) zegt echter dat het belangrijk is om met twee aparte concepten van SUB te werken: het eerste is het grammaticaal SUB (dat hij *surface subject* noemt) dat bepaald wordt door de zichtbare zinsstructuur SUB–predicaat; het tweede is het diepe of logisch (ook referentieel) SUB dat bepaald wordt door de valentiebehoeften van V waarbij het staat. Daarom noemt Allerton het *valency subject*. Volgens Allerton moeten deze twee SUB's

¹⁶ Tesnière (1959) noemt deze V's *meteorologische V's*.

¹⁷ Haeseryn et al. (1997) voegen eraan toe dat het dummy of niet-verwijzende *het* ook als DOB kan voorkomen (bijv. *ik heb het koud*).

apart worden gehouden want die kunnen in een actieve transitieve zin als (2), hier herhaald als (26), identiek zijn, maar in zinnen als (27) juist niet. Hier is *it* een “empty filler” voor de positie van SUB. Met andere woorden: onpersoonlijke V’s hebben geen valency-SUB, behalve in poëtische of figuratieve taalgebruik.¹⁸

(26) Oliver damaged the key

(27) it rained for two days

1.2.2 Monovalente werkwoorden

Monovalente V’s worden vergezeld van één participant (SUB) om een grammaticale zin te kunnen vormen (bijv. *iemand slaapt, iets beweegt*). Deze V’s worden in traditionele grammatica’s *intransitieve werkwoorden* genoemd (Tesnière 1959: 240). De meeste monovalente V’s zijn in Tesnières opvatting die van toestand (28) en die van handeling (29).

(28) de boom is groot

(29) de boom groeit

Tesnière classificeert de V’s van toestand als monovalente V’s, terwijl andere taalkundigen (bijv. Van Belle et al. 2003 of Vandeweghe 2013) deze als speciale gevallen kenmerken. Vandeweghe (2013: 52) zegt dat *is* in (28) syntactisch divalent is (het vereist twee posities – SUB *de boom* en complement *groot*). Verder stelt hij dat *is + groot* samen een predicat vormen (*groot zijn*) dat als monovalent beschouwd kan worden, omdat het slechts om een SUB vraagt (*iemand/iets is groot*).¹⁹

Net zoals sommige persoonlijke V’s als avalent kunnen optreden, zoals we in §1.2.1 hebben gezien, kunnen volgens Tesnière (1959: 241) af en toe ook onpersoonlijke V’s persoonlijk gebruikt worden en daardoor tot de groep van monovalente V’s overgaan. Vandeweghe (2013: 51) noemt dit *valentie-uitbreiding*. Zie (30). Dit maakt het soms moeilijk om te bepalen of de enige participant van de V SUB of DOB is.

(30) il pleut des hallebardes

(31) ‘des hallebardes pleuvent’

¹⁸ In het Tsjechisch worden deze onpersoonlijke V’s altijd als avalent beschouwd, want bijvoorbeeld *prší* (‘het regent’) vereist geen referentieel SUB of grammaticaal SUB.

¹⁹ Dit type aanvulling (*het complement*) komt verder aan bod in §1.3.

Tesnière merkt op dat sommige moedertaalsprekers deze zin als (31) zullen interpreteren, wat een zinsstructuur levert die gelijk is aan de Griekse uitdrukking ‘de God regent’ in (21).²⁰ In zinnen als (30) moet de enige participant (*hallebardes*) echter niet als SUB, maar als DOB van de V worden beschouwd.

1.2.3 Divalente werkwoorden

Tesnière (1959: 242) beschrijft divalente V's als V's die twee participanten vereisen, namelijk SUB en object (bijv. *iemand slaat iemand*, *iemand wacht op iets/iemand*). Typisch divalent zijn V's die een psychologische toestand uitdrukken (bijv. *iemand houdt van iemand/iets*, *iets overkomt iemand*).²¹

In traditionele grammatica's staan divalente V's onder de benaming *transitieve* oftewel *overgankelijke V's* bekend (Tesnière 1959: 242). Zie (32).

(32) Piet slaat Karel

Als we echter uitgaan van Den Hertogs definitie van *transitieve V's*, dat wil zeggen V's die een DOB als aanvulling vereisen, kunnen niet alle divalente V's als transitief beschouwd worden.²² De tweede participant kan namelijk naast de functie van DOB ook de functie van POB of IOB hebben, zoals respectievelijk in (33) en (34).²³

(33) Piet rekt op Karel

(34) de hond gehoorzaamde (aan) zijn baas

Zinnen met divalente V's die een DOB oproepen kunnen zowel in de actieve als in de passieve vorm staan. Zie (32a).

(32a) Karel wordt door Piet geslagen

Het passief kan een belangrijk hulpmiddel zijn om te onderscheiden of de NP die V projecteert de functie van DOB heeft. Dit kan gedaan worden door na te gaan of de NP als

²⁰ Zie §1.2.1.

²¹ Deze categorie V's wordt behandeld in §2.3.

²² Dezelfde definitie van transitieve V's vinden we ook bij andere taalkundigen (bijv. Haeseryn et al. 1997: 50, Vandeweghe 2013: 79).

²³ Zie ook §2.2.2.

SUB van de passieve vorm van de V kan functioneren (Den Hertog 1903: 48–49).²⁴ Vandeweghe (2013) noemt dit hulpmiddel *passiveringsproef*, maar hij geeft toe dat deze proef bij bepaalde V's niet werkt.²⁵

Monovalente V's kunnen soms door een wijziging in hun betekenis een DOB krijgen, en gedragen zich dan als divalente V's, net zoals de avalente V's een participant kunnen krijgen en monovalente zonder participant kunnen optreden.²⁶ Den Hertog (1903: 45–46) geeft een paar voorbeelden: (i) V wordt vergezeld van een substantief of adjectief waardoor het product of resultaat van de werking aangegeven wordt – *stuk* in (35) en *plat* in (36); (ii) V wordt vergezeld van een substantief dat dezelfde werking als V uitdrukt en meestal nog van een bijvoeglijke bepaling voorzien is – *slaap* in (37) en *heldendood* in (38).²⁷

(35) hij heeft het boek stuk gestudeerd

(36) hij liep de drempel plat

(37) hij sliep de slaap van de rechtvaardigen

(38) hij stierf een heldendood

Ten slotte merkt Tesnière op (1959: 246) dat het kan gebeuren dat de twee participanten van een divalent V SUB en IOB zijn, en dat DOB niet aanwezig is. Deze combinatie komt voor bij *bevallen*. Dat *mij* IOB en niet DOB is, blijkt als we de transformatietest van Den Hertog proberen toe te passen. Zie zin (40) getransformeerd op basis van (39).²⁸

(39) het boek bevalt mij

(40) *ik wordt door het boek bevallen

1.2.4 Trivalente werkwoorden

Zoals al vermeld, wijst Tesnière (1959: 255) erop dat de groep van trivalente V's in traditionele grammatica's samen met de divalente V's onder de *transitieve V's* valt.²⁹

²⁴ Den Hertog (1903) voegt er echter aan toe dat er gevallen zijn waarin dit hulpmiddel niet werkt, bijv. bij V's als *bezitten*, *inhouden*, of sommige wederkerende V's als *zich schamen*, *zich (iets) verbeelden* enz.

²⁵ Meer uitleg hierover volgt in §2.2.

²⁶ Zie §1.2.1 en §1.2.2.

²⁷ Van Belle et al. (2003) noemen de voorbeelden (*stuk* en *plat*) in (35) en (36) *predicatief complement*

²⁸ In andere talen (zoals Tesnière aangeeft) is het bij equivalenten van *bevallen* ook zo dat *mij* de functie van IOB heeft: in het Frans (*le livre me plaît*), Duits (*dieses Buch gefällt mir*), of in het Tsjechisch (*Ta kniha se mi líbí*).

²⁹ Zie echter §1.1.

Trivalente V's roepen drie participanten op: SUB en twee objecten. Volgens Van Belle et al. (2003: 73–74) gaat het vooral om de combinaties IOB + DOB (bijv. *iemand geeft (aan) iemand iets, iemand vertelt (aan) iemand iets*), en DOB + POB (*iemand bedankt iemand voor iets, iemand/iets herinnert iemand aan iets*). Tot deze groep behoren met name V's met de betekenis van 'vertellen' en 'geven'. Tesnière (1959: 255) en Leclercq (1988: 196) geven een aantal voorbeelden (*meedelen, tonen, schenken, sturen, toekennen* enz.).

Ook bij trivalente V's kan volgens Tesnière (1959: 257) een bijzondere situatie voorkomen, namelijk dat de derde participant ontbreekt. Vergelijk (41) met (42).

(41) Piet geeft Karel een boek

(42) ik geef een boek (en wat geef jij)?

Vandeweghe (2013: 50) noemt dit *valentiereductie*. Leclercq (1988: 196) wijst er in dezen op dat het IOB in de zinsstructuur niet verplicht is, maar facultatief.³⁰

1.2.5 Tetravalente werkwoorden?

Naast de vier genoemde soorten spreekt Tesnière (1959: 258) ook van tetravalente V's, dat wil zeggen V's met vier afgedwongen posities. Die bestaan volgens hem niet, indien men perifrastische vormen met een tetravalente waarde zoals (44) terzijde laat.³¹ Vergelijk (43) en de zinsstructuur (44a), waarin de *door*-bepaling *par Charles* door Tesnière als vierde participant (*quatrième actant*) wordt beschouwd. De vraag is echter of de vierde participant hier verplicht geprojecteerd wordt door de valentie van de V, of dat het om een niet-verplichte weglaatbare aanvulling gaat, zoals Vandeweghe (2011: 11) aangeeft. Dan zou de constructie niet als tetravalent beschouwd kunnen worden.³²

(43) Daniel donne le livre à Alfred

(44) Daniel fait donner le livre à Alfred par Charles

(44a) SUB – PV+INF – DOB – IOB – *door*-BEP (*quatrième actant*)

³⁰ Met zulke gevallen houden we ons verder bezig in §1.5.

³¹ Tesnière legt niet uit wat hij precies met *periphrastische vormen* bedoelt, maar geeft een voorbeeld ervan: *faire donner* beschouwt hij als *le verbe causatif tetravalent periphrastique* van *donner* (1959: 261).

³² Meer hierover in §1.4.

Bij een aantal auteurs worden wel tetravalente V's onderscheiden, Zie (45) en (46) met voorbeelden van respectievelijk Leclercq (1988: 194) en Allerton (2001: 51).³³

(45) wie heeft die roman uit het Frans in het Nederlands vertaald?

(46) Felix paid me a large sum for it

Het valentieschema zou er voor (45) en (46) uit kunnen zien als in (45a) en (45b).

(45a) 'iemand vertaalt iets uit iets in iets'

(46a) 'iemand betaalt iemand iets voor iets'

Syntactisch ziet de zinsstructuur er als in (45b) en (46b) uit.

(45b) SUB – PV – DOB – POB – POB

(46b) SUB – PV – IOB – DOB – POB

1.3 Noodzakelijke aanvullingen

In §1.2 hebben we onze aandacht vooral gericht op Tesnière (1959) en zijn indeling van V's volgens hun valentiepotentieel. Tesnières dichotomie van *actants* en *circonstants* lijkt echter, zoals Helbig & Schenkel (1982: 13) aangeven, onvoldoende te zijn om de valentie van V volledig te kunnen beschrijven. Tesnière onderscheidt namelijk slechts drie soorten *actants* – *prime*, *second*, *tiers actant* – die overeenkomen met SUB, DOB en IOB. Vandeweghe (2013) gebruikt in plaats van Tesnières *actant* de term *participant* die meer omvat dan de *actant*, namelijk SUB, DOB, IOB en POB. Deze zinsdelen noemen Van Belle et al. (2003: 72) essentieel want het gaat om zinsdelen die door de valentie van V bepaald worden en die dus gelexicaliseerd moeten zijn.

Er is echter nog een type noodzakelijke aanvullingen (d.w.z. elementen die onder de verbale valentie vallen) waarvoor Tesnière geen speciale term heeft. Het gaat om het naamwoordelijk deel van het gezegde (dat Vandeweghe *kenmerk-valentie* noemt) en om een constituent die Van Belle et al. (2003) *predicatief complement* noemen.³⁴ Daarnaast kan V verbonden worden met *adverbiale objecten*. Die worden als volgt gedefinieerd:

³³ De vraag is natuurlijk of alle vier participanten verplichte aanvullingen zijn. Vergelijk: *wie heeft die roman vertaald?* of zelfs: *wie heeft vertaald?*

³⁴ In Haeseryn et al. (1997) wordt datgene wat Van Belle et al. (2003) *predicatief complement* noemen onder de term *bepaling van gesteldheid volgens de handeling* behandeld.

“Met [deze] benaming verwijzen we naar zinsdelen die dezelfde betekenisrelaties uitdrukken als adverbiale bepalingen, maar zich er syntactisch gezien van onderscheiden. Net als adverbiale bepalingen geven deze objecten een antwoord op vragen als *waar?*, *waarheen?*, *hoeveel?*, *hoe?* en *wanneer?*. In tegenstelling tot adverbiale bepalingen zijn deze zinsdelen echter essentieel: ze worden vereist door de valentie van het werkwoord en zijn gewoonlijk niet weglaatbaar.” (Van Belle et al. 2003: 147)

De constructie (47b) is een voorbeeld van kenmerk-valentie (*verstandig*), (48b) van een predicatief complement (*mooi*), en (49b) en (50b) van adverbiale objecten, namelijk het plaatsobject (*in Parijs*) en het maatobject (*2 meter op 4*).³⁵

(47a) *Jan is

(47b) Jan is verstandig

(48a) *Piet vindt dat plaatje

(48b) Piet vindt dat plaatje mooi

(49a) *Marijke bevindt zich

(49b) Marijke bevindt zich in Parijs

(50a) *deze kamer meet

(50b) deze kamer meet 2 meter op 4

Haeseryn et al. (1997: 1350) spreken in dit verband over het zogenaamde ‘inherentieprincipe’ dat inhoudt dat “een element in het middenstuk over het algemeen dichter bij de tweede pool staat naarmate het een nauwere semantische band met het hoofdwkwoord heeft”.³⁶ Volgens dit principe wordt bijvoorbeeld een naamwoordelijk deel van een gezegde of een POB vlak voor de tweede pool geplaatst. Zie bijvoorbeeld (51a) en (51b).

(51a) hij is gisteren ziek |geworden|^{2e pool}

(51b) *hij is ziek gisteren |geworden|^{2e pool}

³⁵ Haeseryn et al. (1997) behandelen de adverbiale objecten onder de bijwoordelijke bepalingen, die echter niet te verwarren zijn met de *bepalingen* van Van Belle et al. (2003). Dezen gebruiken deze term om niet-noodzakelijke (i.e. weglaatbare) zinsdelen aan te duiden. Een ander verschil tussen de benamingen is het volgende: constituenten als *100.000 euro* in *deze wagen is 100.000 euro waard* die Van Belle et al. (2003) ‘maatobjecten’ noemen, worden door Haeseryn et al. (1997: 1179–1180) als ‘oorzakelijk voorwerp’ geclassificeerd.

³⁶ Het inherentieprincipe komt aan bod in §2.1.3.

Het naamwoordelijk deel van het gezegde (*ziek*) staat in (51a) voor de tweede pool omdat het inherent aan het hoofdwerkwoord (*worden*) is. De constructie (51b) is dus onmogelijk.

1.4 Niet-noodzakelijke aanvullingen

Buiten het valentieschema zijn er elementen die Tesnière *circonstants* noemt en die, zoals Allerton (1982: 2) aangeeft, in elke zin bij elke V kunnen verschijnen. Deze elementen worden dus niet verplicht gelexicaliseerd. Van Belle et al. (2003) spreken van *bepalingen*, terwijl Leclercq (1988: 202) de term *vrije bepalingen* gebruikt, die de bijwoordelijke bepalingen en twee types bepaling van gesteldheid betreft.³⁷

De constructies (52b) en (53b) zijn voorbeelden van bijwoordelijke bepalingen (kwantificerende bepaling *een beetje* en bepaling van plaats *in de trein*), en (54b) en (55b) van de bepalingen van gesteldheid (*levend* en *krom*).

(52a) het regent

(52b) het regent een beetje

(53a) ik lees de krant

(53b) ik lees de krant in de trein

(54a) ze vingen de leeuw

(54b) ze vingen de leeuw levend

(55a) de boom groeit

(55b) de boom groeit krom

De niet-noodzakelijke aanvullingen oftewel vrije bepalingen verschillen van de noodzakelijke aanvullingen doordat ze niet vast met V verbonden zijn en doordat hun aantal en types derhalve niet beperkt worden door V. Noodzakelijke aanvullingen zijn op hun beurt door de valentie vast met V verbonden, waardoor hun aantal en types beperkt zijn (cf. Helbig & Schenkel 1982: 33).

³⁷ Haeseryn et al. (1997) noemen deze types *de bepaling van gesteldheid tijdens de handeling* (d.w.z. in (54b) was de leeuw levend toen ze hem vingen) en *de bepaling van gesteldheid ten gevolge van de handeling* (d.w.z. in (55b) wordt de boom krom als gevolg van het groeien). In de Engelse terminologie zijn de niet-noodzakelijke aanvullingen onder de naam *adjuncts* of *peripheral elements* (Matthews 2008: 15) bekend, en in de Duitse onder de term *Angaben*. Vandeweghe (2013) spreekt over *satellieten*.

Grepl et al. (2000: 387) wijzen erop dat sommige V's het mogelijk maken dat een vrije bepaling noodzakelijk wordt en bijgevolg deel uitmaakt van de verbale valentie, zoals bij het monovalente *zitten* dat zich onpersoonlijk (avalent) kan gedragen.³⁸ Zie (56) en (57).

(56) ik heb lekker gezeten

(57) het zit lekker in zo'n leunstoel

In (56) is *lekker* een vrije bepaling, terwijl het in de onpersoonlijke constructie in (57) door de V als een naamwoordelijk deel van het gezegde (i.e. een noodzakelijke aanvulling) geprojecteerd wordt.

Volgens Herbst (2008: 15) zijn de categorieën van noodzakelijke en niet-noodzakelijke aanvullingen niet duidelijk afgebakend. Hij zegt echter dat wat als noodzakelijk wordt beschouwd, geen kwestie van intuïtie is, maar op een aantal testcriteria gebaseerd wordt.

Om te kunnen bepalen welke zinsdelen noodzakelijk (of essentieel) zijn en welke niet, gebruiken Helbig & Schenkel (1982: 33) een methode die *Eliminierungstest* heet.³⁹ Deze methode is gebaseerd op eliminatie van niet-essentiële zinsdelen zodat men vervolgens kan vaststellen of de rest van de zin al dan niet grammaticaal blijft. Als de zin grammaticaal blijft, is het geëlimineerde zinsdeel weglaatbaar; als de zin niet meer grammaticaal is, is het geëlimineerde zinsdeel syntactisch verplicht. Zie (58a)–(60f).

(58a) *ich* besuche *ihn* in Berlin

(58b) ich besuche ihn

(58c) *ich besuche in Berlin

(58d) *ich besuche

(59a) *er* legte *das Buch auf den Tisch*

(59b) *er legte das Buch

(59c) *er legte auf den Tisch

(59d) *er legte

(60a) *wir* erwarten *ihn* am kommenden Sonntag um 12 Uhr am Bahnhof

(60b) wir erwarten ihn

(60c) *wir erwarten am kommenden Sonntag

(60d) *wir erwarten um 12 Uhr

³⁸ Behandeld in §1.2.1.

³⁹ Sybesma (2002: 58) noemt deze methode *weglaatbaarheidstest*.

(60e) *wir erwarten am Bahnhof

(60f) *wir erwarten am kommenden Sonntag um 12 Uhr am Bahnhof

In de (a)-zinnen zijn de noodzakelijke participanten gecursiveerd. De weglaatbaarheidstest laat zien dat SUB en DOB in geen van bovenstaande zinnen weglaatbaar zijn, en dus essentieel zijn, evenals het plaatscomplement in (59a). De andere (geëlimineerde) elementen kunnen weggelaten worden.

Leclercq (2000: 25–26) presenteert nog een andere manier waarop het mogelijk is om vast te stellen of het om een weglaatbaar zinsdeel gaat. Volgens deze methode wordt geprobeerd dit element uit de zin te verwijderen en het er dan met een betekenisarm proverbium dat naar het kernwerkwoord verwijst (bijv. *doen* bij V's met een handelingsbetekenis) weer aan toe te voegen. Zie (61a)–(63c).

(61a) hij werkt al jaren in Frankrijk

(61b) hij werkt al jaren en doet dat in Frankrijk

(62a) hij woont al jaren in Frankrijk

(62b) *hij woont al jaren en doet dat in Frankrijk

(63a) Dennis vertelde mij gisteren alles

(63b) Dennis vertelde mij alles en dat deed hij gisteren

(63c) *Dennis vertelde gisteren alles en dat deed hij mij

Alleen de vrije bepalingen kunnen in zo'n isolatie staan want ze zijn niet aan de valentie van V gebonden – zie (61b) en (63b) waarin het om bepalingen gaat (*in Frankrijk* en *gisteren*). Bij noodzakelijke aanvullingen is dit niet mogelijk. Zie *in Frankrijk* in (62b) en *mij* in (63c).

1.5 Gelexicaliseerde versus lege valentieposities

Duitse taalkundigen hebben erop gewezen dat er qua weglaatbaarheid van zinsdelen drie types aanvullingen bij de beschrijving van valentie moeten komen. Daarom hebben ze de volgende onderscheiding geïntroduceerd: *obligatorische Aktanten*, *fakultative Aktanten* en *freie Angaben* (Helbig & Schenkel 1982: 33). Het verschil tussen de drie types wordt

gedemonstreerd aan de hand van (64)–(69a) van Helbig & Schenkel (1982: 33–34, 49, 54). De aanvullingen zijn telkens gecursiveerd.⁴⁰

(64) mein Freund wohnt *in Berlin*

(64a) *mein Freund wohnt

(65) Berlin liegt *an der Spree*

(65a) *Berlin liegt

(66) er wartet *auf den Freund*

(66a) er wartet

(67) er ißt *Brötchen*

(67a) er ißt

(68) er aß sein Brot *in de Schule*

(68a) er aß sein Brot

(69) er besuchte uns *am Vormittag*

(69a) er besuchte uns

We beginnen met wat Helbig & Schenkel *freie Angaben* noemen – zie (68) en (69). Het zijn elementen die in zo'n los verband met V staan dat ze in elke zin (bijna) willekeurig toegevoegd of weggelaten kunnen worden. Deze elementen hebben geen valentierelatie met V – in tegenstelling tot (64)–(67) – en worden door Leclercq (2000) en Van Belle et al. (2003) (*vrije bepalingen*) genoemd.

In (64) en (65) gaat het volgens Helbig & Schenkel om *obligatorische Aktanten*, die niet weggelaten kunnen worden zonder dat de zin ongrammaticaal wordt. Zie (64a) en (65a). Dit betreft dus de in §1.3 beschreven noodzakelijke aanvullingen die altijd gelexicaliseerd moeten worden, dat wil zeggen gerealiseerd door middel van een woord(groep).

⁴⁰ Als alternatief voor het plaatscomplement (plaatsobject) in (64) kan *wonen* met een complement van wijze (dat Haeseryn et al. 'bepaling van hoedanigheid' noemen) gecombineerd worden (bijv. *jullie wonen erg groot*), maar niet altijd (bijv. **jullie wonen graag*). Het plaatsobject is niet verplicht als V in een (eventueel impliciete) tegenstelling met een andere V gebruikt wordt (bijv. *hij wóónt niet, hij residééert*) (Haeseryn et al. 1997: 1191, Vandeweghe 2013: 134). Verder merken Haeseryn et al. (1997: 60) op dat sommige persoonlijke V's, zoals *wonen*, onpersoonlijk gebruikt kunnen worden in een constructie waarin waardering uitgedrukt wordt (bijv. *het woont hier prettig*). De betekenis kan dan als volgt omschreven worden: 'het is + AP + beknopte bijzin' ('*het is prettig om hier te wonen*').

In (66) en (67) gaat het volgens Helbig & Schenkel om *fakultative Aktanten*, die net zoals in (64) en (65) vast met de V verbonden zijn; in tegenstelling tot (64) en (65) en net zoals (68) en (69) zijn deze elementen echter weglaatbaar, zonder dat de zin ongrammaticaal wordt. Zie (66a) en (67a). Het gaat dus om noodzakelijke aanvullingen die niet altijd gelexicaliseerd hoeven te worden (cf. Van Belle et al. 2003: 147). In (67) roept de V *essen* een DOB op, maar (67a) is ook mogelijk.⁴¹ Toch vormt het, zoals Vandeweghe (2013: 50) aangeeft, geen inbreuk op het valentieprincipe omdat DOB in (67a) geïmpliceerd is (nl. men eet altijd *iets*).

Bij andere V's dient DOB echter verplicht uitgedrukt te worden (bijv. *weten*) en weglating maakt de zin ongrammaticaal (Van Belle 2003: 72). Zie (70).⁴²

(70) *ik weet

Weglating kan contextueel gemotiveerd zijn, dat wil zeggen dat het zinsdeel in bepaalde contexten kan wegvallen (Vandeweghe 2013: 51). Zie (71)–(73).

(71) hoe zit het met je reis naar Parijs? – ik *ga* niet

(72) ik koop!

(73) ik heb al gegeven

In (71) wordt het richtingscomplement (*naar Parijs*) uit de context van de voorafgaande zin geïmpliceerd. Uiting (72) kunnen we bijvoorbeeld op een veiling horen. Hoewel DOB niet gelexicaliseerd wordt, dringt het idee ervan zich toch op. Hetzelfde geldt voor de V *geven* in (73). Men kan zich een situatie voorstellen dat men op straat mensen van het Rode Kruis tegenkomt die geld vragen. Het antwoord kan dan luiden: *ik heb al gegeven*. Opnieuw is er geen sprake van lexicalisatie van DOB en IOB, maar toch zijn deze participanten geïmpliceerd (*geld* als DOB en *aan het Rode Kruis* als IOB). Oppentocht (1999: 66) noemt dit *conceptuele valentie*. Ze zegt dat niet alle entiteiten die conceptueel noodzakelijk zijn om een situatie te laten gebeuren, door een participant uitgedrukt (gelexicaliseerd) hoeven te worden. Ze kunnen ook impliciet blijven.

In verband met lexicalisatie en weglaatbaarheid van valentie-elementen moet er nog opgemerkt worden dat de positie van SUB in principe altijd gelexicaliseerd wordt (cf.

⁴¹ Hier hebben we opnieuw te maken met valentiereductie (zie §1.2.4).

⁴² In tegenstelling tot het Nederlands wordt DOB in het Frans en Tsjechisch niet verplicht uitgedrukt: Vergelijk *je sais* en het Tsjechische (*já vím* – '(ik) weet'.

Leclercq 2000: 27).⁴³ Alleen in uitzonderlijke gevallen vindt geen lexicalisering plaats, bijvoorbeeld in idiomatische uitdrukkingen als *moet kunnen*. De eis is dan echter dat er slechts één lexicale mogelijkheid is, hier *het* of *dat* (Pekelder 2012: 348).

1.6 Beschrijving van valentie

In de voorafgaande paragrafen bespraken we een aantal aspecten van valentie, die behandeld moeten worden als we valentie willen beschrijven (Grepl et al. 2000: 387; Allerton 1982: 2–3).

1.6.1 Syntactisch-functionele beschrijving

Ten eerste moet volgens Allerton (1982: 2–3) het aantal door V opgeroepen valentieposities (d.w.z. de noodzakelijke aanvullingen) bepaald worden. Hierbij hoort ook de kwestie van weglaatbaarheid: hoe zou een optioneel element kunnen worden geïncorporeerd in de valentie van V? Als een centraal, altijd beschikbaar element, of als een perifeer element? Of betekent dit dat V twee valenties heeft?

Ten tweede moet de aard van de elementen die op de valentieposities staan, beschreven worden. In dit verband geeft Allerton (ibid.) aan dat de elementen niet alleen als constituenten (NP, AdvP, PP enz.), maar als elementen met een grammaticale functie moeten worden beschreven, en wijst erop dat constituenten met dezelfde categoriale waarde verschillende grammaticale functies kunnen hebben en dat dezelfde grammaticale functie op haar beurt toegepast kan worden op constituenten met verschillende categoriale waarde (1982: 4). Zie voorbeelden (74)–(76) van Allerton waar *that evening* respectievelijk de functie van SUB, DOB en temporele bijwoordelijke bepaling vervult.

(74) *that evening* stimulated us well

(75) we all enjoyed *that evening*

(76) we all enjoyed ourselves *that evening*

⁴³ In talen als het Tsjechisch blijft de positie van SUB veel vaker leeg door de rijke verbale flexie. In tegenstelling tot het Nederlands heeft het Tsjechische werkwoord voor vrijwel elke persoon een specifieke vorm. Vergelijk *wij/jullie/zij hebben* met de Tsjechische vormen (*my*) *máme*, (*vy*) *máte*, (*oni*) *mají*.

Grepl et al. (2000: 387) merken op dat V zijn volle valentiepotentieel het best laat zien in de actieve vorm van de zin, want in de passieve vorm kunnen sommige valentieposities gereduceerd worden. Zie (78) waar *roken*, in tegenstelling tot (77), gereduceerd is van één tot geen valentieposities.⁴⁴

(77) wij roken binnen

(78) er wordt binnen gerookt

Volgens Allerton (1982: 45) is de actieve werkwoordsvorm tegenover de passieve vorm meer “ongemarkeerd”, en dat om de volgende redenen: ten eerste is de actieve vorm morfologisch eenvoudiger, en ten tweede komt die overeen met de constructie van intransitieve zinnen, die geen passief kunnen vormen.⁴⁵

1.6.2 Semantische rollen

Om een dieper inzicht in de zinsstructuur te krijgen dient men naast de syntactisch-functionele beschrijving de semantische aard van de argumenten te bepalen. Argumenten hebben blijkbaar een inhoudelijke relatie met V waardoor ze worden opgeroepen. Sybesma (2002: 57) noemt deze relatie een “thematische relatie”, naar analogie met Jackendoff (1972). Chomsky (1981) en Belletti & Rizzi (1988: 291) spreken in dit verband over het *projection principle*, dat min of meer hetzelfde aanduidt als het valentieprincipe beschreven door Vandeweghe.⁴⁶ Dit principe houdt in dat syntactische representaties opgebouwd worden op basis van thematische representaties die in het lexicon opgeslagen liggen.

De thematische relatie wordt uitgedrukt op basis van semantische rollen die betrokken zijn bij de betekenis van het woord en die Chomsky (1981: 10) “thematic roles” of “ θ -roles” (thetarollen) noemt.⁴⁷ Fillmore gebruikt de benaming *cases*, of ‘dieptecasussen’ (Nederlandse term van Godin 1980), en beschouwt de analyse van deze casussen als een belangrijke

⁴⁴ Zie §1.2.1 voor avalente V’s, en §1.2.4 en §1.5 voor valentiereductie.

⁴⁵ Vandeweghe (2013: 69) ziet als *ongemarkeerd* een volgorde waarin de agensrol de syntactische functie van SUB krijgt.

⁴⁶ Zie §1.2.

⁴⁷ Vandeweghe (2013: 53) duidt de semantische rollen ook aan met de term ‘kwalitatieve valentie’, die hij van kwantitatieve valentie onderscheidt (d.w.z. het aantal elementen dat V vereist – zie de voorafgaande paragrafen).

bijdrage tot de analyse van grammaticale relaties, valentie en de algemene theorie van de functies van constituenten (1977: 60).⁴⁸

Er bestaat geen volledige lijst semantische rollen en geen definitieve overeenstemming over het aantal en de aard van de rollen (Dowty 1991: 548; Oppenocht 1999: 101; Levin & Rappaport Hovav 2005: 36). Zoals Fischer terecht opmerkt (1997: 60–62), hangt het aantal semantische rollen af van de diepte van de analyse: hoe dieper de analyse hoe meer rollen we krijgen. Het aantal kan onbeperkt zijn. Uit de vakliteratuur blijkt dit heel duidelijk. We streven er in deze paragraaf niet naar om alle argumenten van V's te indexeren, maar om de semantische kant van valentie te laten zien.

Vandeweghe (2013: 53) noemt slechts vier thematische rollen die volgens hem de voornaamste zijn – agens, patiens, bron en doel (of recipiens). Ze worden als volgt beschreven. Agens is de controlerende instantie waarvan de handeling uitgaat, dus de initiatiefnemer van de handeling – zie (79) en (81). Patiens is de instantie aan wie de handeling zich voltrekt, dat wil zeggen de instantie die de handeling ondergaat zonder er controle over te hebben – zie (80). Bron is het uitgangspunt van een overdracht of transactie – zie (81) waarin *Ria* zowel bron als agens is (zie ook hieronder). Doel of recipiens is het eindpunt van een overdracht of transactie – zie (82). Bron en doel krijgen een locatieve interpretatie bij argumenten als in (83). De semantische rollen zijn telkens gecursiveerd.

(79) *Jan* kijkt toe

(80) grootmoeder verwent *haar kleindochter*

(81) *Ria* geeft haar pen weg

(82) *Ria* geeft haar pen aan *Kaatje*

(83) *Igor* komt uit *Wit-Rusland*

In (84) geven we een lijst semantische rollen van Fillmore (1971b: 376).

(84) agent – the instigator of the event

counter-agent – the force or resistance against which the action is carried out

object – the entity that moves or changes or whose position or existence is in consideration

result – the entity that comes into existence as a result of the action

instrument – the stimulus or immediate physical cause of an event

⁴⁸ In de vakliteratuur worden veel semantische rollen genoemd, maar vaak zonder concrete voorbeelden. In deze paragraaf kunnen we dus slechts een beperkt aantal voorbeeldzinnen geven.

source – the place from which something moves
goal – the place to which something moves
experiencer – the entity which receives or accepts or experiences or undergoes the effect of an action (earlier called ‘dative’)

De rol van dative die Fillmore oorspronkelijk (1968: 46) beschreef als “the case of the animate being affected by the state or action identified by the verb”, werd later geherformuleerd:

“Where there is a genuine psychological event or mental state verb, we have the ‘experiencer’; where there is a non-psychological verb which indicates a change of state, such as one of dying or growing, we have the ‘object’; where there is a transfer or movement of something to a person, the receiver as destination is taken as ‘goal’.” (1971a: 42)

Stalmaszczyk (1996: 98) heeft een lijst samengesteld op basis van Jackendoff (1972) en latere modificaties en toevoegingen. Zijn lijst bevat naast de rollen van Jackendoff nog andere semantische rollen, bijv. theme of location. Zie (85).

(85) agent – an NP expressing will toward the action
theme – for verbs of motion: the moving object, for verbs of location: the thing which is located
location – the NP (usually within a PP) expressing location
source – the initial position of the theme
goal – the final destination of the theme
experiencer – the individual who feels or perceives the event
percept – an entity which is experienced or perceived
patient – an entity which undergoes an action
instrument – the object with which the action is performed
benefactive – the entity for whose benefit the event took place

Er bestaan ook langere lijsten, zoals die van Fischer (1997: 60–62). Hij beschrijft ongeveer 40 rollen, waaronder ook bijvoorbeeld affected en effected. Zie (86).

(86) affected – the already existent entity that is affected by the action, process or state
effected – the entity that is created or destroyed by the action, process or state

De thethetheorie die veronderstelt dat de rollen aan de argumenten worden uitgedeeld, bevat een principe dat bepaalt hoe het uitdelen gebeurt. Het zogenaamde 'thetacriterium' van Chomsky (1981: 36), overgenomen door Sybesma (2002: 107–108) bepaalt dat ieder argument slechts één thetarol kan dragen en dat iedere thetarol aan slechts één argument uitgedeeld kan worden. Zo zijn (87) en (88) ongrammaticaal.

(87) *Andrea eet een broodje een krentenbol

(88) *Alice slaat

Eten heeft twee rollen die toegewezen moeten worden: agens en patiens. Elke rol mag één keer toegekend worden. In (87) wordt de agensrol aan *Andrea* toegekend, maar de patiensrol wordt twee keer uitgedeeld (aan *een broodje* en aan *een krentenbol*). Net als *eten* moet *slaan* twee rollen uitdelen: agens en patiens. Het argument *Alice* in (88) kan echter niet tegelijkertijd beide rollen dragen (Sybesma *ibid.*).

Sommige taalkundigen zwakken deze veronderstelling af en zeggen dat sommige argumenten wel meer dan één rol kunnen dragen (bijv. Jackendoff 1972: 32, Dowty 1991: 576, Levin & Rappaport Hovav 2005: 42–47, Vandeweghe 2013: 54). Hierbij wordt vaak het voorbeeld van Jackendoff (*ibid.*) vermeld (89), waarin John tegelijkertijd agens en theme is.

(89) John rolled deliberately down the hill

Zinnen (81) en (82) van Vandeweghe, hier herhaald als (90) en (91), laten dat ook zien: *Ria* is zowel agens als bron.

(90) *Ria* geeft haar pen weg

(91) *Ria* geeft haar pen aan Kaatje

Oppentocht (1999: 29) stelt dat de semantische rollen (of *case roles*) gecombineerd kunnen worden in een *case frame* (de term van Fillmore 1968), datgene wat Sybesma (2002: 52) subcategorisatieschema noemt en waarvoor de Tsjechische taalkundigen (bijv. Lopatková et al. 2008) de term 'valentiekader' of *valenční rámeč* hebben bedacht. Bijvoorbeeld het case frame van 'give' in zin (92) kan als (92a) weergegeven worden.

(92) John gives the rose to Jane

(92a) give [agent, patient, recipient]

1.6.3 Polysemie en homonymie

Ten slotte moet men bij de beschrijving van valentie rekening houden met polysemie en homonymie, dat wil zeggen met V's die meer dan één betekenis hebben, maar telkens in dezelfde vorm voorkomen (cf. Grepl et al. 2000: 89). Polysemie en homonymie drukken hetzelfde uit, maar in tegenstelling tot polysemie bestaat tussen homoniemen geen direct verband en hun overeenkomst in vorm is slechts toevallig (Grepl et al. 2000: 90). Een voorbeeld van een polyseem werkwoord is *overvallen* dat de betekenissen 'onverhoeds aanvallen' en 'verrassen' heeft.⁴⁹ Een voorbeeld van een homoniem is de V *bevallen* die twee verschillende betekenissen heeft, zie (93) en (94).⁵⁰ Deze twee betekenissen leveren twee verschillende zinsconstructies (93a) en (94a) die, opgevuld met concrete constituenten, de vorm van (93b) en (94b) kunnen hebben.

(93) 'met iemands smaak overeenkomen'

(93a) SUB – V – IOB

(93b) mijn nieuwe auto bevat me helemaal niet

(94) 'een kind ter wereld brengen'

(94a) SUB – V – POB

(94b) mijn vrouw is vannacht van een zoon bevallen

In beide betekenissen is V divalent, maar de participanten in de positie van het object verschillen van elkaar: in (93) wordt IOB vereist, in (94) POB. Kleijn & Nieuwborg (1991) vermelden daarnaast bij de betekenis (93) nog een tweede valentie, met slechts één participant. Zie (93a') en (93b'). Het kan echter om een valentiereductie gaan die veroorzaakt wordt door de lege positie van IOB.

(93a') SUB – V

(93b') bevat de nieuwe directeur? – ja, hij bevat uitstekend

1.7 Valentie – het voorrecht van werkwoorden?

Uit de voorafgaande paragrafen blijkt dat valentie een eigenschap van V's is. Maar hoe zit het met andere woordsoorten? Hebben ze ook een valentiepotentieel?

⁴⁹ Zie verder hoofdstuk IV, §1.1.

⁵⁰ Bron: *Van Dale Groot woordenboek hedendaags Nederlands* (Van Sterkenburg et al. 1991), *Basiswoordenboek Nederlands* (Kleijn & Nieuwborg 1991).

Tesnière (1959), Allerton (1982), Vandeweghe (2013) en anderen schrijven valentie uitsluitend toe aan V's. Tesnière (1959: 4) beschouwt V als centraal en Vandeweghe (2013: 46) stelt dat V de lexicale kern van de zin is omdat het drager van valentie is.

Anderen zijn van mening dat meer woordsoorten valentiekennmerken kunnen hebben. Daneš (1985: 12), Leclercq (1988: 193), Engel (1988: 885) of Grepl et al. (2000: 387) merken op dat valentie ook adjectieven en substantieven betreft.

In (95) en (96) zien we twee voorbeelden van de zogenaamde 'adjectivische valentie'. Het ene in het Tsjechisch van Grepl et al. (het adjectief *zvyklí = gewend*), het andere van Leclercq (het adjectief *hoog* dat in dit geval de betekenis 'van een bepaalde hoogte' heeft).

(95) jsou zvyklí vítězit
 zijn (3PLUR) gewend te winnen
 "ze zijn gewend te winnen"

(96) de toren is drie meter hoog

Matthews (2008: 4) houdt zich bezig met de vraag welke woordsoorten valentie hebben. Hij bekijkt het probleem op basis van de definities van Tesnière die V als "une sorte d'atome crochu" beschouwt en Crystal die valentie beschrijft als "the number and type of bonds which syntactic elements may form with each other" (2009: 507).⁵¹ Matthews is van mening dat vanuit dit oogpunt alle elementen (dus niet alleen V's) over valentie kunnen beschikken:

"If two elements (...) of whatever category can combine in any specific construction, it will be because one or the other, or perhaps both, has a valency that allows it." (2008: 4)

In deze (brede) zin is valentie volgens Matthews (2008: *ibid.*) niet alleen de basis van de syntaxis van V's en andere lexicale eenheden, maar van de syntaxis in het algemeen. Hij stelt dat zelfs preposities eigenschappen hebben die verwant zijn met valentie.⁵²

Het is niet de bedoeling van dit proefschrift om het antwoord te zoeken op de vraag of naast V's ook andere woordsoorten valentiepotentieel kunnen hebben. Ons onderzoek zal zich

⁵¹ Crystal (2009) geeft geen definitie van *syntactic elements*, maar volgens Matthews die van Crystals definitie van *elementen* uitgaat, bedoelt hij alle eenheden die een constituent in een hiërarchie vormen.

⁵² Het is niet duidelijk of het om een argument van Matthews gaat, aangezien dit over het algemeen een inzicht van generativisten is.

beperken tot verbale valentie om twee redenen. Ten eerste zijn we niet geïnteresseerd in syntactische verbindbaarheid in het algemeen, maar in projecties van bepaalde V's, en ten tweede betreft verbale valentie de V die doorgaans als het hoofd of de kern van de zin beschouwd wordt (cf. Emons 1974: 34, Cook 1978: 297, Allerton 1982: 2, Daneš 1985: 9, Goldberg 1995: 11, Haeseryn et al. 1997: 1119, Dixon 2005: 9, Sgall 2006: 164, Vandeweghe 2013: 46). Laten we hier afsluiten met een citaat van Goldberg (ibid.):

“[I]t is the verb which is taken to be of central importance. That is, it is assumed that the verb determines how many and which kinds of complements will co-occur with it.”

2 Nederlandse woordvolgorde met aandacht voor het middenstuk

Dit onderdeel van hoofdstuk II houdt zich bezig met de aspecten van woordvolgorde in het Nederlands, en daarnaast met de beschrijving van het SUB, IOB en DOB en hun onderlinge positie in het middenstuk van de zin.

2.1 Volgordeprincipes

Haeseryn et al. (1997), Haeseryn (2008) en Vandeweghe (2013) noemen een aantal principes die een rol spelen bij woordvolgorde. Die worden hieronder in de volgende vijf paragrafen behandeld: het principe van de polen (§2.1.1), het links-rechts-principe (§2.1.2), het inherentieprincipe (§2.1.3), het complexiteitsprincipe (§2.1.4) en het syntactisch principe (§2.1.5).

2.1.1 Het principe van de polen

De Nederlandse zin heeft twee vaste plaatsen die polen worden genoemd en die een soort ‘tang’ vormen om andere zinsdelen heen (Haeseryn et al. 1997, Vandeweghe 2013). De polen zijn abstracte plaatsen die met concrete V's of bindtermen gerealiseerd kunnen worden. De eerste pool kan worden gerealiseerd met een pv (ook voor-pv genoemd omdat de pv op de tweede plaats in de zin staat) of met een bindterm, dat wil zeggen een onderschikkend voegwoord, een vragend element zoals een vragend voornaamwoord of een vragend

bijwoord, een betrekkelijk voornaamwoord, of een voornaamwoordelijk bijwoord. Zie respectievelijk (1)–(6) (Haeseryn et al. 1997: 873; 1225–1226).⁵³

- (1) |heb|^{1e pool} je dat bericht gelezen?
- (2) (het blijkt) |dat|^{1e pool} ik morgen thuis blijf
- (3) (ik kan me niet herinneren) |wie|^{1e pool} me dat verteld heeft
- (4) (weet je soms) |hoe|^{1e pool} dat ongeluk gebeurd is?
- (5) (wat vindt hij van dat verhaal) |dat|^{1e pool} Hans gisteren vertelde?
- (6) (het wapen) |waarmee|^{1e pool} de moord gepleegd is, (is nog niet gevonden)

De tweede pool wordt met werkwoordelijke elementen gerealiseerd.⁵⁴ In de hoofdzin zijn het alle werkwoordelijke elementen (behalve de pv), dat wil zeggen het voltooid deelwoord, zoals in (7), en/of een infinitief, eventueel meer infinitieven, zoals in (8)–(10). In de bijzin is het de pv (ook achter-pv genoemd omdat de pv verder achteraan in de zin staat) of de pv met andere elementen, bijvoorbeeld een of meer infinitieven en/of een voltooid deelwoord. Zie (11) en (12).

- (7) z'n broer |heeft| altijd al graag een glas bier |gedronken|^{2e pool}
- (8) de prijzen |zullen| streng |gecontroleerd worden|^{2e pool}
- (9) die auto |staat| daar maar |te draaien|^{2e pool}
- (10) hij |had| de hele dag |lopen zoeken|^{2e pool}
- (11) (het blijkt) |dat| ik morgen thuis |blijf|^{2e pool}
- (12) (het blijkt) |dat| ik morgen thuis |moet blijven|^{2e pool}

De tweede pool kan in de hoofdzin ook leeg zijn. Zie (13).⁵⁵

- (13) z'n broer |drinkt| graag een glas bier | |^{2e pool}

Niet-verbale constituenten kunnen voor de eerste pool staan, tussen de twee polen en achter de tweede pool. Deze zinsplaatsen noemen Haeseryn et al. (1997: 1228) respectievelijk de

⁵³ Vanwege het grote aantal voorbeeldzinnen hebben we besloten om per paragraaf de telling van de zinnen opnieuw te beginnen.

⁵⁴ In het geval van scheidbaar samengestelde V's kan ook het eerste deel van de scheidbaar samengestelde V op de tweede pool staan, zoals in *ik |bel| morgen |op|*, al is het in Haeseryn et al. (1997) niet helemaal duidelijk of het afsplitsbare deel bij de tweede pool hoort.

⁵⁵ Volgens Haeseryn et al. (1997) kan alleen de tweede pool leeg zijn. Zie echter de volgende zin waarin de eerste pool in de tweede zin vanwege ellipsische leeg is: *hij |heeft| gewandeld en | | gerust.*

eerste zinsplaats, het middenstuk en de laatste zinsplaats.⁵⁶ Zie (14)–(16). In (14) wordt de eerste zinsplaats opgevuld door *dat kind*. Hier moet aan toegevoegd worden dat SUB lang niet altijd op de eerste zinsplaats staat – in (14) wordt deze plaats namelijk door DOB opgevuld, terwijl SUB in het middenstuk staat. In (15) wordt alleen het middenstuk opgevuld, terwijl de eerste en laatste zinsplaats leeg zijn, en in (16) is de eerste zinsplaats leeg, terwijl de PP *over de revolutie van 1917* op de laatste zinsplaats staat, in tegenstelling tot (15) waar deze in het middenstuk staat.

(14) dat kind |heb| ik gisteren |gezien|

(15) |heb| jij dat boek over de revolutie van 1917 |gelezen|?

(16) |heb| jij dat boek |gelezen| over de revolutie van 1917?

2.1.2 Links-rechts-principe

Bij de beschrijving van de woordvolgorde in de zin gaat men er ten eerste van uit dat wie een zin zegt of schrijft, een bepaalde hoeveelheid informatie aan zijn toehoorder(s) of lezer(s) wil meedelen, en ten tweede dat zinnen niet geïsoleerd zijn maar deel uitmaken van een context en dat ze in een bepaalde situatie geuit worden (Haeseryn et al. 1997: 1235). Zie (17).

(17) Gisteren ben ik naar Arnhem geweest. Daar kwam ik Annemieke tegen. Ze had een viool gekocht. Die wou ze aan Wilma geven.

De twee laatste zinnen sluiten telkens aan bij de voorafgaande zin (de context), waarnaar wordt verwezen met behulp van de verwijzende woorden (*daar, ze* en *die*). Niet alleen de context, maar ook (situationele) achtergrondkennis is voor de toehoorder belangrijk. In bovenstaande voorbeeldzinnen gaat de spreker ervan uit dat de hoorder Wilma en Annemieke kent. In een ander voorbeeld (18) van Haeseryn et al. (1997: 1235) moet voor de hoorder duidelijk zijn wie met *de koning en de koningin* bedoeld worden en wat *de Gentse Floraliën* zijn:

(18) de koning en de koningin hebben vanmorgen de Gentse Floraliën bezocht

De volgorde van de constituenten in de zin kan volgens Haeseryn et al. (1997: 1235) in hoge mate afhankelijk zijn van de structurering van de informatie, of informatieve geleiding. De

⁵⁶ Vandeweghe (2013) noemt de eerste zinsplaats, het middenstuk en de laatste zinsplaats respectievelijk het voorveld, het middenveld en het achterveld.

informatieve geleding van de zin wordt al sinds de Praagse School psychologisch verklaard als invloed van het denkproces op de zinsbouw (Leclercq 1997: 353).

De basiselementen van de informatieve geleding zijn volgens Mathesius (1939: 171) het uitgangspunt en de kern. Het uitgangspunt is datgene wat in een gegeven situatie bekend is of afgeleid kan worden en waar de spreker van uitgaat. De kern duidt datgene aan wat de spreker over het uitgangspunt of ten opzichte daarvan vertelt.

Bekende informatie veronderstelt dus afhankelijkheid van de context, terwijl onbekende informatie onafhankelijk van de context is (cf. Firbas 1964: 276).

Haeseryn et al. (1997: 1236) spreken in dit verband over een relatief minder en meer informatief deel van de zin. Dat wil zeggen dat er een nieuw gegeven – ook rhema/comment genoemd – aan wat al gezegd is – ook thema/topic genoemd – toegevoegd wordt. Informatief belangrijker is echter niet altijd hetzelfde als ‘niet bekend’. Van (17) is de enige onbekende informatie *een viool* (gekenmerkt door een onbepaalde NP), terwijl informatief belangrijk bijvoorbeeld *Annemieke* in de tweede zin of *aan Wilma* in de derde zijn (Haeseryn et al. 1997: ibid.). Dat wil zeggen, zoals Firbas (1964: 272) ook opmerkt, dat wat informatief minder belangrijk is, niet onbekend hoeft te zijn. In (18) zijn zowel *de koning en de koningin* als *de Gentse Floraliën* bekend, maar de laatste informatie is belangrijker dan de eerste.

Jansen en Wijnands definiëren het verschil tussen de informatiewaarde en bekendheid als volgt:

“[D]e informatiewaarde van een zinsdeel vloeit voort uit het onderlinge verband tussen de zinsdelen onder het opzicht van wat in de zin meegedeeld wordt. De bekendheid vloeit voort uit het feit dat de zaak waarnaar het zinsdeel verwijst, eerder in de context is genoemd, dan wel uit het genoemde direct voortvloeit.”
(2004: 4)

Aangezien informatiewaarde en bekendheid onafhankelijk van elkaar zijn, concluderen Jansen en Wijnands (ibid.) dat er theoretisch vier mogelijke relaties bestaan: een zinsdeel is laag informatief en bekend, hoog informatief en onbekend, hoog informatief en bekend, of laag informatief en onbekend. Ze geven echter geen voorbeelden van deze mogelijkheden.

Om terug te komen op het links-rechts-principe: volgens Haeseryn et al. (1997: 1238) geeft dit principe aan dat constituenten met een lagere informatiewaarde eerder in de zin voorkomen dan constituenten die informatief belangrijker zijn. Het links-rechts-principe is

belangrijk om te kunnen vaststellen of een bepaalde constituent qua informatiewaarde op de eerste zinsplaats, in het middenstuk of op de laatste zinsplaats komt te staan. Zie (19)–(21). Verder kan het links-rechts-principe bepalend zijn voor de volgorde van de constituenten binnen het middenstuk. Zie (22) en (23).⁵⁷

(19) morgen |komt| Érwín

(20) Erwin |komt| mórgen

(21) hij |moet| naar Zwitserland |gaan| om gezondheidsredenen

(22) je |zou| alles op schóol |moeten leren|

(23) je |zou| op school álles |moeten leren|

Uit bovenstaande voorbeelden blijkt dat de links-rechts-ordening, zoals Haeseryn et al. (1997: 1240) het ook verwoorden, de polen van de zin moet respecteren. Daarnaast moeten ook de met V inherent verbonden constituenten gerespecteerd worden, zoals *naar huis* in (24).⁵⁸ Daarom kan de bepaling van *reden* in (21a) en (21b), als deze lagere informatiewaarde heeft, niet vlak voor de tweede pool geplaatst worden, want op die positie moet de richtingsbepaling *naar Zwitserland* staan, die als inherent zinsdeel fungeert (Haeseryn et al. 1997: 1372–1373). Vergelijk (21a) en (21b).

(24) ik |ben| toen maar naar hús |gegaan|

(21a) *hij |moet| naar Zwitserland om gezondheidsredenen |gaan|

(21b) hij |moet| om gezondheidsredenen naar Zwitserland |gaan|

Tot slot merken Haeseryn et al. (1997: 1242–1243) op dat behalve het links-rechts-principe de spreker nog enkele andere mogelijkheden heeft om de informatie in de zin te structureren. Hij kan bijvoorbeeld beslissen dat hij in plaats van een actieve zin als (18), hier herhaald als (25), een passieve zin als (25a) gaat gebruiken. Daardoor stelt hij *de koning en de koningin* als belangrijker voor.

(25) de koning en de koningin hebben vanmorgen de Gentse Floraliën bezocht

(25a) de Gentse Floraliën werden vanmorgen bezocht door de koning en de koningin

⁵⁷ In gesproken taal kan de informatie ook verdeeld worden door middel van (eventueel contrastief) zinsaccent. Het accent ligt op het woord (of de woordgroep) met de hoogste informatiewaarde. In (19), (20), (22)–(24), en (26a) en (26b) geeft het accent aigu aan op welk element het zinsaccent ligt.

⁵⁸ Zie ook §2.1.3.

In geschreven taal kan de spreker daarnaast van een zin als (26) een gekloofde zin als (26a) of (26b) maken (Haeseryn et al. 1997: 1243).⁵⁹

(26) Dirk heeft gisteren aan Francine een fles jenever gegeven

(26a) het was Dirk die gisteren aan Francine een fles jenever gegeven heeft

(26b) het was aan Francine dat Dirk gisteren een fles jenever gegeven heeft

In plaats van het DOB (*een fles jenever*) in (26) worden in (26a) en (26b) respectievelijk SUB (*Dirk*) en IOB (*aan Francine*) als informatief belangrijk gepresenteerd.

2.1.3 Inherentieprincipe

Volgens het inherentieprincipe moeten constituenten in het middenstuk die een nauwere semantische band met het hoofdwerkwoord hebben, dichterbij de tweede pool staan (Haeseryn et al. 1997, Van Belle et al. 2003, Vandeweghe 2013). Zie (27a)–(28b), waarin het naamwoordelijk deel van het gezegde *ziek* en plaatscomplement *de bergen in* inherent aan V zijn.

Haeseryn (ibid.) en Vandeweghe (ibid.) stellen dat het inherentieprincipe verantwoordelijk is voor de positie van complementen ten opzichte van bepalingen – complementen zoals DOB *pen* in (29) zijn nauwer verbonden met V dan bepalingen. Het principe speelt ook een rol bij de onderlinge positie van bepalingen – kwalificerende bepaling staat dichterbij de tweede pool dan de plaatsbepaling en die staat op zijn beurt dichterbij de tweede pool dan de tijdsbepaling, zoals in (30).

(27a) hij |is| gisteren ziek |geworden|

(27b) *hij |is| ziek gisteren |geworden|

(28a) ze |zijn| met hun drieën de bergen in |getrokken|

(28b) *ze |zijn| de bergen in met hun drieën |getrokken|

(29) ik |heb| gisteren een nieuwe pen |gekocht|

(30) hij |heeft| daar gisteren in Brussel handig op |ingespeeld|

⁵⁹ Een gekloofde zin ontstaat als een constituent van een neutrale zin als (26) naar voren geplaatst wordt. Een gekloofde zin begint meestal met *het* en een vorm van *zijn*, gevolgd door de informatieve kern (of thema). Na de informatieve kern volgt een relatieve bijzin (26a) of een relatieve *dat*-zin (26b) (Haeseryn et al. 1997).

Vandeweghe (2013: 244) beschouwt (29) niet als inherent aan V. Op een andere plaats in de ANS vermelden Haeseryn et al. (1997: 1350–1352) DOB trouwens ook niet in hun lijst inherente zinsdelen. Bij Vandeweghe (ibid.) vallen zulke voorbeelden onder het links-rechts-principe. Daarentegen beschouwt hij naast predicatieve en adverbiale complementen ook het deel van een scheidbaar V als inherent aan V. Hij geeft het voorbeeld (31a) en (31b).

(31a) wanneer |ga| je nu eens op|houden|?

(31b) *wanneer |ga| je nu op eens |houden|?

De vraag is echter of *op* als deel van het scheidbaar werkwoord niet samen met de V als tweede pool beschouwd moet worden, net zoals in (30). Zie (31c). Als *op* in (31a) geen deel van de tweede pool uitmaakt, hoe zou men dan gevallen als (32) kunnen oplossen? Aangezien de hele werkwoordelijke werkgroep als tweede pool beschouwd wordt, zou *na* er ook onder moeten vallen.⁶⁰

(31c) wanneer |ga| je nu eens |ophouden|?

(32) ze |hebben| er toen heel lang over |moeten nadenken|

2.1.4 Complexiteitsprincipe

Volgens dit principe worden complexere constituenten meer naar achteren geplaatst dan minder complexe constituenten (cf. bijv. Haeseryn et al. 1997, Haeseryn 2008, Vandeweghe 2013). Haeseryn (2008: 3) legt uit dat ‘complex’ betekent dat een constituent omvangrijker is (bijv. een NP tegenover een ProP, of een bijzin tegenover een NP), of dat een constituent zwaarder of sterker is, bijvoorbeeld beklemtoond tegenover onbeklemtoond of een volle vorm van een voornaamwoord tegenover een gereduceerde vorm.⁶¹ Zie (33a)–(37).

(33a) ik |heb| dat pakje gisteren eindelijk |ontvangen|

⁶⁰ Hetzelfde geldt voor (28a) en (28b). Als *in* bij het scheidbaar werkwoord *intrekken* hoort, zou het als deel van de tweede pool beschouwd moeten worden.

⁶¹ Vandeweghe (2013: 246–247) beschouwt de beklemtoning van pronomina niet als deel van het complexiteitsprincipe, maar als het zogenaamde ‘prominentieprincipe’ dat onder het links-rechts-principe valt. Volgens dit principe kunnen voornaamwoorden met een volle vorm extra nadruk krijgen door beklemtoning of door toevoeging van een partikel. Prominente voornaamwoorden kunnen naar de rhemapositie achteraan in het middenstuk opschuiven (bijv. **toen |heeft| hij zeker zich |geschaamd|* i.t.t. *dat |heeft| hij zeker zichzelf |aangedaan|*). Tegenover prominente staan de niet-prominente pronomina, d.w.z. de doffe voornaamwoorden en de clitica oftewel woorden die van zichzelf geen of weinig klemtoon hebben maar zich aanhechten aan het voorafgaande (enclitica) of volgende (proclitica) woord. Clitica staan dan helemaal vooraan in het middenstuk (bijv. *dat |heeft|-ie zichzelf |aangedaan|* of *daar |heeft| het [ət] niet |geregend|*).

- (33b) ik |heb| gisteren eindelijk dat pakje |ontvangen|
 (34a) ik |heb| het/dat gisteren eindelijk |ontvangen|
 (34b) *ik |heb| gisteren eindelijk het/dat |ontvangen|
 (35) daarom |heb| ik het hem gisteren dan toch maar |verteld|
 (36a) we |willen| de cd morgen aan Jasper |geven|
 (36b) *we |willen| de cd morgen Jasper |geven|
 (37) hij |heeft| het weekloon |uitbetaald| aan zijn werknemers

Voorbeelden (33a)–(34b) laten zien dat een NP verder achteraan in het middenstuk kan staan dan een ProP met dezelfde zinsdeelfunctie (nl. DOB); (35) geeft aan dat voornaamwoorden allemaal bij elkaar vlak achter de eerste pool staan, en uit (36a) en (36b) blijkt dat het IOB in de vorm van een PP verder naar achteren in het middenstuk kan staan dan het IOB in de vorm van een NP, of zelfs achter de tweede pool, zoals in het voorbeeld (37) van Vandeweghe.

Hiermee hangt volgens Haeseryn et al. (1997: 1378–1380) de tendens samen om afhankelijke zinnen niet in het middenstuk maar op de laatste plaats te zetten. Vergelijk (38a) en (38b).

- (38a) *ze |heeft| me gisteren dat ze met vakantie wilde gaan |verteld|
 (38b) ze |heeft| me gisteren |verteld| dat ze met vakantie wilde gaan

Vandeweghe (2013: 247–248) noemt dit ‘het principe van cyclische zinsverwerking’ dat hij als volgt formuleert: “een nieuwe propositie komt bij voorkeur na afronding van de vorige”. Hij geeft aan dat niet alle bijzinnen aan dit principe voldoen. Zie bijvoorbeeld de betrekkelijke bijzin *dat ik je gegeven heb* in (39).

- (39) Je |bent| het kaartje dat ik je gegeven heb, toch niet |verloren|?

Haeseryn et al. (1997: 1246) merken op dat het soms niet duidelijk is welk principe van toepassing is. Een bepaalde volgorde kan namelijk in overeenstemming zijn met verschillende principes tegelijk, maar soms kan er een conflictsituatie ontstaan. In dat geval prevaleren volgens hen het complexiteitsprincipe gewoonlijk op het inherentieprincipe. Zo kan een complexer naamwoordelijk deel van het gezegde (nl. in de vorm van een bijzin) niet of nauwelijks op de normale plaats vlak voor de tweede pool staan. Vergelijk (41a) en (41b) met (40a) en (40b).

- (40a) (hij vond) |dat| het toch niet goed |was|
 (40b) *(hij vond) |dat| het toch niet |was| goed

(41a) ?(hij vond) |dat| het toch niet zoals het hoort |was|

(41b) (hij vond) |dat| het toch niet |was| zoals het hoort

2.1.5 Syntactisch principe

Vandeweghe (2013: 246–248) en Haeseryn (2008: 3–4) hebben het naast de bovengenoemde principes nog over het syntactisch principe dat in het middenstuk van toepassing is. Dit principe heeft te maken met de polen van de zin. Het wordt als volgt geformuleerd: Als twee NP's in het middenstuk voorkomen, staat SUB vóór DOB of IOB op voorwaarde dat deze een vergelijkbaar thematisch statuut en/of gewicht hebben (Vandeweghe 2013: 248). Zo is volgens Haeseryn (2008: 3-4) in (42a)–(43b) alleen de eerste NP als SUB te interpreteren.

(42a) in de eerste wedstrijd |hebben| de Italianen de Spanjaarden |verslagen|

(42b) in de eerste wedstrijd |hebben| de Spanjaarden de Italianen |verslagen|

(43a) als blijk van dank |overhandigde| de voorzitter de secretaris een kunstwerk

(43b) als blijk van dank |overhandigde| de secretaris de voorzitter een kunstwerk

Als twee NP's als object in het middenstuk voorkomen, dan staat IOB vóór DOB, zoals in (44a).⁶²

(44a) na zijn toespraak |overhandigde| hij de secretaris het kunstwerk

(44b) *na zijn toespraak |overhandigde| hij het kunstwerk de secretaris

2.2 De plaatsing van SUB en DOB/IOB binnen het middenstuk

Tussen de twee polen kan in principe elk willekeurig zinsdeel voorkomen (Haeseryn et al. 1997: 1307). Omdat dit onderzoek zich tot de plaatsing van een nominaal SUB en een nominaal DOB of IOB in het middenstuk van actieve zinnen beperkt, wordt in de volgende paragrafen vooral gefocust op de volgorde van deze zinsdelen. Daarnaast proberen we in §2.2.2 samen te vatten hoe het IOB door verschillende taalkundigen wordt opgevat. De volgende paragraaf (§2.2.3) is toegespitst op een speciaal type object dat door Haeseryn et al. (1997) wordt onderscheiden en dat voorkomt bij predicaten die de kenmerken van psych-verbs vertonen.

⁶² De plaatsing van de constituenten in het middenstuk wordt meer gedetailleerd in §2.2 behandeld.

2.2.1 Direct object

Vandeweghe (2013: 79) definieert het DOB als een participant die via de betekenis van V een rechtstreekse relatie met SUB heeft. Het meest typische DOB is de participant die de rol van patiens draagt.⁶³ Haeseryn et al. (1997: 1322) geven aan dat de volgorde in het middenstuk naast SUB-DOB ook omgekeerd kan worden, dat wil zeggen DOB-SUB, bij bepaalde V's met een bezielde entiteit als DOB en een onbezielde entiteit als SUB. Vergelijk (45a) en (45b) met (46).⁶⁴

(45a) morgen |wil| Jan een boek |kopen|

(45b) morgen |wil| Jan dat boek |kopen|

(46) toen |overviel| de soldaten een hevig heimwee

Als er in de zin een bijwoordelijke bepaling voorkomt, staat die tussen deze twee zinsdelen, zoals in (47) (Haeseryn et al. 1997: 1322, 1335).⁶⁵

(47) toen |overviel| de soldaten plotseling een hevig heimwee

2.2.2 Indirect object

Vandeweghe (2013: 79, 84) definieert het IOB als een participant die minder direct dan het DOB betrokken is bij datgene wat door het predicaat wordt uitgedrukt. De semantische rollen van IOB worden als recipiens, benefactief of doel beschreven.⁶⁶ Het IOB drukt meestal een persoon uit (Van Belle & Van Langendonck 1992: 20; Vandeweghe 2013: 84–89).⁶⁷

Het IOB komt voor bij divalente en trivalente V's. In dit opzicht verschilt de opvatting van Den Hertog (1903), Van Belle & Van Langendonck (1992; 1996) en Vandeweghe (2013) van die van Haeseryn et al. (1997: 1160–1161). De laatsten zijn van mening dat het object als IOB

⁶³ Daarom wordt DOB als een 'lijdende' participant 'lijdend voorwerp' genoemd (Vandeweghe 2013: 79).

⁶⁴ Deze volgorde komt verder aan bod in §2.3.

⁶⁵ De plaatsing van de bijwoordelijke bepalingen in de zin laten we hier echter buiten beschouwing.

⁶⁶ Als we uitgaan van de definitie van 'benefactief' in (85) van §1.6.2, komt deze semantische rol overeen met wat Haeseryn et al. (1997: 1161) en Vandeweghe (2013: 89) het belanghebbend voorwerp noemen, dat aangeeft in het belang van wie de handeling verricht wordt (zie ook verder in deze paragraaf).

⁶⁷ Van Belle & Van Langendonck (1992) noemen echter een voorbeeld, waar het IOB geen persoon aanduidt, nl. *ik geef de deur een verfje*. Den Hertog (1903: 54) zegt dat een zaaknaam als IOB slechts in geval van personificatie kan voorkomen.

gezien kan worden enkel in geval dat het in de zin zowel met als zonder het voorzetsel *aan* kan voorkomen, zoals in (48).

(48) de hond gehoorzaamde (aan) zijn baas

Volgens Van Belle & Van Langendonck (1992: 17–18; 1996: 217–218) is niettemin de af- of aanwezigheid van een voorzetsel geen doorslaggevend criterium om IOB van DOB te onderscheiden. Ze stellen dat de vorm van PP met het voorzetsel *aan*, *voor* of *bij* wel vaak als een pendant van de NP bij IOB voorkomt, zoals in (49a)–(51), maar dat het lang niet altijd het geval is.

(49a) ik heb (aan) Jan een boek gegeven

(49b) ik heb een boek aan Jan gegeven

(50a) Ineke schonk (voor) Jan een borrel in

(50b) Ineke schonk een borrel voor Jan in

(51) het zweet brak (bij) Jan uit

Ten eerste bestaan er V's die een IOB projecteren dat geen PP-vorm mag hebben, zoals *benijden* of *ontvallen*. Ten tweede laten niet alleen IOB's, maar ook sommige DOB's een PP pendant toe, zoals *trouwen (met) iemand*, *ruiken (aan) iets*. Daarom beslissen Van Belle & Van Langendonck (ibid.) om de PP-vormen *aan Jan* in (49a) en (49b), *voor Jan* in (50a) en (50b), en *bij Jan* in (51) geen IOB, maar POB te noemen.

Van Belle & Van Langendonck (1996: 230) beschouwen divalente V's als *bevalen*, *gebeuren*, *aanstaan*, *overkomen* of *gebeuren* als V's met IOB. Ook Den Hertog (1903: 54) behandelt deze V's als V's waarbij “geen lijdend, maar uitsluitend een meewerkend voorwerp te pas komt”. Vandeweghe (2013: 85–86) stelt vast dat de divalente V's met IOB (bijv. *overkomen* of *aanstaan*) semantisch verwant zijn met de trivalente V's en noemt ze ‘affecterende V's’. Dit moet niet verward worden met ‘geaffecteerd DOB’.⁶⁸ Vandeweghe verklaart de benaming ‘affecterend’ als volgt:

“[D]e persoon die door het object genoemd wordt, wordt ‘gevat’ door het gebeuren, zonder daarbij een noemenswaardige verandering te ondergaan, anders dan bij het DO, dat in sommige gevallen zelfs het product is van de genoemde handeling.” (2013: 86)

⁶⁸ Zie §2.4.3.

Het type IOB dat deze V's oproepen, classificeert hij als 'meemakend voorwerp'.⁶⁹

In Haeseryn et al. (1997) wordt dit type object in divalente predicaten als een apart object behandeld, namelijk het ondervindend voorwerp.⁷⁰ De benaming 'indirect object' wordt dan gebruikt als een overkoepelende term voor het meewerkend voorwerp en belanghebbend voorwerp. Het verschil tussen die twee wordt volgens Haeseryn et al. (1997: 1160–1161) syntactisch bepaald door de willekeurige aanwezigheid van het belanghebbend voorwerp in tegenstelling tot het meewerkend voorwerp dat alleen contextueel weggelaten kan worden.⁷¹ Vergelijk (52a) en (52b) met (53a) en (53b).

(52a) de hoogleraar kocht een gouden armband voor zijn vrouw

(52b) de hoogleraar kocht een gouden armband

(53a) we gunnen Frederik graag een gezellige avond

(53b) *we gunnen graag een gezellige avond

Het meewerkend voorwerp *Frederik* in (53a) kan niet weggelaten worden, terwijl het belanghebbend voorwerp *voor zijn vrouw* in (52a) wel weglaatbaar is. Zie (52b). Haeseryn et al. (ibid.) stellen dat het daarom nogal moeilijk is om dit voorwerp van de bepaling van doel te onderscheiden. Vergelijk de bepaling van doel *voor het geld* in (54) met (52a).

(54) ze deed het alleen voor het geld

Het belanghebbend voorwerp bestaat meestal uit een PP met *voor* zoals in (52a), maar een NP is ook mogelijk, hoewel vrij beperkt. Zie (55). Het meewerkend voorwerp wordt uitgedrukt met behulp van een NP zoals in (53a), een PP met *aan* zoals in (56a) en (56b) (Haeseryn et al. 1997: 1163–1165).

(55) mag ik de heren iets inschenken?

(56a) de secretaris reikte aan Frederik de prijs uit

(56b) de secretaris reikte de prijs uit aan Frederik

⁶⁹ Van Belle & Van Langendonck (1992: 29) stellen echter dat het onderscheid tussen DOB en IOB bij divalente V's niet meer zo duidelijk gevoeld wordt door de taalgebruikers. Dat wordt bijvoorbeeld aangegeven door V's met een geïmpliceerd (d.w.z. niet gelexicaliseerd) DOB, die Vandeweghe (2013: 92) pseudotransitief noemt. Bij zulke V's wordt IOB soms als DOB gereïnterpreteerd (bijv. *zijn baas betaalt hem_{IOB} [zijn loon_{DOB}] niet* → *zijn baas betaalt hem_{DOB} niet*), waardoor het SUB van een passieve zin kan worden (*hij wordt door zijn baas betaald*).

⁷⁰ Zie §2.2.3.

⁷¹ Zie §1.5.

De NP bestaat vaak (maar niet altijd – zie hierboven) als een tweede mogelijkheid naast de PP en functioneert als deel van de PP. Een PP kan in de zin een andere positie innemen dan de NP, zoals in (56b) vergeleken met (53a), en (49b) en (50b) vergeleken met (49a) en (50a). Zoals al gezegd, zijn we in ons onderzoek uitsluitend met de NP bezig, daarom zullen we hier niet verder op ingaan.

Voor bepaalde en onbepaalde NP's in het middenstuk met de functie van SUB en IOB geldt dezelfde regel als voor de volgorde van SUB en DOB: SUB gaat vóór IOB.⁷² Zie (57a) en (57b).

(57a) dat |gaf| de man het jongetje

(57b) dat |gaf| een man een jongetje

Het IOB kan echter ook aan SUB voorafgaan, zoals in (58b).⁷³

(58a) blijkbaar |was| het wachten de leraar toch niet onwelgevallig

(58b) blijkbaar |was| de leraar het wachten toch niet onwelgevallig

Volgens Haeseryn et al. (1997: 1323) zijn beide volgordes (58a) en (58b) mogelijk vanwege het naamwoordelijk gezegde, terwijl volgens Vandeweghe (2013: 248) beide volgordes mogelijk zijn vanwege het onbezielde SUB en het bezielde IOB.⁷⁴ Haeseryn et al. (ibid.) geven nog een andere verklaring, namelijk dat het verschil tussen de volgordes informatief kan zijn. Zin (58b) is dus duidelijker omdat die vanuit het standpunt van het IOB bekeken wordt.

De volgorde IOB-SUB wordt samen met DOB-SUB verder in §2.3 besproken. Op de volgorde van SUB ten opzichte van DOB en IOB gaan we hier niet dieper in, want we houden ons in dit onderzoek uitsluitend met divalente V's bezig, dat wil zeggen V's die of SUB en DOB of SUB en IOB bij zich nemen.

⁷² Zie §2.2.1.

⁷³ Haeseryn et al. (1997) noemen *de leraar* in (57) een IOB, maar o.i. zouden ze deze NP ondervindend voorwerp moeten noemen (zie §2.2.3), en wel om twee redenen: ten eerste stellen ze dat het IOB in de zin moeilijk alleen kan voorkomen, en ten tweede komt het object in *iemand (on)welgevallig zijn* overeen met hun definitie van het ondervindend voorwerp.

⁷⁴ Voor meer informatie over de parameter 'bezieltheid', zie §2.4.2.

2.2.3 Ondervindend voorwerp

Naast IOB onderscheiden Haeseryn et al. (1997: 1166–1167) bij bepaalde predicaten, zoals *verbazen* in (59), nog het ondervindend voorwerp, waarmee een zelfstandigheid – meestal een persoon – wordt aangeduid, die de door het predicaat uitgedrukte werking ondervindt. Deze entiteit draagt dus de semantische rol van ondervinder of experiencer.⁷⁵

(59) het verbaast me dat je nog steeds aan het werk bent

Dit object komt alleen bij divalente V's voor. Haeseryn et al. (ibid.) merken op dat het ondervindend voorwerp zich van DOB onderscheidt omdat het ook bij naamwoordelijke gezegdes kan voorkomen (bijv. *iemand aangenaam zijn*, *iemand moeilijk vallen*) en omdat het geen SUB van een passieve zin kan worden. Vergelijk (59a) met (59).

(59a) *ik word erdoor verbaasd dat je nog steeds aan het werk bent

Haeseryn et al. (ibid.) onderscheiden vanuit een semantisch oogpunt twee groepen V's die met dit type object verbonden worden: de eerste zijn zelfstandige V's en combinaties van koppelwerkwoorden met een naamwoordelijk deel die een emotionele ervaring uitdrukken (bijv. *berouwen*, *bevallen*, *verbazen*, *aangenaam zijn*, *zwaar vallen* enz.). Zulke V's staan in de vakliteratuur vaak onder de term 'psych-verbs' oftewel 'psychologische V's' bekend.⁷⁶ De tweede groep bestaat uit zelfstandige V's die een gebeuren aangeven (bijv. *gebeuren*, *(mis)lukken*, *overkomen* enz.). In combinatie met een bepaling van graad kan het ondervindend voorwerp ook bij niet systematisch te groeperen predicaten voorkomen (Haeseryn et al.: ibid.). Zie (60).

(60) de Eiffeltoren was moeder te hoog

Vandeweghe (2013: 81) noemt V's als *bevallen* 'affecterende V's'.⁷⁷ Voor V's als *verbazen*, *verwonderen* of *interesseren* gebruikt hij de term 'impressieV's', dat wil zeggen V's die een psychische gewaarwording uitdrukken. De geaffecteerde persoon die door DOB uitgedrukt

⁷⁵ Zie §1.6.2 en §3 waarin meer uitleg over deze semantische rol wordt gegeven.

⁷⁶ Zie §3.

⁷⁷ Voor meer informatie over de affecterende V's, zie §2.2.2.

wordt, noemt hij ‘gewaarworder’. Evenals Haeseryn et al. (1997) zegt hij dat bij deze V’s de passiveringsproef niet mogelijk is.⁷⁸

2.2.4 DOB of IOB?

Van Belle & Van Langendonck (1992: 29) merken op dat er in het hedendaags Nederlands geen duidelijk verschil meer bestaat tussen het historische DOB en IOB bij divalente V’s.

Den Hertog bijvoorbeeld definieerde DOB en IOB nog aan de hand van naamvallen:

“[H]et lijdend voorwerp bestaat uit een zelfstandig woord in den accusatief (...).
Het meewerkend voorwerp bestaat uit een zelfstandig woord in den datief of uit een zelfstandig woord, voorafgegaan door de voorzetsels *aan* of *voor*.” (1903: 41)

In het hedendaags Nederlands is dit niet meer mogelijk want de NP’s in de accusatief en datief zijn niet meer van elkaar of van de nominatief te onderscheiden.⁷⁹ Daarom is het soms onduidelijk of er sprake is van DOB of IOB.⁸⁰ Neem bijvoorbeeld (61) van Haeseryn et al. (1997: 1333).

(61) daartoe |ontbrak| de man echter de nodige moed

Ze zeggen niet om welk type object het bij *de man* gaat. Het kan DOB, IOB (mits we aan *de man* het voorzetsel *aan* kunnen toevoegen) of ondervindend voorwerp zijn. Van Belle & Van Langendonck (1996: 230) beschouwen *ontbreken* als een divalente V die een IOB oproept.

Om de zaken eenvoudiger te maken gaan we dus voortaan naar analogie met Vandeweghe de overkoepelende term ‘indirect object’ gebruiken voor een object dat in de vakliteratuur als indirect object of als ondervindend voorwerp wordt beschreven en dat door divalente V’s

⁷⁸ Sommige impressieV’s kunnen echter in een constructie voorkomen die Van Belle & Van Langendonck ‘pseudo-passief’ noemen (bijv. *ik ben geamuseerd/verbaasd door je gedrag* of *ik ben geïnteresseerd in hun aanbod*) (Van Belle & Van Langendonck 1992: 36, Vandeweghe 2013: 81–82). Hier dient opgemerkt te worden dat de passiveringsproef niet altijd betrouwbaar is. Broekhuis (1997: 49) geeft een paar voorbeelden van V’s die een DOB oproepen, maar die niet gepassiviseerd kunnen worden, bijv. *hebben* en *krijgen* in *Jan krijgt/heeft het boek* en **het boek werd gekregen/ gehad*. Aan de andere kant observeren Van Belle & Van Langendonck (1992: 21–22) dat er V’s met een IOB bestaan, zoals in *hij werd een tand getrokken*, waarbij passivisatie wel mogelijk is.

⁷⁹ Daarom bepaalt Broekhuis (1997) op basis van het Duits of V een accusatief neemt.

⁸⁰ In het Tsjechisch nemen bijv. V’s als *libit se/vyhovovat* (‘bevallen’) en *přihodit se* (‘overkomen’) daarentegen een DAT-object dat duidelijk te onderscheiden is van de nominatief en accusatief.

wordt geprojecteerd die in GWHN als intransitief worden gelabeld (bijv. *bevallen*).⁸¹ De term ‘direct object’ behoort tot V’s die in GWHN als transitief opgenomen zijn (bijv. *verbazen*) want die projecteren een DOB volgens de definitie van Den Hertog (1903: 41), Haeseryn et al. (1997: 50) en Vandeweghe (2013: 4).⁸²

2.3 De plaatsing van DOB en IOB vóór SUB in het middenstuk

Het is al door verschillende taalkundigen vermeld dat sommige V’s zich syntactisch op een bijzondere manier gedragen (bijv. Nieuwborg 1968, Broekhuis 1997, Haeseryn et al. 1997, Lamers & De Hoop 2011).

We hebben in §2.2 gezien dat de volgorde SUB-DOB/IOB in bepaalde situaties omgekeerd kan worden, bijvoorbeeld bij bepaalde V’s met een bezielde entiteit als DOB/IOB en een onbezielde entiteit als SUB.⁸³ Zie (62) en (63) van Haeseryn et al. (1997).

(62) toen |overviel| een aantal soldaten een hevig heimwee

(63) daartoe |ontbrak| de man echter de nodige moed

Uit Nieuwborgs statistische data (1968: 116–118) over de distributie van SUB en DOB blijkt trouwens dat indien SUB een persoon is, het telkens vóór DOB staat. Verder blijkt dat als SUB een abstracte begripsinhoud heeft en samen met V in de emotionele sfeer ligt, er een tendens is om SUB na DOB te plaatsen.

De parameter ‘bezielde’ of ‘animacy’ werd onderzocht bijvoorbeeld door Lamers & De Hoop (2011), die tot conclusie kwamen dat bezielde een grote invloed heeft op vooropplaatsing van het object bij bepaalde predicaten, namelijk onaccusatieve psych-verbs (bijv. *bevallen*, *aanstaan*). Het gaat om V’s die geen passivisatie toelaten en waarvan SUB de rol van stimulus en IOB de rol van experiencer heeft (Lamers & De Hoop 2011: 1, 7). Broekhuis (1997) noemt deze V’s ‘NOM-DAT V’s’.⁸⁴

Vandeweghe (2013: 248) verklaart de DOB/IOB-SUB-volgorde nog op een andere wijze. Hij stelt dat hier het syntactisch principe door het links-rechts-principe overtroffen wordt.⁸⁵ Dit

⁸¹ GWHN = Van Dale Groot woordenboek hedendaags Nederlands.

⁸² Zie §1.2.3.

⁸³ Bezielde wordt in §2.4.2 in meer detail behandeld.

⁸⁴ Voor meer uitleg over (onaccusatieve) psych-verbs, zie §3.

⁸⁵ Zie ook §2.1.2 en §2.1.5 voor meer uitleg over het links-rechts-principe en het syntactisch principe.

kan volgens hem bij de combinatie van een bepaalde en een onbepaalde NP gebeuren. Zie (64) en (65).

(64) toen |bereikten| de hoofdstad_{DOB[+bep]} berichten_{SUB[-bep]} over opstanden in de provincie

(65) iedereen vindt |dat| Hendrik_{IOB[+bep]} een beter salaris_{SUB[-bep]} |toekomt| dan hij nu heeft

Ook volgens Haeseryn et al. (1997: 1333) speelt het links-rechts-principe hier een rol, dat wil zeggen dat SUB als het informatief belangrijkste element achteraan in de zin staat, zoals het SUB *de nodige moed* in (63) dat na het IOB en de bijwoordelijke bepaling komt. Zinnen (62') en (63') van hierboven laten echter zien dat deze omkering ook bij de combinatie van twee onbepaalde of twee bepaalde NP's kan gebeuren.⁸⁶

(62') toen |overviel| een aantal soldaten_{DOB[-bep]} een hevig heimwee_{SUB[-bep]}

(63') daartoe |ontbrak| de man_{IOB[+bep]} echter de nodige moed_{SUB[+bep]}

Broekhuis (1997: 38–39) observeert dat de alternatieve volgorde IOB-SUB bij de NOM-DAT V's voorkomt (bijv. *bevallen*, *overkomen*). Zie (66a) en (66b).

(66a) |dat| de ergste rampen dat meisje |overkomen|

(66b) |dat| het meisje de ergste rampen |overkomen|

Van Belle & Van Langendonck (1996: 230) merken op dat de NOM-DAT V's een SUB nemen, waarvan de referent inactief is en vaak 'theme' of 'stimulus' wordt genoemd, terwijl hun IOB de 'experienter' of 'ondervinder' uitdrukt.⁸⁷

Sommige andere V's zoals *ergeren* of *amuseren* behoren volgens Broekhuis (ibid.) niet tot de NOM-DAT V's, maar toch laten deze de omgekeerde volgorde toe, hoewel Broekhuis (ibid.) vindt dat die moeilijker aanvaardbaar is.⁸⁸ Vergelijk zijn voorbeelden (67a)–(68b).

(67a) ²|dat| de jongens de muziek |ergert|

(67b) |dat| de muziek de jongens |ergert|

⁸⁶ Als we informatiewaarde en bepaaldheid als onafhankelijk van elkaar beschouwen (meer hierover in §2.1.2 en §2.4.4), zou er in (63)–(65) o.i. een ander principe van toepassing kunnen zijn, namelijk het complexiteitsprincipe (zie §2.1.4 en §2.4.6). In (63)–(65) is SUB (*de nodige moed*, *berichten over opstanden in de provincie* en *een beter salaris* respectievelijk) telkens complexer dan het DOB/IOB (*de man*, *de hoofdstad* en *Hendrik* respectievelijk). Zin (62) voldoet echter niet aan dit principe – hier hebben SUB (*een hevig heimwee*) en DOB (*een aantal soldaten*) dezelfde complexiteitswaarde. De complexiteitswaarde wordt vastgesteld op basis van het aantal woorden in de constituent (zie ook hoofdstuk III, §1.2.5).

⁸⁷ Deze semantische rollen worden nader beschreven in §3.2.

⁸⁸ Broekhuis (1997) bepaalt op basis van de Duitse pendanten van de V's *ergeren* en *amuseren* of ze een accusatief nemen.

(68a) ?|dat| de jongens het verhaal erg |amuseert|

(68b) |dat| het verhaal de jongens erg |amuseert|

De V's in (67a)–(68b) definieert Broekhuis als “V's die een psychologische gesteldheid uitdrukken van de entiteit genoemd door het object” (1997: 39). Verder beschrijft hij dit type V's echter niet.⁸⁹

In de volgende paragraaf worden een aantal parameters besproken die op de volgorde DOB/IOB-SUB invloed kunnen hebben.

2.4 Parameters die een rol kunnen spelen bij de DOB/IOB-SUB-volgorde

De onderzoeken die zich met de volgorde DOB/IOB-SUB bezighouden, vermelden een aantal parameters die deze volgorde kunnen veroorzaken en die we hieronder bediscussiëren. Het gaat om valentie, bezieldeheid, geaffecteerdheid van DOB, informatiewaarde en (on)bepaaldheid, complexiteit en de mate waarin de stimulus concreet of abstract is.⁹⁰

2.4.1 Valentie

Uit §2.2 en §2.3 blijkt dat de genoemde V's, waarin de gepermuteerde volgorde van NP's voorkomt, divalent zijn, dat wil zeggen dat ze twee argumenten bij zich hebben: een SUB en een DOB of IOB. Zie (69a) en (69b).

(69a) ?toen |overviel| een hevig heimwee de soldaten

(69b) toen |overviel| de soldaten een hevig heimwee

Bovendien legt V aan zijn argumenten op dat SUB een onbezielde entiteit en het DOB of IOB een bezielde entiteit moet zijn.⁹¹ Lamers & De Hoop (2004: 104) noemen dit *selection restrictions*.

⁸⁹ Wij gaan deze V's in §3 nader bespreken.

⁹⁰ We maken voor het overgrote deel gebruik van het onderzoek van Pekelder (2013) die de volgende parameters bij de omgekeerde DOB-SUB-volgorde van de V *overvallen* opmerkt: valentie van V, geaffecteerdheid van DOB, informatiewaarde en bepaaldheid van SUB en DOB, en complexiteit van SUB.

⁹¹ Zie Nieuwborg (1968) en Haeseryn et al. (1997) in §2.3.

Met andere woorden: SUB moet laag agentief zijn, i.e. niet in staat om te handelen, en het DOB/IOB hoog agentief (Pekelder 2013).⁹² Pekelder (ibid.) die de *V overvallen* in de betekenis ‘verrassen’ heeft onderzocht, merkt op dat de volgorde DOB-SUB aanvaardbaarder is voor de informanten dan de SUB-DOB-volgorde als SUB laag agentief is. Als SUB hoog agentief is, is alleen de SUB-DOB-volgorde mogelijk, maar dan niet in de betekenis ‘verrassen’. Vergelijk (69a) en (69b) met (70a) en (70b).

(70a) toen |overvielen| twee gemaskerde mannen de caissière

(70b) *toen |overvielen| de caissière twee gemaskerde mannen

Pekelder (2013: 127) observeert dat er bij deze *V* in de betekenis van ‘verrassen’ naast SUB en DOB nog een derde argument moet komen, als SUB hoog agentief is. Vergelijk zin (71) met (72) waarin *V* zonder het derde argument de betekenis ‘aanvallen’ heeft.

(71) plots |overvielen| twee studenten de hoogleraar *met hun vragen*

(72) plots |overvielen| twee studenten de hoogleraar

Verder geeft Pekelder in zinnen (73a) en (73b) aan dat *overvallen* in de betekenis ‘verrassen’ geen laag agentief DOB kan nemen. In dat geval is namelijk geen van de volgordes mogelijk.⁹³

(73a) *toen |overviel| het schip een hevig heimwee

(73b) *toen |overviel| een hevig heimwee het schip

2.4.2 Bezieldeheid

Bezieldeheid of “animacy” komt uit het Latijnse woord *animus*, ‘ziel’, en duidt aan of een entiteit een ziel heeft (Van Bergen 2011: 1). Comrie (1981: 38) beschrijft ‘bezieldeheid’ als onderscheidend kenmerk van levende en niet-levende entiteiten en geeft een hiërarchie van de hoogste tot de laagste graad van bezieldeheid, die in (74) wordt weergegeven (1981: 178).

(74) human > animal > inanimate

⁹² De termen ‘bezieldeheid’ en ‘agentiviteit’ komen verder aan bod in §2.4.2 en §2.4.3.

⁹³ Hier moet aan toegevoegd worden dat *het schip* in (72a) en (72b) in een sprookjeswereld wel als een hoog agentieve NP beschouwd zou kunnen worden en door *een hevig heimwee* overvallen zou kunnen worden (cf. Pekelder 2012: 341; Bloem & Bouma 2013: 85). In onze ‘uitverkoren wereld’ (Verkuyl 1974: 113) die we als uitgangspunt nemen, vereist *overvallen* in de betekenis van ‘verrassen’ echter een menselijk DOB.

“Human” duidt mensen aan en staat het hoogst op de hiërarchie van bezielde. De term “animal” gebruikt Comrie in een bredere zin, namelijk voor niet-menselijke, bezielde entiteiten. Ransom (1977: 421–422) gebruikt in plaats van “animal” de term “nonhuman-animate” (niet-menselijk–bezielde). De NP’s die naar deze entiteiten verwijzen, staan lager in de hiërarchie. Het laagst staan de “inanimate” (onbezielde) entiteiten die ideeën, voorwerpen enz. aanduiden (bijv. *theorie* of *baksteen*) (Ransom *ibid.*).⁹⁴

De grammaticale effecten van bezielde werden al meermaals door taalkundigen bestudeerd. Lamers & De Hoop (2011) hebben in hun onderzoek gefocust op de invloed van bezielde op de volgorde van constituenten in het Nederlands. De constituent die naar een bezielde entiteit verwijst, vertoont de tendens om vooraan in de zin te staan, “animate-first tendency” genoemd. Volgens Lamers & De Hoop (2011: 5) speelt bezielde een belangrijke rol bij de plaatsing van SUB en object, hoewel ze deze tendens niet zo sterk vinden als een andere tendens die ze in het Nederlands opmerken. Lamers & De Hoop zijn namelijk van mening dat SUB de neiging heeft om vooraan in de zin te staan, “subject-first tendency” genoemd.⁹⁵ Ze beklemtonen dat deze twee tendensen hand in hand gaan, indien SUB bezielde is. Als DOB of IOB bezielde is, en SUB onbezielde, dan zijn de tendensen in strijd met elkaar.

De frequentste vooropplaatsing van het object merkten ze bij onaccusatieve psych-verbs die verplicht een bezielde IOB projecteren. Ze verklaren dat door de onmogelijkheid van taalgebruikers om bij deze V’s een passieve constructie te gebruiken. Dezen plaatsen dus het object vóór SUB om aan de tendens “animate-first” te kunnen voldoen (Lamers & De Hoop *ibid.*). Zelf geven ze echter geen voorbeeld van de omgekeerde volgorde bij onaccusatieve psych-verbs.

Met bezielde hangt de notie ‘agentiviteit’ samen, want de prototypische agens is doorgaans bezielde (Van Bergen 2011: 8).⁹⁶ We hebben de rol van agens al in §1.6.2 kort besproken. Van de Velde ziet agentiviteit als een parameter aan de hand waarvan V’s van gewaarwording, inclusief psych-verbs, onderscheiden kunnen worden (2004: 49, 54). Deze V’s roepen een

⁹⁴ De hiërarchie heeft te maken met ons egocentrische wereldbeeld, wat volgens Van Bergen taalkundig bewezen kan worden door de frequentie van het persoonlijke voornaamwoord *ik*, dat het meest gebruikte verwijswoord is (in het Corpus Gesproken Nederlands van 9 miljoen woorden neemt het met de frequentie van 220,000 de vijfde positie in). Niet alleen verwijst *ik* naar “het zelf”, maar is ook het grammaticale SUB van de zin (Van Bergen 2011: 3).

⁹⁵ Hier dient opgemerkt te worden dat het onderzoek van Lamers & De Hoop (2011) niet toegespitst is op het middenstuk van de zin.

⁹⁶ Dat heeft weer te maken met ons egocentrische wereldbeeld. De bezielde entiteiten kunnen als meer agentief bechouwd worden omdat ze meer op ons lijken dan onbezielde entiteiten (Van Bergen 2011: 4).

argument met de semantische rol van ondervinder (experiencer) op en Van de Velde stelt dat sommige ondervinders agentiever zijn dan andere.⁹⁷ Hij gaat naar analogie met Lakoff (1977) ervan uit dat agentiviteit de prototypische kenmerken [+volition], [+control], [+source] en [+responsibility] behelst.

In (75) geven we een samenvatting van de prototypische kenmerken van agens, beschreven door Lakoff (1977: 244) en Dowty (1991: 572), met de [featurenamen] van Van de Velde ernaast.

(75) agens is een bezielde entiteit

agens verricht een handeling

agens veroorzaakt een verandering in een andere participant

de handeling van agens is vrijwillig [+volition]

agens heeft controle over wat hij doet [+control]

agens is verantwoordelijk voor de handeling [+responsibility]

agens is de energiebron van de handeling (i.e. agens richt zijn handeling op de andere participant) [+source]

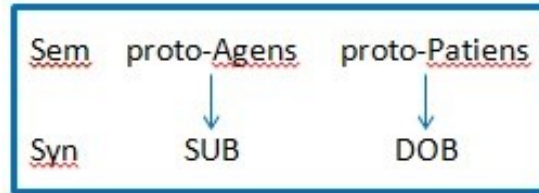
Van de Velde (ibid.) merkt op dat agentiviteit met de notie ‘transitiviteit’ correleert. Transitiviteit wordt semantisch beschreven als de overdracht van de handeling van agens naar patiens, waarbij de handeling een effect heeft op de patiens die daardoor geaffecteerd wordt. Bij transitiviteit moeten ten minste twee participanten betrokken zijn (Hopper & Thompson 1980). Dowty (1991: 599) beschouwt transitiviteit als de opsomming van de kenmerken van agens en patiens. Voor de prototypische kenmerken van patiens, zie (76).

(76) patiens ondergaat een verandering van toestand

patiens wordt geaffecteerd door de handeling van een andere participant

Volgens Dowty (1991: 576) wordt het argument met de meeste prototypische kenmerken van agens als SUB gelexicaliseerd, terwijl het argument met de meeste prototypische kenmerken van patiens als DOB gelexicaliseerd wordt. Dowty (ibid.) noemt dit “argument selection principle”. Goldberg (1995) geeft dit principe in schema 3 weer.

⁹⁷ Meer hierover in §3.2.

Schema 3: Transitieve constructie volgens Goldberg

We hebben al gezien dat SUB niet altijd agentief hoeft te zijn. Zie (77) waarin *een hevig heimwee* een [+abstract], [-beziëld] SUB is en daarom niet in staat is om te handelen. Toch wordt DOB, dat hoog agentief is (*de soldaten*), geaffecteerd door SUB.⁹⁸ We stuiten hier op de voorwaarden waaronder SUB en DOB van positie in het middenstuk kunnen wisselen (Pekelder 2013: 130).

(77) toen |overviel| de soldaten een hevig heimwee

Van Belle & Van Langendonck (1992: 33–37) hebben de kenmerken van agens toegepast in hun onderzoek van divalente V's met IOB, i.e. V's die alle als 'intransitief' beschouwd worden, en observeren dat er bij deze op basis van de agentiviteit van SUB twee categorieën onderscheiden kunnen worden. De eerste categorie bevat V's waarvan het SUB [+beziëld] is en de kenmerken van agens vertoont. Deze V's zijn in GWHN als 'intransitief' opgenomen, maar hun IOB vertoont kenmerken van een DOB, i.e. het kan gepassiviseerd worden. Het gaat om V's als *gehoorzamen*, *toejuichen* of *ontsnappen*. Zie (78a) en (78b).

(78a) kinderen gehoorzamen (aan) hun ouders

(78b) ouders worden gehoorzaamd (door hun kinderen)

De tweede categorie zijn V's met een [-beziëld] SUB dat geen agens is en een [+beziëld] IOB dat een experiencer uitdrukt, dat wil zeggen een rol die zowel op agens als patiëns lijkt – bijvoorbeeld *gebeuren*, *overkomen*, *aanstaan*.⁹⁹ Veel van deze V's drukken een psychologische toestand uit – dat zijn dan de onaccusatieve psych-verbs van Lamers & De Hoop.¹⁰⁰ Deze V's kunnen ook een [+beziëld] SUB bij zich hebben (bijv. *bevallen*). De referent van SUB bij deze V's is volledig inactief, zelfs als het om een [+beziëld] SUB gaat. Met andere woorden: er kan bij het SUB van deze V's geen sprake zijn van het agentief

⁹⁸ Geaffecteerdheid komt in §2.4.3 aan bod.

⁹⁹ Hier moet opgemerkt worden dat de rol van experiencer kenmerken van zowel agens als patiëns vertoont (Rozwadowska 1989). Daarom lijkt het onvoldoende om argumenten van V met rollen te labelen, maar is het handiger om ze met features te beschrijven, zoals [+beziëld], [+geaffecteerd] enz. Meer hierover in §3.2.

¹⁰⁰ Zie §2.3 en §3.

kenmerk [+source] dat de bron van de psychologische toestand aanduidt (Van Belle & Van Langendonck 1996: 234). Deze V's vertonen kenmerken van het IOB, namelijk passivisatie is onmogelijk. Zie (79a) en (79b).

(79a) je zus/haar gedrag bevalt me

(79b) *ik word bevallen (door je zus/haar gedrag)

Van Belle & Van Langendonck (1992: 33–37) voegen eraan toe dat er een groep divalente V's bestaat die ook een psychologische toestand uitdrukt, maar waarbij dit kenmerk [+source] van de handeling wel aanwezig is – bijvoorbeeld *amuseren*, *verbazen*, *verwonderen*. Daarom worden deze V's volgens hen als transitief beschouwd, dit in tegenstelling tot intransitieve psych-verbs zoals *bevallen*.

Van Belle & Van Langendonck (ibid.) veronderstellen dus dat hoe meer het SUB de kenmerken van een prototypische agens draagt, hoe groter de tendens van het aanwezige object om zich als DOB te gedragen. Dit geldt ook omgekeerd: hoe meer de referent van SUB inert of inactief is, hoe meer het begeleidende object als IOB optreedt.

Uit het bovenstaande blijkt dat agentiviteit een middel is om het DOB van het IOB te onderscheiden. Ons onderzoek zal moeten laten zien of de volgorde van de NP's in het middenstuk verschillend is als het aanwezige object DOB of IOB is.

2.4.3 Geaffecteerdheid

Het concept 'geaffecteerdheid' wordt op verschillende manieren opgevat. Fischer (1997) ziet er een aparte semantische rol in. Zie (80), herhaald uit §1.6.2.

(80) affected – the already existent entity that is affected by the action, process or state

Oppentocht (1999: 84) onderscheidt positieve en negatieve geaffecteerdheid van de entiteit. Zie (81) en (82) respectievelijk.

(81) mijn broer knapt de schuur op

(82) de storm vernielt de auto

Dowty (1991) en Hopper & Thompson (1980) zien geaffecteerdheid als een kenmerk van patiëns.¹⁰¹ Hopper & Thompson verstaan onder deze feature “the degree to which an action is transferred to a patient” en zeggen dat het bijvoorbeeld effectiever in (83) dan in (84) wordt gedaan (1980: 252–253).¹⁰²

(83) I drank up the milk

(84) I drank some of the milk

Geeraerts (1998) gebruikt de term in verband met het IOB. Hij ziet bijvoorbeeld *het huis* in (85) als geaffecteerd.

(85) ik geef het huis een nieuw laagje verf

Godin (1980: 48) past de feature [+geaffecteerd] toe op elk entiteit, [+beziend] of [-beziend], die verandert of die door iets of iemand anders beïnvloed wordt. In zijn opvatting zijn respectievelijk *boeken*, *hoofdstad* en *Jan* in (86)–(88) geaffecteerd, dat wil zeggen niet alleen het DOB van (86), maar ook het SUB van de divalente constructie (87) én van de monovalente V in (88).

(86) Jan heeft boeken verbrand

(87) de hoofdstad heeft 28 bomincidenten meegemaakt

(88) Jan is gestorven

Rozwadowska (1989) noemt geaffecteerdheid *change*, en schrijft deze feature toe aan de rol van experiencer van transitieve experiencer-object psych-V’s (bijv. *interesseren*), die volgens haar de feature [+change] met patiëns deelt (ibid.: 116).¹⁰³

Wat de samenhang tussen geaffecteerdheid en de volgorde van NP’s in het middenstuk betreft, vat Pekelder (2013: 130–132) het als volgt samen: de nominale SUB en DOB in het middenstuk kunnen moeilijk van positie wisselen als de referent van SUB de referent van DOB van buitenaf affecteert, zoals *een enorme sneeuwlawine* in (89a) en (89b) *de soldaten* van buitenaf overvalt. Daarentegen geniet de volgorde DOB–SUB de voorkeur als de referent

¹⁰¹ Zie §2.4.2.

¹⁰² Naast ‘geaffecteerd DOB’ is er bij transitieve constructies vaak sprake van een ‘effect-object’, bijv. bij predicaten als *bouwen*, *bakken* enz. (Vandeweghe 2011: 10). Zie de definitie van Fischer, herhaald uit §1.6.2: *effected – the entity that is created or destroyed by the action, process or state*. Het verschil tussen die twee objecten is dat het geaffecteerd DOB bestaat voordat de handeling plaatsvindt (bijv. *John ruined the table*), terwijl het effect-object als resultaat van de handeling bestaat (bijv. *John built the table*) (Fillmore 1968: 24). De term ‘geaffecteerd DOB’ dient men niet te verwarren met de term ‘affecterend object’ van Vandeweghe (2013: 86). We hebben zijn definitie ervan in §2.2.2 gegeven.

¹⁰³ Dit wordt verder in §3.2 van dit hoofdstuk besproken aan de hand van het schema van Rozwadowska.

van SUB de referent van DOB van binnenaf affecteert, dat wil zeggen dat het om een inwendig – psychologisch of fysiologisch – aspect van de subjectsentiteit gaat. Vergelijk (90a) met (90b). De reden is volgens Pekelder (ibid.) dat in het eerste geval (89a) en (89b) de affectie niet noodzakelijk is, in het tweede geval (90a) en (90b) wel.

(89a) gisteren |overviel| een enorme sneeuwlawine_{SUB} de soldaten_{DOB}

(89b) [?]gisteren |overviel| de soldaten_{DOB} een enorme sneeuwlawine_{SUB}

(90a) [?]toen |overviel| een reusachtige angst_{SUB} de senatoren_{DOB}

(90b) toen |overviel| de senatoren_{DOB} een reusachtige angst_{SUB}

2.4.4 Informatiewaarde en (on)bepaaldheid

Informatiewaarde hangt samen met het links-rechts-principe (LRP) dat in §2.1.2 werd behandeld. Uit het LRP blijkt dat constituenten met een lagere informatiewaarde meer links in de zin staan (thema), terwijl constituenten met een hogere informatiewaarde (rhema) meer rechts staan. Zo verklaren Haeseryn et al. (1997) de volgorde DOB-SUB in het middenstuk van (91).

(91) daartoe |ontbrak| de man echter de nodige moed

Ook Pekelder (2013: 133) stelt dat SUB in de zinnen met *overvallen* in de betekenis ‘verrassen’ meer rechts staat dan DOB in overeenkomst met het LRP, omdat het hoger informatief is. De reden is dat SUB de bron van de verrassing uitdrukt, waardoor de referent van DOB verrast wordt. Dit wordt ondersteund door de aanwezigheid van het bepaald lidwoord bij DOB en het onbepaald lidwoord bij SUB, omdat, zoals eerder vermeld, bepaalde NP’s in principe lager informatief zijn dan onbepaalde. Zie (92).

(92) toen |overviel| de soldaten een hevig heimwee

Zin (62) uit §2.3 van Haeseryn et al., hier herhaald als (93), laat echter zien dat de aanwezigheid van een bepaald lidwoord bij DOB niet verplicht is.

(93) toen |overviel| een aantal soldaten een hevig heimwee

Bouma & Hendriks (2012: 65) onderscheiden drie niveaus van bepaaldheid, zie (94). De term *pronominal* duidt persoonlijke en aanwijzende voornaamwoorden aan; *definite full NP* is een

soortnaam met een bepaald lidwoord of een eigennaam; *indefinite full NP* geeft een soortnaam met een onbepaald lidwoord of zonder determinator aan.

(94) Typical Subject					Typical Object
pronominal	>	definite full NP	>		indefinite full NP

Ze onderzochten de relatie tussen grammaticale functie en bepaaldheid en observeerden op basis van het Corpus Gesproken Nederlands dat hoe hoger de graad van bepaaldheid van een NP, hoe groter de kans dat de NP SUB van de zin zal zijn.¹⁰⁴ En daarentegen, hoe minder een NP bepaald is, hoe groter de kans dat deze NP DOB zal zijn (Bouma& Hendriks 2012: 56). Verder merken ze op dat bepaalde nominale objecten een grotere kans hebben om vooropgeplaatst te worden dan onbepaalde objecten (ibid.: 67–68).

Dat kan een mogelijke verklaring zijn voor het niet-preferentiële karakter van (95) en de onaanvaardbaarheid van (96) uit Pekelder (2013: 132–133).

(95) ?toen |overviel| een hevig heimwee de soldaten

(96) *toen |overviel| een intense vermoeidheid Cindy

Pekelder (2013: 134–135) concludeert dat een SUB dat achter DOB kan staan, een entiteit aangeeft die laag agentief, hoog informatief en onbepaald is (bijv. *een hevig heimwee*). Daarentegen geeft een uitwisselbaar DOB een entiteit aan die hoog agentief, laag informatief en bepaald is (bijv. *de soldaten*). Met andere woorden: het uitwisselbare SUB vertoont bepaalde kenmerken van het niet-uitwisselbare DOB en het uitwisselbare DOB vertoont op zijn beurt bepaalde kenmerken van het niet-uitwisselbare SUB.

2.4.5 Complexiteit

De complexiteit van constituenten werd in §2.1.4 besproken. Het gaat om zwaardere (meer omvangrijke) constituenten, die dan de plaats meer achteraan in de zin (of in het middenstuk) innemen.

In verband met de relatie tussen de DOB/IOB-SUB-volgorde en complexiteit stellen Bouma& Hendriks (2012: 68–69) op basis van hun kwantitatieve onderzoek van het Corpus Gesproken

¹⁰⁴ Zie ook Pekelder (2012: 341–342).

Nederlands vast dat hoe complexer een DOB of IOB is, hoe kleiner de kans dat het vooropgeplaatst wordt.

Volgens Pekelder (2013: 136–138) is niettemin de vooropplaatsing van DOB niet afhankelijk van complexiteit. Dat verklaart hij aan de hand van zin (97), waarin DOB (*de drie zojuist benoemde afgevaardigden*) complexer is dan SUB (*een reusachtige angst*) dat op zijn beurt hoog informatief is in tegenstelling tot DOB. Het complexiteitsprincipe wordt hier dus voorbijgestreefd door het links-rechts-principe.¹⁰⁵

(97) toen |overviel| de drie zojuist benoemde afgevaardigden van de provincie Groningen een reusachtige angst

2.4.6 Concrete versus abstracte stimulus

Uit het onderzoek van Levin & Grafmiller (2013) blijkt dat sommige psych-verbs een meer abstracte stimulus oproepen dan andere psych-verbs. Ze laten dat zien aan de V's *fear* en *frighten*. Met andere woorden: *fear* wordt verbonden met stimuli die vaker naar abstracte entiteiten verwijzen, terwijl *frighten* meer concrete (m.n. menselijke) stimuli bij zich heeft. Zie (98) en (99).

(98) the authorities fear a possible destabilization

(99) Matt frightened me (with his intensity)

Hoewel Levin & Grafmiller zich in hun studie niet met de woordvolgorde bezighouden, vermoeden we dat het de moeite waard is om de semantische indeling van concrete en abstracte NP's aan de andere, hierboven genoemde parameters toe te voegen. Ons onderzoek zal naar we hopen, laten zien of deze invloed heeft op de volgorde van SUB en DOB of IOB in het middenstuk.

2.4.7 Conclusie

Het werkwoord staat centraal, en zijn valentie bepaalt het aantal en de semantische aard van de elementen. Bij de behandelde V's die de DOB/IOB-SUB-volgorde toelaten of er zelfs de

¹⁰⁵ Pekelder (2013: 136) geeft echter toe dat de afwijking tussen oordelen van zijn informanten met betrekking tot (97) en de niet-omgekeerde variant (nl. *toen overviel een reusachtige angst de drie zojuist benoemde afgevaardigden van de provincie Groningen*) statistisch niet significant is en dat hier nog verder onderzoek nodig is.

voorkeur aan geven, gaat het om twee NP's, dat wil zeggen SUB en DOB (transitieve V's zoals *overvallen*), of SUB en IOB (intransitieve V's zoals *overkomen*). In de transitieve constructie projecteert V een [-beziend] SUB dat laag agentief is (d.w.z. zonder prototypische kenmerken van agens) en een [+beziend] DOB dat hoog agentief is (d.w.z. mét prototypische kenmerken van agens). Zie (100), herhaald uit de voorafgaande paragrafen.

(100) toen |overviel| de soldaten een hevig heimwee

In de intransitieve constructie projecteert V een [-beziend] SUB, maar bij sommige V's, zoals *bevallen*, is zowel [-beziend] als [+beziend] SUB mogelijk. Zie (101), herhaald uit §2.4.2.

(101) je zus/haar gedrag bevalt me

Uit §2.4 blijkt dat valentie de belangrijkste parameter is, aangezien V in zijn betekenis een bepaald aantal argumenten of participanten oproept (syntactische valentie) die bepaalde semantische kenmerken vertonen (semantische valentie). Het is ook duidelijk dat er verschillende parameters tegelijkertijd invloed hebben op de woordvolgorde. Deze hangen samen met de aard van de participanten, zoals beziendheid, geaffecteerdheid, de mate waarin het SUB abstract is, informatiewaarde en bepaaldheid, en mogelijk ook complexiteit. Verder onderzoek naar de volgorde in zinnen met divalente V's is nodig om te laten zien in hoeverre deze parameters de woordvolgorde daadwerkelijk beïnvloeden. Deze V's zijn in §2.4 als syntactisch afwijkend gepresenteerd en komen uitvoeriger in de volgende paragrafen aan de orde.

3 Psych-verbs ont(k)leed

In de volgende paragrafen komen psych-verbs aan bod. We bespreken de verschillende definities van psych-verbs en vatten ook samen wat er in dit hoofdstuk over deze V's al gezegd werd. Daarnaast worden de semantische rollen van experiencer en stimulus, die als argumenten van psych-verbs optreden, en hun syntactische realisaties meer gedetailleerd besproken, en uiteindelijk formuleren we onze eigen definitie van psych-verbs die als uitgangspunt voor de samenstelling van ons corpus zal dienen.

3.1 Psych-verbs in de vakliteratuur

Psych-verbs (V Ψ), psychologische V's of predicaten zijn V's die een psychologische gesteldheid uitdrukken (bijv. Levin 1993, Bouchard 1995a, Broekhuis 1997, Vandeweghe

2011). Onder psychologische gesteldheid worden doorgaans emoties, passies, gevoelens (Ruwet 1993: 95) en soms ook mentale processen (Vandeweghe 2011: 3) verstaan. Het gaat dus om V's als *haten, bewonderen, vrezen, amuseren, bevallen, houden van of zich ergeren aan*.

In een bredere zin zijn psych-verbs V's die naar een situatie verwijzen waarin een entiteit met gevoel een verandering van psychologische toestand ondergaat (Aksan 2006: 111).¹⁰⁶ Deze definitie kan dus ook V's omvatten die zowel een fysieke als psychologische interpretatie hebben (Ruwet 1993: 96), dat wil zeggen V's als *overkomen* of *overweldigen* (Bennis 2004), of in het Frans bijvoorbeeld *frapper* of *toucher* (Ruwet *ibid.*) en in het Engels *hit* of *strike* (Levin 1993).¹⁰⁷

De taalkundigen zijn het er niet over eens welke V's onder psych-verbs vallen. Vandeweghe (2011; 2013) ziet ook cognitieve V's, die mentale processen uitdrukken (bijv. *denken, vertrouwen op*) als een onderdeel van psych-verbs. Voor Van de Velde (2004) zijn psych-verbs (naast cognitieve V's) een onderdeel van een grotere groep die hij V's van gewaarwording noemt, terwijl bijvoorbeeld Levin (1993), Ruwet (1993) en Bouchard (1995b) de cognitieve V's apart houden.¹⁰⁸

Kenmerkend voor psych-verbs is dat ze divalent zijn (Levin 1993: 189), dat wil zeggen dat ze twee participanten bij zich hebben.¹⁰⁹ De semantische rollen van deze twee participanten worden volgens Levin meestal als *experiencer* en *stimulus* gekarakteriseerd. Van de Velde (2004) gebruikt respectievelijk de Nederlandse woorden *ondervinder* en *bron*.

¹⁰⁶ Zie ook §3.3.

¹⁰⁷ De verklaring hiervoor vinden we in Lakoff & Johnson (1980: 56–59) die stellen dat onze manier van denken metaforisch gestructureerd is. Dat wil zeggen dat we de meeste concepten op grond van andere concepten begrijpen. We conceptualiseren dus het niet-fysieke meestal op basis van het fysieke (d.w.z. het minder tastbare en minder duidelijk afgebakende op basis van het meer tastbare en duidelijker afgebakende).

¹⁰⁸ De definities van psych-verbs zijn meestal heel vaag en de V's worden niet precies afgebakend. Van de Velde (2004: 49) noemt bijvoorbeeld een aantal subgroepen van V's van gewaarwording (nl. *experience processes, psych-verbs, mental verbs, verbs of perception and cognition*), maar verder wil hij de subgroepen niet definiëren.

¹⁰⁹ Blijkbaar bestaan er ook monovalente psych-V's. In Kailuwet (2007: 38) vinden we bijvoorbeeld *paniquer*, en Aksan & İbe (2006: 111) geven een voorbeeld uit het Turks: *Ali çıldır-dı/afalla-dı/Ali-NOM get mad/stun-PAST-3sg/“Ali got mad/stunned”*. Bovendien laat Pekelder (2013: 127) zien dat een transitieve V als *overvallen* in de betekenis van ‘verrassen’ naast SUB en DOB een derde argument vereist, als SUB hoog agentief is. Dat maakt er een trivalente V van: bijv. *plots overvielen twee studenten de hoogleraar met hun vragen*. Ook Kailuwet (*ibid.*: 37) noemt een voorbeeld van een trivalent psych-verb: *la rencontre de cette femme merveilleuse a dégoûté Alfred de sa vie de bâton de chaise*. Hieraan moet toegevoegd worden dat niet alle argumenten altijd gelexicaliseerd worden, zoals deze voorbeelden van Van Bergen (2009: 19) en Kleijn & Nieuwborg (1983: 47) laten zien: *als je na 't jaar niet bevalt schoppen we je d'r zo weer uit; bevalt de nieuwe directeur? – ja, hij bevalt uitstekend*.

In Levin (1993: 188–193) wordt de categorie van Engelse psych-verbs verder verdeeld in vier subcategorieën of types: V's van amuseren (*amuse verbs* – bijv. *amuse, disgust, entertain*), V's van bewonderen (*admire verbs* – bijv. *admire, love, hate*), V's van verbazen (*marvel verbs* – bijv. *marvel at, approve of, obsess over*) en V's van bevallen (*appeal verbs* – bijv. *appeal to, matter to, niggle at*). De eerste twee categorieën bevatten transitieve V's, terwijl de V's in de laatste twee categorieën door Levin worden beschreven als intransitief met een PP-complement.¹¹⁰ Hieronder een voorbeeld uit elke groep.

- (1) the clown amused the children
- (2) the tourists admired the paintings
- (3) Megan marveled at the beauty of the Grand Canyon
- (4) this painting appeals to Malinda

De *amuse-verbs*, zie (1), drukken volgens Levin (1993: 191) het veroorzaken van een verandering van de psychologische of emotionele toestand uit. Het gaat om transitieve V's waarbij DOB de ondervinder van de emotie is en SUB de oorzaak van de verandering van de psychologische toestand. Levin voegt eraan toe dat sommige V's van deze categorie ook in de zin van een lichamelijke handeling worden gebruikt (bijv. *depress, hit, strike*). Het gaat dus om polysemische V's. Zie (5a) en (5b).

- (5a) the painting depressed John
- (5b) the carpenter depressed the lever

De *admire-verbs*, zie (2), zijn ook transitief, maar ze hebben een experiencer-SUB. Met de *marvel-verbs* en *appeal-verbs*, zoals respectievelijk (3) en (4), worden intransitieve psych-verbs aangeduid, waarvan de eerste groep een experiencer-SUB en POB met de rol van stimulus projecteert, terwijl bij de tweede groep SUB de rol van stimulus, en POB de rol van experiencer heeft.

Naast psych-verbs onderscheidt Levin (1993: 194) nog een aparte groep V's die ze V's van verlangen (*verbs of desire*) noemt (bijv. *desire, need, want*). Omdat ze dezelfde kenmerken als psych-verbs vertonen – ze zijn divalent, waarbij één argument de experiencer uitdrukt, en

¹¹⁰ Dixon (2005) gebruikt een soortgelijke maar eenvoudigere indeling: de groep V's met een experiencer-SUB en stimulus-object (waaronder ook V's met stimulus-POB) worden *verbs of liking* genoemd (bijv. *love, hate, approve of*), terwijl V's met stimulus-SUB en experiencer-object *verbs of annoying* genoemd worden (bijv. *amuse, surprise*).

het tweede datgene waar de experiencer naar verlangt, worden ze soms bij de psych-verbs meegerekend (ook bijv. in Vandeweghe 2011: 4).

Volgens Vandeweghe (ibid.) kan in het Nederlands bij transitieve psych-verbs, die hij ook ‘impressieV’s’ noemt (2013: 81), de functie van SUB zowel door de experiencer (*vrezen, beminnen*) als door de stimulus (*ergeren, verrassen*) ingenomen worden, net zoals in het Engels, terwijl bij V’s met een POB SUB de experiencer is en POB de stimulus (*houden van*).¹¹¹

V’s met stimulus-SUB en experiencer-IOB (*bevallen, overkomen*) worden in Vandeweghe (2013) apart behandeld, namelijk niet als psych-verbs, maar als affecterende V’s.¹¹² Bennis (2004) en Lamers & De Hoop (2011) beschouwen ze wel als een groep psych-verbs, maar laten de psychologische predicaten met POB buiten beschouwing.

Bennis (2004), Lamers & De Hoop (2011) en Ruwet (1993) categoriseren psych-verbs op basis van de positie van de experiencer als exp-SUB en exp-object. Binnen de laatstgenoemde groep worden de psych-verbs dan verder verdeeld in V’s met exp-DOB (*amuseren, verrassen*), die Lamers & De Hoop ‘causatieve psych-verbs’ noemen, en exp-IOB (*bevallen, overkomen*), waarvoor ze de term ‘onaccusatieve psych-verbs’ gebruiken.¹¹³ Zinnen (6), (7) en (8) zijn voorbeelden van respectievelijk exp-SUB, exp-DOB (causatieve) en exp-IOB (onaccusatieve) V’s.¹¹⁴

(6) Jan vreest mijn antwoord

(7) de vraag verraste de politicus

(8) dat gedrag bevat de directeur

Bij de causatieve V’s is volgens Lamers & De Hoop (ibid.) passivisatie mogelijk, in tegenstelling tot de onaccusatieve V’s.¹¹⁵ Vergelijk (9) met (10). Een ander verschil is de keuze van het hulpwerkwoord. De eerste groep selecteert *zijn*, terwijl de tweede *hebben* selecteert (Bennis 2004: 33). Zie (11)–(12).

¹¹¹ De term ‘impressieV’s’ werd ook in §2.2.3 besproken.

¹¹² Zie §2.2.2 en §2.2.3.

¹¹³ ‘Causatieve V’s’ duiden volgens Croft (1993: 56) het volgende aan: “stimulus causes experiencer to enter the mental state”. Lamers & De Hoop (2011) verklaren echter niet waarom ze deze twee groepen *causative* en *onaccusatieve* psych-verbs noemen.

¹¹⁴ Belletti & Rizzi (1988: 291–292) onderscheiden dezelfde drie groepen in het Italiaans, namelijk exp-SUB (*Gianni teme questo/Gianni fears this*), exp-DOB (*questo preoccupa Gianni/this worries Gianni*) en exp-IOB (*a Gianni piace questo/to Gianni pleases this of questo piace a Gianni/this pleases to Gianni*).

¹¹⁵ Zie ook §2.4.2.

- (9) *ik word daardoor bevallen/overkomen
 (10) ik word daardoor opgewonden/geïrriteerd
 (11) dat is mij bevallen/overkomen
 (12) dat heeft mij opgewonden/geïrriteerd

Bij psych-verbs kan zowel SUB als object de semantische rol van experiencer of stimulus hebben. In (13) en (14) laat Van de Velde (2004: 50) zien dat beide V's de rol van experiencer en stimulus uitdelen, maar de syntactische functie varieert.

- (13) ik houd van peren
 (14) peren bevallen me

Belletti & Rizzi (1988: 292) noemen dat “freedom of psych-verbs” en ze merken op dat zo'n vrijheid bij geen andere categorie V's mogelijk is. Zie (15) en (16) met de V *write*, en vergelijk (13) en (14).¹¹⁶

- (15) John wrote the letter
 (16) *the letter V John

3.2 De rol van experiencer en stimulus

De termen *experiencer* en *stimulus* werden in 1971 geïntroduceerd door Fillmore om de participanten van psych-verbs semantisch aan te duiden.¹¹⁷ Fillmore (1971a: 42; 1977: 67) en Ruwet (1994: 45) beschrijven de experiencer als een verplicht bezielde entiteit (een persoon, een dier of een god) die het gevolg van de handeling ondergaat en die op de stimulus reageert.¹¹⁸ De experiencer kan bijvoorbeeld gevoelens voor de stimulus hebben (Dixon 2005: 160).

¹¹⁶ Deze variabiliteit vinden we ook in andere talen, zoals in het Engels (bijv. (a) *the paleontologist liked the fossil*; (b) *the fossil pleased the paleontologist*) (Pesetsky 1996: 18), in het Frans (bijv. (a) *Jean méprise l'argent*; (b) *l'argent dégoûte Jean*) (Bouchard 1995a: 6), of in het Italiaans (bijv. (a) *Gianni teme questo*; (b) *questo preoccupa Gianni*) (Belletti & Rizzi 1988: 291). De taalkundigen zijn het er echter niet helemaal over eens of er wel of helemaal geen semantisch verschil is tussen de NP's in de (a)- en (b)-zinnen, die we hier stimulus noemen (d.w.z. *the fossil*, *l'argent* en *questo*). Pesetsky (1996: 56–57) onderscheidt daarom twee types: *target/object of emotion* in de (a)-zinnen en *cause(r) of emotion* in de (b)-zinnen.

¹¹⁷ Meer hierover in §1.6.2.

¹¹⁸ Naast *ondervinder* (Van de Velde 2004 – zie §3.1) kan soms de experiencer met de benaming *gewaarworder* (Vandeweghe 2013 – zie §2.2.3) aangeduid worden. In Haeseryn et al. (1997) wordt de experiencer (die geen DOB is) onder *het ondervindend voorwerp* behandeld (meer hierover in §2.2.3).

‘Stimulus’ wordt gedefinieerd als de inhoud of het object van de psychologische toestand (Belletti & Rizzi 1988: 291), of de oorzaak van de verandering in de psychologische toestand (Levin 1993: 191).¹¹⁹ Bouchard (1995a: 9) noemt de stimulus het *psy-chose* en beschrijft het als een psychologisch object dat slechts in de mentale ruimte bestaat, zoals een emotie of een gevoel.

Fillmore beschouwt de stimulus niet als een aparte semantische rol maar als een soort instrument:¹²⁰

“I take the instrument (...) as the case of the immediate cause of an event, or, in the case of a psychological predicator, the ‘stimulus’, the thing reacted to.”
(1971a: 42)

Blansitt (1978: 323) is niettemin van mening dat er geen reden is om de stimulus met instrument te combineren want de stimulus wordt niet gebruikt om een ervaring op te doen. Daarnaast blijkt dat de stimulus op de positie van SUB niet alleen door een [-beziel] NP opgevuld hoeft te worden, maar ook de vorm van een [+beziel] NP kan aannemen. Zie (17), herhaald uit §2.4.2, en het Franse voorbeeld (18) van Mathieu (1999: 115).

(17) je zus/haar gedrag bevalt me

(18) Paul/ce tableau irrite Léa

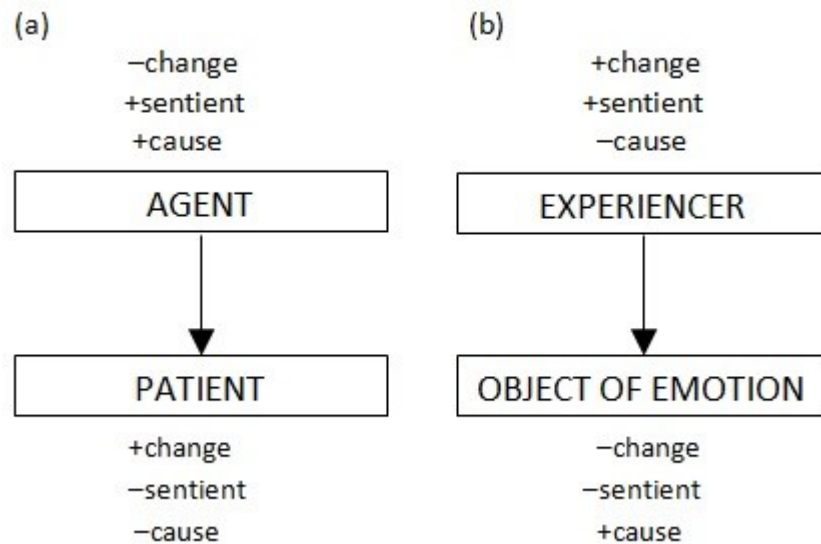
Uit de hierboven vermelde definitie van Fillmore blijkt dat de experiencer een geaffecteerde entiteit kan zijn, aangezien hij het gevolg van de handeling ondergaat. En dat is een kenmerk van patiens. Dat betekent echter niet dat de experiencer een patiens is. Comrie beschrijft het verschil tussen de rol van experiencer en patiens:

“(...) there is a crucial difference, in that for an entity to be an experiencer presupposes that it must be sentient, capable of receiving sensory experiences, and this is crucial in distinguishing experiencer from patient, and as in distinguishing experiencer from non-patient on the continuum of control: an experiencer has no (necessary) control over the reception of sensory impressions.” (1981: 55)

¹¹⁹ In de literatuur zijn verschillende benamingen voor ‘stimulus’ te vinden, zoals *bron* (Van De Velde 2004 – zie §3.1), *veroorzaker* (Vandeweghe 2011), *theme* (Belletti & Rizzi 1988), *percept* (Jackendoff – zie §1.6.2), *object/target of emotion* en *cause(r) of emotion* (Rozwadowska 1989, Pesetsky 1996), of *psy-chose* (Bouchard 1995a).

¹²⁰ Zie ook (84) in §1.6.2.

Rozwadowska (1989: 116, 127) en Dowty (1991: 579–580) observeren dat de experiencer in transitieve constructies de kenmerken van agens én patiëns heeft. Met andere woorden: de experiencer deelt het kenmerk [+beziëld] met agens en het kenmerk [+change], dat wil zeggen geaffecteerdheid, met patiëns. Zie schema 4 van Rozwadowska.

Schema 4: Situaties met experiencer en situaties met agens volgens Rozwadowska¹²¹

Van de Velde merkt op dat de SUB-experiencer een grotere agentiviteit vertoont dan de experiencer die door het object uitgedrukt wordt (2004: 71). Vergelijk (19) en (20), herhaald uit §3.1.

(19) ik houd van peren

(20) peren bevallen me

Volgens hem impliceert, in overeenstemming met Croft (1993), het exp-SUB (19) meer [+controle] dan het exp-IOB (20). Dit is het geval bij cognitieve V's zoals *denken*, die Van de Velde naast psych-verbs als onderdeel van V's van gewaarwording beschouwt, maar niet in dezelfde mate als bij psych-verbs zoals *bewonderen*. Van de Velde (2004: 55) geeft aan dat het bij deze V's anders ligt dan bij cognitieve V's: de experiencer is zich bewust van zijn

¹²¹ Het kenmerk [+sentient] betekent [+beziëld], en [+cause] duidt aan dat de ene participant verandering in de andere participant veroorzaakt (Rozwadowska 1989: 121, 124, 126–127; zie ook de prototypische kenmerken van agens in §2.4.2).

bewondering, maar heeft [-controle], dat wil zeggen dat de experiencer minder mentale controle uitoefent op de psychologische gesteldheid dan bijvoorbeeld bij *denken*.

Ook de agentiviteit van de stimulus is niet altijd dezelfde. Ten eerste kan zowel een bezielde, zie (21) en (22), als een onbezielde stimulus zoals in (23), de verandering van psychologische toestand van een bezielde experiencer veroorzaken (Oppentocht 1999: 84).

(21) de clown amuseerde de kinderen

(22) je zus bevalt me

(23) haar gedrag bevalt me

Ten tweede werd door Van Belle & Van Langendonck aangetoond en in §2.4.2 besproken dat het kenmerk [+source] bepalend kan zijn voor de hoge versus lage agentiviteit van de stimulus. De agentiviteit is lager bij V's als *bevallen*, zelfs als de stimulus [+bezielde] is, dan bij V's als *amuseren*. Vergelijk (21), waarin de stimulus actiever is, met (22), waarin hij inactief (i.e. laag agentief) is.¹²²

De semantische kenmerken van de experiencer en stimulus kunnen op basis van het bovengenoemde als volgt samengevat worden. De experiencer is altijd een bezielde entiteit (persoon, dier of god) die geen of weinig controle heeft over de handeling die de verandering van zijn psychologische gesteldheid veroorzaakt. Hij wordt geaffecteerd door de stimulus. Zijn kenmerken zijn dus [+bezielde], [-controle] en [+geaffecteerd].¹²³

De stimulus is een onbezielde of bezielde entiteit die de verandering van psychologische toestand in de experiencer veroorzaakt, maar dit kan gebeuren zonder dat de stimulus de handeling op de experiencer richt (bijv. bij *bevallen*). Zijn kenmerken kunnen dus als [+/-bezielde], [+cause], en [+/-source] beschreven worden.¹²⁴

¹²² Rozwadowska (1989) ziet de stimulus oftewel *object of emotion* slechts als een onbezielde of [-sentient] entiteit, zoals in (23), hoewel de stimulus zich soms wel als agens gedraagt, zoals in (21) waarin de stimulus zowel het kenmerk [+bezielde] als [+source] vertoont.

¹²³ Het kenmerk [+geaffecteerd] duidt hetzelfde aan als [+change] van Rozwadowska.

¹²⁴ Van Belle & Van Langendonck (1996) beschouwen de kenmerken [+source] en [+cause] als één en hetzelfde kenmerk. Ons inziens moeten deze echter, naar analogie met Lakoff (1977), apart worden gehouden (zie ook (75) in §2.4.2), want een inactieve stimulus [-source] kan, zoals aangetoond, een verandering van toestand in de experiencer veroorzaken [+cause].

De correlatie tussen de semantische rollen ‘experiencer’ en ‘stimulus’, en de syntactische functies SUB, DOB, IOB en POB wordt in (24) weergegeven.¹²⁵

(24) exp-SUB	–	stim-DOB	bijv. <i>haten</i>
exp-SUB	–	stim-POB	bijv. <i>houden van</i>
stim-SUB	–	exp-DOB	bijv. <i>ergeren</i>
stim-SUB	–	exp-IOB	bijv. <i>bevallen</i>

3.3 Onze definitie van psych-verbs

Aan het begin van §3.1 werd opgemerkt dat onder psych-verbs V’s kunnen vallen die naar een situatie verwijzen waarin een entiteit met gevoel een verandering van psychologische toestand ondergaat. Het idee voor deze definitie komt met name van Bouchard (1995b).

Bouchard (1995b: 265) stelt dat veel V’s die een handeling uitdrukken in een psych-constructie kunnen verschijnen als één van de argumentposities door het psy-chose (d.w.z. de stimulus) wordt opgevuld.¹²⁶ Zie (25) en (26) waarin het psy-chose gecursiveerd is.

(25) *un grand malheur* est arrivé à cette famille

(26) *Paul* m’a frappé

In (26) is SUB [+beziel] en kan dus of agentief of psychologisch geïnterpreteerd worden. De psychologische interpretatie veronderstelt volgens Bouchard (1995a: 9) dat *Paul* als een psy-chose gezien wordt, i.e. dat hij de entiteit waar DOB naar verwijst bijvoorbeeld met zijn intelligentie verbaast.

Op basis hiervan vatten Aksan & Ibe (2006: 114) de psychologische constructies als volgt samen:

“There are two basic types: (i) psych verbs will always form a psych construction since their psy-chose is *incorporated* into the verb (e.g. *fear, love, hate*), and (ii) other verbs that occur with but do not incorporate a psy-chose to form a psych construction.”

¹²⁵ De experiencer en stimulus kunnen in verschillende talen bij bepaalde constructies een verschillende syntactische positie hebben. Tesnière (1959: 288) observeert dat de experiencer van het Engelse *I miss you* SUB is, terwijl de stimulus DOB is (i.e. exp-SUB – V – stim-DOB). In het Franse equivalent *vous me manquez* ligt het echter anders: de stimulus is SUB en de experiencer IOB (i.e. stim-SUB – V – exp-IOB).

¹²⁶ Zie §3.2.

Deze benadering betekent een verruiming van het gebied van de V's die als psych-verbs opgenomen kunnen worden – in het Nederlands bijvoorbeeld *overvallen* of *overkomen*.

Ruwet (1994: 52) gaat hier niet helemaal mee akkoord en beschouwt dergelijke V's als een aparte groep. Hij zegt dat de referent van IOB – *à cette famille* in (25) – bij deze V's een emotie of gevoel ondervindt, net zoals bij de 'echte' psych-verbs (bijv. *mépriser*, *dégôûter*), maar deze emotionele inhoud is niet geïncorporeerd in de betekenis van V.

We zullen echter naar analogie met Bouchard ook V's waarvan de psychologische inhoud niet geïncorporeerd is in de betekenis, als psych-verbs beschouwen. Ten eerste gaan we uit van datgene waar de verschillende theorieën het over eens zijn, namelijk dat bij deze V's één van de twee participanten een verandering van de psychologische gesteldheid ondervindt, en de andere deze gesteldheid veroorzaakt. Zulke participanten vinden we ook bij de bovengenoemde V's die op deze manier een psychologische betekenis krijgen. Ten tweede heeft het onderzoek van Broekhuis (1997) en Pekelder (2013) aangetoond dat naast de 'echte' psych-verbs (bijv. *ergeren*, *amuseren*) ook deze V's (zoals *overvallen*, *overkomen*) de DOB/IOB-SUB-volgorde toelaten. Het is daarom belangrijk om dergelijke V's in het onderzoek op te nemen.¹²⁷

Rekening houdend met het bovenstaande stellen we de volgende definitie van psych-verbs voor. Het gaat hoofdzakelijk om divalente V's.¹²⁸ Om de constructie waarin deze V's voorkomen psychologisch te kunnen noemen, moet het SUB of het DOB of IOB van V de rol van experiencer dragen en onderhevig zijn aan een verandering van de psychologische gesteldheid. Deze verandering wordt veroorzaakt door het tweede argument (SUB of DOB/IOB) dat de semantische rol van stimulus heeft.

Aan de hand van deze definitie van psych-verbs en van de semantische kenmerken van de argumenten die deze V's projecteren, hebben we de laatste in ons corpus opgenomen. De wijze waarop we dit hebben gedaan en de diverse criteria die daarbij een rol spelen komen aan bod in hoofdstuk III.

¹²⁷ De DOB/IOB-SUB-volgorde wordt in §2.3 en §2.4 besproken.

¹²⁸ We gebruiken de uitdrukking "hoofdzakelijk" omdat we er rekening mee moeten houden dat er in bepaalde situaties een derde argument kan verschijnen, zoals Pekelder (2013) heeft laten zien (bijv. *plots overvielen twee studenten de hoogleraar met hun vragen*). Zie ook §2.4.1.

III

BESCHRIJVING VAN HET CORPUS

In hoofdstuk III worden de zinnen die het corpus van dit onderzoek bevat, nauwkeurig beschreven, evenals de wijze waarop het corpus samengesteld werd en de methode die gebruikt wordt om de resultaten te behandelen. Daarnaast worden de data van het corpus gepresenteerd, aan de hand waarvan een aantal hypotheses worden geformuleerd.

1 Methode

De volgende drie paragrafen gaan in op de criteria die een rol bij het opnemen van de V's in ons corpus hebben gespeeld, de gebruikte corpora en de wijze waarop de zinnen gezocht werden bij de samenstelling van het corpus (§1.1). Daarna worden de parameters of kenmerken besproken, waarvoor het corpus werd gecodeerd (§1.2).

1.1 Het corpus

In totaal bevat het corpus 400 zinnen met psych-verbs. Die zijn in vier groepen verdeeld: drie met een voorvoegsel (*over-*, *be-* en *ver-*) en één zonder voorvoegsel. Alle zinnen zijn terug te vinden in bijlage 1.

De V's met een voorvoegsel werden in het GWHN opgezocht, terwijl de groep zonder voorvoegsel uit de volgende publicaties werd gehaald: Uit den Boogaart (1975), Van der Horst (1985), Levin (1993), waarvan de psych-verbs in het Nederlands werden vertaald, Van de Velde (2004), Bennis (2004), Van Bergen (2009) en Vandeweghe (2011).

1.1.1 Criteria

De V's moesten aan de volgende criteria voldoen om in het corpus opgenomen te kunnen worden. Ten eerste heeft de V een betekenis die overeenkomt met onze definitie van psych-

verbs.¹²⁹ Dat wil zeggen dat het niet alleen om een ‘echt’ psych-verb met een geïncorporeerd psy-chose hoeft te gaan (bijv. *haten*), maar ook om ‘onechte’ psych-verbs (bijv. *overvallen*, *overkomen*). Bij de laatste soort V’s wordt één van de zinsdelen als psychologisch geïnterpreteerd, waardoor de referent van het andere zinsdeel een psychologische verandering kan ondergaan.¹³⁰

Ten tweede vereist de V in zijn psychologische betekenis naast het SUB één DOB of één IOB.¹³¹ Een van de argumenten (SUB, DOB of IOB) heeft de semantische rol van experiencer, terwijl het tweede argument de semantische rol van stimulus draagt.¹³²

Van deze psych-verbs werden voor elke groep de 5 frequentste gekozen op basis van de CELEX database voor het Nederlands (dat is een elektronische database die verschillende types lexicale informatie over het hedendaags Nederlands bevat en die afgeleid is van het INL 50 miljoen woorden corpus). Dat leverde de 20 V’s op die in tabel 1 weergegeven worden. De V’s zijn in elke groep volgens hun frequentie in een dalende orde gerangschikt.

In het corpus vinden we drie verschillende correlaties tussen de semantische rollen en syntactische functies: exp-SUB–stim-DOB (bijv. *haten*), stim-SUB–exp-DOB (bijv. *overvallen*) en stim-SUB–exp-IOB (*bevallen* en *overkomen*). Deze correlaties staan vermeld in tabel 2.

Voor elke V van de vier groepen werden vervolgens 20 actieve zinnen opgezocht (in totaal dus 400 hoofd- en bijzinnen) die de V in zijn psychologische betekenis bevatten en die in het middenstuk het nominale SUB en het nominale DOB, of het nominale SUB en het nominale IOB hebben (bij *overkomen* en *bevallen*).

¹²⁹ Zie hoofdstuk II, §3.3.

¹³⁰ V’s als *bedreigen* of *beschuldigen* werden niet in het corpus opgenomen omdat hun SUB niet als psy-chose geïnterpreteerd hoeft te worden. Met andere woorden: het DOB van deze V’s hoeft niet een zintuiglijke ervaring als een experiencer op te doen (zie hoofdstuk II, §3.2). De Tsjechische pendanten van deze V’s zijn in het Tsjechische valentiewoordenboek VALLEX tenslotte niet als psych-verbs, maar als communicatiewerkwoorden gecodeerd.

¹³¹ V’s die een POB bevatten (bijv. *houden van*) werden dus uitgesloten.

¹³² De semantische rollen van experiencer en stimulus werden in hoofdstuk II, §3.2 gedetailleerd behandeld.

Voorvoegsel	Werkwoord	Frequentie per miljoen woorden (afgerond op een geheel getal)
over-	overkomen	43
	overvallen	21
	overweldigen	10
	overrompelen	7
	overdonderen	3
be-	bewonderen	38
	bevredigen	29
	bevallen	28
	beledigen	18
	betreuren	15
ver-	verbazen	66
	vervelen	41
	verwarren	30
	verrassen	28
	verwonderen	23
-	missen	97
	interesseren	52
	haten	34
	storen	33
	boeien	31

Tabel 1: De geselecteerde werkwoorden

De keuze voor uitsluitend nominale SUB's, DOB's en IOB's komt voort uit het feit dat NP's en ProP's verschillende plaatsingsmogelijkheden vertonen. Zie bijvoorbeeld (33a)–(34b) van Haeseryn et al. (1997) in hoofdstuk II, §2.1.4, hier herhaald als (1a)–(2b).

(1a) ik |heb| dat pakje gisteren eindelijk |ontvangen|

(1b) ik |heb| gisteren eindelijk dat pakje |ontvangen|

(2a) ik |heb| het/dat gisteren eindelijk |ontvangen|

(2b) *ik |heb| gisteren eindelijk het/dat |ontvangen|

Ook Bouma, & Hendriks (2012: 66–67) observeren dat ProP's een grote tendens hebben om vlakbij de eerste pool te staan.

Werkwoord	Syntactische functie	
	experiencer	stimulus
overkomen	IOB	SUB
overvallen	DOB	SUB
overweldigen	DOB	SUB
overrompelen	DOB	SUB
overdonderen	DOB	SUB
bewonderen	SUB	DOB
bevredigen	DOB	SUB
bevallen	IOB	SUB
beledigen	DOB	SUB
betreuren	SUB	DOB
verbazen	DOB	SUB
vervelen	DOB	SUB
verwarren	DOB	SUB
verrassen	DOB	SUB
verwonderen	DOB	SUB
missen	SUB	DOB
interesseren	DOB	SUB
haten	SUB	DOB
storen	DOB	SUB
boeien	DOB	SUB

Tabel 2: Correlaties tussen semantische rollen en syntactische functies

1.1.2 Gebruikte corpora

De zinnen met psych-verbs werden uit de volgende corpora gehaald: *Twente News Corpus*, het *CONDIV* en *Google*. *Twente News Corpus* (TwNC) is een samenstelling van teksten van Nederlandse kranten, tv-ondertitels, autocues en transcripties van het tv-nieuws van 1991 tot vandaag (in totaal meer dan 500 miljoen woorden).¹³³ In dit proefschrift hebben we met een tussentijdse versie van ongeveer 300 miljoen woorden gewerkt die de Universiteit Gent ter beschikking heeft en die de teksten van de periode 1994–2001 bevat. De zinnen in ons corpus werden uit de volgende kranten gehaald: *Algemeen Dagblad*, *NRC Handelsblad*, *HP/De Tijd*, *Het Parool*, *Trouw*, *De Volkskrant*, *De Groene Amsterdammer* en *Dordtsch Dagblad*. Daarnaast werden in vier gevallen autocues van het *8 uur journaal* gebruikt.

¹³³ Bron: hmi.ewi.utwente.nl/TwNC

Het *CONDIV* of het *Corpus geschreven Nederlands* is een verzameling van ongeveer 47 miljoen woorden. Het gaat om formele en informele teksten van Belgische en Nederlandse kranten, discussiegroepen en chatkanalen.¹³⁴ De zinnen in ons corpus die uit het *CONDIV* gehaald zijn, komen van de kwaliteitskranten *De Standaard* en *NRC Handelsblad*, van de nationale massakrant *Het Laatste Nieuws*, en van de regionale massakranten *Het Belang van Limburg*, *De Gazet van Antwerpen* en *De Limburger*. Daarnaast wordt één zin gehaald uit een discussiegroep over politiek op *Usenet*. De zinnen uit *CONDIV* in ons corpus komen uit de periode 1996–2001.

De meeste teksten op *Google*, waaruit de rest van de zinnen in ons corpus zijn opgenomen, komen uit de periode 1993–2014 (op drie na die uit 1947, 1956 en 1962 afkomstig zijn). In sommige gevallen (bij 17 zinnen) is het echter onmogelijk om erachter te komen op welke datum de tekst of webpagina ontstaan zijn.

De gesproken taal hebben we in dit onderzoek ter zijde gelaten, aangezien dit register nogal verschillend van het geschreven Nederlands kan zijn (zie bijv. Biber 1991, Crystal 2005 of Stroop 2010).

Tabel 3 geeft het overzicht van het aantal zinnen van elk corpus weer.

Corpus	Aantal zinnen
TwNC	184
CONDIV	17
Google	199
Totaal	400

Tabel 3: Aantal zinnen per gebruikt corpus

1.1.3 Wijze van zoeken

In eerste instantie werd het Twente News Corpus gebruikt, en om een totaal van 20 zinnen te verkrijgen werd vervolgens in het *CONDIV* gezocht. Bij elke V werd een zoekopdracht uitgevoerd naar de werkwoordsvormen van de derde persoon enkelvoud en meervoud in de voltooide en onvoltooide tijd (bij *overvallen* dus *overvalt*, *overvallen* en *overviel*), waarvan maximaal de eerste 200 concordanties doorzocht werden. Het zoeken in Twente News Corpus

¹³⁴ Bron: neon.niederlandistik.fu-berlin.de/static/digitaal/digitaal-11.html#bika3

en CONDIV leverde slechts in 6 gevallen het vooropgestelde aantal zinnen voor ons corpus op (nl. bij *overrompelen*, *bewonderen*, *beledigen*, *betreuren*, *verrassen* en *haten*).

Het bleek dat de frequentieresultaten in de CELEX-database niet helemaal betrouwbaar zijn. Sommige V's vertoonden namelijk een hogere frequentie in CELEX (bijv. *overkomen*), terwijl er slechts een paar zinnen in de corpora werden gevonden, en omgekeerd: een groot aantal zinnen met *betreuren* werden in de corpora gevonden, hoewel de V een redelijk lage frequentie heeft. De reden is dat CELEX een gelemmatiseerde database is die geen verschil tussen de betekenissen van een V maakt.¹³⁵ Bij *bevallen* krijgen we dus de frequentie van zowel het psych-verb *bevallen* met de betekenis 'met iemands smaak overeenkomen' als *bevallen* met de niet-psychologische betekenis 'een kind ter wereld brengen'. Bij *overkomen* levert de database resultaten voor zowel het psychologisch geïnterpreteerde *overkomen* als het niet-psychologische *overkomen*.

Als er niet genoeg zinnen werden gevonden in deze twee corpora, dan werden ook alle Nederlandstalige geïndexeerde pagina's via de Google zoekmachine als corpus gebruikt. Aangezien Google een enorm aantal woorden bevat, moest de wijze van zoeken wat nauwkeuriger zijn. De eerste fase was het zoeken met adverbia zoals *toen*, *nooit*, *plots*, *dan*, *daarna* of *toch* + pv/deelwoord + asterisk* om een hoofdzin te krijgen die de pv of het deelwoord bevat. Zie (3a) die bijvoorbeeld de hoofdzin (3b) opleverde.

(3a) "toch overviel *"

(3b) toch overviel de inhoud van het langverwachte rapport veel Congresleden

Bij onvoldoende resultaten werden in de tweede fase lidwoorden toegevoegd. Zie (4a) die (4b) opleverde, terwijl (5) geen resultaten opleverde.

(4a) "toen overkwam * een"

(4b) toen overkwam de zes broers een verrassende ervaring

(5) "toen overkwam een *"

In deze fase werden eventueel de adverbia weggehaald om nog meer zinnen te krijgen. Zie (6a) en (6b).

(6a) "overkwam * een"

¹³⁵ Met *gelemmatiseerd* wordt bedoeld dat de database uitsluitend lemmata bevat, dat wil zeggen "woorden zoals we die in het woordenboek vinden" (Uit den Boogaart 1975: 28).

(6b) in het derde deel van zijn leven (...) overkwam Jung een ogenschijnlijk oppervlakkig ongelukje met erg diepe gevolgen

In de derde fase werden de NP-slots met concrete substantieven opgevuld (bijv. *mensen*, *publiek* bij *boeien*). Zie (7a) en (7b).

(7a) “boeit * publiek”

(7b) bruisend, energiek, schier perfect en met persoonlijke stijl, boeit dit kwartet publiek en critici met haar concerten

Om een voldoende aantal zinnen te vinden, werden in de laatste fase bijzinnen gezocht met behulp van onderschikkende voegwoorden zoals *als* en *omdat*, of door de tweede pool met een V te vullen. Zie (8a)–(9b).

(8a) “als * bevalt”

(8b) als een gebouw of wijk de mensen niet bevalt, (...) kan er nooit sprake zijn van een duurzaam ontwerp

(9a) “* mensen boeit”

(9b) geen wonder dus dat dit rif al jarenlang mensen boeit

Bij elke zoekopdracht werden in Google maximaal de eerste 100 zoekresultaten doorzocht.

1.2 Codering van de corpusdata

In hoofdstuk II werden een aantal theorieën samengevat die zich met de valentie van V, de woordvolgorde en de psych-verbs bezighouden. Hieronder wordt onze aanpak uitgelegd die bepaalde kenmerken van verschillende theorieën combineert, in plaats van bij slechts één aan te sluiten.

De grammatica's van Vandeweghe (2013) en Van Belle et al. (2003) worden vanuit het oogpunt van valentie geschreven. We passen deze grammatica's aan op het punt van de definitie van de noodzakelijke en niet-noodzakelijke aanvullingen, en de verdeling van V's op basis van het aantal participanten die ze vereisen. We passen deze grammatica's echter niet aan op het punt van de semantische beschrijving van argumenten. Van Belle et al. behandelen de syntactische kant van de valentie, maar spreken niet over de semantische rollen van de argumenten. Vandeweghe geeft een lijst van de meest voorkomende semantische rollen, en

gebruikt ook de benaming *gewaarworder* (d.w.z. ‘de experiencer’ in onze termen of ‘het ondervindend voorwerp’ volgens Haeseryn et al. 1997) voor de geaffecteerde persoon van psych-verbs zoals *verwonderen* of *interesseren*.¹³⁶ Zijn aanpak is echter niet toereikend om de argumenten van psych-verbs gedetailleerd te kunnen beschrijven.

De beste oplossing lijkt te zijn om de argumenten, die we experiencer en stimulus noemen, aan de hand van semantische kenmerken of features te beschrijven. Deze aanpak wordt gebruikt door Rozwadowska (1989). Ze beschouwt deze als handig, vooral om de argumenten in de constructies met psych-verbs te behandelen, die bepaalde kenmerken van zowel agens als patiens vertonen.¹³⁷

De NP’s die in ons corpus als argumenten van de psych-verbs voorkomen, worden dus gecodeerd voor een aantal kenmerken die in de volgende paragrafen worden beschreven. Ze zijn vooral gebaseerd op de in hoofdstuk II, §2.4 vermelde parameters die invloed op de volgorde kunnen hebben en die vooral uit het onderzoek van Pekelder (2013) stammen. Het gaat om valentie (§1.2.1), bezieldeheid (§1.2.2), geaffecteerdheid (§1.2.3), informatiewaarde en bepaaldheid (§1.2.4), complexiteit (§1.2.5) en de mate waarin de NP’s concreet of abstract zijn (§1.2.6). Alle zinnen uit het corpus met de door ons gecodeerde kenmerken zijn terug te vinden in bijlage 2.

1.2.1 Valentie

Met valentie wordt bedoeld het aantal elementen dat V vereist.¹³⁸ Het is al gezegd dat psych-verbs als divalente V’s worden beschouwd (bijv. Levin 1993).¹³⁹ Pekelder heeft aangetoond dat *overvallen* in sommige gevallen nog een derde participant vereist.¹⁴⁰ We gaan alle V’s in ons corpus voor dit kenmerk coderen om erachter te komen of het aanwezig is, en zo ja, in welke gevallen. De aan- of afwezigheid wordt aangegeven met het kenmerk [+3e argument] of [-3e argument].

¹³⁶ Zie ook hoofdstuk II, §2.2.3.

¹³⁷ Zie ook hoofdstuk II, §3.2.

¹³⁸ Meer hierover in hoofdstuk II, §1.1.

¹³⁹ Behandeld in hoofdstuk II, §3.1.

¹⁴⁰ Zie hoofdstuk II, §2.4.1.

1.2.2 Bezieldheid

De NP's in het middenstuk worden ook voor bezieldheid gecodeerd. Met [+bezield] worden bezielde entiteiten zoals mensen, dieren of goden (bijv. *volk*, *publiek*), aangeduid, maar ook metonymisch of metaforisch gebruikte substantieven (bijv. *oog*, *zaal*, *schip*, *schuim van de natie*). Zie (10)–(12).¹⁴¹

(10) op de terugreis naar Napels van een huwelijk in Tunis overvalt een storm_[-bezield] een Italiaans schip_[+bezield]

(11) maar ben je eenmaal binnen dan overweldigen de kleuren en materialen_[-bezield] het oog_[+bezield]

(12) na de pauze overweldigde Adrei Lugovski_[+bezield] de zaal_[+bezield] met zijn krachtige tenorstem

We spreken af dat we de woorden die naar collectieven van mensen of dieren verwijzen, als bezield beschouwen. In (13) is *school* geen prototypisch bezield substantief, maar het verwijst hier naar mensen en heeft daarom het kenmerk [+bezield].

(13) het is de tweede keer dit jaar dat de school_[+bezield] doden_[+bezield] betreurde

Met [-bezield] worden abstracta (bijv. *ongeluk*, *macht*) of zaaknamen (bijv. *schilderij*) aangegeven. Zie bijvoorbeeld (14).

(14) dan overkomt de advocaat_[+bezield] een ongeluk_[-bezield]

1.2.3 Geaffecteerdheid

Geaffecteerdheid werd in hoofdstuk II, §2.4.3 gedefinieerd als “the degree to which an action is transferred to a patient” (Hopper & Thompson 1980: 250–253). Het is een kenmerk dat de experiencer met patiens deelt.¹⁴² Rozwadowska (1989) schrijft geaffecteerdheid (die ze [+change] noemt) toe aan de experiencer van de transitieve psych-verbs, dat wil zeggen V's die een experiencer-DOB hebben, bijv. *interesseren* (zie tabel 2 in §1.1.1 van dit hoofdstuk). Zie (15) waarin het DOB *zeer veel mensen* geaffecteerd is door de stimulus *hetzelfde bericht*.

(15) toch interesseert hetzelfde bericht_[stim-E] blijkbaar zeer veel mensen

¹⁴¹ We gaan er duidelijk van uit dat *schip* in (10) metonymisch is, net zoals bijv. *zaal* in (12), alhoewel de metonymie van *schip* minder geprononceerd is, gezien de mening van de informanten.

¹⁴² Zie hoofdstuk II, §3.2.

Hier interesseert ons de vraag wat voor soort stimulus invloed heeft op de experiencer. Wordt de referent van DOB van buitenaf of van binnenaf geaffecteerd? Met andere woorden: is de stimulus extern of intern?¹⁴³ In (15) hebben we te maken met een externe stimulus (*hetzelfde bericht*), terwijl de stimulus in (16) intern is.

(16) in comfortabele stoeltjes (...) overvalt een mens een gevoel van volledige ontspanning_[stim-I]

De experiencer in intransitieve V's (d.w.z. V's die een experiencer-IOB hebben, bijv. *overkomen*) kan echter ook geaffecteerd worden door de stimulus. Zie (17) waarin het IOB (*Peppi*) door een interne stimulus wordt geaffecteerd.

(17) toen overkwam Peppi het grote verdriet dat Manon overleed_[stim-I]

En aangezien de stimulus ongeacht zijn syntactische functie de verandering van de psychologische gesteldheid in de experiencer veroorzaakt, kan ten slotte ook het experiencer-SUB geaffecteerd worden (bijv. bij V's als *bewonderen*), wat in overeenstemming met Godin is (Godin 1980).¹⁴⁴ Zie (18) waarin het SUB (*het publiek*) op een externe stimulus (*een zandkasteel*) reageert en dus als geaffecteerd beschouwd kan worden.

(18) tijdens de vorige editie kon het publiek een zandkasteel van ongeveer 15 meter hoogte_[stim-E] bewonderen

1.2.4 Informatiewaarde en bepaaldheid

In overeenstemming met het LRP wordt met het kenmerk [+info] het zinsdeel aangeduid dat meer rechts in de zin staat en met het kenmerk [-info] het zinsdeel dat een lagere informatiewaarde heeft en meer links staat.¹⁴⁵

¹⁴³ Dit werd behandeld in hoofdstuk II, §2.4.3.

¹⁴⁴ Meer hierover in hoofdstuk II, §2.4.3.

¹⁴⁵ Meer hierover in hoofdstuk II, §2.1.2 en §2.4.4.

Naamwoordelijke constituent			
determinator	kern	bepaald	onbepaald
lidwoord: <i>de, het</i>	substantief of equivalent	+	
lidwoord: <i>een</i> , - ¹⁴⁶	(id.)		+
bezittelijk vnw.	(id.)	+	
aanwijzend vnw.	(id.)	+	
betrekkelijk vnw.	(id.)	+	
voorgeplaatste genitief	(id.)	+	
vragend vnw.	(id.)		+
hoofdtelwoord (m.u.v. <i>beide</i>)	(id.)		+
collectiverend onbepaald vnw. ¹⁴⁷	(id.)	+	
niet-collect. onbepaald vnw. ¹⁴⁸	(id.)		+
	eigenaam	+	

Tabel 4: Elementen die de (on)bepaaldheid van een NP aangeven volgens Haeseryn et al.

In tabel 4 geven we een overzicht van elementen die de (on)bepaaldheid van NP's uitdrukken (Haeseryn et al. 1997: 807). Volgens dit overzicht geven we het kenmerk [+bepaald] of [-bepaald] aan de NP's in ons corpus.

1.2.5 Complexiteit

Complexiteit is in het corpus alleen relatief te bepalen. We kijken of er een verschil bestaat in de complexiteit tussen de NP's, dat wil zeggen of een van de NP's al dan niet complexer (i.e. omvangrijker/uitgebreider) is dan de andere.¹⁴⁹ Dit wordt vastgesteld op basis van het aantal woorden in de constituent. In (19) hieronder is dus *Peppi* een minder complexe NP dan *het grote verdriet dat Manon overleed*, die naast de kern (*verdriet*) nog een determinator (*het*), een voorbepaling (*grote*) en een complement (de bijzin *dat Manon overleed*) bevat. De NP's *plaatsgenoot Peter Korsten* en *hetzelfde trieste lot* in (20) hebben daarentegen qua complexiteit dezelfde waarde.

(19) toen overkwam Peppi_[-complex] het grote verdriet dat Manon overleed_[+complex]

(20) kort daarna overkwam plaatsgenoot Peter Korsten hetzelfde trieste lot

¹⁴⁶ Hierbij moet opgemerkt worden dat het lidwoord soms weggelaten wordt. In zulke gevallen kan de NP zowel bepaald als onbepaald zijn, afhankelijk van de context. Zie bijvoorbeeld de volgende zin uit het corpus waarin het IOB zonder lidwoord met [+bepaald] wordt aangeduid: *en hoe beviel de gadget ondergetekende 'recensent'_[+bep] in het gebruik?*

¹⁴⁷ Een voorbeeld van een collectiverend onbepaald voornaamwoord is *elk(e)* (Haeseryn et al. 1997).

¹⁴⁸ Een voorbeeld van een niet-collectiverend onbepaald voornaamwoord is *sommige* (Haeseryn et al. 1997).

¹⁴⁹ Zie ook hoofdstuk II, §2.1.4. en §2.4.5.

De complexere NP wordt dan met het kenmerk [+complex] aangeduid, terwijl de minder complexe NP het kenmerk [-complex] krijgt. De NP's met dezelfde complexiteit worden met NVT aangeduid.¹⁵⁰

1.2.6 Concrete versus abstracte NP's

De grenzen tussen de categorieën van concreet en abstract zijn niet altijd scherp te trekken, waar ook Haeseryn et al. (1997) op wijzen. We spreken af dat *concreet* correspondeert met iets dat zintuiglijk waarneembaar is, dat wil zeggen met de reuk, tastzin, smaak, het gehoor en het gezicht. Met betrekking tot de semantische indeling van concrete en abstracte NP's worden bijvoorbeeld de NP's uit ons corpus als in (21) gecodeerd.¹⁵¹

(21) foto, schilderij, God, de Waalse minister	[+concreet]
huurovereenkomst, het Groninger Museum	[±concreet]
vergezicht, ongeluk, IBM	[±abstract]
gevoel, crisis, handeling	[+abstract]

We gaan de mate waarin het substantief concreet of abstract is, bij alle SUB's, DOB's en IOB's in het corpus bepalen. Dat wil zeggen dat we ons niet alleen tot de stimulus gaan beperken, zoals Levin & Grafmiller (2013) in hun onderzoek.¹⁵² We geloven namelijk dat het verschil tussen de concrete en abstracte NP's meer licht zou kunnen werpen op de problematiek van de volgorde in het middenstuk.

2 Resultaten

De resultaten van de codering worden per kenmerk van §1.2 van dit hoofdstuk in verband met de volgorde SUB–DOB/IOB of DOB/IOB-SUB gepresenteerd.

De volgorde in het middenstuk wordt in tabel 5 en tabel 6 weergegeven. Uit de tabellen blijkt dat het aantal zinnen met omgekeerde (DOB/IOB-SUB) volgorde redelijk laag is. *Overkomen* en *overvallen* vertonen het hoogste aantal gevallen van de gepermuteerde volgorde (95% en

¹⁵⁰ NVT = niet van toepassing

¹⁵¹ De motivatie voor de keuze tussen [±concreet] en [±abstract] is het (vrij subtiele) verschil tussen het meer concrete *gebouw* dat achter de NP *het Groninger Museum* verhuld is, en de meer abstracte en minder tastbare termen als *vergezicht*, *ongeluk*, en organisaties of gezelschappen als *IBM*.

¹⁵² Zie hoofdstuk II, §2.4.6.

25% respectievelijk). De analyse zal moeten laten zien welke volgorde in de zinnen met *overvallen* en *overkomen* de voorkeur geniet.

Werkwoord	Volgorde in het middenstuk	
	SUB-DOB/IOB	DOB/IOB-SUB
overkomen	1	19
overvallen	15	5
interesseren	17	3
bevallen	18	2
vervelen	19	1
storen	19	1
boeien	19	1
overweldigen	20	-
overrompelen	20	-
overdonderen	20	-
bewonderen	20	-
bevredigen	20	-
beledigen	20	-
betreuren	20	-
verbazen	20	-
verwarren	20	-
verrassen	20	-
verwonderen	20	-
missen	20	-
boeien	20	-
Totaal	368	32

Tabel 5: Aantal zinnen met de volgorde SUB-DOB/IOB en DOB/IOB-SUB per V

Volgorde	
SUB-DOB/IOB	DOB/IOB-SUB
91,75%	8,25%

Tabel 6: Procentuele verdeling van de SUB-DOB/IOB en DOB/IOB-SUB volgorde

In zinnen met *vervelen*, *storen* en *boeien* hebben we telkens slechts één geval van de omgekeerde volgorde gevonden. We zullen er in de analyse proberen achter te komen of de valentie van deze V's in meerdere gevallen de omgekeerde volgorde kan veroorzaken, of dat het om idiosyncratische gevallen gaat.

2.1 Valentie

Uit het corpus blijkt dat er V's zijn die naast SUB en DOB/IOB nog een derde argument (of participant) oproepen. Dit is het geval bij 10 V's. Zie tabel 7.

Werkwoord	3e argument			
	+	%	-	%
overkomen			20	100%
overvallen	4	20%	16	80%
overweldigen	9	45%	11	55%
overrompelen	16	80%	4	20%
overdonderen	19	95%	1	5%
bewonderen			20	100%
bevredigen			20	100%
bevallen			20	100%
beledigen			20	100%
betreuren			20	100%
verbazen?	15	75%	5	25%
vervelen?	5	25%	15	75%
verwarren?	1	5%	19	95%
verrassen	17	85%	3	15%
verwonderen?	11	55%	9	45%
missen			20	100%
interesseren			20	100%
haten			20	100%
storen			20	100%
boeien?	3	15%	17	85%

Tabel 7: Aan-/afwezigheid van een derde argument

Het treedt op bij V's die meer dan één betekenis hebben, namelijk *overvallen*, *overweldigen*, *overrompelen*, *overdonderen* en *boeien*, maar ook bij V's met alleen één (psychologische) betekenis, bijvoorbeeld *verbazen*.¹⁵³ Zie (1)–(6) met het derde argument telkens in cursief.

- (1) *met het naar buiten brengen van de financiële perikelen* overvalt Spijkers zelfs tal van ingewijden binnen de basketbalwereld
- (2) in 2004 overweldigde Willems (1962) de toeschouwers in de kleine zalen *met Brel*
- (3) in New York overrompelde de WK-organisatie de afgevaardigden van de 24 deelnemers *met de mededeling dat er mogelijk nog losse kaarten te koop zullen zijn (...)*
- (4) op hun vinyl-only debuut 'Pagan Recorder' overdondert Tape Cuts Tape de luisteraar niet alleen *met (altijd speelse) experimenten*

¹⁵³ Dit komt aan bod in het analytische hoofdstuk IV.

(5) waar een danser altijd het publiek boeit *door zijn meesterschap over en inzicht in wat hij aan het uitvoeren is*, lijken de dansers hier heel vaak zelf bevangen door een vervreemding van het wat en waarom van wat ze doen

(6) op 4 oktober 1957 verbaasden de Russen de wereld *door een kunstmaan in een baan om de wereld te brengen*

Het derde argument is in alle gevallen een voorzetselconstituent die meestal de vorm van een *met-PP* heeft, maar kan ook door een ander voorzetsel ingeleid worden, zoals *door* in (5) of (6).

De aanwezigheid van dit argument betreft uitsluitend de SUB-DOB-volgorde, waarin de referent van SUB en DOB bezielde entiteiten aanduidt of impliceert, bijvoorbeeld *Willems* in (2) of *de WK-organisatie* in (3).

De vraag dringt zich op of het in alle gevallen om een argument (d.w.z. een noodzakelijke aanvulling) gaat.¹⁵⁴ In sommige gevallen, zoals in (5) of (6) zou de PP een bijwoordelijke bepaling kunnen zijn (d.w.z. een niet-noodzakelijke aanvulling).¹⁵⁵ Dit gaan we in meer detail in de analyse bespreken.¹⁵⁶

2.2 Bezielheid

Tabel 8 laat zien hoe vaak SUB's en DOB's/IOB's beziel of onbeziel zijn. De V's die in het corpus middenstukken met volgorde DOB-SUB of IOB-SUB hebben (d.w.z. *overkomen*, *overvallen*, *bevallen*, *vervelen*, *interesseren*, *storen* en *boeien*) roepen vaak een [-beziel] SUB op – minstens 50% van de SUB's bij deze V's zijn [-beziel], en voor *overkomen* en *bevallen* is het zelfs 100%. Dit zou een invloedrijke parameter kunnen zijn voor de volgorde van de NP's in het middenstuk.

¹⁵⁴ Meer hierover in hoofdstuk II, §1.3.

¹⁵⁵ Meer hierover in hoofdstuk II, §1.4.

¹⁵⁶ Zie hoofdstuk IV.

Werkwoord	Bezieldheid							
	SUB				DOB/IOB			
	+	%	-	%	+	%	-	%
overkomen			20	100%	20	100%		
overvallen	6	30%	14	70%	20	100%		
overweldigen	10	50%	10	50%	20	100%		
overrompelen	18	90%	2	10%	20	100%		
overdonderen	19	95%	1	5%	20	100%		
bewonderen	20	100%			6	30%	14	70%
bevredigen	5	25%	15	75%	8	40%	12	60%
bevallen			20	100%	20	100%		
beledigen	19	95%	1	5%	20	100%		
betreuren	20	100%			2	10%	18	90%
verbazen	20	100%			20	100%		
vervelen	10	50%	10	50%	20	100%		
verwarren	5	25%	15	75%	19	95%	1	5%
verrassen	19	95%	1	5%	20	100%		
verwonderen	13	65%	7	35%	20	100%		
missen	20	100%			12	60%	8	40%
interesseren	1	5%	19	95%	20	100%		
haten	20	100%			13	65%	7	35%
storen	9	45%	11	55%	20	100%		
boeien	7	35%	13	65%	20	100%		

Tabel 8: Bezieldheid van SUB en DOB/IOB

Wat de bezieldheid van het DOB en IOB betreft, blijkt uit tabel 8 dat DOB en IOB doorgaans [+bezield] zijn. De reden is dat het om de experiencer gaat die meestal een menselijke entiteit aanduidt. Alleen bij *bevredigen* en *verwarren* observeren we naast een [+bezield] DOB ook een [-bezield] DOB. Zie (7) en (8).

(7) op een vreemde, indirecte manier bevredigt de premier mijn verlangen naar
rechtvaardigheid_[-bezield]

(8) hoezeer de staatschuld het denken_[-bezield] verwacht, is onlangs geïllustreerd door de
ongelukkige uitlatingen van de ongelukkige gewezen secretaris-generaal van Economische
Zaken

Hierbij moet opgemerkt worden dat hoewel de DOB's *mijn verlangen naar rechtvaardigheid* in (7) en *het denken* in (8) onbezield zijn, ze toch verbonden zijn met een bezielde (menselijke) entiteit.

Anders zit het met *bewonderen*, *betreuren*, *missen* en *haten* die ook een [-bezield] DOB oproepen. Het gaat om experiencer-SUB V's, dat wil zeggen dat de experiencer niet door het

DOB of IOB, maar door het SUB wordt uitgedrukt (i.t.t. de andere V's in ons corpus). Bij deze V's is het dus niet het DOB of IOB, maar het SUB dat altijd naar een bezielde entiteit verwijst.¹⁵⁷

2.3 Geaffecteerdheid

In tabel 9 worden de frequenties voor geaffecteerdheid weergegeven. De stimulus wordt altijd uitgedrukt door het SUB, behalve bij de experiencer-SUB V's *bewonderen*, *betreuren*, *missen* en *haten* waarvan de valentie een SUB oproept dat reageert op een stimulus uitgedrukt door het DOB.

Werkwoord	Geaffecteerdheid			
	stim-E	%	stim-I	%
overkomen	19	95%	1	5%
overvallen	15	75%	5	25%
overweldigen	20	100%		
overrompelen	20	100%		
overdonderen	20	100%		
bewonderen [stim-DOB]	20	100%		
bevredigen	20	100%		
bevallen	20	100%		
beledigen	20	100%		
betreuren [stim-DOB]	20	100%		
verbazen	20	100%		
vervelen	20	100%		
verwarren	20	100%		
verrassen	20	100%		
verwonderen	20	100%		
missen [stim-DOB]	20	100%		
interesseren	20	100%		
haten [stim-DOB]	20	100%		
storen	20	100%		
boeien	20	100%		

Tabel 9: Geaffecteerdheid van de experiencer

¹⁵⁷ Deze V's komen verder aan bod in hoofdstuk IV, §3.

Opvallend is dat de interne stimulus alleen bij *overvallen* en *overkomen* voorkomt. Van alle zinnen met *overkomen* bevat er echter slechts één een SUB dat een interne stimulus aanduidt. Of de aard van de stimulus invloed heeft op de volgorde in het middenstuk, zal verdere analyse moeten uitwijzen.¹⁵⁸

2.4 Informatiewaarde en bepaaldheid

De informatiewaarde gaat samen met de volgorde van de NP's, dat wil zeggen dat de NP die achteraan in het middenstuk staat, volgens het links-rechts-principe meer informatief is, terwijl de NP die vooraan staat als minder informatief beschouwd wordt.¹⁵⁹

In tabel 10 geven we een overzicht van de bepaalde en onbepaalde NP's uit het corpus. Op basis van de tabel kunnen we constateren dat SUB in de meeste gevallen [+bepaald] is. Dit geldt voor alle V's in ons corpus behalve *overkomen* en *overvallen*. Dat zijn ook de twee V's waarvoor het corpus de meeste gevallen van gepermuteerde volgorde vertoont. In ons verdere onderzoek zullen we er hopelijk achter komen of de onbepaaldheid van het SUB van deze V's van belang is voor de volgorde van het SUB en het DOB of IOB in het middenstuk.

Het DOB is doorgaans bepaald evenals het SUB. De enige twee V's die wat meer gevallen van onbepaalde DOB's laten zien, zijn *verwarren* en *boeien* (nl. 55% en 60% respectievelijk). Aangezien het corpus geen geval van de DOB-SUB-volgorde voor *verwarren* bevat, maar wel één geval voor *boeien*, kunnen we hier echter geen hypothese over formuleren.

¹⁵⁸ Zie hoofdstuk IV.

¹⁵⁹ Meer hierover in hoofdstuk II, §2.1.2 en §2.4.4.

Werkwoord	Bepaaldheid							
	SUB				DOB/IOB			
	+	%	-	%	+	%	-	%
overkomen	4	20%	16	80%	20	100%		
overvallen	9	45%	11	55%	11	55%	9	45%
overweldigen	19	95%	1	5%	17	85%	3	15%
overrompelen	19	95%	1	5%	19	95%	1	5%
overdonderen	20	100%			19	95%	1	5%
bewonderen	14	70%	6	30%	18	90%	2	10%
bevredigen	19	95%	1	5%	19	95%	1	5%
bevallen	19	95%	1	5%	14	70%	6	30%
beledigen	18	90%	2	10%	14	70%	6	30%
betreuren	17	85%	3	15%	18	90%	2	10%
verbazen	19	95%	1	5%	16	80%	4	20%
vervelen	18	90%	2	10%	17	85%	3	15%
verwarren	17	85%	3	15%	9	45%	11	55%
verrassen	19	95%	1	5%	18	90%	2	10%
verwonderen	17	85%	3	15%	13	65%	7	35%
missen	20	100%			20	100%		
interesseren	15	75%	5	25%	13	65%	7	35%
haten	17	85%	3	15%	18	90%	2	10%
storen	17	85%	3	15%	18	90%	2	10%
boeien	16	80%	4	20%	8	40%	12	60%

Tabel 10: Bepaaldheid van SUB en DOB/IOB

2.5 Complexiteit

Complexiteit werd alleen in 293 gevallen gecodeerd. In de resterende 107 gevallen hebben de NP's dezelfde complexiteitswaarde. In tabel 11 worden de resultaten weergegeven. De tabel laat zien dat zowel SUB als DOB of IOB complex kan zijn. Alleen *overkomen* heeft uitsluitend complexe SUB's bij zich. Het is op dit moment echter moeilijk om te zeggen of dit een rol speelt bij het hoge aantal gepermuteerde volgorde in de zinnen met deze V. We gaan ons er in een van de paragrafen van hoofdstuk IV mee bezighouden.

Werkwoord	Complexiteit			
	SUB [+complex]	%	DOB/IOB [+complex]	%
overkomen	14	70%		
overvallen	9	45%	10	50%
overweldigen	5	25%	6	30%
overrompelen	6	30%	8	40%
overdonderen	7	35%	6	30%
bewonderen	7	35%	11	55%
bevredigen	5	25%	12	60%
bevallen	15	75%	2	10%
beledigen	9	45%	7	35%
betreuren	4	20%	12	60%
verbazen	7	35%	7	35%
vervelen	8	40%	3	15%
verwarren	11	55%	4	20%
verrassen	8	40%	6	30%
verwonderen	6	30%	9	45%
missen	2	10%	15	75%
interesseren	8	40%	7	35%
haten	6	30%	7	35%
storen	4	20%	9	45%
boeien	8	40%	3	15%

Tabel 11: Complexiteit van SUB en DOB/IOB

2.6 Concrete versus abstracte NP's

De tabellen 12 en 13 bevatten de waarden van SUB's, DOB's en IOB's uit het corpus, die corresponderen met de mate waarin ze concreet of abstract zijn. Uit tabel 12 blijkt aan de ene kant dat de meeste V's doorgaans een [+concreet] of [±concreet] SUB projecteren. Aan de andere kant roepen alle V's – uitgezonderd *storen* – die in zinnen met gepermuteerde volgorde voorkomen, meestal een [+abstract] of [±abstract] SUB op. Vergelijk (9) en (10).

(9) en hoewel de vele bordjes_{SUB[+concreet]} het publiek_{DOB} lekker verwarren, geven ze wel het moraal van de voorstelling weer

(10) toen overviel Pietje_{DOB} een treurnis zonder bodem_{SUB[+abstract]}

We onderzoeken verderop of deze semantische indeling van concrete en abstracte SUB's invloed heeft op de volgorde in het middenstuk.

Werkwoord	Concreet/abstract							
	SUB							
	[+C]	%	[±C]	%	[+A]	%	[±A]	%
overkomen					5	25%	15	75%
overvallen	6	30%	1	5%	6	30%	7	35%
overweldigen	11	55%	2	10%	6	30%	1	5%
overrompelen	16	80%					4	20%
overdonderen	13	65%					7	35%
bewonderen	18	90%	1	5%			1	5%
bevredigen	9	45%			8	40%	3	15%
bevallen	1	5%	2	10%	13	65%	4	20%
beledigen	15	75%	2	10%			3	15%
betreuren	10	50%	1	5%			9	45%
verbazen	15	75%	1	5%			4	20%
vervelen	10	50%	4	20%	4	20%	2	10%
verwarren	7	35%	2	10%	7	35%	4	20%
verrassen	11	55%	1	5%	1	5%	7	35%
verwonderen	10	50%	2	10%	4	20%	4	20%
missen	20	100%						
interesseren			1	5%	16	80%	3	15%
haten	19	95%	1	5%				
storen	13	65%	5	25%	2	10%		
boeien	6	30%	3	15%	7	35%	4	20%

Tabel 12: Concreet versus abstract SUB

Tabel 13 laat zien dat het DOB of IOB van 18 V's meestal [+concreet] of [±concreet] is, terwijl het DOB of IOB van slechts twee V's (*bevredigen* en *betreuren*) vaker [+abstract] of [±abstract] is dan het SUB. Hierbij observeren we dus geen verschil tussen de V's die in het middenstuk van de corpuszinnen alleen de SUB-DOB/IOB-volgorde bevatten, en de V's die ook de DOB/IOB-SUB-volgorde vertonen.

Werkwoord	Concreet/abstract							
	DOB/IOB							
	[+C]	%	[±C]	%	[+A]	%	[±A]	%
overkomen	17	85%	1	5%			2	10%
overvallen	13	65%	1	5%			6	30%
overweldigen	17	85%					3	15%
overrompelen	12	60%					8	40%
overdonderen	15	75%					5	25%
bewonderen	13	65%	1	5%	6	30%		
bevredigen	6	30%			11	55%	3	15%
bevallen	16	80%	1	5%			3	15%
beledigen	18	90%					2	10%
betreuren	2	10%			18	90%		
verbazen	9	45%	2	10%			9	45%
vervelen	20	100%						
verwarren	19	95%			1	5%		
verrassen	13	65%	1	5%			6	30%
verwonderen	20	100%						
missen	12	60%	2	10%	5	25%	1	5%
interesseren	15	75%					5	25%
haten	13	65%	3	15%	3	15%	1	5%
storen	17	85%	1	5%			2	10%
boeien	19	95%					1	5%

Tabel 13: Concreet versus abstract DOB/IOB

2.7 Kenmerken van de NP's in zinnen met de DOB/IOB-SUB-volgorde

Het is interessant om alle gebruikte kenmerken te laten zien in de zinnen die in het middenstuk de DOB-SUB- of IOB-SUB-volgorde vertonen. Dit overzicht geven we in de tabellen 14–18.

Werkwoord	Bezieldheid			
	[-bezield] SUB	% binnen DOB/IOB-SUB-volgorde	[+bezield] DOB/IOB	% binnen DOB/IOB-SUB-volgorde
overkomen	19	100%	19	100%
overvallen	5	100%	5	100%
interesseren	3	100%	3	100%
bevallen	2	100%	2	100%
vervelen	1	100%	1	100%
storen	1	100%	1	100%
boeien	1	100%	1	100%

Tabel 14: Bezieldheid van de NP's in zinnen met DOB/IOB-SUB-volgorde

Op basis van tabel 14 kunnen we constateren dat SUB's die in het corpus vóór DOB's of IOB's staan, in alle gevallen [-bezield] zijn. De DOB's of IOB's die achter het SUB staan, zijn daarentegen altijd [+bezield].

Werkwoord	Geaffecteerdheid	
	SUB[stim-I]	% binnen DOB/IOB-SUB-volgorde
overkomen	1	5%
overvallen	4	80%
interesseren	-	0%
bevallen	-	0%
vervelen	-	0%
storen	-	0%
boeien	-	0%

Tabel 15: De aard van de stimulus in zinnen met DOB/IOB-SUB-volgorde

Het DOB of IOB dat achter het SUB staat, wordt meestal geaffecteerd door het SUB dat een externe stimulus aanduidt, behalve bij *overvallen*, waar het DOB in 80% van de gevallen door een interne stimulus geaffecteerd wordt.

Werkwoord	Bepaaldheid			
	[-bepaald] SUB	% binnen DOB/IOB-SUB-volgorde	[+bepaald] DOB/IOB	% binnen DOB/IOB-SUB-volgorde
overkomen	15	79%	19	100%
overvallen	5	100%	3	60%
interesseren	1	33%	3	100%
bevallen	-	0%	1	50%
vervelen	-	0%	1	100%
storen	-	0%	-	0%
boeien	-	0%	-	0%

Tabel 16: Bepaaldheid van de NP's in zinnen met DOB/IOB-SUB-volgorde

Het SUB dat in het corpus in het middenstuk achter het [+bepaald] of [-bepaald] DOB of IOB staat, is meestal [+bepaald]. Dit geldt echter niet voor *overkomen* en *overvallen*. In de corpuszinnen met deze V's die de DOB-SUB- en IOB-SUB-volgorde bevatten, is het SUB doorgaans of altijd [-bepaald] (nl. respectievelijk 79% en 100% van de gevallen).

Werkwoord	Complexiteit			
	[+complex] SUB	% binnen DOB/IOB-SUB-volgorde	[+complex] DOB/IOB	% binnen DOB/IOB-SUB-volgorde
overkomen	13	68%	-	0%
overvallen	5	100%	-	0%
interesseren	2	67%	-	0%
bevallen	2	100%	-	0%
vervelen	1	100%	-	0%
storen	1	100%	-	0%
boeien	1	100%	-	0%

Tabel 17: Complexiteit van de NP's in zinnen met DOB/IOB-SUB-volgorde

Het corpus laat verder zien dat het SUB dat in het middenstuk achter het DOB of IOB staat, meestal complexer is dan het DOB of IOB.

Werkwoord	Abstract/concreet			
	[+/-abstract] SUB	% binnen DOB/IOB-SUB-volgorde	[+concreet] DOB/IOB	% binnen DOB/IOB-SUB-volgorde
overkomen	19	100%	17	90%
overvallen	5	100%	5	100%
interesseren	3	100%	2	67%
bevallen	2	100%	2	100%
vervelen	1	100%	1	100%
storen	-	0%	1	100%
boeien	1	100%	1	100%

Tabel 18: Concrete en abstracte NP's in zinnen met DOB/IOB-SUB-volgorde

Ten slotte is het SUB dat achter het DOB of IOB staat, altijd [+abstract] of [±abstract]. Dit geldt echter niet voor *storen* waarbij het corpus in de enige zin met de omgekeerde volgorde een [+concreet] SUB bevat. Het DOB en IOB zijn meestal concreet.

3 Hypotheses

Aan de hand van de resultaten gepresenteerd in §2 van dit hoofdstuk formuleren we de volgende hypothesen. Ten eerste: een transitieve V vereist een extra argument indien zowel SUB als DOB een bezielde entiteit aanduidt of impliceert. Ten tweede: de volgorde DOB-SUB of IOB-SUB is alleen mogelijk als SUB onbezielde is en als het DOB of IOB bezielde is. Ten derde: in de volgorde DOB-SUB of IOB-SUB kan het onbezielde SUB en het bezielde DOB of IOB zowel bepaald als onbepaald zijn. Ten vierde: in de volgorde DOB-SUB of IOB-SUB is het SUB meestal complexer en abstracter dan het DOB of IOB.

IV

ANALYSE VAN DE WOORDVOLGORDE

In dit hoofdstuk onderwerpen we de V's uit het corpus aan een nadere analyse. We hebben daartoe een lijst van zinnen gemaakt die we in de vorm van schriftelijke enquêtes aan 16 informanten hebben voorgelegd. Sommige zinnen komen uit het corpus en andere zijn zodanig geconstrueerd dat ze de verschillende kenmerken weerspiegelen die potentieel belangrijk zijn voor de volgorde in het middenstuk.

Bij elke zin wordt de keuze gegeven uit vier mogelijkheden: acceptabel – twijfelachtig maar eerder acceptabel – twijfelachtig maar eerder onacceptabel – onacceptabel.¹⁶⁰ Onze informanten zijn afkomstig uit Vlaanderen en Nederland en hun leeftijd varieert van 27 tot 62.¹⁶¹ Om zo intuïtief mogelijke resultaten te krijgen, hebben dezen geen taalkundige opleiding genoten (Spencer 1973). De resultaten van de enquêtes worden per onderzochte parameter gepresenteerd. De enquêtes zijn te raadplegen in bijlage 3.

Om na te gaan of er een statistisch verband bestaat tussen de verschillende waarden van de variabelen, wordt in de analyse met de chi-kwadraat-toets gewerkt. Het chi-kwadraat meet de afwijking tussen de geobserveerde en verwachte frequenties (Moore et al. 2012: 508–510). Zie de volgende formule:

$$X^2 = \sum \frac{(\text{observed count} - \text{expected count})^2}{\text{expected count}}$$

waarin “observed” de geobserveerde telling, “expected” de verwachte telling en Σ de som van alle rijen \times alle kolommen in de tabel aanduidt (Moore et al. *ibid.*).¹⁶²

¹⁶⁰ Een acceptabele zin is een zin die door minimaal 75% van de informanten als acceptabel wordt beschouwd. Een onacceptabele zin (voorzien van een *) is een zin die door minimaal 75% van de informanten als onacceptabel wordt beschouwd. Alle andere zinnen (voorzien van een ?) worden als twijfelachtig beschouwd.

¹⁶¹ Van de 16 informanten zijn er 12 afkomstig uit Vlaanderen en 4 uit Nederland.

¹⁶² De verwachte frequentie in een cel (“expected count”) wordt berekend als volgt:

expected cell count = $\frac{\text{row total} \times \text{column total}}{n}$ waarin n het totaal aantal cellen in de tabel vertegenwoordigt (Moore et al. 2012: 508).

Als het chi-kwadraat groot genoeg is (i.e. de p-waarde $< 0,05$), kunnen we over een statistisch significante afwijking spreken, dat wil zeggen dat we met 95% zekerheid kunnen vaststellen dat er een samenhang bestaat tussen de variabelen en dat de frequentieverdeling niet toevallig is.¹⁶³

De chi-kwadraat-toets wordt berekend met behulp van een kruistabel die online beschikbaar is (Preacher 2001).¹⁶⁴

1 *Overkomen en overvallen*

Overkomen heeft het hoogste aantal middenstukken met de IOB-SUB-volgorde (95%). *Overvallen* heeft het tweede grootste aantal permutaties met DOB (25%). We gaan deze V's in de komende paragrafen analyseren op basis van de parameters die in hoofdstuk III zijn beschreven.

We beginnen met de valentie en de aan-/afwezigheid van het derde argument in zinnen die deze V's bevatten (§1.1). Daarna komen de parameters bezieldeheid (§1.2), geaffecteerdheid (§1.3), informatiewaarde en bepaaldheid (§1.4), complexiteit (§1.5) en de mate waarin het SUB concreet of abstract is (§1.6) aan bod.

1.1 Valentie

De valentie van *overkomen* vereist dat er een SUB en IOB bij de V staat. Het gaat om een divalente V. *Overvallen* is net zoals *overkomen* een divalente V, maar kan in bepaalde gevallen ook trivalent zijn, en dus een derde argument vereisen, zoals Pekelder (2013) heeft geobserveerd.¹⁶⁵ Zie (1) met het derde argument in cursief.

(1) het klinkt als een sketch uit Monthy Python, maar maanden overvielen de
onderzoekers Engelse spelers van clubs als Liverpool, Coventry, Sunderland,
Rochdale en Cambridge *met het verzoek hun wijs- en ringvinger te mogen*

¹⁶³ P-waarde geeft aan hoe waarschijnlijk is dat de zogenaamde 'nulhypothese' klopt. Nulhypothese betekent dat er geen samenhang tussen de twee variabelen bestaat. De p-waarde kleiner dan 5% ($p < 0,05$) duidt aan dat de nulhypothese verworpen moet worden, terwijl de p-waarde groter dan 5% ($p > 0,05$) betekent dat de nulhypothese geaccepteerd wordt (Moore et al. 2012: 361). Als $p < 0.01$ is, spreken we over een zeer significant verschil.

¹⁶⁴ Beschikbaar op www.quantpsy.org.

¹⁶⁵ Meer hierover in hoofdstuk II, §2.4.1.

fotokopiëren

Deze zin laat zien dat een derde argument noodzakelijk is om de juiste interpretatie te krijgen. *Overvallen* is een polysemische V met de volgende betekenissen: 1. 'onverhoeds aanvallen', en 2. 'verrassen'. Zie (2) en (3) respectievelijk.

(2) op de beurs overviel een groep mannen de bewakers

(3) op de beurs overvalt de bezoeker vaker een gevoel van déjà vu

In (2) duidt zowel SUB als DOB een bezielde entiteit aan, terwijl SUB in (3) onbezielde is. Een ander verschil is dat SUB in (2), i.e. *een groep mannen*, van buitenaf op de referent van DOB invloed heeft, terwijl de referent van SUB in (3) van binnenaf de referent van DOB overvalt – het gaat om *een gevoel* van de bezoeker.

Het derde argument verschijnt in de zin als zowel SUB als DOB een bezielde entiteit aanduidt en als V de psychologische betekenis 'verrassen' heeft, zoals in (1). Zonder het derde argument zou de zin ambigu kunnen zijn, met de mogelijke interpretatie van 'fysiek aanvallen', zoals het geval is in (2).¹⁶⁶ Zin (3) kan daarentegen niet begeleid worden door een derde argument vanwege het [-bezielde] SUB.

Het derde argument in (1), waarin V de psychologische interpretatie heeft (met de betekenis 'verrassen'), neemt bepaalde semantische kenmerken over van de stimulus – het is [-bezielde] en [+abstract] en het duidt de oorzaak van de verandering in de psychologische toestand aan.¹⁶⁷ Vergelijk (1) met (4).

(4) toen overvielen de fanatiekelingen Engelse spelers *met vuurwapens*

Het derde argument in (4) is evenals in (1) [-bezielde], maar in tegenstelling tot het abstracte substantief in (1) bevat het een concreet substantief (*wapens*) waarvan de betekenis impliceert dat het de referent van DOB geweld kan aandoen als het door het [+bezielde] SUB als instrument wordt gebruikt. Hierdoor behoudt het predicaat de interpretatie van 'fysiek aanvallen'.

¹⁶⁶ In de enquête is volgens 56% van de informanten zin (2) fysiek te interpreteren (d.w.z. met de betekenis 'aanvallen'). De rest vindt dat de zin zowel fysiek als psychologisch geïnterpreteerd kan worden.

¹⁶⁷ Er moet toegevoegd worden dat het in sommige gevallen niet alleen om de verandering in de psychologische, maar ook fysiologische toestand kan gaan: bijvoorbeeld in *op de beurs overviel de bezoeker een moeheid* wordt de experiencer (*de bezoeker*) door de stimulus (*een moeheid*) vooral fysiologisch beïnvloed.

De vraag is hoe we de grammaticale functie van het derde argument binnen zin (1) zouden kunnen noemen. Volgens Haeseryn et al. (1997: 1208) zou dit zinsdeel een bijwoordelijke bepaling van middel kunnen zijn, omdat het “het middel (instrument) aanduidt waarmee de door het gezegde uitgedrukte handeling verricht wordt”. Vanuit het oogpunt van valentie impliceert een bepaling echter dat het om een niet-noodzakelijke aanvulling gaat.¹⁶⁸ Het lijkt daarom handiger om de benaming *adverbiaal object* van Van Belle et al. (2003: 147) te gebruiken, namelijk een zinsdeel dat semantisch dezelfde relaties uitdrukt als de bijwoordelijke bepaling, maar syntactisch niet weglaatbaar is.¹⁶⁹

Opgemerkt dient te worden dat het adverbiaal object zich bij *overvallen* niet in het middenstuk, maar op de eerste zinsplaats (5) of de laatste zinsplaats (6) bevindt.¹⁷⁰

(5) *met het naar buiten brengen van financiële perikelen* |overvalt| Spijkers zelfs tal van ingewijden binnen de basketbalwereld | |

(6) (...) maanden |overvielen| de onderzoekers Engelse spelers van clubs als Liverpool, Coventry, Sunderland, Rochdale en Cambridge | | *met het verzoek hun wijs- en ringvinger te mogen fotokopiëren*

Gezien de zwaarte van de adverbiale objecten heeft dit te maken ofwel met het complexiteitsprincipe, zie (6), ofwel met het links-rechts-principe, zie (5). In het laatste geval neemt het adverbiale object de lager informatieve plaats (thema) in de zin in.¹⁷¹ Dit is vast te stellen op grond van de context. Zie (5a).

(5a) “Op 17 maart wordt ons verzoek in de raad behandeld”, weet Spijkers. “Als er een negatief advies komt, ontstaan er grote problemen. Dan is het na de play-offs afgelopen met het topbasketbal in Den Bosch.” Met het naar buiten brengen van financiële perikelen overvalt Spijkers zelfs tal van ingewijden binnen de basketbalwereld. Voorzitter Peter Vogelaar van de

¹⁶⁸ Zie hoofdstuk II, §1.4.

¹⁶⁹ Zie ook hoofdstuk II, §1.3.

¹⁷⁰ Dat het in (6) om de laatste zinsplaats gaat, baseren we op de oordelen van onze informanten. Die hebben twee varianten van zin (6) met de gelexicaliseerde tweede pool gekregen: in de eerste staat het adverbiaal object vóór de tweede pool, i.e. [?](...) maanden |hebben| de onderzoekers Engelse spelers van clubs als Liverpool, Coventry, Sunderland, Rochdale en Cambridge met het verzoek hun wijs- en ringvinger te mogen fotokopiëren |overvallen|, in de andere erachter, i.e. (...) maanden |hebben| de onderzoekers Engelse spelers van clubs als Liverpool, Coventry, Sunderland, Rochdale en Cambridge |overvallen| met het verzoek hun wijs- en ringvinger te mogen fotokopiëren. De informanten vinden de eerste variant twijfelachtig, wat erop wijst dat het adverbiaal object *met het verzoek hun wijs- en ringvinger te mogen fotokopiëren* achter de tweede pool staat.

¹⁷¹ Zie ook hoofdstuk II, §2.1.4 en hoofdstuk IV, §1.5 voor het complexiteitsprincipe, en hoofdstuk II, §2.1.2 en hoofdstuk IV, §1.4 voor het links-rechts-principe.

Federatie Eredivisie Besturen (FEB) wist wel dat EBBC met een achterstallige zaalhuur zat. Uit gesprekken met EBBC had hij echter niet de indruk dat het water zo hoog was gestegen.

In (5) en (5a) veronderstelt het adverbiaal object een bekende (d.w.z. oudere) informatie. Het sluit namelijk aan op de voorafgaande zinnen waar de *financiële perikelen* worden besproken (*ons verzoek* verwijst naar een lening gevraagd door Spijkers van de gemeente). DOB *tal van ingewijden binnen de basketbalwereld* is daarentegen informatief belangrijker – het gaat om nieuwe informatie.

Van (6) kunnen we niet zeggen dat het adverbiaal object (*met het verzoek...*) een hogere informatiewaarde heeft en daarom achteraan in de zin (op de rhematische plaats) staat. Zowel dit zinsdeel als DOB (*Engelse spelers van clubs...*) presenteren op grond van de context nieuwe informatie. Zie (6a).

(6a) Onderzoekers van de Universiteit van Liverpool maakten bekend dat door het vergelijken van vingers inzicht kan worden gekregen in wie wel en niet goed kan voetballen. Het klinkt als een sketch uit Monty Python, maar maanden overvielen de onderzoekers Engelse spelers van clubs als Liverpool, Coventry, Sunderland, Rochdale en Cambridge met het verzoek hun wijs- en ringvinger te mogen fotokopiëren.

Of de laatste zinsplaats informatief belangrijker is dan de positie vlak voor de tweede pool, is een onderwerp voor een ander onderzoek. Haeseryn et al. (1997: 1366) geven er geen beslissend antwoord over, maar zeggen dat een zinsdeel achter de tweede pool kan staan juist vanwege de relatief geringe informatiewaarde.

In ons corpus staat één zin namelijk (7), waarin *overvallen* geen derde argument bij zich heeft, alhoewel zijn valentie twee bezielde NP's in het middenstuk oproept, net zoals in (1).

(7) [?]in dezelfde week overvielen Europese ambtenaren de Belgische brouwer Stella
Artois

De context duidt erop dat we met een psychologische betekenis hebben te maken. Het gaat namelijk om boetes die aan handelaren door de EU opgelegd worden voor ongeoorloofde praktijken. Zonder context is deze zin echter ambigu en wat minder acceptabel voor de informant dan dezelfde zin waarin naast SUB en DOB nog een derde argument (*met veel vragen*) staat. Zie (8).

(8) in dezelfde week overvielen Europese ambtenaren de Belgische brouwer Stella Artois met veel vragen

We kunnen hier dus van een contextuele weglating spreken, ofwel van conceptuele valentie in de zin van Oppentocht (1999).¹⁷² Het derde argument *met boetes* wordt niet gelexicaliseerd, maar wel geïmpliceerd door de situatie.

Hoe zit het nu met de woordvolgorde in het middenstuk? In (9), waarin *overvallen* een [-bezield] SUB en [+bezield] DOB bij zich heeft, is de volgorde omgekeerd, dat wil zeggen DOB vóór SUB.

(9) op de beurs overvalt de bezoeker vaker een gevoel van déjà vu

De DOB-SUB-volgorde is echter niet mogelijk of twijfelachtig in zinnen met *overvallen* waarin zowel SUB als DOB [+bezield] is, al dan niet met een derde argument. Dit heeft Pekelder (ibid.) al onderzocht, en de resultaten van onze enquête bevestigen dit. We hebben (2), (7) en (8) aan de informanten voorgelegd met de volgorde DOB-SUB. Zie (2a), (7a) en (8a).

(2a) *op de beurs overviel de bewakers een groep mannen

(7a) *in dezelfde week overvielen de Belgische brouwer Stella Artois Europese ambtenaren

(8a) ?in dezelfde week overvielen de Belgische brouwer Stella Artois Europese ambtenaren met veel vragen

De informanten vinden geen van deze zinnen acceptabel. We kunnen dus constateren dat een divalente V trivalent wordt als het naast een agentieve ook een psychologische betekenis heeft, en als zowel het SUB als DOB van de V bezield is. In zulke gevallen lost het derde argument de ambiguïteit op. Ook dit argument moet bepaalde semantische kenmerken hebben: het moet [-bezield] en [+abstract] zijn.

Bij aanwezigheid van het derde argument moet de volgorde in het middenstuk SUB-DOB blijven, zodat alleen de eerste NP als SUB geïnterpreteerd wordt. Dit is in overeenstemming met het syntactisch principe dat Haeseryn et al. (2008) en Vandeweghe (2013) formuleren, dat wil zeggen dat als twee NP's in het middenstuk voorkomen, SUB vóór DOB staat.¹⁷³

¹⁷² Dit werd in hoofdstuk II, §1.5 behandeld.

¹⁷³ Zie verder hoofdstuk II, §2.1.5.

Laten we tot slot naar *overkomen* terugkeren. De valentie van deze V laat geen derde argument toe, omdat SUB altijd [-bezield] en [+/-abstract] is, zoals in (10). Zin (11) is onmogelijk vanwege het [+bezield] SUB.

(10) toen overkwam de zes broers een verrassende ervaring

(11) *toen overkwam de zes broers een nieuwe vriend

1.2 Bezieldheid

De valentie van *overkomen* vereist een [-bezield] SUB en een [+bezield] IOB. Het [-bezield] SUB is telkens een abstractum. Meestal gaat het om substantieven die een ongunstige loop van de omstandigheden of tegenspoed uitdrukken (*ongeluk, ongeval* enz.). Zie (12) en (13).

(12) want afgelopen donderdag, 6 september 2012, overkwam Ivar een ernstig
ongeluk

(13) kort daarna overkwam Nomi een tweede zwaar ongeval

Op twee SUB's na die positieve abstracta zijn – *wonder* en *geluk* in (14) en (15) – hebben alle SUB's van *overkomen* een negatieve lading. Woorden als *ongeluk(je)* en *ongeval* impliceren dat de betekenis van *overkomen* ('gebeuren') meestal met iets onaangenaams wordt verbonden.

(14) kort daarna overkwam de man een wonder

(15) daarna overkwam SV Urk het geluk dat Wybren Faber puur voor zijn plezier
wilde werken als verzorger

Het IOB van de zinnen met *overkomen* vertoont in vergelijking met het onbezielde SUB meer bezieldheid. Het gaat op drie gevallen na om een persoon of personen, zoals *Ivar* in (12). In sommige gevallen duidt het IOB bijvoorbeeld een vereniging (*SV Urk*) of een instelling (*zijn bank*) aan die door personen vertegenwoordigd worden. Het gaat om metonymisch gebruikte substantieven die naar menselijke entiteiten verwijzen. Daarom wordt ook aan deze IOB's de parameter [+bezield] toegekend. Zie (15) hierboven en (16) hieronder.

(16) Hazelhoff noemt een heel andere reden waarom zijn bank een onroerend goed-
schandaal als in Duitsland niet gauw zal overkomen

Bij *overkomen* is er dus sprake van graden van bezieldeheid, die correleren met de woordvolgorde. In hoofdstuk II, §2.4.2 vermeldden we Comries schaal van bezieldeheid die we hier als (17) herhalen.

(17) human > animal > inanimate

De grammaticale effecten van bezieldeheid zijn in ons corpus aan de zinnen met *overkomen* te zien en komen overeen met wat Lamers & De Hoop (2011) “animate-first tendency” noemen. Met andere woorden: het [+bezielde] zinsdeel dat als IOB wordt gelexicaliseerd, staat meer vooraan in het middenstuk dan het [-bezielde] zinsdeel dat als SUB gelexicaliseerd wordt. Zie (18).

(18) [+bezielde] > [-bezielde]

IOB SUB

Bij *overvallen* ligt het enigszins anders. Zoals al in §1.1 opgemerkt werd, wordt door deze V of een [-bezielde] SUB en [+bezielde] DOB, of een [+bezielde] SUB en [+bezielde] DOB geprojecteerd.

In het geval van twee bezielde NP's in het middenstuk is de volgorde van deze NP's uitsluitend SUB-DOB, volgens het syntactisch principe.¹⁷⁴ Als de NP's een verschillende bezieldeheid vertonen, observeren we naast een SUB-DOB-volgorde ook de DOB-SUB-volgorde. Vergelijk (19) met (20).

(19) op de beurs overvalt de bezoeker vaker een gevoel van déjà vu

(20) daar waar de schilderkunst en de beeldhouwkunst vaak gebruik maakt van
dieperliggende betekenissen en symboliek die niet altijd gekend zijn door de
toeschouwer, overvalt een foto (meer dan een film) de zelfgenoegzame
toeschouwer

In (20) kunnen we niet spreken van “animate-first tendency”, omdat de bezielde entiteit achter de onbezielde staat. Tussen de twee SUB's in (19) en (20) bestaat een verschil in geaffecteerdheid.¹⁷⁵ Terwijl SUB in (19) tot de innerlijke ervaring van DOB behoort en DOB van binnenaf overvalt, kunnen we hetzelfde niet zeggen van het SUB in (20) dat DOB van buitenaf overvalt. Pekelder (2013) heeft dit al beschreven en spreekt in dit verband vooral over klimatologische en natuurlijke verschijnselen, zoals *storm* of *lawine*, die als SUB van

¹⁷⁴ Zie de voorafgaande paragraaf.

¹⁷⁵ Dit wordt in §1.3 meer gedetailleerd besproken.

overvallen in het middenstuk bij voorkeur in de SUB-DOB-volgorde staan (2013: 130–131). Zie (21) en (22) van Pekelder, herhaald uit hoofdstuk II, §2.4.3.

(21) gisteren overviel een enorme sneeuwlavine de soldaten

(22) ?gisteren overviel de soldaten een enorme sneeuwlavine

Ons inziens kunnen er ook andere (concrete) substantieven onder vallen die als SUB de experiencer (d.w.z. DOB) van buitenaf overvallen, bijvoorbeeld *foto*. Vergelijk (20a) waarin de volgorde van (20) omgekeerd wordt en die voor de informanten onacceptabel is, in tegenstelling tot de acceptabele SUB-DOB-volgorde in (20).

(20a) *(...) overvalt de zelfgenoegzame toeschouwer een foto (meer dan een film)

De conclusie is dat een [-beziend] SUB van *overvallen* niet kan permuteren, als de referent van SUB een [+beziend] DOB van buitenaf verrast.

1.3 Geaffecteerdheid

Wat geaffecteerdheid betreft, zoeken we het antwoord op de volgende vragen: in welke mate is de experiencer geaffecteerd, en wat, oftewel welke stimulus is de oorzaak hiervan?

Bij *overkomen* gaat het in de meeste gevallen om een experiencer-IOB dat emotioneel minder geaffecteerd wordt omdat het stimulus-SUB de referent van IOB van buitenaf overkomt.¹⁷⁶

Met andere woorden: de stimulus drukt gebeurtenissen uit die niet noodzakelijk een grote emotionele ervaring in de experiencer hoeven te veroorzaken (bijv. *ongeval*, *schandaal*). IOB lijkt meer emotioneel geaffecteerd te zijn in slechts één geval waarin SUB een stimulus van binnenaf aanduidt (d.w.z. *het grote verdriet*). Vergelijk (24) en (24a) waarin zo'n interne stimulus voorkomt, met een externe stimulus in (23) en (23a).

(23) dan overkomt Heather_{IOB} een zwaar verkeersongeval_{SUB[stim-E]}

(23a) *dan overkomt een zwaar verkeersongeval_{SUB[stim-E]} Heather_{IOB}

(24) ?toen overkwam Peppi_{IOB} het grote verdriet dat Manon overleed en hij helemaal alleen achterbleef in het voor hem zo enge asiel_{SUB[stim-I]}

(24a) ?toen overkwam het grote verdriet_{SUB[stim-I]} Peppi_{IOB} dat Manon overleed en hij helemaal alleen achterbleef in het voor hem zo enge asiel_{SUB-nabep}

¹⁷⁶ Zie ook Pekelder (2013), behandeld in hoofdstuk II, §2.4.3 en §1.2 van dit hoofdstuk.

Niettemin wordt dit enige geval van een interne stimulus bij *overkomen* in het corpus door de informanten als twijfelachtig beschouwd, zowel in de SUB-IOB-volgorde als in de IOB-SUB-volgorde. Constructie (23) met de externe stimulus is daarentegen acceptabel in de IOB-SUB-volgorde, maar niet in de SUB-IOB-volgorde.

De situatie is anders bij *overvallen*. Ook hier kan de experiencer zowel door een interne, in (25), als externe stimulus, in (26) en (27), worden geaffecteerd.

(25) op de beurs overvalt de bezoeker_{DOB} vaker een gevoel van déjà vu_{SUB[stim-I]}

(26) op de terugreis naar Napels van een huwelijk in Tunis overvalt een storm_{SUB[stim-E]}
een Italiaans schip_{DOB}

(27) opvallend vaak overvalt een crisis_{SUB[stim-E]} een gemeente_{DOB} als de burgemeester er net even niet is

In (26) en (27) heeft een externe stimulus (*een storm, een crisis*) invloed op de experiencer. Volgens de betekenis van het predicaat *overvallen* is de experiencer verrast door de omstandigheden, maar minder emotioneel geraakt dan de experiencer *een gevoel van déjà vu* in (25).¹⁷⁷

Anders gezegd: het is mogelijk dat de mensen op het schip in (26) en in de gemeente in (27) van de storm en crisis respectievelijk geen emotionele schade ondervinden (cf. Pekelder 2013: 129).

De permutabiliteit van de woordvolgorde van de zinsdelen van *overvallen* is beperkt of zelfs onmogelijk als DOB door de externe stimulus geaffecteerd wordt. Zinnen (26) en (27) worden als minder acceptabel of zelfs onacceptabel beschouwd als ze in de omgekeerde volgorde aan de informanten worden voorgelegd. Zie (26a) en (27a).

(26a) *op de terugreis naar Napels van een huwelijk in Tunis overvalt een Italiaans
schip_{DOB} een storm_{SUB[stim-E]}

(27a) ?opvallend vaak overvalt een gemeente_{DOB} een crisis_{SUB[stim-E]} als de burgemeester er net even niet is

Zin (25) met de interne stimulus is daarentegen acceptabel in de DOB-SUB-volgorde, maar twijfelachtig in de SUB-DOB-volgorde. Vergelijk (25) met (25a).

(25a) ?op de beurs overvalt de bezoeker_{DOB} vaker een gevoel van déjà vu_{SUB[stim-I]}

¹⁷⁷ Zie ook Pekelder (2013: 129).

1.4 Informatiewaarde en bepaaldheid

De valentie van *overkomen* roept een SUB op dat meestal een onaangename gebeurtenis aanduidt en dat invloed heeft op een persoon uitgedrukt door IOB.¹⁷⁸ De gebeurtenis (SUB) heeft een grote informatiewaarde, wat nog versterkt wordt door de onbepaaldheid van dit zinsdeel. De SUB's zijn in 80% van de gevallen immers onbepaald. Zie (28) en (29) waarin *een wonder* en *een zwaar verkeersongeval* als informatief worden gepresenteerd en dus volgens het links-rechts-principe meer rechts in het middenstuk staan (als het rhema van de zin).¹⁷⁹

(28) kort daarna overkwam de man_{[-info][+bep]} een wonder_{[+info][-bep]}

(29) dan overkomt Heather_{[-info][+bep]} een zwaar verkeersongeval_{[+info][-bep]}

Het IOB (*de man* en *Heather*) is daarentegen minder informatief, dat wil zeggen dat het om bekende informatie gaat die afhankelijk is van de context of achtergrondkennis van de lezer. De geringe informatiewaarde wordt versterkt door de bepaaldheid van IOB (in 100% van de gevallen). Volgens het links-rechts-principe staat dit zinsdeel meer links in het middenstuk als het thema van de zin.

Het belang van de informatiewaarde en (on)bepaaldheid lijkt door onze enquête bevestigd te worden. Aan (28a) en (29a) is namelijk te zien dat de informanten de woordvolgorde SUB_{[-info][-bep]}-IOB_{[+info][+bep]} onacceptabel vinden in tegenstelling tot de volgorde IOB_{[-info][+bep]}-SUB_{[+info][-bep]}.

(28a) *kort daarna overkwam een wonder_{[-info][-bep]} de man_{[+info][+bep]}

(29a) *dan overkomt een zwaar verkeersongeval_{[-info][-bep]} Heather_{[+info][+bep]}

Laten we nu kijken naar *overvallen*. In de omgekeerde volgorde (DOB-SUB) vinden we in het middenstuk op de plaats van rhema in alle gevallen een hoog informatief en onbepaald SUB, net zoals bij *overkomen*. Zie (30).

(30) op de beurs overvalt de bezoeker_{[-info][+bep]} vaker een gevoel van déjà vu_{[+info][-bep]}

Zelfs een bepaald SUB kan volgens de informanten achter DOB staan als DOB door een interne stimulus geaffecteerd wordt. Zie (31) en (31a).

(31) dan overviel de angst om dood te gaan_{[+bep][-info]} de groep Japanse duikers_[+info]

¹⁷⁸ Zie ook §1.2 van dit hoofdstuk.

¹⁷⁹ Zie hoofdstuk II, §2.1.2.

(31a) dan overviel de groep Japanse duikers_[-info] de angst om dood te gaan_{[+bep][+info]}

DOB staat in zinnen met de omgekeerde volgorde op de laag informatieve plaats (thema) en is [+bepaald], behalve in twee gevallen. Zie (32) en (33), waarin DOB [-bepaald] is, maar toch vooropgeplaatst wordt. Dit zou te maken kunnen hebben met de grote complexiteit van SUB.¹⁸⁰

(32) en soms, zegt Kranendonk, overvalt mensen_{[-info][+bep]} plotseling een groot gevoel van onveiligheid_{[+info][+bep]} (...)

(33) in comfortabele stoeltjes gezeten op de smalle gaanderij met kolommen, een gin en tonic in de hand en het zicht op het water, overvalt een mens_{[-info][+bep]} een gevoel van volledige ontspanning_{[+info][+bep]}

Het links-rechts-principe is niet van toepassing in zinnen met *overvallen* waarin de volgorde SUB-DOB in het middenstuk niet kan permuteren, zoals in (34) of (35).

(34) in dezelfde week overvielen Europese ambtenaren_{[-info][+bep]} de Belgische brouwer Stella Artois_{[+info][+bep]}

(35) (...) overvalt een foto (meer dan een film)_{[-info][+bep]} de zelfgenoegzame toeschouwer_{[+info][+bep]}

In deze zinnen is de DOB-SUB-volgorde niet toegestaan, zoals al in de voorafgaande paragrafen werd aangetoond, omdat er een andere parameter een belangrijkere rol speelt, namelijk de aard van de stimulus – het gaat om een externe stimulus die de referent van DOB van buitenaf overvalt.

1.5 Complexiteit

In verband met de complexiteit van NP's in het middenstuk stellen we de volgende vragen. Wat is de zwaarte van SUB en DOB of IOB? Van welke aard zijn de elementen die tot de complexiteit van SUB en DOB of IOB bijdragen? Speelt de complexiteit een rol in de volgorde van de argumenten in het middenstuk? En, zo ja, is complexiteit zelf een doorslaggevende parameter, of is het een combinatie van verschillende parameters?

¹⁸⁰ Zie §1.5 van dit hoofdstuk.

Bij complexiteit besteden we onze aandacht aan de aard van voor- en nabepaling van de kern van de NP. De voorbepaling zijn elementen die tussen de determinator en de kern van de NP staan. De nabepaling zijn elementen die achter de kern van de NP staan (Vandeweghe 2013: 180).

Laten we eerst de complexiteit van SUB en IOB van *overkomen* bekijken. Zie (36)–(37a).

(36) kort daarna overkwam de man een wonder

(36a) *kort daarna overkwam een wonder de man

(37) dan overkomt Heather_[-complex] een zwaar verkeersongeval_[+complex]

(37a) *dan overkomt een zwaar verkeersongeval_[+complex] Heather_[-complex]

In (36) en (36a) hebben de NP's dezelfde complexiteit, terwijl het SUB in (37) en (37a) complexer is dan het IOB. Volgens het complexiteitsprincipe zou de complexere NP in (37) achter de minder complexe NP moeten staan. Voor de informanten is echter zowel (37) als (36) acceptabel, ongeacht de complexiteit van het SUB. De constructies (36a) en (37a) zijn daarentegen onacceptabel vanwege de SUB-IOB-volgorde.

Op grond van onze enquête met zinnen met *overkomen* kunnen we dus stellen dat het SUB van *overkomen* bij voorkeur achter het IOB staat, ongeacht de complexiteitsparameter.

Laten we nu de zwaarte van SUB en DOB bekijken die tot de valentie van *overvallen* behoren. We houden ons niet bezig met de middenstukken waarin zowel SUB als DOB een bezielde entiteit aanduidt. In zulke gevallen voldoen de zinsdelen aan de SUB-DOB-volgorde volgens het syntactisch principe.¹⁸¹

Eerst bekijken we zinnen met een externe stimulus.¹⁸² Zie (38)–(39a).

(38) (...) overvalt een foto (meer dan een film)_[+complex] de zelfgenoegzame
toeschouwer_[-complex]

(38a) *(...) overvalt de zelfgenoegzame toeschouwer_[-complex] een foto (meer dan een
film)_[+complex]

(39) toch overviel de inhoud van het langverwachte rapport_[+complex] veel
Congresleden_[-complex]

(39a) ?toch overviel veel Congresleden_[-complex] de inhoud van het langverwachte

¹⁸¹ Zie §1.1 van dit hoofdstuk.

¹⁸² Zie ook §1.2 en §1.3.

rapport_[+complex]

Zin (38a) wordt, in tegenstelling tot (38), niet geaccepteerd door de informanten, zelfs als SUB complexer is dan DOB. Dit bevestigt dat SUB dat een stimulus aanduidt die van buitenaf invloed op DOB heeft, de positie achter DOB in het middenstuk moeilijk kan innemen. Hetzelfde geldt mogelijk ook voor (39) en (39a), waarin echter ook de parameter ‘bepaaldheid’ van de zinsdelen een rol zou kunnen spelen, wat de voorkeur voor volgorde (39) zou verklaren.

Complexiteit speelt mogelijk wel een rol bij de permutabiliteit van woordvolgorde in de zinnen waarin SUB een interne stimulus uitdrukt. Zie (40)–(43).

(40) op de beurs overvalt de bezoeker_[-complex] vaker een gevoel van déjà vu_[+complex]

(41) en soms (...) overvalt mensen_[-complex] plotseling een groot gevoel van
onveiligheid_[+complex]

(42) in comfortabele stoeltjes gezeten op de smalle gaanderij met kolommen, een
gin en tonic in de hand en het zicht op het water, overvalt een mens_[-complex] een
gevoel van volledige ontspanning_[+complex]

(43) toen |overviel| een reusachtige angst_[+complex kern] de senatoren_[-complex] | |,
dat de buurvolkeren die staking zouden gebruiken om Rome (...) aan te
vallen_[+complex nabep.]

In al deze zinnen is SUB complexer dan DOB, en heeft de vorm van een NP met een nabepaling. In (40)–(42) heeft de nabepaling de vorm van een PP, terwijl in (43) de nabepaling de vorm van een bijzin heeft en achter de tweede pool staat (op de laatste zinsplaats).¹⁸³ Behalve in (43) is de volgorde in het middenstuk van deze zinnen gepermuteerd. Dat neemt echter niet weg dat ook (43) in de omgekeerde (DOB-SUB) volgorde acceptabel is. Zie (43a).

(43a) toen |overviel| de senatoren_[-complex] een reusachtige angst_[+complex kern] | |,
dat de buurvolkeren die staking zouden gebruiken om Rome (...) aan te
vallen_[+complex nabep.]

¹⁸³ Haeseryn et al. (1997: 870–872) noemen bijzinnen als die in (43), nl. *dat de buurvolkeren die staking zouden gebruiken om Rome (...) aan te vallen*, complementszinnen. Deze benaming impliceert dat zo'n bijzin niet weggelaten mag worden. Dit is hier echter niet het geval. Vergelijk (43) met *toen overviel een reusachtige angst de senatoren*. Daarom beschouwen we deze zin als een nabepaling van de NP *een reusachtige angst*.

Daarentegen kan een niet complex SUB moeilijk achter DOB geplaatst worden. Vergelijk (44) met (44a) die volgens de informanten twijfelachtig is.

(44) dan overviel een angst de groep Japanse duikers

(44a) ?dan overviel de groep Japanse duikers een angst

Het is dus mogelijk dat het SUB van *overvallen* als het een bepaalde complexiteit vertoont, namelijk een NP met een nabepaling, een grotere kans heeft om achter DOB te staan.

Dit zou de (on)acceptabiliteit van zinnen (45)–(47) van Pekelder (2013: 135–136) kunnen verklaren, namelijk waarom zin (45a) niet in de omgekeerde, maar alleen in de SUB-DOB-volgorde (45) acceptabel is, terwijl zowel (46) als (47) in de omgekeerde volgorde acceptabel is.

(45) toen overviel het vervelende gevoel_[+complex] Sarah_[-complex]

(45a) *toen overviel Sarah_[-complex] het vervelende gevoel_[+complex]

(46) toen overviel Sarah_[-complex] het gevoel dat er iemand naar haar keek_[+complex]

(47) soms overviel de leden_[-complex] het vervelende gevoel van vorig jaar_[+complex]

In vergelijking met (45) en (45a) waarin het SUB *het vervelende gevoel* een NP zonder nabepaling is, hebben de NP's van (46) en (47) die als SUB optreden, wel een nabepaling in de vorm van respectievelijk een bijzin en een PP.

1.6 Concreet versus abstract SUB

Alle SUB's van *overkomen* zijn [+abstract] of [±abstract]. Zie bijvoorbeeld (48) en (49). Dat zou kunnen verklaren waarom de NP's in de zinnen met *overkomen* zo vaak in de volgorde IOB-SUB staan.¹⁸⁴

(48) toen overkwam de man een wonder_{SUB[+abstract]}

(49) vorig jaar overkwam Gerard een naar ongeluk_{SUB[±abstract]}

¹⁸⁴ We wijzen erop dat dit in andere delen van de grammatica omgekeerd is, dat wil zeggen een abstracte NP gaat de concrete NP vooraf, bijv. de tijdsbepaling vóór de plaatsbepaling (*ze [zouden] dat morgen op school [afwerken]*) of *de buurman [heeft] haar om 15.00 uur op het station [gezien]*) of het [±abstract] adjectief vóór het [±concreet] adjectief (*een mooi klein huis*) (Haeseryn et al. 1997: 1337; Pekelder 2001: 183–184).

Ook *overvallen* heeft meestal een [+abstract] of [±abstract] SUB bij zich (in 65% van de gevallen). Niet alle abstracte SUB's van *overvallen* kunnen echter achter DOB staan. Vergelijk (50) en (50a) met (51) en (51a).

(50) ?op de beurs overvalt vaker een gevoel van déjà vu_{SUB[+abstract]} de bezoeker

(50a) op de beurs overvalt vaker de bezoeker een gevoel van déjà vu_{SUB[+abstract]}

(51) opvallend vaak overvalt een crisis_{SUB[+abstract]} een gemeente als de burgemeester
er net even niet is

(51a) ?opvallend vaak overvalt een gemeente een crisis_{SUB[+abstract]} als de burgemeester
er net even niet is

Hoewel het SUB in zowel (50) als (51) abstract is, is (51a) moeilijk aanvaardbaar in de DOB-SUB-volgorde, in tegenstelling tot (50a). We schrijven dit toe aan de parameter 'geaffecteerdheid'. In (50) heeft een interne stimulus (*een gevoel*) invloed op de experiencer, terwijl in (51) het om een externe stimulus (*een crisis*) gaat.

1.7 Conclusions

Aan de hand van de analyse van *overkomen* en *overvallen* hebben we het volgende ontdekt. De valentie van *overkomen* roept doorgaans een onbezield, abstract SUB op dat een (meestal onaangename) gebeurtenis aanduidt en geen emotionele betekenis heeft, en een bezield IOB dat een persoon uitdrukt of impliceert. SUB kan dus als een externe stimulus beschouwd worden die van buitenaf op het experiencer-IOB invloed heeft. IOB wordt geaffecteerd door SUB, maar hoeft geen emotionele schade te ondervinden.

De voorkeursvolgorde van de zinsdelen in het middenstuk in zinnen met *overkomen* is IOB-SUB (95%). Dit wordt veroorzaakt door de parameters 'bezieldheid' en 'bepaaldheid' en door de abstracte aard van SUB. Het bezielde, bepaalde IOB neemt de eerste plaats in het middenstuk in volgens de "animate-first tendency" en staat op de laag informatieve plaats volgens het links-rechts-principe. Het onbezielde, abstracte en onbepaalde SUB staat achter IOB, op de hoog informatieve plaats. Complexiteit lijkt geen invloed te hebben op de plaatsing van SUB achter IOB.

Er zijn een aantal verschillen tussen de valentie van *overkomen* en *overvallen*. Het predicaat *overvallen* wordt evenals *overkomen* met een bezield DOB of IOB verbonden dat een door

SUB geaffecteerde persoon aanduidt of impliceert. In tegenstelling tot *overkomen* projecteert *overvallen* echter een SUB dat niet alleen onbezield maar ook bezield kan zijn.

Het bezielde SUB laat geen andere woordvolgorde dan SUB-DOB toe. Als *overvallen* de psychologische betekenis ‘verrassen’ heeft, verschijnt in de zin nog een derde argument – het adverbiaal object. Dit argument neemt bepaalde kenmerken van de stimulus over – het is onbezield en abstract en duidt de oorzaak van de verandering in de psychologische toestand van DOB aan.

Het onbezielde stimulus-SUB kan als extern of intern geclassificeerd worden.¹⁸⁵ In beide gevallen veroorzaakt het een verandering van psychologische toestand (nl. het experiencer-DOB wordt ‘verrast’), maar in verschillende mate. DOB wordt minder emotioneel geaffecteerd door de externe dan door de interne stimulus. Dit heeft ook invloed op de woordvolgorde. De voorkeurs- en vaak ook verplichte volgorde in zinnen met een externe stimulus is SUB-DOB, terwijl in zinnen met een interne stimulus de volgorde DOB-SUB de voorkeur geniet of even acceptabel is als de SUB-DOB-volgorde. In het laatste geval neemt het bepaalde of onbepaalde SUB de hoog informatieve plaats in volgens het links-rechts-principe.

Uit de analyse blijkt tevens dat SUB van *overvallen* dat de vorm van een NP met een nabepaling heeft, een grotere kans heeft om achter DOB te staan.

In schema 5 en 6 geven we een overzicht van de volgordemogelijkheden voor *overkomen* en *overvallen*.

OVERKOMEN									
Parameter									Volgorde
bezieldheid		SUB geaffecteerd door	3e argument	bepaaldheid		complexiteit		abstract	
SUB	IOB			SUB	IOB	SUB	IOB	SUB	
-	+	stim-E	-	-	+	+/-	+/-	+/ \pm	IOB-SUB */?SUB-IOB
-	+	?stim-I	-	+	+	+/-	+/-	+	?IOB-SUB *SUB-IOB

Schema 5: Volgorde van de NP's in het middenstuk van *overkomen*

¹⁸⁵ Zie ook Pekelder (2013).

OVERVALLEN									
Parameter									Volgorde
bezieldheid		SUB geaffecteerd door	3e argument	bepaaldheid		complexiteit		abstract	
SUB	DOB			SUB	DOB	SUB	DOB	SUB	
+	+	stim-E	+	+/-	+/-	+/-	+/-	-	SUB-DOB
-	+	stim-E	-	+/-	+/-	+/-	+/-	-	SUB-DOB
-	+	stim-E	-	+/-	+/-	+/-	+/-	+/ \pm	SUB-DOB ?DOB-SUB
-	+	stim-I	-	+/-	+/-	+	-	+	DOB-SUB SUB-DOB/ ?SUB-DOB

Schema 6: Volgorde van de NP's in het middenstuk van *overvallen*

De schema's moeten telkens per lijn gelezen worden. Elke lijn geeft de verschillende parameters aan met de volgordemogelijkheden als uitkomst aan het einde. Neem bijvoorbeeld de V *overkomen*: het SUB van *overkomen* is altijd [-bezield] en [+/ \pm abstract] en drukt een externe stimulus uit. De zinnen waarin het SUB als een interne stimulus optreedt, zijn twijfelachtig. Het SUB kan [+bepaald] of [-bepaald] en [+complex] of [-complex] zijn. De V *overkomen* projecteert geen derde argument. De volgorde SUB-IOB is nooit preferentieel, en in de meeste gevallen is die zelfs onacceptabel.

Bij *overvallen* daarentegen kan het SUB ook [+bezield] zijn. In dat geval vereist de valentie van *overvallen* een derde argument. Het SUB kan zowel [+bepaald] als [-bepaald] en zowel [+complex] als [-complex] zijn. Als het SUB [+bezield] is of als het [-bezield] en [-abstract] is, is de SUB-DOB-volgorde in het middenstuk de enige mogelijke variant. SUB-DOB is de voorkeursvariant in geval dat SUB [-bezield] en [+/ \pm abstract] is en een externe stimulus aanduidt. Ten slotte is de DOB-SUB-volgordevariant even acceptabel als de SUB-DOB-volgorde of zelfs preferentieel als SUB [-bezield], [+abstract] en [+complex] is en een interne stimulus aanduidt. Het DOB is in het laatste geval minder complex dan het SUB.

2 *Overweldigen, overrompelen en overdonderen*

In deze paragraaf nemen we de V's *overweldigen*, *overrompelen* en *overdonderen* onder de loep en proberen we op basis van de al genoemde parameters te bepalen waarom zinnen met deze V's in ons corpus geen gevallen van DOB-SUB-permutatie vertonen, in tegenstelling tot

zinnen met *overkomen* en *overvallen*.¹⁸⁶ Net zoals *overkomen* en *overvallen* gaat het om V's waarvan SUB de stimulus uitdrukt, en DOB de experiencer.

We gaan op dezelfde manier te werk, dat wil zeggen dat we de V's aan de hand van de parameters valentie (§2.1), bezieldheid (§2.2), geaffecteerdheid (§2.3), bepaaldheid en informatiewaarde (§2.4), complexiteit (§2.5) en de mate waarin het SUB concreet of abstract is (§2.6), analyseren.

2.1 Valentie

Overweldigen en *overrompelen* hebben net zoals *overvallen* zowel een agentieve als een psychologische betekenis. Zie (1a)–(2b) waar de V's in de (a)-zinnen een agentieve, en in de (b)-zinnen een psychologische betekenis hebben.

(1a) toen overweldigden de Duitsers ons land

(1b) vooral in het 8-bit segment kan de beschikbare variëteit zelfs een ervaren ontwerper soms overweldigen

(2a) woensdag overrompelden de rebellen een belangrijke luchtmachtbasis

(2b) vanaf dan overrompelt het boek de beschouwer

Beide V's worden naar analogie met *overvallen* soms trivalent. Hun valentie vereist een derde argument als zowel SUB als DOB, opgeroepen door V, [+bezield] is en als V een psychologische betekenis heeft. Zie (3) en (4) met het derde argument in cursief.

(3) toen overweldigden acteurs het publiek *met welbespraakte zinnen*

(4) in de eerste helft van de jaren negentig overrompelde Zandvliet de kunstwereld *met intrigerende schilderijen, waarin hij op zichzelf suffe onderwerpen (...) wist te transformeren tot raadselachtige beelden*

Het derde argument oftewel adverbiaal object is [-bezield], zoals bij *overvallen*, maar kan ook een concreet substantief bevatten – *schilderijen* in (4).¹⁸⁷ Dit staat in contrast met *overvallen*, waarbij het concreet substantief de agentieve interpretatie afdwingt. Vergelijk (4) met (5), herhaald uit §1.1 van dit hoofdstuk.

¹⁸⁶ Zie §1 van dit hoofdstuk.

¹⁸⁷ Meer over het adverbiaal object in §1.1 van dit hoofdstuk.

(5) toen overvielen de fanatiekelingen Engelse spelers *met vuurwapens*

Bij *overweldigen* treffen we in het corpus veel minder derde argumenten in de zinnen aan (8 op 20) dan bij *overrompelen* (16 op 20), omdat de valentie van *overweldigen* vaker een onbezield SUB projecteert, terwijl SUB's van *overrompelen* bijna altijd bezield zijn.¹⁸⁸ Vergelijk (6) waarin een [+bezield] SUB staat, met een [-bezield] SUB in (7).

(6) (...) overrompelde Zandvliet_[+bezield] de kunstwereld *met intrigerende schilderijen* (...)

(7) vooral in het 8-bit segment kan de beschikbare variëteit_[-bezield] zelfs een ervaren ontwerper soms overweldigen

Ook bij deze V's kunnen we soms van contextuele weglating spreken, dat wil zeggen dat het derde argument soms niet gelexicaliseerd wordt, maar wel geïmpliceerd is.¹⁸⁹ Zie (8) en (9).

(8) in 2006 en 2008 overweldigde Infadels het Nederlandse festivalpubliek op Lowlands

(9) toen overrompelde de jury de zaal

In (8) moet het voor de lezer duidelijk zijn wat met *Infadels* en *Lowlands* bedoeld wordt (het eerste is een Britse band, en het tweede een festival in Nederland) om de zin op de juiste manier te interpreteren. In (9) wordt uit de daaropvolgende zinnen duidelijk dat *de jury de zaal* niet met geweld overmeesterde, maar verraste. Hieronder dezelfde zin met context.

(9a) Toen overrompelde de jury de zaal. Er kwam een hóófprijs. Alweer een moeilijke afweging: Al Dante of het Koninginnekoor? Het werd... het Koninginnekoor!

De volgorde van NP's in het middenstuk in zinnen met *overweldigen* en *overrompelen* is bij [+bezield] SUB en [+bezield] DOB altijd SUB-DOB, ongeacht of er in de zin een derde argument verschijnt, zoals het geval is bij *overvallen*. Vergelijk (10) en (11) met (10a) en (11a) die voor de informanten onacceptabel zijn.

(10) toen overweldigden acteurs het publiek met welbespraakte zinnen

(10a) *toen overweldigden het publiek acteurs met welbespraakte zinnen

(11) toen overrompelde de jury_{SUB} de zaal_{DOB}

(11a) *toen overrompelde de zaal_{DOB} de jury_{SUB}

¹⁸⁸ Zie §2.2 van dit hoofdstuk.

¹⁸⁹ Contextuele weglating oftewel conceptuele valentie werd al in §1.1 van dit hoofdstuk behandeld bij de analyse van *overvallen*.

Overdonderen wordt in tegenstelling tot *overweldigen* en *overrompelen* in GWHN beschreven als een V met alleen één (psychologische) betekenis, namelijk ‘overbluffen’. De fysieke betekenis die bij de andere V’s naast de psychologische voorkomt, is bij deze V twijfelachtig.¹⁹⁰ Vergelijk (12a) en (12b) met (1a) en (1b), en (2a) en (2b) hierboven.

(12a) [?]toen overdonderde de dief de bankbediende

(12b) toen overdonderde Hitler de Duitsers met zijn ideeën en macht

Overdonderen roept meestal (19 van de 20 gevallen in ons corpus) een derde argument op. Deze hoge frequentie van derde argumenten hangt samen met de hoge frequentie van [+bezield] SUB. De SUB’s van *overdonderen* zijn in 95% van de gevallen immers bezield. Het derde argument verschijnt in de zin wanneer zowel SUB als DOB bezield is (in het corpus 19 van de 20 gevallen). Vergelijk (12b) waarin *overdonderen* trivalent is, met het derde argument *met zijn ideeën en macht*, met (13) waarin geen derde argument verschijnt vanwege het onbezielde SUB.

(13) diezelfde indruk maakt Laermans’ werk nu nog steeds, zoals blijkt op deze
tentoonstelling waar zijn grote, geschematiseerde boeren de toeschouwer
overdonderen

De onbezieldheid van SUB in (13) wordt inderdaad pas duidelijk door de context binnen de samengestelde zin (*de boeren* duiden namelijk schilderijen aan van Eugene Laermans).

Voor de volgorde geldt hetzelfde als voor *de voorafgaande V’s*: bij zowel [+bezield] SUB als [+bezield] DOB is de enige mogelijkheid SUB-DOB. Vergelijk (12b) met (14).

(14) *toen overdonderde de Duitsers_{DOB} Hitler_{SUB} met zijn ideeën en macht

Ook deze V (net zoals *overrompelen*) projecteert een derde argument dat niet alleen een abstract (zoals *ideeën*, *macht* hierboven), maar ook een concreet substantief bevat (zoals *sportwagens* hieronder).

(15) op de autoshow van Parijs in 2010 overdonderde Lotus het publiek *met vijf (!)*
nieuwe sportwagens

¹⁹⁰ Slechts 50% van de informanten beschouwt de fysieke interpretatie van (12a), nl. *toen overmeesterde de dief de bankbediende met geweld* als acceptabel.

2.2 Bezieldheid

*Overweldig*en projecteert altijd een [+bezield] DOB, en een [+bezield] of [-bezield] SUB. De valentie van *overrompelen* en *overdonderen* vereist een [+bezield] DOB en bijna altijd een [+bezield] SUB (18 van de 20 gevallen voor *overrompelen* en 19 van de 20 gevallen voor *overdonderen*). Zie (16)–(21).

(16) toen overweldigden acteurs_[+bezield] het publiek_[+bezield] met welbespraakte zinnen

(17) in Frankrijk overweldigde het succes in de tijdrif van zaterdag_[-bezield] Klöden_[+bezield]
dusdanig dat hij niet de slaap kon vatten

(18) in de eerste helft van de jaren negentig overrompelde Zandvliet_[+bezield] de
kunstwereld_[+bezield] met intrigerende schilderijen (...)

(19) vanaf dan overrompelt het boek_[-bezield] de beschouwer_[+bezield]

(20) toen overdonderde Hitler_[+bezield] de Duitsers_[+bezield] met zijn ideeën en macht

(21) diezelfde indruk maakt Laermans' werk nu nog steeds, zoals blijkt op deze
tentoonstelling waar zijn grote, geschematiseerde boeren_[-bezield]
de toeschouwer_[+bezield] overdonderen

De volgorde kan bij al deze zinnen alleen SUB-DOB zijn. De informanten vinden bijvoorbeeld zinnen met [-bezield] SUB onacceptabel in de omgekeerde DOB-SUB-volgorde. Zie (17a), (19a) en (21a) vergeleken met (17), (19) en (21).

(17a) *in Frankrijk overweldigde Klöden_[+bezield] het succes in de tijdrif van zaterdag_[-bezield]
dusdanig dat hij niet de slaap kon vatten

(19a) *vanaf dan overrompelt de beschouwer_[+bezield] het boek_[-bezield]

(21a) *diezelfde indruk maakt Laermans' werk nu nog steeds, zoals blijkt op deze
tentoonstelling waar de toeschouwer_[+bezield] zijn grote, geschematiseerde
boeren_[-bezield] overdonderen

We nemen aan dat de volgorde SUB-DOB moeilijk kan permuteren omdat SUB de gesteldheid van de referent van DOB van buitenaf verandert (d.w.z. het gaat om een externe stimulus). Dit komt verder aan bod in de volgende paragraaf.

2.3 Geaffecteerdheid

Uit ons corpus blijkt dat de valentie van *overweldigen* en *overrompelen* altijd een [+beziel] of [-beziel] stimulus-SUB vereist dat van buitenaf op de referent van DOB invloed heeft. Het gaat dus in geen van de zinnen om een interne stimulus. Zie (22), (23) en (24) waarin de externe stimulus als [stim-E] wordt aangeduid.

(22) toen overweldigden acteurs_{[+beziel][stim-E]} het publiek met welbespraakte zinnen

(23) vanaf dan overrompelt het boek_{[-beziel][stim-E]} de beschouwer

(24) (...) zoals blijkt op deze tentoonstelling waar zijn grote, geschematiseerde boeren_{[-beziel][stim-E]} de toeschouwer overdonderen

We veronderstellen dat, naar analogie met *overvallen*, de volgorde in het middenstuk bij deze twee V's in bepaalde gevallen van SUB-DOB naar DOB-SUB kan permuteren. Dit zou moeten gebeuren onder de voorwaarde dat de V's een [-beziel] SUB projecteren dat van binnen de referent van DOB afkomstig is (d.w.z. in zinnen met een interne stimulus). In zinnen met een externe stimulus moet dan de volgorde SUB-DOB blijven, zoals in de voorafgaande paragrafen werd aangetoond.

Om deze hypothese te testen, hebben we aan onze informanten drie zinnen gegeven (één met *overweldigen*, één met *overrompelen* en één met *overdonderen*) waarin we de externe stimulus door een interne stimulus [stim-I] hebben vervangen. De informanten hebben onze hypothese echter niet bevestigd. Ze vinden de volgorde DOB-SUB onacceptabel zelfs met een [stim-I] als SUB. Vergelijk (25)–(29) met (25a)–(29a).¹⁹¹

(25) in zo'n situatie overweldigt een groot gevoel van eenzaamheid_[stim-I] Willem

(25a) *in zo'n situatie overweldigt Willem een groot gevoel van eenzaamheid_[stim-I]

(26) soms overweldigt het verdriet_[stim-I] de acteur

(26a) *soms overweldigt de acteur het verdriet_[stim-I]

(27) soms overrompelt een groot gevoel van eenzaamheid_[stim-I] Willem

¹⁹¹ Ons onderzoek heeft niet aangetoond dat eigennamen een rol spelen bij de omgekeerde volgorde. Zinnen (25)–(29a) zijn onacceptabel in de DOB-SUB-volgorde ongeacht of er een door het DOB uitgedrukte eigenaam voorkomt. Evenmin werd aangetoond dat er een verband is tussen de elementen op de eerste zinsplaats en de volgorde in het middenstuk. Zie de volgende zinnen waarin de aanvaardbaarheid identiek is ongeacht de elementen die op de eerste zinsplaats staan: (a) *soms/vanaf dan* overrompelt het verdriet_{SUB} de beschouwer_{DOB}, (b) **soms/vanaf dan* overrompelt de beschouwer_{DOB} het verdriet_{SUB}, (a) *soms* overdondert een pijnlijke herinnering_{SUB} Willem_{DOB}, (b) **soms* overdondert Willem_{DOB} een pijnlijke herinnering_{SUB}, (a) *in zo'n situatie* overdonderen pijnlijke herinneringen aan de oorlog_{SUB} sommige mensen_{DOB}, (b) **in zo'n situatie* overdonderen sommige mensen_{DOB} pijnlijke herinneringen aan de oorlog_{SUB}.

(27a) *soms overrompelt Willem een groot gevoel van eenzaamheid_[stim-I]

(28) vanaf dan overrompelt het verdriet_[stim-I] de beschouwer

(28a) *vanaf dan overrompelt de beschouwer het verdriet_[stim-I]

(29) in zo'n situatie overdonderen de pijnlijke herinneringen aan de oorlog_[stim-I] sommige mensen

(29a) *in zo'n situatie overdonderen sommige mensen de pijnlijke herinneringen aan de oorlog_[stim-I]

2.4 Informatiewaarde en bepaaldheid

Bij *overrompelen* vinden we meestal bepaalde DOB's (18 op 20) en op één na alleen bepaalde SUB's. Bij *overweldigen* is de situatie bijna dezelfde: 17 bepaalde DOB's en 19 bepaalde SUB's.

In de enige zin met een onbepaald SUB van *overweldigen* kan geen sprake zijn van een grote informatiewaarde. Uit de context (nl. de voorafgaande zinnen) kunnen we afleiden dat het niet om nieuwe informatie gaat. Zie (30), waarin de NP *acteurs* op de NP *het podium* in de voorafgaande zin aansluit. Het informatief belangrijkste lijkt het adverbiaal object (*met welbespraakte zinnen*) te zijn.

(30) Volgens Wouter Hillaert, freelance theaterrecensent voor de Standaard in 2009 had “nette taal” vroeger op het podium nog een opvoedende functie. Toen overweldigden acteurs_{[-bep][-info]} het publiek_{[+bep][info]} met welbespraakte zinnen_[+info], maar nu moeten acteurs in de eerste plaats goed acteren en dus geen taalopvoeders zijn.

Evenmin heeft het onbepaald SUB in de zin met *overrompelen* (31) een grote informatiewaarde. Uit de titel van het artikel (*Staking in het Bolshoi-theater*) en de voorafgaande zinnen is duidelijk dat de belangrijkste informatie door het adverbiaal object wordt aangegeven.

(31) De deelnemers van de staking worden voor de rechter gedaagd. Mochten zich nieuwe acties voordoen, dan dreigt de leiding van het Bolshoi in overleg met de Russische regering alle aangekondigde voorstellingen stop te zetten. (...) Vrijdagavond overrompelde een aantal leden van de balletgroep_{[-bep][info]} het publiek_{[+bep][info]} kort voor aanvang van Prokofjevs ‘Romeo en Julia’ met de mededeling dat de voorstelling tot hun grote spijt geen

doorgang kon vinden_[+info].

Bij *overdonderen* vinden we geen onbepaalde SUB's en slechts één onbepaald DOB. Zie (32).

(32) de zaak van de aanhoudende telefonische oproepen waarbij de Franstalige Murielle_{[+bep][−info]} vliegensvlug mensen_{[−bep][−info]} overdondert met het feit dat hen een geschenk_[+info] wacht op een bepaald locatie blijkt uitgeklaard

Het [−bepaald] DOB (*mensen*) in (32) bevindt zich achter het [+bepaald] SUB (*de Franstalige Murielle*). Volgens de informanten kunnen we *mensen* echter moeilijk focaliseren. Daarom nemen we aan dat deze NP op de laag informatieve (thematische) plaats staat. Net zoals in (30) en (31) wordt de rhematische plaats naar ons inziens opgevuld door het derde argument, hetgeen ook de titel van het artikel waaruit de zin afkomstig is, suggereert (nl. *Murielle gebruikt agressieve verkoopstechniek*). De informanten hebben dat bevestigd – volgens hen is de NP *geschenk* de focus van de zin.¹⁹²

Verder dient opgemerkt te worden dat de door ons gemanipuleerde zinnen (33a)–(35a) waarin een onbepaald SUB achter het bepaald DOB in het middenstuk staat, onacceptabel zijn in vergelijking met zinnen (33)–(35) waarin DOB achter SUB staat. Deze worden door de informanten als acceptabel beschouwd.

(33) in zo'n situatie overweldigt een groot gevoel van eenzaamheid_[−bep] Willem_[+bep]

(33a) *in zo'n situatie overweldigt Willem_[+bep] een groot gevoel van eenzaamheid_[−bep]

(34) vanaf dan overrompelt een verdriet_[−bep] de beschouwer_[+bep]

(34a) *vanaf dan overrompelt de beschouwer_[+bep] een verdriet_[−bep]

(35) in zo'n situatie overdondert Willem_[+bep] een pijnlijke herinnering_[−bep]

(35a) *in zo'n situatie overdondert een pijnlijke herinnering_[−bep] Willem_[+bep]

De betekenis van deze drie V's geeft aan dat de persoon uitgedrukt door DOB (d.w.z. *Willem, de beschouwer*) verbijsterd is door de bron van de emotie uitgedrukt door SUB. Volgens het

¹⁹² De informanten kregen zin (32) in drie verschillende varianten waaruit ze één moesten kiezen. Zie hieronder. De NP in hoofdletters duidt telkens de focus van de zin aan: (a) *de zaak van de aanhoudende telefonische oproepen waarbij de Franstalige Murielle vliegensvlug MENSEN overdondert met het feit dat hen een geschenk wacht op een bepaalde locatie blijkt uitgeklaard*; (b) *de zaak van de aanhoudende telefonische oproepen waarbij de Franstalige Murielle vliegensvlug mensen overdondert met het FEIT dat hen een geschenk wacht op een bepaalde locatie blijkt uitgeklaard*; (c) *de zaak van de aanhoudende telefonische oproepen waarbij de Franstalige Murielle vliegensvlug mensen overdondert met het feit dat hen een GESCHENK wacht op een bepaalde locatie blijkt uitgeklaard*.

links-rechts-principe zou SUB dus een meer informatief zinsdeel dan DOB moeten zijn. Zinnen (33)–(35a) laten echter de voorkeur voor de SUB-DOB-volgorde zien wat niet in overstemming is met het links-rechts-principe.

Gezien de observaties in deze paragraaf kunnen we constateren dat bepaaldheid en informatiewaarde geen rol spelen in de volgorde van de NP's in het middenstuk. De informanten zetten DOB ongeacht zijn bepaaldheid of informatiewaarde bij voorkeur op de rhematische plaats.

2.5 Complexiteit

Complexere SUB's van deze V's (ongeacht de aard van de stimulus) staan in het corpus bij voorkeur niet achter de minder complexe DOB's, zelfs als de NP die als het meer complexe zinsdeel optreedt een nabepaling heeft.¹⁹³ Vergelijk de zinsparen (36)–(40a) met zowel externe als interne stimuli. De nabepaling van het complexere zinsdeel (SUB) is telkens gecursiveerd.¹⁹⁴

(36) (...) in Frankrijk overweldigde het succes *in de tijdrít van zaterdag*_{[stim-E][+complex]}

Klöden_[-complex] dusdanig dat hij niet de slaap kon vatten

(36a) *(...) in Frankrijk overweldigde Klöden_[-complex] het succes *in de tijdrít*

*van zaterdag*_{[stim-E][+complex]} dusdanig dat hij niet de slaap kon vatten

(37) in zo'n situatie overweldigt een groot gevoel *van eenzaamheid*_{[stim-I][+complex]}

Willem_[-complex]

(37a) *in zo'n situatie overweldigt Willem_[-complex] een groot gevoel

*van eenzaamheid*_{[stim-I][+complex]}

(38) soms overrompelt een groot gevoel *van eenzaamheid*_{[stim-I][+complex]} Willem

(38a) *soms overrompelt Willem een groot gevoel *van eenzaamheid*_{[stim-I][+complex]}

(39) diezelfde indruk maakt Laermans' werk nu nog steeds, zoals blijkt op deze

tentoonstelling waar zijn grote, geschematiseerde boeren_{[stim-E][+complex]}

de toeschouwer_[-complex] overdonderen

(39a) *diezelfde indruk maakt Laermans' werk nu nog steeds, zoals blijkt op deze

¹⁹³ Cf. *overvallen* in §1.5 van dit hoofdstuk.

¹⁹⁴ De gevallen met het [+beziëld] SUB en [+beziëld] DOB laten we buiten beschouwing, zoals bij *overvallen* (zie §1.5 van dit hoofdstuk). Dit werd behandeld in §2.1 van dit hoofdstuk.

tentoonstelling waar de toeschouwer_[-complex] zijn grote, geschematiseerde
boeren_{[stim-E][+complex]} overdonderen

(40) in zo'n situatie overdonderen de pijnlijke herinneringen *aan de oorlog*_{[stim-I][+complex]}
sommige mensen_[-complex]

(40a) *in zo'n situatie overdonderen sommige mensen_[-complex] de pijnlijke herinneringen
*aan de oorlog*_[+complex]

Complexiteit lijkt dus geen rol te spelen in zinnen met *overweldigen*, *overrompelen* en
overdonderen.

2.6 Concreet versus abstract SUB

Het corpus laat zien dat *overweldigen*, *overrompelen* en *overdonderen* doorgaans een
[+concreet] of [\pm concreet] SUB vereisen (nl. 65% van de gevallen voor *overweldigen* en
overdonderen, en 80% voor *overrompelen*). Zie bijvoorbeeld (41)–(43).

(41) toen overweldigden acteurs_[+concreet] het publiek met welbespraakte zinnen

(42) vanaf dan overrompelt het boek_[+concreet] de beschouwer

(43) (...) zoals blijkt op deze tentoonstelling waar zijn grote, geschematiseerde boeren_[+concreet]
de toeschouwer overdonderen

Dit zou kunnen verklaren waarom deze V's geen DOB-SUB-volgorde toelaten, in
tegenstelling tot *overkomen* en *overvallen*, waarbij we de omgekeerde volgorde vaak
observeren.¹⁹⁵

2.7 Conclusies

Hoewel *overweldigen*, *overrompelen* en *overdonderen* transitieve stimulus-SUB V's zijn,
gedragen ze zich met betrekking tot bepaalde parameters niet op dezelfde manier als de
transitieve stimulus-SUB V *overvallen*. De drie V's zijn naar analogie met *overvallen*
trivalent, als zowel SUB als DOB beziel is. In tegenstelling tot *overvallen* bevat het derde
argument soms ook een concreet substantief.

¹⁹⁵ Zie §1.

Schema 7 geeft de volgordevarianten weer. Als zowel SUB als DOB bezield is, is de enige mogelijke volgorde SUB-DOB, wat overeenkomt met *overvallen*. Ook als SUB onbezield is, is de enige acceptabele volgorde SUB-DOB, zowel met een interne als externe stimulus-SUB. In dit opzicht is er een verschil tussen *overvallen* en deze drie V's. Bij *overvallen* bleek de geaffecteerdheid van DOB namelijk een grote rol te spelen bij de plaatsing van SUB en DOB in het middenstuk.

OVERWELDIGEN, OVERROMPELEN, OVERDONDEREN									
Parameter									Volgorde
bezieldheid		3e argument	DOB geaffecteerd door	bepaaldheid		complexiteit		abstract SUB	
SUB	DOB			SUB	DOB	SUB	DOB		
+	+	+	stim-E	+/-	+/-	+/-	+/-	±/-	SUB-DOB
-	+	-	stim-E	+/-	+/-	+/-	+/-	+/±/-	SUB-DOB
-	+	-	stim-I	+/-	+/-	+/-	+/-	+	SUB-DOB

Schema 7: Volgorde in het middenstuk van *overweldigen*, *overrompelen* en *overdonderen*

De volgorde van SUB en DOB in het middenstuk wordt bij *overweldigen*, *overrompelen* en *overdonderen* niet beïnvloed door de parameters ‘bepaaldheid’ of ‘complexiteit’.

Een mogelijke verklaring voor de voorkeur onder informanten voor de SUB-DOB-volgorde zou kunnen zijn dat deze drie V's makkelijker geassocieerd worden met een SUB dat [+bezield] en/of [+concreet] is (hetgeen ons corpus overigens laat zien) en daardoor in grotere mate overeenkomt met de traditionele rol van agens.¹⁹⁶ De hogere agentiviteit zou er de oorzaak van kunnen zijn dat de volgorde standaard SUB-DOB blijft, ongeacht de aard van SUB.

¹⁹⁶ De rol van agens en de kenmerken ervan werden in meer detail in hoofdstuk II, §2.4.2 besproken.

3 Experienter-SUB psych-verbs: *bewonderen, betreuren, haten en missen*

De V's waarmee we ons in de volgende paragrafen bezighouden, zijn de enige experienter-SUB psych-verbs in ons corpus: *bewonderen, betreuren, haten* en *missen*. Dat de experienter door SUB en niet DOB wordt uitgedrukt, kan met behulp van (1a)–(3c) geïllustreerd worden. Alleen (1b), (2b) en (3b) zijn acceptabel als parafrase van respectievelijk (1a), (2a) en (3a).¹⁹⁷ Dit betekent dat SUB (*Piet*) experienter is, dat wil zeggen degene die de emotie ondergaat.

(1a) Piet bewondert/haat katten

(1b) Piet heeft bewondering/haat voor katten

(1c) *katten hebben bewondering/haat voor Piet (onder de agentieve lezing van *Piet*)

(2a) Piet betreurt de dode kunstenaar

(2b) Piet is bedroefd over het verlies van de kunstenaar

(2c) *de dode kunstenaar is bedroefd over het verlies van Piet

(3a) Piet mist de katten

(3b) Piet voelt pijnlijk de afwezigheid van de katten

(3c) *de katten voelen pijnlijk de afwezigheid van Piet (onder de agentieve lezing van *Piet*)

De psychologische gesteldheid is bij deze V's geïncorporeerd in hun betekenis, anders dan bij de in §1 en §2 behandelde V's (met het voorvoegsel *over-*), waarbij de inhoud van de psychologische gesteldheid van de stimulus afkomstig is. Vergelijk (4) waarin de eventuele haat van de experienter (*de inwoners*) in de V *haten* opgenomen is, met (5) waarin de treurnis van de experienter (*Pietje*) van de stimulus afkomstig is.

(4) wat moeten de inwoners_[exp] hier de toeristen_[stim] haten

(5) toen overviel Pietje_[exp] een treurnis zonder bodem_[stim]

De eerste drie V's hebben alleen een psychologische betekenis, terwijl *missen* naast een psychologische betekenis ('de afwezigheid/het gemis van iemand of iets pijnlijk voelen') ook een andere betekenis heeft ('niet halen'). Zie respectievelijk (6) en (7).

(6) toch mist de prins zijn familie en vrienden

¹⁹⁷ Bovendien vereist de valentie van deze V's een SUB dat een levende entiteit aanduidt, wat zinnen als (2c) semantisch onmogelijk maakt.

(7) vanwege het ongeval miste het meisje de bus

Deze betekenis van *missen* laten we in ons onderzoek buiten beschouwing.

In tegenstelling tot *overvallen*, *overweldigen*, *overrompelen* en *overdonderen* behouden *bewonderen*, *betreuren*, *missen* en *haten* hun psychologische betekenis als beide aanwezige NP's bezield zijn. Vergelijk (8) zonder agentieve betekenis met (9) en (10) die een agentieve betekenis hebben. De valentie van *overkomen*, daarentegen, laat geen bezield SUB toe. Zie (11).¹⁹⁸

(8) toch mist de prins_[+bezield] zijn familie en vrienden_[+bezield]

(9) op de beurs overviel een groep mannen_[+bezield] de bewakers_[+bezield]

(10) toen overweldigden de Duitsers_[+bezield] ons land_[+bezield]

(11) *toen overkwam de zes broers_[+bezield] een nieuwe vriend_[+bezield]

Wat de woordvolgorde van de NP's in het middenstuk betreft, laat ons corpus geen gevallen van DOB-SUB-permutatie zien in zinnen met deze vier V's.

Het gebrek aan agentieve betekenis bij deze V's veroorzaakt dat ze in alle gevallen divalent zijn, dat wil zeggen dat ze nooit een derde argument bij zich hebben.¹⁹⁹ We laten dus de parameter 'valentie' ter zijde en beginnen de analyse met bezieldheid (§3.1), gevolgd door geaffecteerdheid (§3.2), informatiewaarde en bepaaldheid (§3.3), complexiteit (§3.4) en de semantische indeling van concrete en abstracte SUB's (§3.5).

3.1 Bezieldheid

De vier V's vereisen naast een [+bezield] SUB een [+bezield] of een [-bezield] DOB. Zie (12)–(15) waarin zowel SUB als DOB bezield is, en (16)–(19) waarin DOB onbezield is.

(12) Beethoven is zijn inspirator, omdat de architect_[+bezield] deze componist_[+bezield] ook mateloos bewonderde

(13) zes maanden later was de frontlijn nauwelijks opgeschoven, maar betreunden beide kampen_[+bezield] 400.000 doden en 600.000 gewonden_[+bezield]

¹⁹⁸ Meer hierover in §1 en §2 van dit hoofdstuk.

¹⁹⁹ *Missen* kan ook monovalent zijn met de informele betekenis 'ontbreken' (bijv. *er missen een paar bladzijden in dit boek*), en 'niet meer bij zijn verstand zijn' die tot het Belgisch Nederlands behoort (bijv. *vader begint te missen*) (GWHN). Deze betekenissen sluiten echter niet bij de psych-verbs aan die in ons corpus opgenomen zijn. Daarom laten we het monovalente *missen* buiten beschouwing.

- (14) toch mist de prins_[+beziel] zijn vrienden_[+beziel]
- (15) daarbij haatten mijn ouders_[+beziel] de moffen_[+beziel]
- (16) in het eerste verhaal bewondert een vrouw van zekere leeftijd_[+beziel] bij haar kapper
een poster van Matisse's Roze Naakt_[-beziel]
- (17) natuurlijk betreurt Piet Kouwenhoven_[+beziel] de degradatie_[-beziel]
- (18) toch missen zijn ouders_[+beziel] de Brabantse gezelligheid_[-beziel]
- (19) veel mensen roepen om oorlog tegen Israël, terwijl ik dacht dat Egyptenaren_[+beziel]
oorlog_[-beziel] haatten

De volgorde in deze zinnen is uitsluitend SUB-DOB. Zie bijvoorbeeld (14a) met zowel [+beziel] SUB als [+beziel] DOB, en (16a)–(19a) die een [+beziel] SUB en een [-beziel] DOB bevatten.

- (14a) *toch mist zijn vrienden_[+beziel] de prins_[+beziel]
- (16a) *in het eerste verhaal bewondert een poster van Matisse's Roze Naakt_[-beziel] een vrouw
van zekere leeftijd_[+beziel] bij haar kapper
- (17a) *natuurlijk betreurt de degradatie_[-beziel] Piet Kouwenhoven_[+beziel]
- (18a) *toch missen de Brabantse gezelligheid_[-beziel] zijn ouders_[+beziel]
- (19a) *veel mensen roepen om oorlog tegen Israël, terwijl ik dacht dat oorlog_[-beziel]
Egyptenaren_[+beziel] haatten

Hieruit blijkt dat de zinsdelen in het middenstuk volgens het syntactisch principe geplaatst zijn.²⁰⁰

Laten we nu kijken naar de parameter 'bezielheid' van SUB met betrekking tot de in §1–3 onderzochte V's. Zoals hierboven opgemerkt, is het SUB van de experiencer-SUB V's (d.w.z. *bewonderen*, *betreuren*, *missen* en *haten*) in alle gevallen beziel. Zie tabel 19 die op basis van ons corpus is samengesteld. Uit de tabel blijkt dat de andere V's nooit in 100% van de gevallen een beziel SUB projecteren. Of het gaat om een [-beziel] SUB, of het gaat om een [+beziel] SUB onder de voorwaarde dat er in de zin een derde (onbeziel) argument voorkomt of door de context van de zin gesuggereerd wordt.²⁰¹

²⁰⁰ Voor meer informatie over het syntactisch principe, zie hoofdstuk II, §2.1.5.

²⁰¹ Zie voor een meer gedetailleerde behandeling, §1.1 en §2.1 van dit hoofdstuk.

V	Bezieldeheid-SUB		Totaal
	[+bezielde]	[-bezielde]	
overkomen	0	20	20
overvallen	6	14	20
overweldigen	10	10	20
overrompelen	18	2	20
overdonderen	19	1	20
bewonderen	20	0	20
betreuren	20	0	20
missen	20	0	20
haten	20	0	20

Tabel 19: Distributie van bezielde en onbezielde SUB's in de onderzochte V's

Verder tonen de cijfers aan dat V's met het hoogste aantal gevallen met gepermuteerde volgorde in het corpus (d.w.z. *overkomen* en *overvallen*) een hogere proportie van onbezielde SUB's hebben dan V's zonder gepermuteerde volgorde ($p < 0.01$). Voor een ander overzicht, zie tabel 20, herhaald uit hoofdstuk III, §2.

V	Volgorde in het middenstuk		Totaal
	SUB-DOB/IOB	DOB/IOB-SUB	
overkomen	1	19	20
overvallen	15	5	20
overweldigen	20	0	20
overrompelen	20	0	20
overdonderen	20	0	20
bewonderen	20	0	20
betreuren	20	0	20
missen	20	0	20
haten	20	0	20

Tabel 20: Aantallen zinnen met de volgorde SUB-DOB/IOB en DOB/IOB-SUB

Dit zou kunnen betekenen dat de bezieldeheid van SUB samenhangt met de permutabiliteit van de zinsdelen. Met andere woorden: voor een SUB dat op basis van de valentie van V typisch bezielde is, is het moeilijk of zelfs onmogelijk om in het middenstuk achteropgeplaatst te worden.

3.2 Geaffecteerdheid

Aangezien DOB de stimulus is, gaat het bij deze V's om de geaffecteerdheid van SUB, in tegenstelling tot de andere V's in ons corpus, waarbij DOB geaffecteerd is. Vergelijk (20) met (21).

(20) natuurlijk betreurt Piet Kouwenhoven_{[exp-SUB][geaff.]} de degradatie_[stim-DOB]

(21) toen overviel Pietje_{[exp-DOB][geaff.]} een treurnis zonder bodem_[stim-SUB]

In de zinnen in ons corpus met *bewonderen*, *betreuren*, *missen* en *haten* reageert de referent van SUB altijd op een stimulus die extern is. Zie (22) waarin de externe stimulus met [stim-E] wordt aangeduid.

(22) in het eerste verhaal bewondert een vrouw van zekere leeftijd bij haar kapper
een poster van Matisse's Roze Naakt_[stim-E]

In zulke zinnen kan de volgorde niet omgedraaid worden, zoals in (22a) te zien is.

(22a) *in het eerste verhaal bewondert een poster van Matisse's Roze Naakt_[stim-E]
een vrouw van zekere leeftijd bij haar kapper

Uit ons onderzoek blijkt dat geaffecteerdheid bij deze V's geen rol speelt met betrekking tot de volgorde van de zinsdelen. De enige mogelijke volgorde blijft namelijk SUB-DOB, zelfs als de externe stimulus in de betreffende zinnen door een interne stimulus [stim-I] wordt vervangen. Zie (23)–(26) en vervolgens de gepermuteerde volgorde DOB-SUB in (23a)–(26a) die de informanten onacceptabel vinden.²⁰²

(23) heel vaak bewondert Els haar eigen moed_[stim-I]

(24) (Piet is niet naar het examen gekomen.)

natuurlijk betreurt Piet zijn lafheid_[stim-I] vooral omdat hij er zo lang op heeft voorbereid

(25) momenteel mist Jaap een gevoel van richting in zijn leven_[stim-I]

(26) daarnaast haat Jan het gevoel van machteloosheid_[stim-I]

(23a) *heel vaak bewondert haar eigen moed_[stim-I] Els

(24a) (Piet is niet naar het examen gekomen.)

*natuurlijk betreurt zijn lafheid_[stim-I] Piet vooral omdat hij er zo lang op heeft voorbereid

²⁰² Om misinterpretatie te vermijden hebben we bij (24) en (24a) een contextzin (tussen haakjes) toegevoegd.

(25a) *momenteel mist een gevoel van richting in zijn leven_[stim-I] Jaap

(26a) *daarnaast haat het gevoel van machteloosheid_[stim-I] Jan

3.3 Informatiewaarde en bepaaldheid

De valentie van *bewonderen*, *betreuren*, *haten* en *missen* kan zowel een [+bepaald] als [-bepaald] SUB en zowel een [+bepaald] als [-bepaald] DOB oproepen. Maar ongeacht de bepaaldheid van de argumenten blijft de volgorde SUB-DOB volgens de informanten de enige mogelijkheid. Vergelijk eerst (27)–(30) waarin het onbepaald DOB achter het bepaald SUB staat, met (27a)–(30a) waarin de volgorde omgedraaid wordt.

(27) tijdens de vorige editie kon het publiek_[+bep] een zandkasteel van ongeveer 15 meter hoogte_[-bep] bewonderen

(27a) *tijdens de vorige editie kon een zandkasteel van ongeveer 15 meter hoogte_[-bep] het publiek_[+bep] bewonderen

(28) het is de tweede keer dit jaar dat de school_[+bep] doden_[-bep] betreurde

(28a) *het is de tweede keer dit jaar dat doden_[-bep] de school_[+bep] betreurde

(29) momenteel mist Jaap_[+bep] een gevoel van richting in zijn leven_[-bep]

(29a) *momenteel mist een gevoel van richting in zijn leven_[-bep] Jaap_[+bep]

(30) hij zei dat alleen het schuim van de natie_[+bep] joden_[-bep] haatte

(30a) *hij zei dat joden_[-bep] alleen het schuim van de natie_[+bep] haatte

Vergelijk nu (31)–(34) waarin de onbepaalde SUB's telkens vóór de bepaalde DOB's staan, met (31a)–(34a) waarin de volgorde wordt omgedraaid zodat het [-bepaald] zinsdeel achter het [+bepaald] zinsdeel staat en zo een grotere informatiewaarde krijgt.

(31) in de zoo bewonderen een paar kinderen_[-bep] de witte tijger_[+bep]

(31a) *in de zoo bewonderen de witte tijger_[+bep] een paar kinderen_[-bep]

(32) toen (...) bestond het vermoeden dat veel Italianen_[-bep] op een dag de ondergang van deze corrupte middenpartij_[+bep] zouden betreuren

(32a) *toen (...) bestond het vermoeden dat de ondergang van deze corrupte middenpartij_[+bep] veel Italianen_[-bep] op een dag zouden betreuren

(33) toch missen sommige mensen van onze groep_[-bep] de Brabantse gezelligheid_[+bep]

(33a) *toch missen de Brabantse gezelligheid_[+bep] sommige mensen van onze groep_[-bep]

(34) waarom haten mensen_[-bep] Andrew Lloyd Webber_[+bep] op het eerste gezicht?

(34a) *waarom haten Andrew Lloyd Webber_[+bep] mensen_[-bep] op het eerste gezicht?

Het zinsdeel dat vóór de tweede pool staat, krijgt volgens het links-rechts-principe de grootste informatiewaarde. De bovenstaande zinnen laten zien dat het altijd DOB is, behalve (34), waar de bijwoordelijke bepaling *op het eerste gezicht* de nieuwe informatie is. Dit is afleidbaar uit de context. Zie (35). DOB *Andrew Lloyd Webber* is bekend uit de voorafgaande zinnen en behoort daarom tot het thema van (34).

(35) Lloyd Webber is een perfectionist en bemoeit zich met alle aspecten van de musical.

[...] Andrew is de baas en zijn wil is wet. [...] Maar nog altijd is de verlegen, immer blozende componist op zoek naar erkenning voor zijn muzikaal talent. Misschien dat juist daarom onder zijn vijanden een oude grap de ronde blijft doen over de man die als een vulgaire nep-gentleman wordt beschouwd: “Waarom haten mensen_[-info] Andrew Lloyd Webber_[-info] op het eerste gezicht_[+info]? Omdat het tijd scheelt.”

In tegenstelling tot (34) staat DOB in (32), herhaald hieronder, achter de bijwoordelijke bepaling als het informatief belangrijkste zinsdeel.²⁰³

(32) toen (...) bestond het vermoeden dat veel Italianen_[-info] op een dag_[-info] de ondergang van deze corrupte middenpartij_[+info] zouden betreuren

Uit (27a)–(34a) blijkt echter dat SUB nooit achter DOB staat, zelfs als de informatie dat het SUB bevat aan de hand van de context als informatief belangrijk kan worden beschouwd. Zie (30), hier herhaald als (36), waar we de context hebben toegevoegd. Het DOB *joden* brengt geen nieuwe informatie aangezien het al bekend is op basis van de voorafgaande zin. Toch staat DOB achter het informatief belangrijkere SUB. Dit betekent dat het syntactisch principe voorrang heeft op het links-rechts-principe.

(36) Voor de oorlog maakten de joden tien procent van de bevolking uit, in 1988 waren er nog maar 12.000. Stella Müller: “Mijn vader was grootmoedig. Hij zei dat alleen het schuim van de natie_[+info] joden_[-info] haatte. [...]”

²⁰³ Zie ook Haeseryn et al. (1997: 1334–1335).

In deze paragraaf hebben we geprobeerd aannemelijk te maken dat bij deze V's noch bepaaldheid noch informatiewaarde invloed heeft op de plaatsing van SUB en DOB in het middenstuk.

3.4 Complexiteit

In ons corpus bevinden zich zowel meer als minder complexe syntagma's die de functie SUB bekleden. De meer complexe SUB's staan bij alle V's vóór DOB en worden nooit achteropgeplaatst, zelfs als de SUB's de vorm van een NP met een nabepaling hebben, wat bijvoorbeeld bij *overvallen* wel een reden kan zijn voor de DOB-SUB-volgorde.²⁰⁴ Zie (37)–(40a) waarin de nabepaling telkens gecursiveerd is.

(37) toch bewonderen collega-illustratoren *zoals Peter van Straaten en Waldemar*

*Post*_[+complex] zijn vakmanschap_[-complex]

(37a) *toch bewonderen zijn vakmanschap_[-complex] collega-illustratoren *zoals Peter*

*van Straaten en Waldemar Post*_[+complex]

(38) in Madrid betreurt Javier Rupérez, van huis uit christendemocraat en lid

van de fractie van de centrumrechtse Partido Popular, de grootste oppositiepartij

*in Spanje*_[+complex], het verlies_[-complex]

(38a) *in Madrid betreurt het verlies_[-complex] Javier Rupérez, van huis uit

christendemocraat en lid *van de fractie van de centrumrechtse Partido Popular,*

*de grootste oppositiepartij in Spanje*_[+complex]

(39) toch missen sommige mensen *van onze groep*_[+complex] de Brabantse gezelligheid_[-complex]

(39a) *toch missen de Brabantse gezelligheid_[-complex] sommige mensen

*van onze groep*_[+complex]

(40) waarom? Omdat John Kennedy en zijn vrienden, *onder wie Frank Sinatra*_[+complex],

Castro_[-complex] haatten

(40a) *waarom? Omdat Castro_[-complex] John Kennedy en zijn vrienden, *onder wie*

*Frank Sinatra*_[+complex], haatten

Op basis hiervan kunnen we vaststellen dat in de onderhavige gevallen complexiteit geen rol speelt bij de volgorde van SUB en DOB in het middenstuk.

²⁰⁴ Meer hierover in §1.5 van dit hoofdstuk.

3.5 Concreet versus abstract SUB

Net zoals *overweldigen*, *overrompelen* en *overdonderen* projecteren de experiencer-SUB V's *bewonderen*, *betreuren*, *missen* en *haten* meestal een [+concreet] of [\pm concreet] SUB. Zie (41)–(44).

(41) in de zoo bewonderen een paar kinderen_[+concreet] de witte tijger

(42) natuurlijk betreurt Piet Kouwenhoven_[+concreet] de degradatie

(43) toch mist de prins_[+concreet] zijn vrienden

(44) (...) terwijl ik dacht dat Egyptenaren_[+concreet] oorlog haatten

Dit is naast bezieldeheid een andere belangrijke parameter die invloed heeft op de woordvolgorde van de NP's in zinnen met deze V's.

3.6 Conclusies

Uit het onderzoek van de experiencer-SUB V's *bewonderen*, *betreuren*, *missen* en *haten* blijkt dat het om V's gaat waarbij de entiteit uitgedrukt door SUB altijd een bezielde entiteit is.

De NP's worden in het middenstuk volgens het syntactisch principe geplaatst, waardoor de enige mogelijke volgorde in alle gevallen SUB-DOB is. Zie schema 8.

BEWONDEREN, BETREUREN, HATEN, MISSEN								
Parameter								Volgorde
bezieldeheid		SUB geaffecteerd door	bepaaldheid		complexiteit		abstract SUB	
SUB	DOB		SUB	DOB	SUB	DOB		
+	+	stim-E	+/-	+/-	+/-	+/-	+/ \pm /-	SUB-DOB
+	-	stim-E	+/-	+/-	+/-	+/-	+/ \pm /-	SUB-DOB
+	-	stim-I	+/-	+/-	+/-	+/-	+	SUB-DOB

Schema 8: Volgorde van NP's in het middenstuk van experiencer-SUB psych-V's

Het [+bezielde] SUB, ongeacht zijn (on)bepaaldheid, informatiewaarde of complexiteit, staat dus altijd vóór het [+bezielde] of [-bezielde] DOB. Evenmin speelt geaffecteerdheid een rol. De

zinnen met deze V's bevatten in ons corpus altijd een externe stimulus, maar zelfs in gemanipuleerde zinnen, waarbij een externe stimulus door een interne wordt vervangen, is de volgorde DOB-SUB uitgesloten.

Waarom is de DOB-SUB-volgorde bij deze V's uitgesloten? De analyse heeft aangetoond dat de verklaring in de bezielheid en de concrete aard van SUB zou kunnen liggen. Het feit dat de valentie van deze V's altijd een [+beziel] SUB oproept dat bovendien meestal [+/-concreet] is, zorgt ervoor dat de NP's in het middenstuk niet kunnen permuteren.²⁰⁵

4 *Beledigen, bevredigen en bevallen*

Deze paragraaf houdt zich bezig met de V's *beledigen*, *bevredigen* en *bevallen*. *Beledigen* en *bevredigen* vertonen in het corpus geen gevallen van gepermuteerde volgorde, in tegenstelling tot *bevallen*, waarvoor we twee gevallen van de IOB-SUB-volgorde hebben gevonden. We onderzoeken in de volgende paragrafen de drie V's per semantische parameter.

4.1 **Bezielheid**

Beledigen is een experiencer-DOB V, dat wil zeggen dat het DOB naar een bezielde entiteit (in de regel een mens of mensen) verwijst dat de psychologische verandering ondergaat. Zelfs als het substantief uitgedrukt door de NP een onbezielde en abstracte entiteit aanduidt, zorgt de betekenis van V ervoor dat het substantief naar personen verwijst. Vergelijk (1) met (2) en (3), waaruit duidelijk is dat *de islam* vooral naar *de moslims* en niet naar *de moslimse godsdienst* verwijst.

- (1) zes jaar geleden sprak wijlen ayatollah Khomeiny de doodstraf over de schrijver uit, omdat Rushdies roman *De Duivelsverzen* de islam_[-beziel] zou beledigen
- (2) *de moslimse godsdienst_[-beziel] voelde zich beledigd door Rushdies roman
- (3) de moslims_[+beziel] voelden zich beledigd door Rushdies roman

Het SUB van *beledigen* kan [+beziel] zijn, of het gaat om een [-beziel] SUB dat naar een product van menselijke handeling verwijst. Vergelijk (4)–(6).

- (4) de zelfgenoegzaamheid waarmee deze columniste_[+beziel] links en rechts

²⁰⁵ Zie §3.1 en §3.5 van dit hoofdstuk.

mensen beledigt (...) is beneden alle peil

(5) (...) omdat Rushdies roman *De Duivelsverzen*_[-bezield] de islam zou beledigen

(6) *toch beledigt de sneeuwstorm_[-bezield] veel mensen

In (4) verwijst SUB (*deze columniste*) naar een mens die andere mensen beledigt. In (5) is SUB (*Rushdies roman De Duivelsverzen*) onbezield, maar zou niet ontstaan zijn zonder dat Rushdie dit verhaal schreef en verwijst dus naar een product van een mens. In (6) daarentegen kan geen sprake zijn van een SUB dat verband houdt met een menselijke entiteit (*sneeuwstorm* is een product van de natuur, niet van een mens). Dit verklaart waarom de zin onacceptabel is.

Hiermee sluit *beledigen*, alhoewel het om een experiencer-DOB gaat, zich meer aan bij de experiencer-SUB V's waarvan SUB in de regel naar een menselijke entiteit verwijst (in ons corpus zijn dat *bewonderen*, *betreuren*, *missen* en *haten*).²⁰⁶ Zie bijvoorbeeld (7).

(7) toch mist de prins zijn familie en vrienden

Het syntactisch gedrag van *beledigen* correspondeert eveneens met deze V's. Deze V vertoont namelijk geen gevallen van omgekeerde (DOB-SUB) volgorde in het corpus.

Bevredigen is evenals *beledigen* een experiencer-DOB V dat in ons corpus geen gevallen van DOB-SUB-volgorde vertoont. Het kan een [+bezield] of [-bezield] SUB oproepen, alhoewel het aantal onbezielde SUB's dat *bevredigen* projecteert, veel hoger is dan bij *beledigen* (nl. 75% van de SUB's van *bevredigen* in het corpus zijn onbezield t.o. 5% van de SUB's van *beledigen*).

Als zowel SUB als DOB bezield is, krijgen we bij *bevredigen* de betekenis '(iemand) helpen aan een orgasme'. Vergelijk (8) met (9).

(8) hoe bevredigt een Marokkaan_[+bezield] zijn vrouw_[+bezield]?

(9) maar toch bevredigt deze theorie_[-bezield] de schrijver_[+bezield] niet

Gevallen als (8) kunnen vanwege het [+bezield] SUB en [+bezield] DOB niet permuteren. Zie (8a).

(8a) *hoe bevredigt zijn vrouw een Marokkaan? (onder de agentieve lezing van *een Marokkaan*)

²⁰⁶ Zie §3 van dit hoofdstuk.

Evenmin kan (9) met het [-beziëld] SUB permuteren. Vergelijk met (9a).

(9a) *maar toch bevredigt de schrijver_[+beziëld] deze theorie_[-beziëld] niet

De referent van DOB is vaak (75% van de gevallen) een onbeziëld substantief dat een aspect van [+animate] aanduidt dat door de referent van SUB wordt bevredigt (een behoefte, honger, verlangen, kriebel etc.). Zie (10).

(10) op een vreemde, indirecte manier bevredigt de premier_[+beziëld] mijn verlangen naar rechtvaardigheid_[-beziëld]

Bevallen is één van de twee V's in ons corpus dat IOB vereist, naast *overkomen*. Het ligt dus voor de hand om deze twee V's te vergelijken.

Beide V's vertonen gevallen van omgekeerde volgorde (IOB-SUB), alhoewel het aantal sterk verschilt: bij *overkomen* komt de IOB-SUB-volgorde in 19 van de 20 zinnen voor, bij *bevallen* in slechts 2 van de 20 zinnen.

Qua beziëldheid bevat ons corpus alleen gevallen van *bevallen* plus [-beziëld] SUB, net zoals bij *overkomen*. Zie (11)–(12a).

(11) hoe beviel Hans en Richard_{IOB[+beziëld]} het sleutelen in Afrika_{SUB[-beziëld]} (...)?

(11a) hoe beviel het sleutelen in Afrika_{SUB[-beziëld]} Hans en Richard_{IOB[+beziëld]} (...)?

(12) dan overkomt Heather_{IOB[+beziëld]} een zwaar ongeval_{SUB[-beziëld]}

(12a) *dan overkomt een zwaar ongeval_{SUB[-beziëld]} Heather_{IOB[+beziëld]}

In (11) en (11a) kan de volgorde van [-beziëld] SUB en [+beziëld] IOB van *bevallen* zowel IOB-SUB als SUB-IOB zijn, terwijl bij *overkomen* in zulke gevallen de IOB-SUB-volgorde de enige mogelijkheid is. Zie (12) en (12a).

Onze informanten vinden de combinatie van *bevallen* plus [+beziëld] SUB en [+beziëld] IOB in het middenstuk niet uitgesloten, zoals het geval is bij *overkomen*, maar toch twijfelachtig. Vergelijk (13) met (14).

(13) ?en hoe beviel de directeur_{SUB[+beziëld]} Hans_{IOB[+beziëld]}? Hans vond hem onvriendelijk

(14) *toen overkwam de zes broers_{IOB[+beziëld]} een nieuwe vriend_{SUB[+beziëld]}

Dat neemt niet weg dat *bevallen* een [+beziel] SUB kan oproepen. In Kleijn & Nieuwborg (1991) vinden we het volgende voorbeeld waarin IOB niet gelexicaliseerd is:²⁰⁷

(15) bevalt de nieuwe directeur_{SUB[+beziel]}? – ja, hij bevalt uitstekend

In overeenstemming met de andere tot nu toe onderzochte V's kan de volgorde van twee bezielde NP's van *bevallen* in het middenstuk niet omgekeerd worden, zoals in (13a) te zien is.

(13a) *en hoe beviel Hans_{IOB[+beziel]} de directeur_{SUB[+beziel]}? Hans vond hem onvriendelijk

4.2 Geaffecteerdheid

We hebben in het corpus voor de drie V's uitsluitend SUB's gevonden die een externe stimulus aanduiden. Zie de zinnen in de voorafgaande paragraaf en vergelijk deze met de gemanipuleerde zinnen (16)–(19) die een interne stimulus bevatten.

(16) *toch beledigt de slaap_[stim-I] Jan

(17) *toch beledigt een gevoel van angst_[stim-I] Jan

(18) ?soms bevredigt een gevoel van welbehagen_[stim-I] Jan

(19) ?daarom beviel dat gevoel_[stim-I] Jan

In (16) en (17) met *beledigen* is de interne stimulus niet aanvaardbaar. In (18) met *bevredigen* wordt de interne stimulus als twijfelachtig beschouwd, maar onacceptabel in de DOB-SUB-volgorde. Vergelijk (18a) met (18).

(18a) *soms bevredigt Jan een gevoel van welbehagen_[stim-I]

En wat *bevallen* aangaat, is de interne stimulus die deze V projecteert, in beide volgordes twijfelachtig. Vergelijk (19a) met (19).

(19a) ?daarom beviel Jan dat gevoel_[stim-I]

Dit is vergelijkbaar met het intransitieve *overkomen* dat volgens de informanten moeilijk met een interne stimulus verbonden kan worden. Vergelijk (19) en (19a) met (20) en (20a).

(20) ?toen overkwam het grote verdriet Peppi dat Manon overleed en hij helemaal alleen

²⁰⁷ Zie ook hoofdstuk II, §1.6.3.

achterbleef in het voor hem zo enge asiel.

(20a) [?]toen overkwam Peppi het grote verdriet dat Manon overleed en hij helemaal alleen achterbleef in het voor hem zo enge asiel.

4.3 Bepaaldheid en complexiteit

De informanten bevestigen dat de volgorde in het middenstuk van zinnen met *beledigen* niet kan permuteren, ongeacht de bepaaldheid en complexiteit van SUB. Vergelijk (21)–(23) met (21a)–(23a).

(21) hoe kan een film_[-bep] mijn moeder_[+bep] zo erg beledigen?

(21a) *hoe kan mijn moeder_[+bep] een film_[-bep] zo erg beledigen?

(22) de zelfgenoegzaamheid waarmee deze columniste_{[+bep][+complex]} links en rechts mensen_{[-bep][-complex]} beledigt (...) is beneden alle peil

(22a) *de zelfgenoegzaamheid waarmee mensen_{[-bep][-complex]} deze columniste_{[+bep][+complex]} links en rechts beledigt (...) is beneden alle peil

(23) (...) omdat Rushdies roman De Duivelsverzen_{[+bep][+complex]} de islam_{[+bep][-complex]} zou beledigen

(23a) *(...) omdat de islam_{[+bep][-complex]} Rushdies roman De Duivelsverzen_{[+bep][+complex]} zou beledigen

We zien dat bepaaldheid noch complexiteit een rol speelt bij de volgorde en dat SUB volgens het syntactisch principe altijd voorafgaat aan DOB.

Kijken we vervolgens naar zinnen met *bevredigen*. In deze zinnen is de gepermuteerde volgorde evenmin acceptabel als in de zinnen met *beledigen*, zelfs met een complex en/of onbepaald SUB. Zie (24)–(25a).

(24) [?]soms bevredigt een gevoel van welbehagen_{[-bep][+complex]} Jan_{[+bep][-complex]}

(24a) *soms bevredigt Jan_{[+bep][-complex]} een gevoel van welbehagen_{[-bep][+complex]}

(25) toch bevredigden het succes van de wijken en de vervanging van de Girondijnse leiderschap_{[+bep][+complex]} Varlet_{[+bep][-complex]} niet

(25a) *toch bevredigden Varlet_{[+bep][-complex]} het succes van de wijken en de vervanging van de Girondijnse leiderschap_{[+bep][+complex]} niet

Complexiteit en bepaaldheid lijken dus evenmin van belang te zijn voor de plaatsing van SUB en DOB in het middenstuk van zinnen met *bevredigen*. In zowel (24) als (25) is SUB zwaarder dan DOB (nl. SUB heeft de vorm van een NP met een nabepaling), en toch wordt het niet achter DOB geplaatst, zoals men zou verwachten op grond van het complexiteitsprincipe. Het onbepaald SUB in (24) blijft verder, evenals het bepaald SUB in (25), op de positie vóór DOB staan, alhoewel het volgens het links-rechts-principe erachter geplaatst zou moeten worden.

De conclusie luidt dat de zinsdelen in het middenstuk van zinnen met *bevredigen* volgens het syntactisch principe geplaatst worden, ongeacht hun bezieldeheid, aard van de stimulus, bepaaldheid of complexiteit.

Bij *bevallen* is de situatie enigszins anders. Laten we deze V opnieuw met *overkomen* vergelijken. Wat bepaaldheid betreft, lopen de twee V's uiteen. Het corpus laat zien dat *overkomen* veel vaker (80% van de gevallen) met onbepaalde SUB's verbonden wordt dan *bevallen* (slechts 5% van de gevallen). Zie tabel 21, herhaald uit hoofdstuk III, §2.4.

V	Bepaaldheid-SUB		Totaal
	[+bepaald]	[-bepaald]	
overkomen	4	16	20
bevallen	19	1	20

Tabel 21: Bepaaldheid van het SUB van *overkomen* en *bevallen*

Dit kan verklaard worden door de semantische aard van de door de V's opgeroepen SUB's. Het SUB van *overkomen* duidt een gebeurtenis aan die onbekend is totdat die de persoon uitgedrukt door IOB overkomt. Het SUB van *bevallen* is voor de persoon uitgedrukt door IOB daarentegen niet onbekend, want iets of iemand bevalt iemand pas nadat de persoon dat iets of die iemand heeft waargenomen (gezien, gehoord etc.).

Dit verschil in bepaaldheid zou kunnen verklaren waarom de volgorde van SUB en IOB in het middenstuk van zinnen met *bevallen* niet zo vaak permuteert als bij *overkomen*.

Ter bevestiging van deze hypothese geven we de enige zin uit het corpus met *bevallen* plus [-bepaald] SUB. Beide volgordes zijn acceptabel voor de informanten, hetgeen erop wijst dat de bepaaldheid van SUB soms toch een rol speelt.²⁰⁸

²⁰⁸ We komen hier in de volgende paragraaf nog op terug.

(26) als een gebouw of wijk_[-bep] de mensen_[+bep] niet bevat (...), kan er nooit sprake zijn van een duurzaam ontwerp

(26a) als de mensen_[+bep] een gebouw of wijk_[-bep] niet bevat (...), kan er nooit sprake zijn van een duurzaam ontwerp

Er is nog een ander verschil dat zou kunnen bijdragen tot de frequentere SUB-IOB-volgorde van *bevallen* aan de ene kant en de frequentere IOB-SUB-volgorde van *overkomen* aan de andere kant. We doelen hier op het verschil in het aantal abstracte SUB's die deze V's meestal oproepen. Dit wordt meer gedetailleerd in de volgende paragraaf behandeld.

4.4 Concreet versus abstract SUB

Tabel 22, herhaald uit hoofdstuk III, §2.6, geeft weer hoe concreet of abstract de SUB's van *beledigen*, *bevredigen* en *bevallen* (en om te vergelijken ook *overkomen*) zijn.

V	SUB				Totaal
	[+concreet]	[±concreet]	[±abstract]	[+abstract]	
overkomen	0	0	15	5	20
beledigen	15	2	3	0	20
bevredigen	9	0	3	8	20
bevallen	1	2	4	13	20

Tabel 22: Distributie van concrete en abstracte SUB's van de onderzochte V's

Uit de tabel blijkt dat *beledigen* en *bevredigen* die alleen de SUB-DOB-volgorde toelaten, een hoger aantal concrete SUB's projecteren dan *bevallen* waarbij ook gepermuteerde volgordes mogelijk zijn ($p < 0.05$).

Terwijl *overkomen* alleen met min of meer abstracte SUB's combineerd wordt, bevat de valentie van *bevallen* ook min of meer concrete SUB's, al komt het minder vaak voor dan bij *bevredigen* en *beledigen* (nl. in slechts 15% van de corpuszinnen).

Dit is op zich echter geen doorslaggevende parameter om de volgorde te kunnen bepalen. Zie de volgende zinnen met *bevallen*: hoewel SUB een min of meer abstracte entiteit aanduidt, is de omgekeerde volgorde toch twijfelachtig.²⁰⁹

(27) ondanks alles bevielen de eerste jaren_[+abstract] Rusch goed

(27a) [?]ondanks alles bevielen Rusch de eerste jaren_[+abstract] goed

(28) ik vroeg mij af in hoeverre mijn ontwerp_[±abstract] mensen bevalt

(28a) [?]ik vroeg mij af in hoeverre mensen mijn ontwerp_[±abstract] bevalt

In tegenstelling tot de bovenstaande data zijn in (29) en (29a) en (30) en (30a) beide volgordes acceptabel.

(29) hoe beviel het sleutelen in Afrika_{[+abstract][+complex]} Hans en Richard_[-complex] (...)?

(29a) hoe beviel Hans en Richard_[-complex] het sleutelen in Afrika_{[+abstract][+complex]} (...)?

(30) toch beviel de inhoud van het langverwachte rapport_{[+abstract][+complex]}

veel Congresleden_[-complex]

(30a) toch beviel veel Congresleden_[-complex] de inhoud van het langverwachte

rapport_{[+abstract][+complex]}

In (29)–(30a) is SUB abstract, net zoals in (27)–(28a). Het verschil is dat SUB in (29)–(30a) complexer is dan IOB: de NP bevat namelijk een nabepaling (*in Afrika* en *van het langverwachte rapport*), waarop we al vroeger in dit proefschrift hebben gewezen als een mogelijke parameter voor volgordepermutatie.²¹⁰ Hoewel de SUB's in (27)–(28a) ook min of meer abstract zijn en als complexer dan de IOB's kunnen worden beschouwd (i.e. de NP's die SUB uitdrukken, bevatten een groter aantal woorden dan de NP's die IOB uitdrukken), bevatten de betreffende NP's geen nabepaling.

Soms heeft dus de mate waarin het SUB concreet of abstract is alleen invloed op de volgorde in combinatie met een andere parameter, zoals de complexiteit in (29) en (30), en soms kan de parameter 'concreet' of 'abstract' door een andere parameter overtroffen worden, zoals in (31).

(31) als de mensen een gebouw of wijk_{[±concreet][−bep][+complex]} niet bevalt (...), kan er nooit

²⁰⁹ Hier moet opgemerkt worden dat (28a) aan de informanten werd voorgelegd zoals die in het corpus staat (d.w.z. in de IOB-SUB-volgorde). Het gaat om een zin van een forumwebsite die hoogstwaarschijnlijk geen redactionele controle ondergaat. Dat zou kunnen verklaren waarom de informanten de volgorde niet helemaal acceptabel vinden en voorkeur geven aan de plaatsing van SUB vóór IOB.

²¹⁰ Zie §1 van dit hoofdstuk.

sprake zijn van een duurzaam ontwerp

Ondanks het feit dat SUB min of meer concreet is, kan het in (31) achteropgeplaatst worden, omdat het onbepaald en complex is.²¹¹

4.5 Conclusies

In schema's 9–11 geven we de mogelijke volgordevarianten weer voor de drie experiencer-object V's die we in §4 hebben onderzocht: *beledigen*, *bevredigen* en *bevallen*.

BELEDIGEN								
Parameter								Volgorde
bezieldheid		DOB geaffecteerd door	bepaaldheid		complexiteit		abstract	
SUB	DOB		SUB	DOB	SUB	DOB	SUB	
+/-	+	stim-E	+/-	+/-	+/-	+/-	±/-	SUB-DOB

Schema 9: Volgorde van NP's in het middenstuk van *beledigen*

Beledigen lijkt semantisch gezien op experiencer-SUB V's, zoals *haten* of *missen* doordat het of een [+bezield] SUB oproept of een SUB dat naar een product van menselijke handeling verwijst. Syntactisch laat deze V uitsluitend de volgorde SUB-DOB toe.

BEVREDIGEN								
Parameter								Volgorde
bezieldheid		DOB geaffecteerd door	bepaaldheid		complexiteit		abstract	
SUB	DOB		SUB	DOB	SUB	DOB	SUB	
+/-	+	stim-E	+/-	+/-	+/-	+/-	+/±/-	SUB-DOB
-	+	?stim-l	+/-	+/-	+/-	+/-	+	?SUB-DOB

Schema 10: Volgorde van NP's in het middenstuk van *bevredigen*

²¹¹ Hier dient opgemerkt te worden dat SUB in (31) zowel een concreet (*gebouw*) als een abstract substantief (*wijk*) bevat.

Bij *bevredigen* is de enige mogelijke volgorde SUB-DOB, net zoals bij *beledigen*, met dit verschil dat SUB vaker onbezield is en niet naar een product van menselijke handeling hoeft te verwijzen. Een combinatie van deze V met een SUB dat een interne stimulus uitdrukt (bijv. *een gevoel*) is niet onmogelijk, in tegenstelling tot *beledigen*, maar zeker niet gewoon en wordt door de informanten als twijfelachtig beschouwd.

De vraag rijst waarom bij deze V de SUB-DOB-volgorde de enig mogelijke is. We hebben immers gezien dat *bevredigen* vaker met onbezielde dan bezielde SUB's verbonden wordt, hetgeen geassocieerd wordt met V's die gevallen van gepermuteerde volgorde mogelijk maken.²¹²

Het corpus laat zien dat *bevredigen* in alle gevallen met een bepaald SUB verbonden wordt (zie tabel 10 in hoofdstuk III, §2.4). Deze parameter zou kunnen bijdragen tot de algemene keuze voor de SUB-DOB-volgorde. Het is echter zeker niet de doorslaggevende parameter, aangezien bijvoorbeeld *bevallen* ook een hoog aantal bepaalde SUB's oproept, maar toch gevallen van gepermuteerde volgorde in het middenstuk vertoont.

Wat tevens een rol zou kunnen spelen bij de volgorde, is het feit dat *bevredigen* redelijk vaak (45% van de gevallen) met concrete SUB's wordt gecombineerd.

BEVALLEN								
Parameter								Volgorde
bezieldheid		IOB geaffecteerd door	bepaaldheid		complexiteit		abstract	
SUB	IOB		SUB	IOB	SUB	IOB	SUB	
+	+	stim-E	+	+/-	+/-	+/-	-	SUB-IOB
-	+	stim-E	+/-	+/-	+	-	+/-	SUB-IOB IOB-SUB
-	+	stim-E	+	+/-	+	-	+	SUB-IOB ?IOB-SUB
-	+	?stim-I	+/-	+/-	+/-	+/-	+	?SUB-IOB ?IOB-SUB

Schema 11: Volgorde van NP's in het middenstuk van *bevallen*

Bevallen laat in het middenstuk, in tegenstelling tot de andere twee V's, beide volgordevarianten toe en overtreedt daarmee het syntactisch principe. Het SUB van *bevallen*

²¹² Zie §3.1 van dit hoofdstuk.

dat complex of onbepaald is, kan achteropgeplaatst worden. De reden waarom we bij *bevallen* niet zoveel gevallen van IOB-SUB-volgorde aantreffen als bij *overkomen*, kunnen we vooral zoeken in de parameters ‘bezieldheid’ en ‘bepaaldheid’ en in het aantal concrete en abstracte NP’s die de V doorgaans projecteert. *Bevallen* wordt vaker dan *overkomen* gecombineerd met een concreet en bepaald SUB. Daarnaast kan *bevallen* met een bezield SUB verbonden worden, hetgeen bij *overkomen* niet mogelijk is.

Het verschil in het aantal bezielde SUB’s bij *bevallen* en *bevredigen* lijkt te verklaren waarom *bevallen* in tegenstelling tot *bevredigen* gevallen van zowel SUB-IOB als IOB-SUB-volgorde vertoont. *Bevallen* wordt niet met een bezield SUB gecombineerd, terwijl bij *bevredigen* 25% van SUB’s bezield zijn (zie tabel 8 in hoofdstuk III, §2.2). Dit verschil is statistisch significant ($p < 0.05$).

5 *Verrassen, verbazen, verwonderen en verwarren*

De vier V’s die we in §5 bestuderen, hebben alle een SUB bij zich dat een stimulus uitdrukt en een DOB met de rol van experiencer. Het gaat om *verrassen*, *verbazen*, *verwonderen* en *verwarren*. We vinden voor de vier V’s in ons corpus alleen gevallen waarin DOB door een externe stimulus geaffecteerd wordt. Verder vertonen de V’s geen gevallen van omgekeerde (DOB-SUB-) volgorde. De enquête zal moeten laten zien of zo’n volgorde al dan niet mogelijk is.

5.1 Valentie

De betekenis van *verrassen* ‘onverwachts treffen’ komt overeen met die van *overvallen* dat in de woordenboeken als synoniem van *verrassen* vermeld wordt.²¹³ *Verrassen* heeft daarnaast ook een (gedeeltelijk) agentieve betekenis ‘onverwachts aanvallen’, net zoals *overvallen*. Vergelijk de psychologische betekenis in (1) met de psychologische-agentieve betekenis in (2).

- (1) pratend met evacués verrasten de verhalen Barraud dermate dat hij het speelfilmidee liet varen en besloot de mensen zelf aan het woord te laten
- (2) verkeerde beoordelingen door deze dienst van gebeurtenissen (...) toen Egypte en Syrië

²¹³ Bron: WNT en GWHN.

gezamenlijk Israël verrasten, is Rabin niet vergeten²¹⁴

Uit (3) blijkt dat er in zinnen met *verrassen*, net zoals in zinnen met *overvallen*, vaak een derde argument voorkomt (in 90% van de gevallen in het corpus), zoals *met een toespraak in vlekkeloos Duits* in (3).

(3) het begon in de Bondsdag, waar Poetin de parlementariërs verraste met een toespraak in vlekkeloos Duits (...)

Het gaat om een zin met een [+beziëld] SUB en [+beziëld] DOB. *Verrassen* gedraagt zich in dit opzicht echter niet altijd op dezelfde manier als *overvallen*. De afwezigheid van het derde argument hoeft geen ambiguïteit te veroorzaken, anders dan bij *overvallen*. Vergelijk (4) en (5) die door de meeste informanten agentief geïnterpreteerd worden, met (6) die psychologisch geïnterpreteerd wordt.

(4) toen overviel een groep mannen de bewakers

(5) (...) toen Egypte en Syrië gezamenlijk Israël verrasten

(6) toen verrasten de werknemers de baas

Wat de valentie aangaat, vinden we ook in zinnen met *verbazen* een PP die ingeleid wordt door *met* of *door*. De vraag is nu of het om een derde argument gaat. Vergelijk (7) met (8).

(7) op 4 oktober verbaasden de Russen de wereld door een kunstmaan in een baan om de wereld te brengen

(8) op 4 oktober verbaasden de Russen de wereld

Zonder de PP (*door een kunstmaan in een baan om de wereld te brengen*) is de zin perfect aanvaardbaar en laat (zelfs zonder de context) geen agentieve interpretatie toe, anders dan bij *overvallen* of *verrassen*. Dit wordt verklaard door de observatie dat *verbazen* in het hedendaags Nederlands slechts één betekenis heeft ('in verwondering brengen'). We zouden deze PP dus eerder een bijwoordelijke bepaling moeten noemen. Dat het niet om een derde argument gaat, kan ook bewezen worden door het feit dat lang niet alle zinnen met beziëld SUB en beziëld DOB deze *met/door*-PP bevatten (in totaal 75%).

Verwonderen heeft min of meer dezelfde betekenis als *verbazen* dat in GWHN en WNT als synoniem van *verwonderen* wordt genoemd. Ook in zinnen met *verwonderen* komt de PP

²¹⁴ Twente News Corpus: NRC, 11 november 1994.

ingeleid door *met* voor, maar die zou om dezelfde redenen die we al genoemd hebben eerder als een bijwoordelijke bepaling beschouwd moeten worden (i.p.v. valentie). Vergelijk (9) met de PP *met zijn anatomische lessen* met (10) die zonder de PP evengoed acceptabel is en waarin de interpretatie onveranderd blijft.

(9) al enkele jaren verwondert Von Hagens het publiek met zijn anatomische lessen

(10) al enkele jaren verwondert Von Hagens het publiek

De zinnen met *verwarren* bevatten in ons corpus nauwelijks een PP ingeleid door *met/door* (slechts in één geval) in tegenstelling tot *verrassen*, *verbazen* of *verwonderen*. Dit zou om de volgende redenen kunnen zijn. Ten eerste ontbreekt bij *verwarren* een agentieve betekenis, net zoals bij *verbazen* en *verwonderen*. Met andere woorden: de V laat zonder de *met*-PP en zonder context geen interpretatie ‘onverhoeds aanvallen’ toe, zoals het geval kan zijn bij *verrassen*. Vergelijk (12) die zonder de *met*-PP geen andere betekenis toelaat dan die van (11), namelijk ‘in de war brengen’, met (2), hier herhaald als (13), die volgens de informanten zonder een PP de betekenis ‘onverhoeds aanvallen’ heeft.

(11) eerder mochten de performers van Ontroerend Goed_[+beziel] het publiek_[+beziel] al
verwarren met ‘*The Smile Off Your Face*’

(12) toen verwarden de performers het publiek

(13) (...) toen Egypte en Syrië gezamenlijk Israël verrasten (...)

Ten tweede wordt de *met*-PP in verband met *verwarren* wel gebruikt, maar dan in een andere betekenis, namelijk ‘de/het een voor de/het ander nemen’, en niet in de betekenis van ‘iemand in de war brengen’. Vergelijk de betekenis van (11) met die van (14).

(14) het gebeurt vaak dat mensen presentator Viktor Brand met acteur en schrijver Victor
Brands verwarren

De volgorde blijft in elk geval SUB-DOB, al dan niet met de *met/door*-PP in de zin.

5.2 Bezielheid

Verrassen kan net zoals *overvallen* zowel bezielde als onbezielde entiteiten als SUB hebben. Zie (15) met een beziel SUB en (16) waarin *de verhalen* een onbeziel SUB is.

(15) het begon in de Bondsdag, waar Poetin_{SUB[+beziel]} de parlementariërs_{DOB[+beziel]}

verraste met een toespraak in vlekkeloos Duits (...)

(16) pratend met evacués verrasten de verhalen_{SUB[-bezielt]} Barraud_{DOB[+bezielt]} dermate dat hij het speelfilmidee liet varen en besloot de mensen zelf aan het woord te laten

Noch (15) noch (16) zijn acceptabel in de DOB-SUB-volgorde. Zie (15a) en (16a).

(15a) *het begon in de Bondsdag, waar de parlementariërs_{DOB[+bezielt]} Poetin_{SUB[+bezielt]} verraste met een toespraak in vlekkeloos Duits (...)

(16a) *pratend met evacués verrasten Barraud_{DOB[+bezielt]} de verhalen_{SUB[-bezielt]} dermate dat hij het speelfilmidee liet varen en besloot de mensen zelf aan het woord te laten

Het corpus laat geen gevallen van een onbezielt SUB bij *verbazen* zien, maar de informanten bevestigen dat deze V ook een onbezielt SUB kan oproepen. De volgorde blijft echter SUB-DOB ongeacht de bezieldheid van SUB. Vergelijk (17) en (17a) met (18) en (18a).

(17) op haar 44ste zou Anna_{SUB[+bezielt]} de dokters_{DOB[+bezielt]} voor de tweede keer verbazen

(17a) *op haar 44ste zou de dokters_{DOB[+bezielt]} Anna_{SUB[+bezielt]} voor de tweede keer verbazen

(18) toch verbaasde geen enkele situatie_{SUB[-bezielt]} zijn baas_{DOB[+bezielt]}

(18a) *toch verbaasde zijn baas_{DOB[+bezielt]} geen enkele situatie_{SUB[-bezielt]}

Het SUB van *verwonderen* kan zowel bezielt als onbezielt zijn (7 van de 20 SUB's in ons corpus zijn onbezielt). Ongeacht de bezieldheid blijft de volgorde SUB-DOB. Zie (19)–(20a).

(19) al enkele jaren verwondert Von Hagens_{SUB[+bezielt]} het publiek_{DOB[+bezielt]} met zijn anatomische lessen

(19a) *al enkele jaren verwondert het publiek_{DOB[+bezielt]} Von Hagens_{SUB[+bezielt]} met zijn anatomische lessen

(20) nu ik hoop dat dit verhaal_{SUB[-bezielt]} weinig mensen_{DOB[+bezielt]} verwondert

(20a) *nu ik hoop dat weinig mensen_{DOB[+bezielt]} dit verhaal_{SUB[-bezielt]} verwondert

Het corpus vertoont bij *verwarren* slechts 5 gevallen van bezielt SUB, terwijl SUB in 15 gevallen onbezielt is. Met betrekking tot deze parameter onderscheidt *verwarren* zich van *verrassen*, *verbazen* en *verwonderen* die vaker met een bezielt SUB worden verbonden (zie tabel 8 in hoofdstuk III, §2.2). Volgens onze informantendata heeft dit echter geen invloed op

de volgorde in het middenstuk. Zowel het bezielid als onbezielid SUB staat altijd vóór DOB. Zie (21)–(22a).

(21) misschien moeten gebruikers ze zelf kiezen zodat Erik_{SUB[+bezielid]} geen mensen_{DOB[+bezielid]} verwacht

(21a) *misschien moeten gebruikers ze zelf kiezen zodat geen mensen_{DOB[+bezielid]} Erik_{SUB[+bezielid]} verwacht

(22) op een congres voor katholieke media stelde paus Benedictus XVI dat ‘nieuwe technologie’_{SUB[-bezielid]} mensen_{DOB[+bezielid]} verwacht

(22a) *op een congres voor katholieke media stelde paus Benedictus XVI dat ‘nieuwe technologie’_{SUB[-bezielid]} mensen_{DOB[+bezielid]} verwacht

De volgorde van de NP’s in het middenstuk is dus voor de vier V’s SUB-DOB, ongeacht de bezielidheid.

5.3 Geaffecteerdheid

In tegenstelling tot *overvallen* vinden we in het corpus bij *verrassen*, *verbazen*, *verwonderen* en *verwarren* uitsluitend SUB’s die op de referent van DOB van buitenaf invloed uitoefenen (d.w.z. een externe stimulus). Zie (23)–(26).

(23) pratend met evacués verrasten de verhalen_[stim-E] Barraud dermate dat hij het speelfilmidee liet varen en besloot de mensen zelf aan het woord te laten

(24) toch verbaasde geen enkele situatie_[stim-E] zijn baas

(25) nu ik hoop dat dit verhaal_[stim-E] weinig mensen verwondert

(26) op een congres voor katholieke media stelde paus Benedictus XVI dat ‘nieuwe technologie’_[stim-E] mensen verwacht

Volgens de informanten zouden tevens SUB’s die een interne stimulus aanduiden met *verrassen* en *verwarren* verbonden kunnen worden, maar dan niet in de volgorde DOB-SUB. Bij *overvallen* daarentegen geven de informanten in dat geval de voorkeur aan de DOB-SUB-

volgorde op voorwaarde dat SUB onbepaald is en complexer dan DOB.²¹⁵ Vergelijk (27)–(28a) met (29) en (29a).

(27) soms verrast een gevoel van angst_[stim-I] Barbara

(27a) *soms verrast Barbara een gevoel van angst_[stim-I]

(28) soms kan een emotie_[stim-I] kinderen verwarren

(28a) *soms kan kinderen een emotie_[stim-I] verwarren

(29) ?op de beurs overvalt vaker een gevoel van déjà vu_[stim-I] de bezoeker

(29a) op de beurs overvalt de bezoeker vaker een gevoel van déjà vu_[stim-I]

Een interne stimulus in zinnen met *verbazen* en *verwonderen* vinden de informanten nogal twijfelachtig. De volgorde DOB-SUB is net zomin acceptabel als in zinnen met een externe stimulus. Zie (30)–(31a).

(30) ?toen verbaasde een gevoel van angst_[stim-I] Sarah

(30a) *toen verbaasde Sarah een gevoel van angst_[stim-I]

(31) ?al een tijdje verwondert een raar gevoel_[stim-I] Emma dat ze
nog niet kent

(31a) *al een tijdje verwondert Emma een raar gevoel dat ze
nog niet kent_[stim-I]

Het aantal SUB's die een externe stimulus aanduiden bij *verrassen*, *verbazen*, *verwonderen* en *verwarren* zou kunnen verklaren waarom het SUB van de vier V's in het middenstuk niet achteropgeplaatst kan worden. De vier V's worden in de corpuszinnen uitsluitend verbonden met een SUB_[stim-E], in tegenstelling tot het SUB van *overvallen* dat vaker de rol van interne stimulus heeft en vaker achter het DOB staat.

5.4 Bepaaldheid en complexiteit

Het SUB van de vier V's is in de meeste gevallen bepaald (95% voor *verrassen* en *verbazen*, 90% voor *verwarren* en 85% voor *verwonderen*). De volgorde DOB-SUB is niet mogelijk

²¹⁵ Behandeld in §1.

zelfs als het onbezield SUB onbepaald en complex is, wat er bij *overvallen* wel toe kan leiden dat SUB achter DOB geplaatst wordt.²¹⁶ Zie (32)–(36a).

(32) soms verrast een gevoel van angst_{[-bep][+complex]} Barbara_{[+bep][-complex]}

(32a) *soms verrast Barbara_{[+bep][-complex]} een gevoel van angst_{[-bep][+complex]}

(33) [?]toen verbaasde een gevoel van angst_{[-bep][+complex]} Sarah_{[+bep][-complex]}

(33a) *toen verbaasde Sarah_{[+bep][-complex]} een gevoel van angst_{[-bep][+complex]}

(34) tijdens het festival zullen tientallen films van verschillende landen_{[-bep][+complex]} het publiek_{[+bep][-complex]} verwonderen

(34a) *tijdens het festival zullen het publiek_{[+bep][-complex]} tientallen films van verschillende landen_{[-bep][+complex]} verwonderen

(35) [?]al een tijdje verwondert een raar gevoel_{[-bep][+complex kern]} Emma_{[+bep][-complex]} dat ze nog niet kent_[+complex nabep]

(35a) *al een tijdje verwondert Emma_{[+bep][-complex]} een raar gevoel dat ze nog niet kent_{[-bep][+complex]}

(36) soms kan een moeilijke opbouw van een boek_{[-bep][+complex]} de lezers_{[+bep][-complex]} verwarren

(36a) *soms kan de lezers_{[+bep][-complex]} een moeilijke opbouw van een boek_{[-bep][+complex]} verwarren

Complexiteit speelt dus blijkbaar geen rol bij de plaatsing van de elementen in het middenstuk bij deze vier V's. Bepaaldheid lijkt daarentegen een doorslaggevende parameter te zijn. Het feit dat de V's doorgaans met een bepaald SUB verbonden worden, zou kunnen verklaren waarom SUB in het middenstuk de positie vóór DOB inneemt. *Overvallen* roept daarentegen meestal een onbepaald SUB op en heeft in het corpus 5 middenstukken met gepermuteerde volgorde.

5.5 Concreet versus abstract SUB

De valentie van *verrassen*, *verbazen* en *verwonderen* roept een hoger aantal concrete of ±concrete SUB's dan *overvallen* en een hoger aantal bezielde SUB's. Het SUB van deze drie

²¹⁶ Meer hierover in §1 van dit hoofdstuk.

V's komt dus in grotere mate overeen met de traditionele rol van agens. Dit lijkt een van de redenen te zijn waarom SUB-DOB de enige mogelijke volgordevariant is.

In tegenstelling tot *verrassen*, *verbazen* en *verwonderen* zijn de meeste SUB's van *verwarren* in ons corpus [+abstract] of [±abstract] (het corpus telt 12 +/-abstracte SUB's versus 8 +/-concrete SUB's van *verwarren*). Zoals hierboven al opgemerkt, onderscheidt *verwarren* zich ook met betrekking tot bezieldeheid doordat deze V vaker met onbezielde dan bezielde SUB's verbonden wordt, wat kenmerkend is voor V's waarvan de zinnen gepermuteerde volgordes in het middenstuk bevatten. Dit is ook het geval bij *bevredigen* (zie tabel 8 in hoofdstuk III, §2.2). Net zoals het SUB van *bevredigen*, is het SUB van *verwarren* meestal bepaald en duidt de externe stimulus aan. Dit speelt waarschijnlijk een belangrijke rol bij de SUB-DOB-volgorde in het middenstuk.

5.6 Conclusies

Aan de hand van bovenstaande analyse hebben we gezien dat de NP's in het middenstuk in zinnen met *verrassen*, *verbazen*, *verwonderen* en *verwarren* volgens het syntactisch principe worden geplaatst en de enige mogelijke volgorde dus SUB-DOB is. Dit wordt in schema 12 weergegeven.

Uit ons corpus blijkt dat de valentie van deze V's meestal een bepaald SUB oproept dat de kenmerken van een externe stimulus heeft, dat wil zeggen dat het van buitenaf op de referent van DOB invloed uitoefent. De interne stimulus is moeilijk aanvaardbaar bij *verbazen* en *verwonderen*. Bij *verrassen* en *verwarren* is die wel acceptabel, hetgeen bij *verrassen* verklaard kan worden doordat het een nauw verband met de betekenis van *overvallen* onderhoudt. Bij *overvallen* is een interne stimulus in het corpus in 25% van de zinnen aanwezig. *Verwarren* bevat geen agentieve betekenis en bovendien roept deze V vaker een onbezielde SUB op, wat ertoe zou kunnen leiden dat de kans op een zin met een acceptabele interne stimulus groter is.

VERRASSEN, VERBAZEN, VERWONDEREN, VERWARREN									
Parameter									Volgorde
bezielheid		3e argument	DOB geaffecteerd door	bepaaldheid		complexiteit		abstract SUB	
SUB	DOB			SUB	DOB	SUB	DOB		
+	+	+	stim-E	+/-	+/-	+/-	+/-	±/-	SUB-DOB
		?+							
-	+	-	stim-E	+/-	+/-	+/-	+/-	+/-	SUB-DOB
-	+	-	stim-I verrassen, verwarren	+/-	+/-	+/-	+/-	+	SUB-DOB
			?stim-I verbazen, verwonderen						

Schema 12: Volgorde in het middenstuk van *verrassen*, *verbazen*, *verwonderen* en *verwarren*

Het corpus laat verder zien dat *verrassen*, *verbazen* en *verwonderen* meestal met een [+beziel] en [+/-concreet] SUB verbonden worden. *Verwarren* vertoont daarentegen meer gevallen van een [-beziel] en [+/-abstract] SUB, wat bij andere V's zoals *overkomen*, *overvallen* of *bevallen* erop wijst dat de DOB-SUB-volgordevariant naast de SUB-DOB-volgorde ook mogelijk is of zelfs de voorkeur geniet.

Dit leidt ons tot de conclusie dat geaffecteerdheid en bepaaldheid bij deze V's de belangrijkste parameters zijn die de volgorde van de NP's in het middenstuk bepalen.

6 *Vervelen, interesseren, storen en boeien*

In deze paragraaf nemen we de overblijvende vier V's van ons corpus onder de loep: *vervelen*, *interesseren*, *storen* en *boeien*. We behandelen deze V's samen omdat ze alle vier in het corpus ten minste één geval van de DOB-SUB-volgorde vertonen (nl. 1 geval voor *vervelen*, *storen* en *boeien*, en 4 gevallen voor *interesseren*). Het gaat om V's waarvan DOB de semantische rol van experiencer heeft.

6.1 Valentie

Van de vier V's komt in het corpus alleen bij *vervelen* en *boeien* een PP ingeleid door *met/door* voor (in 5 van de 20 zinnen voor *vervelen*, en 3 van de 20 voor *boeien*). Zie (1) en (2). *Boeien* kan naast de psychologische betekenis 'de aandacht vasthouden' in (2) ook een agentieve betekenis 'in boeien sluiten' hebben.

(1) jammer was dat Tim Knol_{SUB[+bezield]} het publiek_{DOB[+bezield]} verveelde

met irrelevante anekdotes

(2) (...) bezoeken we het olijven- en wijnoogstfeest (...) waar dochter

Milandie_{SUB[+bezield]}, die later zangeres wil worden, het publiek_{DOB[+bezield]} boeit met een Engelse popsong

Net zoals bij de andere, in de vorige paragrafen onderzochte V's, verschijnt de PP uitsluitend in zinnen die een bezield SUB en bezield DOB bevatten. We spreken hier niet over een derde argument, maar over een bepaling, aangezien de PP lang niet in alle zinnen met zowel een bezield SUB als DOB voorkomt (nl. 55% voor *vervelen* en 40% voor *boeien*). Bovendien blijft de betekenis van *vervelen* (nl. 'niet langer boeien') en die van *boeien* ('de aandacht vasthouden') hetzelfde zelfs als we de *met*-PP weglaten, zoals in (1a) en (2a).

(1a) jammer was dat Tim Knol_{SUB[+bezield]} het publiek_{DOB[+bezield]} verveelde

(2a) (...) bezoeken we het olijven- en wijnoogstfeest (...) waar dochter

Milandie_{SUB[+bezield]}, die later zangeres wil worden, het publiek_{DOB[+bezield]} boeit

Op grond van de onmiddellijke context is het waarschijnlijk dat de zangeres de bezoekers van het feest niet in de boeien sluit, maar hen entertaint.²¹⁷

De volgorde met twee bezielde NP's in het middenstuk kan niet omgedraaid worden, al dan niet met de PP in de zin.

6.2 Bezieldheid

Vervelen, *boeien* en *storen* projecteren naast een bezield SUB, zoals in (1) en (2) hierboven en (3) hieronder, ook een onbezield SUB. Zie de zinnen (4)–(6) uit het corpus.

²¹⁷ Hier doen we een beroep op onze kennis van de wereld. Het gaat dus om een pragmatisch aspect.

- (3) omdat de man_{SUB[+beziel]} de slang_{DOB[+beziel]} stoort bedreigt de slang de man
- (4) [?]of Grisham_{DOB[+beziel]} het schrijven van thrillers_{SUB[-beziel]} verveelt? Ik weet het niet
- (5) [?]toch stoorde enkele bewoners_{DOB[+beziel]} het mindere, maar ritmischer geluid van het draaiende wiel_{SUB[-beziel]} meer dan het vrij stromende water
- (6) [?]toch boeit theologen, onderzoekers en ontdekkingsreizigers_{DOB[+beziel]} al eeuwenlang de vraag waar de ark_{SUB[-beziel]} is

De volgorde in (1)–(3) kan alleen SUB-DOB zijn. Het vraagteken bij (4)–(6) geeft aan dat de zinnen, zoals die in het corpus staan (d.w.z. met de DOB-SUB-volgorde) door de informanten als twijfelachtig beschouwd worden. Ze geven de voorkeur aan de niet omgekeerde (SUB-DOB-) volgorde (4a)–(6a).

- (4a) of het schrijven van thrillers_{SUB[-beziel]} Grisham_{DOB[+beziel]} verveelt? Ik weet het niet
- (5a) toch stoorde het mindere, maar ritmischer geluid van het draaiende wiel_{SUB[-beziel]} enkele bewoners_{DOB[+beziel]} meer dan het vrij stromende water
- (6a) toch boeit de vraag waar de ark_{SUB[-beziel]} is theologen, onderzoekers en ontdekkingsreizigers_{DOB[+beziel]} al eeuwenlang

De zinnen met *interesseren* bevatten daarentegen geen bezielde SUB's. Zie bijvoorbeeld (7) of (8). In deze zinnen zijn beide volgordevarianten acceptabel, maar in zinnen als (9) of (10) niet. Vergelijk (7)–(8a) met (9) en (10a).

- (7) waarom interesseert dit onderwerp_{SUB[-beziel]} lezers_{DOB[+beziel]}?
- (7a) waarom interesseert lezers_{DOB[+beziel]} dit onderwerp_{SUB[-beziel]}?
- (8) toch interesseerde Sarah's verhaal_{SUB[-beziel]} Anna_{DOB[+beziel]} niet zoveel
- (8a) toch interesseerde Anna_{DOB[+beziel]} Sarah's verhaal_{SUB[-beziel]} niet zoveel
- (9) toch interesseerde het geld_{SUB[-beziel]} de band_{DOB[+beziel]} niets, ze hielden gewoon erg veel van muziek maken
- (9a) [?]toch interesseerde de band_{DOB[+beziel]} het geld_{SUB[-beziel]} niets, ze hielden gewoon erg veel van muziek maken
- (10) op de boekenbeurs interesseerde een boek over Chinese kalligrafie_{SUB[-beziel]} Anna_{DOB[+beziel]} het meest
- (10a) [?]op de boekenbeurs interesseerde Anna_{DOB[+beziel]} een boek over Chinese

kalligrafie_{SUB[-beziel]} het meest

Dit kan mogelijk verklaard worden door andere parameters die bij de volgorde van de NP's in de zinnen met *interesseren* van belang zijn en die in §6.4 en §6.5 aan bod komen, namelijk complexiteit en de abstracte of concrete aard van het SUB.

6.3 Geaffecteerdheid

Uit het corpus blijkt dat de vier V's een SUB projecteren dat een externe stimulus aanduidt en dus van buitenaf op de referent van DOB invloed heeft. Zie bijvoorbeeld (4)–(10) hierboven in §6.2. We hebben voor elke V een zin gemaakt, waarin een interne stimulus voorkomt, en die hebben we in beide volgordevarianten aan de informanten voorgelegd om te zien welke variant al dan niet acceptabel is. Vergelijk (11)–(14) met (11a)–(14a).

(11) [?]gedurende drie weken heeft de pijn van het verlies_{SUB[stim-I]} Magda_{DOB} verveeld

(11a) *gedurende drie weken heeft Magda_{DOB} de pijn van het verlies_{SUB[stim-I]} verveeld

(12) ook interesseert zijn passie voor oude boeken_{SUB[stim-I]} Steven_{DOB} niet meer,
alhoewel hij vroeger een enthousiaste verzamelaar was

(12a) [?]ook interesseert Steven_{DOB} zijn passie voor oude boeken_{SUB[stim-I]} niet meer,
alhoewel hij vroeger een enthousiaste verzamelaar was

(13) bovendien stoort een zeurende pijn in beide benen_{SUB[stim-I]} Bart_{DOB} de hele dag

(13a) [?]bovendien stoort Bart_{DOB} een zeurende pijn in beide benen_{SUB[stim-I]} de hele dag

(14) al jaren boeit het gevoel van liefde_{SUB[stim-I]} Melanie_{DOB} niet meer

(14a) [?]al jaren boeit Melanie_{DOB} het gevoel van liefde_{SUB[stim-I]} niet meer

Zin (11) waarin *vervelen* met een interne stimulus wordt verbonden, lijkt moeilijk aanvaardbaar te zijn.²¹⁸ Uit de informantendata blijkt verder dat bij elke V de SUB-DOB-volgorde preferentieel is. Als SUB achter DOB staat, vinden de informanten de zinnen met een interne stimulus twijfelachtig (bij *interesseren*, *storen* en *boeien*) of zelfs onacceptabel (bij *vervelen*).

²¹⁸ In (11) kan mogelijk de semantische incoherentie van *de pijn van het verlies* en *vervelen* een rol spelen bij de moeilijke aanvaardbaarheid.

6.4 Bepaaldheid en complexiteit

Het SUB van *vervelen*, *interesseren*, *storen* en *boeien* is in de meeste gevallen bepaald (zie tabel 10 in hoofdstuk III, §2.4). Uit (15)–(20a) blijkt dat in de zinnen met *vervelen*, *storen* en *boeien* de volgorde SUB-DOB preferentieel is, ongeacht of het SUB (on)bepaald of complex is.

(15) of het schrijven van thrillers_{SUB[+bep][+complex]} Grisham_{DOB[+bep][-complex]} verveelt?

Ik weet het niet

(15a) [?]of Grisham_{DOB[+bep][-complex]} het schrijven van thrillers_{SUB[+bep][+complex]} verveelt?

Ik weet het niet

(16) de tekst moet veranderd worden omdat een herhaling van hetzelfde

woord_{SUB[-bep][+complex]} de lezer_{DOB[+bep][-complex]} verveelt

(16a) *de tekst moet veranderd worden omdat de lezer_{DOB[+bep][-complex]} een herhaling

van hetzelfde woord_{SUB[-bep][+complex]} verveelt

(17) toch stoorde het mindere, maar ritmischer geluid van het draaiende

wiel_{SUB[+bep][+complex]} enkele bewoners_{DOB[-bep][-complex]} meer dan het vrij stromende water

(17a) [?]toch stoorde enkele bewoners_{DOB[-bep][-complex]} het mindere, maar ritmischer

geluid van het draaiende wiel_{SUB[+bep][+complex]} meer dan het vrij stromende water

(18) toch stoorde luide muziek van straatfeesten_{SUB[-bep][+complex]} Isabel_{DOB[+bep][-complex]}

vaak in haar concentratie

(18a) [?]toch stoorde Isabel_{DOB[+bep][-complex]} luide muziek

van straatfeesten_{SUB[-bep][+complex]} vaak in haar concentratie

(19) als een show van deze band_{SUB[-bep][+complex]} 500 afleveringen lang

het publiek_{DOB[+bep][-complex]} kan boeien, betekent het dat die muziek niet slecht is

(19a) [?]als het publiek_{DOB[+bep][-complex]} een show van deze band_{SUB[-bep][+complex]}

500 afleveringen lang kan boeien, betekent het dat die muziek niet slecht is

(20) al jaren boeit het gevoel van liefde_{SUB[+bep][+complex]} Melanie_{DOB[+bep][-complex]} niet

meer

(20a) [?]al jaren boeit Melanie_{DOB[+bep][-complex]} het gevoel van liefde_{SUB[+bep][+complex]}

niet meer

Bij *interesseren* lijkt bepaaldheid evenmin een rol bij de volgorde te spelen. Zie (21)–(22a) waarin zowel bepaald als onbepaald SUB moeilijk achter het DOB kan staan.

(21) toch interesseerde het geld_{SUB[+bep]} de band_{DOB[+bep]} niets, ze hielden gewoon erg veel van muziek maken

(21a) [?]toch interesseerde de band_{DOB[+bep]} het geld_{SUB[+bep]} niets, ze hielden gewoon erg veel van muziek maken

(22) op de boekenbeurs interesseerde een boek over Chinese

kalligrafie_{SUB[-bep][+complex]} Anna_{DOB[+bep][-complex]} het meest

(22a) [?]op de boekenbeurs interesseerde Anna_{DOB[+bep][-complex]} een boek over Chinese

kalligrafie_{SUB[-bep][+complex]} het meest

Een complexer SUB kan wel achter het DOB staan, zoals in (23a) te zien is.

(23) toch interesseerde Sarah's verhaal_{SUB[+bep][+complex]} Anna_{DOB[+bep][-complex]} niet zoveel

(23a) toch interesseerde Anna_{DOB[+bep][-complex]} Sarah's verhaal_{SUB[+bep][-complex]} niet zoveel

De vraag is of complexiteit hier de doorslaggevende parameter is. In (22) en (22a) is SUB nog complexer, maar toch staat het bij voorkeur vóór DOB. Een meer voor de hand liggende reden hiervoor zou kunnen zijn dat *een boek* in (22) een concreet substantief is, terwijl *Sarah's verhaal* in (22) abstract is. Dit wordt uitgebreider in de volgende paragraaf §6.5 besproken.

6.5 Concreet versus abstract SUB

In tabel 23 geven we het aantal concrete en abstracte SUB's voor de vier behandelde V's weer, zoals die in de zinnen in ons corpus voorkomen.²¹⁹

²¹⁹ Het gaat om een uittreksel uit tabel 12 in hoofdstuk III, §2.6.

V	SUB				Totaal
	[+concreet]	[±concreet]	[±abstract]	[+abstract]	
vervelen	10	4	2	4	20
interesseren	0	1	3	16	20
storen	13	5	0	2	20
boeien	6	3	4	7	20

Tabel 23: Concrete en abstracte SUB's bij *vervelen*, *interesseren*, *storen* en *boeien*

De tabel laat zien dat *interesseren* bijna uitsluitend abstracte of ±abstracte SUB's oproept, terwijl *boeien* zowel met concrete als met abstracte SUB's verbonden wordt en *vervelen* en *storen* vaker met concrete of ±concrete SUB's verbonden worden. Het verschil tussen het aantal concrete en abstracte SUB's van *interesseren* aan de ene kant en *vervelen*, *storen* en *boeien* aan de andere kant is zeer significant ($p < 0.01$). Dit kan verklaren waarom *interesseren* in sommige gevallen beide varianten van de volgorde in het middenstuk toelaat, zoals in (24)–(25a), in tegenstelling tot *vervelen*, *storen* en *boeien* waarbij de DOB-SUB-volgorde of twijfelachtig of onacceptabel is.

(24) waarom interesseert dit onderwerp_[+abstract] lezers?

(24a) waarom interesseert lezers dit onderwerp_[+abstract]?

(25) toch interesseerde Sarah's verhaal_[+abstract] Anna niet zoveel

(25a) toch interesseerde Anna Sarah's verhaal_[+abstract] niet zoveel

Hier dient echter opgemerkt te worden dat het slechts om een tendens gaat en dat de cijfers in tabel 23 dus een beperkte reikwijdte hebben. Abstracte SUB's kunnen niet in alle gevallen achter DOB staan (zelfs niet in alle zinnen met *interesseren*). Zie (26)–(30).

(26) [?]of Grisham het schrijven van thrillers_[+abstract] verveelt? Ik weet het niet

(27) [?]bovendien stoort Bart een zeurende pijn in beide benen_[+abstract] de hele dag

(28) [?]ook interesseert Steven zijn passie voor oude boeken_[+abstract] niet meer, alhoewel hij vroeger een enthousiaste verzamelaar was

(29) [?]toch boeit theologen, onderzoekers en ontdekkingsreizigers al eeuwenlang de vraag waar de ark is_[+abstract]

(30) [?]al jaren boeit Melanie het gevoel van liefde_[+abstract] niet meer

6.6 Conclusies

Voor de vier V's hebben we in het corpus minstens één geval van de gepermuteerde volgorde gevonden. Bij *vervelen*, *storen* en *boeien* werden echter alle zinnen in deze volgordevariant door de informanten als twijfelachtig beschouwd.

Uit de informantendata bleek dat *vervelen* zich bij *verbazen* en *verwonderen* aansluit. Net zoals deze V's projecteert *vervelen* uitsluitend een SUB dat de externe stimulus aanduidt. De interne stimulus is niet alleen onacceptabel in de DOB-SUB-volgorde, maar vooral moeilijk aanvaardbaar in de SUB-DOB-volgorde.

Alleen bij *interesseren* is in bepaalde gevallen de DOB-SUB-volgorde acceptabel naast de SUB-DOB-volgordevariant. Dit kan gebeuren als SUB abstract is. Wat het corpus betreft, kan dit verklaard worden door het feit dat de zinnen met *interesseren* in vergelijking met de andere drie V's een hoog aantal onbezielde en abstracte SUB's bevatten.

Er is geen aanwijzing dat geaffecteerdheid bij deze V's invloed uitoefent op de volgorde. Uit de analyse blijkt dat de aanwezigheid van een interne stimulus geen volgordepermutatie veroorzaakt. De DOB-SUB-volgorde is in zulke gevallen twijfelachtig en in zinnen met *vervelen* zelfs onacceptabel.

Schema's 13–15 geven weer welke volgordevarianten uit het onderzoek naar de experiencer-DOB V's *vervelen*, *interesseren*, *storen* en *boeien* voortvloeien.

VERVELEN									
Parameter									Volgorde
bezielde		3e argument	DOB geaffecteerd door	bepaaldheid		complexiteit		abstract SUB	
SUB	DOB			SUB	DOB	SUB	DOB		
+	+	?+	stim-E	+/-	+/-	+/-	+/-	±/-	SUB-DOB
-	+	-	stim-E	+/-	+/-	+/-	+/-	+/-	SUB-DOB ?DOB-SUB
-	+	-	?stim-I	+/-	+/-	+/-	+/-	+	SUB-DOB

Schema 13: Volgorde van NP's in het middenstuk van *vervelen*

STOREN, BOEIEN									
Parameter									Volgorde
bezieldheid		3e	DOB	bepaaldheid		complexiteit		abstract	
SUB	DOB	argument	geaffecteerd door	SUB	DOB	SUB	DOB	SUB	
+	+	- storen	stim-E	+/-	+/-	+/-	+/-	-	SUB-DOB
		?+ boeien							
-	+	-	stim-E	+/-	+/-	+/-	+/-	+/-	SUB-DOB ?DOB-SUB
-	+	-	stim-I	+/-	+/-	+/-	+/-	+	SUB-DOB ?DOB-SUB

Schema 14: Volgorde van NP's in het middenstuk van *storen* en *boeien*

INTERESSEREN									
Parameter									Volgorde
bezieldheid		3e	DOB	bepaaldheid		complexiteit		abstract	
SUB	DOB	argument	geaffecteerd door	SUB	DOB	SUB	DOB	SUB	
+/-	+	-	stim-E	+/-	+/-	+/-	+/-	+/-	SUB-DOB
									?/*DOB -SUB
-	+	-	stim-E	+/-	+/-	+/-	+/-	+/-	SUB-DOB DOB-SUB
-	+	-	stim-I	+/-	+/-	+/-	+/-	+	SUB-DOB ?DOB-SUB

Schema 15: Volgorde van NP's in het middenstuk van *interesseren*

V

CONCLUSIES

In dit laatste hoofdstuk formuleren en bespreken we de conclusies van ons onderzoek. Vervolgens proberen we onze centrale onderzoeksvraag te beantwoorden, namelijk: welke parameters van de valentie van psych-verbs kunnen de volgorde van het SUB en het DOB of IOB in het middenstuk beïnvloeden? Ten slotte gaan we kort in op enkele vragen voor vervolgonderzoek.

1 Algemene conclusies

In deze paragraaf vatten we ten eerste de volgorde mogelijkheden van de betreffende NP's in het middenstuk samen en ten tweede gaan we in op de parameters die we voor alle V's hebben onderzocht en stellen we vast of ze al dan niet een rol spelen bij de woordvolgorde van het SUB en het DOB of IOB in het middenstuk.

1.1 Volgordevarianten in het middenstuk

Aan de hand van de geanalyseerde zinnen kan vastgesteld worden dat er vier mogelijkheden zijn met betrekking tot de volgorde van het SUB en het DOB of IOB in het middenstuk. Deze worden in de volgende vier paragrafen meer in detail besproken. Tabel 24 geeft een overzicht van deze varianten en van de V's die erbij horen.

Werkwoord	Volgorde in het middenstuk			
	SUB-DOB	SUB-DOB/IOB DOB/IOB-SUB	DOB-SUB (SUB-DOB) ²²⁰	IOB-SUB
verwarren	+	-	-	-
verrassen	+	-	-	-
verbazen	+	-	-	-
beledigen	+	-	-	-
bevredigen	+	-	-	-
bewonderen	+	-	-	-
betreuren	+	-	-	-
missen	+	-	-	-
haten	+	-	-	-
overweldigen	+	-	-	-
overrompelen	+	-	-	-
overdonderen	+	-	-	-
storen	+	-	-	-
boeien	+	-	-	-
verwonderen	+	-	-	-
vervelen	+	-	-	-
bevallen	+	+	-	-
interesseren	+	+	-	-
overvallen	+	+	+	-
overkomen	-	-	-	+

Tabel 24: Overzicht van de volgordevarianten bij de onderzochte V's

1.1.1 SUB-DOB-volgorde als de enige of als voorkeursvariant

De meeste onderzochte V's laten alleen de SUB-DOB-volgorde toe, terwijl de omgekeerde (DOB-SUB-) variant twijfelachtig of onacceptabel is. Dit betreft alle V's behalve *overkomen*, *overvallen*, *bevallen* en *interesseren* – zie tabel 24. De meerderheid gehoorzaamt dus aan het syntactisch principe en gedraagt zich als de niet-psychologische V's. In tabel 25 zijn alle V's opnieuw opgesomd tezamen met de distributie van de SUB-kenmerken die we in het corpus hebben gevonden.

²²⁰ De haakjes duiden aan dat de SUB-DOB-volgordevariant bij deze V niet preferentieel is.

Werkwoord	SUB						
	[+beziel]	[-beziel]	[+bepaald]	[-bepaald]	[+concreet] [±concreet]	[+abstract] [±abstract]	SUB [stim-l]
verwarren	25%	75%	85%	15%	45%	55%	0%
verrassen	95%	5%	95%	5%	60%	40%	0%
verbazen	100%	0%	95%	5%	80%	20%	0%
beledigen	95%	5%	90%	10%	85%	15%	0%
bevredigen	25%	75%	95%	5%	45%	55%	0%
bewonderen	100%	0%	70%	30%	95%	5%	0%
betreuren	100%	0%	85%	15%	55%	45%	0%
missen	100%	0%	100%	0%	100%	0%	0%
haten	100%	0%	85%	15%	100%	0%	0%
overweldigen	50%	50%	95%	5%	65%	35%	0%
overrompelen	90%	10%	95%	5%	80%	20%	0%
overdonderen	95%	5%	100%	0%	65%	35%	0%
storen	45%	55%	85%	15%	90%	10%	0%
boeien	35%	65%	80%	20%	45%	55%	0%
verwonderen	65%	35%	85%	15%	60%	40%	0%
vervelen	50%	50%	90%	10%	70%	30%	0%
bevallen	0%	100%	95%	5%	15%	85%	0%
interesseren	5%	95%	75%	25%	5%	95%	0%
overvallen	30%	70%	45%	55%	35%	65%	25%
overkomen	0%	100%	20%	80%	0%	100%	5%?

Tabel 25: Distributie van de kenmerken van SUB bij de onderzochte V's

Aan de hand van de waarden in tabel 25 is een kenmerkend verschil te zien tussen de V's die alleen de SUB-DOB-volgorde toelaten, en de vier overige V's (*bevallen*, *interesseren*, *overvallen* en *overkomen*) waarbij naast de SUB-DOB- of SUB-IOB-volgorde ook de omgekeerde volgorde voorkomt of zelfs als de enige mogelijke variant beschouwd wordt.²²¹ *Bevallen*, *interesseren*, *overvallen* en *overkomen* bevatten een hoog aantal onbezielde (van 70% tot 100%) en abstracte (van 65% tot 100%) SUB's in tegenstelling tot de andere V's.

Onder de V's met de SUB-DOB-volgorde als de enige variant vinden we een aantal V's die ook een hoog aantal onbezielde SUB's bevatten (bijv. *verwarren*, *bevredigen* of *boeien*). Deze SUB's zijn echter minder vaak abstract. Het verschil tussen de waarden van abstracte en ±abstracte SUB's bij de SUB-DOB-V's en de V's met andere volgordemogelijkheden (d.w.z. *bevallen*, *interesseren* en *overkomen*) is significant, behalve het verschil tussen de SUB-DOB-

²²¹ De V's in tabel 25 die zich van de SUB-OBJ-patroon afwijken, zijn grijs gemarkeerd.

V's en *overvallen*.²²² Bij *overvallen* speelt blijkbaar een andere parameter een belangrijke rol, namelijk geaffecteerdheid.²²³

Tot slot dient opgemerkt te worden dat er drie V's zijn waarvoor het corpus telkens één geval van gepermuteerde volgorde vertoont (*vervelen*, *storen* en *boeien*). Zie tabel 26.

Werkwoord	Volgorde in het middenstuk		
	SUB-DOB/IOB	DOB/IOB-SUB	Totaal
overkomen	1	19	20
overvallen	15	5	20
interesseren	17	3	20
bevallen	18	2	20
vervelen	19	1	20
storen	19	1	20
boeien	19	1	20

Tabel 26: Middenstukken met gepermuteerde volgorde

De zinnen met gepermuteerde volgorde die deze V's bevatten, ook als ze niet uit het corpus afkomstig zijn, werden door de informanten echter als twijfelachtig of onacceptabel beoordeeld. We kunnen daarom concluderen dat deze V's zich aansluiten bij de eerste mogelijkheid, dat wil zeggen SUB-DOB-volgorde als de enige of voorkeursvariant.²²⁴

Aangezien de zinnen maar één keer in het corpus voorkomen, kunnen ze als idiosyncratische gevallen beschouwd worden.

1.1.2 Beide volgordes als aanvaardbare varianten

In tabel 25 hebben we vermeld dat ons corpus vier V's bevat die de SUB-DOB/IOB-volgorderegels overtreden, dat wil zeggen dat ze van het syntactisch principe afwijken. Twee van deze V's laten beide volgordevarianten toe. Dit betreft *bevallen* en *interesseren*. Het SUB

²²² Het kleinste significante verschil van 45% versus 55% (bij *bevredigen*) tegenover 85% versus 15% (bij *bevallen*) geeft een p-waarde van 0.038 ($p < 0.05$). Dit geldt niet voor *overvallen* dat een iets lager aantal abstracte SUB's bevat (nl. 65%) dan de andere drie afwijkende V's (d.w.z. *bevallen*, *interesseren* en *overkomen*). Bij deze V vinden we echter een andere significante waarde m.b.t. de parameter 'geaffecteerdheid' die de andere V's niet laten zien.

²²³ We komen hier in §1.1.3 op terug.

²²⁴ Deze V's zijn onderwerp van hoofdstuk IV, §5.

van deze V's moet aan twee voorwaarden voldoen om achteropgeplaatst te kunnen worden: het moet onbezield en abstract zijn. Zie (1)–(2a).

(1) toch interesseerde Sarah's verhaal_{SUB[-bezield][+abstract]} Anna_{DOB} niet zoveel

(1a) toch interesseerde Anna_{DOB} Sarah's verhaal_{SUB[-bezield][+abstract]} niet zoveel

(2) hoe beviel het sleutelen in Afrika_{SUB[-bezield][+abstract]} Hans en Richard_{IOB} (...)?

(2a) hoe beviel Hans en Richard_{IOB} het sleutelen in Afrika_{SUB[-bezield][+abstract]} (...)?

Het verschil tussen het aantal onbezielde en abstracte SUB's van *bevallen* en *interesseren* aan de ene kant en van de V's die alleen de SUB-DOB-volgordevariant toelaten aan de andere kant, is significant ($p < 0.05$).²²⁵ Desondanks staan niet alle onbezielde en abstracte SUB's achter het DOB of IOB in het middenstuk.²²⁶ Het is slechts een tendens die zich voordoet bij V's waarvan de valentie in de regel onbezielde en abstracte SUB's oproept.

1.1.3 DOB-SUB-volgorde als voorkeursvariant

Naast gevallen van equivalente acceptabele volgordevarianten treffen we bij *overvallen* bovendien soms een voorkeur voor de gepermuteerde volgorde aan, zoals in (3a).

(3) ? op de beurs overvalt vaker een gevoel van déjà vu_{SUB} de bezoeker_{DOB}

(3a) op de beurs overvalt de bezoeker_{DOB} vaker een gevoel van déjà vu_{SUB}

Waarom komt deze voorkeur voor bij *overvallen* maar niet bij *bevallen* of *interesseren*? Net zoals bij *bevallen* en *interesseren* vinden we bij *overvallen* doorgaans onbezielde (70% van de gevallen) en abstracte (65% van de gevallen) SUB's. *Overvallen* en *overkomen* bevatten daarnaast het hoogste aantal onbepaalde SUB's (nl. 16 op 20 onbepaalde SUB's bij *overkomen* en 11 op 20 bij *overvallen*), terwijl de SUB's van de andere V's in de meeste gevallen bepaald zijn, zoals tabel 25 in §1.1.1 van dit hoofdstuk laat zien. Dat wil zeggen dat de gebeurtenissen die iemand overkomen en de gevoelens of andere verschijnsels die iemand overvallen, in de regel onbekend en verrassend zijn.

Dit zou kunnen verklaren waarom *overvallen* en *overkomen* respectievelijk naar de DOB-SUB- en IOB-SUB-volgorde neigen, terwijl *bevallen* en *interesseren* beide volgordes toelaten zonder voorkeur voor de een van beide varianten.

²²⁵ Zie §1.1.1 van dit hoofdstuk.

²²⁶ Zie ook §1.2.2 van dit hoofdstuk en hoofdstuk IV, §4 en §6.

Daarnaast is *overvallen* de enige V die gevallen van een SUB vertoont dat de interne stimulus aanduidt (zie tabel 25 in §1.1.1).²²⁷ Bij de andere V's komt de SUB_[stim-I] niet voor en kan voor de informanten zelfs raar klinken. Zinnen als bijvoorbeeld (4) en (5) bleken ten minste twijfelachtig in beide volgordes.

- (4) ?toen overkwam Peppi een verdriet_{SUB[stim-I]}
 (4a) *toen overkwam een verdriet_{SUB[stim-I]} Peppi
- (5) ?daarom beviel Jan dat gevoel_{SUB[stim-I]}
 (5a) ?daarom beviel dat gevoel_{SUB[stim-I]} Jan

1.1.4 IOB-SUB-volgorde als enige variant

De laatste volgordemogelijkheid betreft *overkomen*. Bij deze V is de volgorde SUB-IOB nooit preferentieel en in de meeste gevallen is die zelfs helemaal uitgesloten. Zie (6)–(7a).

- (6) *kort daarna overkwam een wonder_{SUB} de man_{IOB}
 (6a) kort daarna overkwam de man_{IOB} een wonder_{SUB}
- (7) *dan overkomt een zwaar verkeersongeval_{SUB} Heather_{IOB}
 (7a) dan overkomt Heather_{IOB} een zwaar verkeersongeval_{SUB}

Overkomen gehoorzaamt dus niet aan het syntactisch principe. Tabel 26 in §1.1.1 van dit hoofdstuk laat zien dat deze V het hoogste aantal zinnen met omgekeerde volgorde bevat vergeleken met andere V's in het corpus. De verklaring kunnen we zoeken in de parameter 'bezieldeheid'. Uit het corpus blijkt dat *overkomen* alleen onbezielde SUB's bevat (zie tabel 25 in §1.1.1). Deze V is in dit opzicht echter extreem want het laat zelfs geen bezielde SUB toe, in vergelijking met de andere afwijkende V's.²²⁸

²²⁷ Uit tabel 25 in §1.1.1 van dit hoofdstuk blijkt dat *overkomen* één geval van SUB_[stim-I] bevat. Het gaat om: ?toen overkwam Peppi het grote verdriet_{SUB[stim-I]} dat Manon overleed en hij helemaal alleen achterbleef in het voor hem zo enge asiel. Aangezien deze zin door de informanten als twijfelachtig werd beoordeeld en maar één keer in het corpus voorkomt, beschouwen we dit gebruik van een interne stimulus als een idiosyncratisch geval. Hier moet toegevoegd worden dat de experiencer-SUB V's (*bewonderen*, *betreuren*, *missen* en *haten*) geen SUB_[stim-I] bevatten omdat de stimulus uitgedrukt wordt door het DOB (dit is aangetoond in hoofdstuk IV, §3).

²²⁸ De waarden in tabel 25 in §1.1.1 geven aan dat *bevalen* evenals *overkomen* geen gevallen van onbezielde SUB vertoont. Uit het onderzoek is echter gebleken dat zinnen als *bevalt de nieuwe directeur_{SUB[+bezielde]}? – ja, hij bevalt uitstekend* met *bevalen* acceptabel zijn, in tegenstelling tot zinnen als **toen overkwam de zes broers een nieuwe vriend_{SUB[+bezielde]}* met *overkomen*. Zie ook hoofdstuk IV, §1 en §4.

1.2 Parameters met en zonder invloed op de volgorde in het middenstuk

In deze paragraaf gaan we in op de mate waarin de valentie van psych-verbs een rol speelt bij de volgorde van het SUB en het DOB of IOB in het middenstuk. Het gaat om de diverse parameters die bij de analyse van het corpus zijn onderzocht.

Voor een beter overzicht presenteren we schema 16 met de relevante parameters voor de volgorde in het middenstuk. Het schema moet van boven naar beneden gelezen worden. Bij elke parameter horen een of twee vragen waarop de antwoorden naar de verschillende volgordemogelijkheden leiden. De vragen bevatten al dan niet de PP ‘in de regel’. ‘In de regel’ betekent dat de parameter voor de meeste zinnen in het corpus geldt. De overige vragen betreffen de afzonderlijke zinnen. We geven voorbeelden (8)–(9a).

(8) of het schrijven van thrillers_{SUB[-bezield][+abstract]} Grisham_{DOB} verveelt? (...)

(8a) [?]of Grisham_{DOB} het schrijven van thrillers_{SUB[-bezield][+abstract]} verveelt? (...)

(9) dan overviel de angst om dood te gaan_{SUB[-bezield][+abstract][stim-I][+complex]}

de groep Japanse duikers_{DOB}

(9a) dan overviel de groep Japanse duikers_{DOB}

de angst om dood te gaan_{SUB[-bezield][+abstract][stim-I][+complex]}

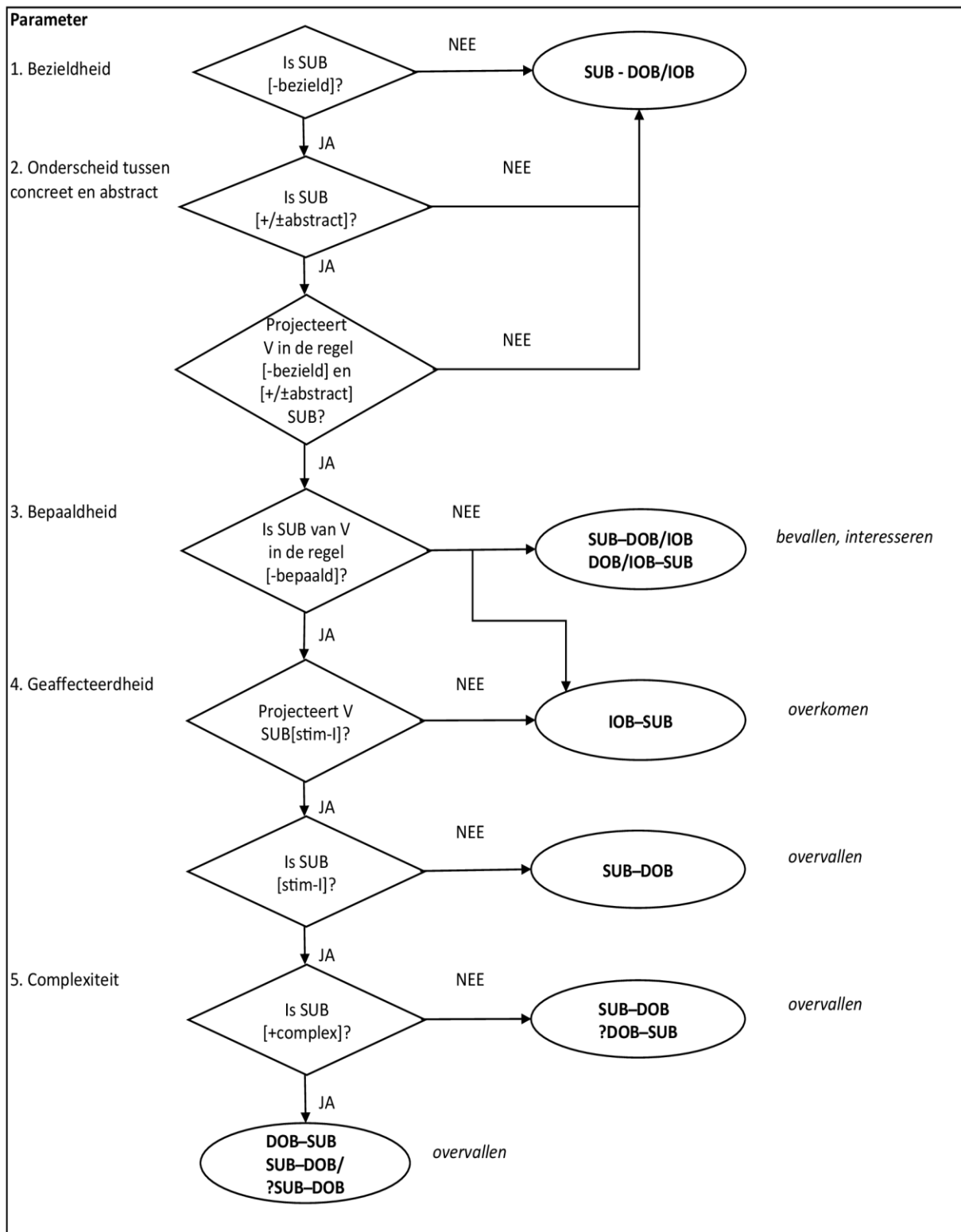
(10) [?]op de beurs overvalt vaker een gevoel van déjà vu_{SUB[-bezield][+abstract][stim-I][+complex]}

de bezoeker

(10a) op de beurs overvalt de bezoeker vaker

een gevoel van déjà vu_{SUB[-bezield][+abstract][stim-I][+complex]}

De acceptabele volgorde in (8) tegenover de twijfelachtige volgorde in (8a) kan volgens het schema als volgt verklaard worden: het SUB is [-bezield] en [+abstract], maar de V *vervelen* roept in de regel [+/±concreet] SUB op, zoals tabel 25 in dit hoofdstuk, §1.1.1 laat zien. Dit leidt naar de SUB-DOB-volgorde. In (9)–(10a) is het SUB eveneens [-bezield] en [+abstract]. De V *overvallen* projecteert meestal een [-bezield] en [+/±abstract] SUB dat [-bepaald] is en een interne stimulus aanduidt. Het SUB in (9)–(10a) is bovendien [+complex]. Dit leidt ons in het schema naar de volgorde DOB-SUB die even acceptabel is als de SUB-DOB-volgorde, zoals in (9) en (9a), of zelfs preferentieel is, zoals in (10a) in vergelijking met (10).

Schema 16: Parameters met invloed op de volgorde in het middenstuk

1.2.1 Bezieldheid

Bezieldheid kan als de belangrijkste parameter beschouwd worden bij de volgorde van NP's in het middenstuk. De bezieldheid van SUB bepaalt namelijk of SUB achteropgeplaatst kan worden. Bezielde SUB's moeten een vaste plaats vóór het DOB of IOB innemen, terwijl onbezielde SUB's ook achter het DOB of IOB kunnen staan, alhoewel niet in alle gevallen. Vergelijk (11) en (11a) met (12) en (12a).

(11) nu ik hoop dat dit verhaal_{SUB[-bezield]} weinig mensen verwondert

(11a) *nu ik hoop dat weinig mensen dit verhaal_{SUB[-bezield]} verwondert

(12) toch interesseerde Sarah's verhaal_{SUB[-bezield]} Anna niet zoveel

(12a) toch interesseerde Anna Sarah's verhaal_{SUB[-bezield]} niet zoveel

Waarom beide volgordes bij *interesseren* mogelijk zijn, maar niet bij *verwonderen*, hebben we in dit hoofdstuk, §1.1.2 uitgelegd.

1.2.2 Concreet versus abstract SUB

Een andere belangrijke parameter is de mate waarin het SUB concreet of abstract is. Een onbezield SUB dat abstract is, heeft een kans om achter het DOB of IOB te staan, in tegenstelling tot een concreet SUB (bezield of onbezield). Vergelijk (13) en (14).

(13) [?]op de boekenbeurs interesseerde Anna een boek over de Chinese
kaligrafie_{SUB[+concreet]} het meest

(14) toch interesseerde Anna Sarah's verhaal_{SUB[+abstract]} niet zoveel

Dit is echter slechts een tendens, want ook hier geldt dat niet alle abstracte SUB's achteropgeplaatst kunnen worden. Het SUB in (15) en (16) is abstract en toch kan het moeilijk achter het DOB/IOB staan.

(15) [?]opvallend vaak overvalt een gemeente een crisis_{SUB[+abstract]} als de burgemeester
er net even niet is

(16) [?]ondanks alles bevielen Rusch de eerste jaren_{SUB[+abstract]} goed

1.2.3 Geaffecteerdheid

We hebben gezien dat een interne stimulus niet bij alle V's een rol speelt in de woordvolgorde.²²⁹ De parameter 'geaffecteerdheid' heeft alleen een bepalende waarde in die gevallen waarin de valentie van V SUB's oproept die een interne stimulus aanduiden. In ons onderzoek betreft dit alleen *overvallen*.²³⁰ Vergelijk (17a) waar de omgekeerde volgorde mogelijk is, met (18a) die onacceptabel is.

(17) ?op de beurs overvalt vaker een gevoel van déjà vu_{SUB[stim-I]} de bezoeker

(17a) op de beurs overvalt de bezoeker vaker een gevoel van déjà vu_{SUB[stim-I]}

(18) soms verrast een gevoel van angst_{SUB[stim-I]} Barbara

(18a) *soms verrast Barbara een gevoel van angst_{SUB[stim-I]}

1.2.4 Bepaaldheid en complexiteit

Het onderzoek heeft niet aangetoond dat bepaaldheid en complexiteit doorslaggevende parameters zijn bij de onderzochte V's. Zie (19)–(21).

(19) *soms verrast Barbara een gevoel van angst_{SUB[-bep][+complex]}

(20) kort daarna overkwam plaatsgenoot Peter Korsten hetzelfde trieste lot_{SUB[+bep]}

(21) kort daarna overkwam de man een wonder_{SUB[-bep]}

In (19) staat het complex en onbepaald SUB volgens het complexiteitsprincipe achteraan in het middenstuk en volgens het links-rechts-principe op de hoog informatieve plaats, dat wil zeggen achter het DOB. Toch is de zin in deze volgorde onacceptabel.

In (20) en (21) zien we daarentegen dat zowel een bepaald als onbepaald SUB (*hetzelfde trieste lot* en *een wonder*) achter het IOB kan staan. Bovendien is SUB in (20) en (21) niet complexer dan IOB, en toch wordt het achteropgeplaatst.

²²⁹ Zie in dit hoofdstuk §1.1.1 en ook §1.1.3.

²³⁰ De experiencer-SUB V's (*bewonderen*, *betreuren*, *missen* en *haten*) kunnen ook gecombineerd worden met een interne stimulus. In dit geval gaat het echter niet om SUB_[stim-I], maar DOB_[stim-I]. Vergelijk *op de beurs overvalt de bezoeker vaker een gevoel van déjà vu_{SUB[stim-I]}* en *momenteel mist Jaap een gevoel van richting in zijn leven_{DOB[stim-I]}*.

Dat wil zeggen dat SUB niet onbepaald en complex hoeft te zijn om achter het DOB of IOB in het middenstuk te kunnen staan. Daarentegen vertonen V's die in de regel onbepaalde SUB's oproepen (*overvallen* en *overkomen*), vaker gevallen van de omgekeerde volgorde.

Alleen bij *overvallen* en *bevallen* bleek de parameter 'complexiteit' een rol te spelen. In zinnen (23)–(24a) waarin SUB complexer is dan DOB, zijn beide volgordevarianten mogelijk, terwijl in (22) het minder complexe SUB bij voorkeur vóór DOB staat.

(22) dan overviel een angst_{SUB[-complex]} de groep Japanse duikers

(22a) ²dan overviel de groep Japanse duikers een angst_{SUB[-complex]}

(23) dan overviel de angst om dood te gaan_{SUB[+complex]} de groep Japanse duikers

(23a) dan overviel de groep Japanse duikers de angst om dood te gaan_{SUB[+complex]}

(24) toen overviel een reusachtige angst_{SUB[+complex]} de senatoren, dat de buurvolkeren die staking zouden gebruiken om Rome aan te vallen_{SUB[+complex-nabep]}

(24a) toen overviel de senatoren een reusachtige angst, dat de buurvolkeren die staking zouden gebruiken om Rome aan te vallen_{SUB[+complex]}

Bij *bevallen* hebben we in één geval geobserveerd dat een onbepaald en complex SUB zowel vóór als achter het IOB kan staan – zie (25) en (25a) – ondanks het feit dat de NP die als SUB optreedt naast een abstract ook een concreet substantief (*een gebouw*) bevat.

(25) als een gebouw of wijk_{SUB[-bep][+complex]} de mensen_{IOB[+bep][-complex]} niet bevat (...), kan er nooit sprake zijn van een duurzaam ontwerp

(25a) als de mensen_{IOB[+bep][-complex]} een gebouw of wijk_{SUB[-bep][+complex]} niet bevat (...), kan er nooit sprake zijn van een duurzaam ontwerp

1.2.5 Derde argument

Bij een aantal V's is opgemerkt dat de valentie naast SUB en DOB of IOB nog een extra zinsdeel oproept dat de vorm van een *met/door*-PP heeft. Dit gebeurt als zowel SUB als DOB bezield is. Deze PP komt voor bij V's die naast de psychologische ook een agentieve betekenis hebben (bijv. *overvallen*) en blokkeert de agentieve interpretatie. De PP komt ook voor bij sommige andere V's die geen agentieve betekenis hebben (bijv. *verwonderen*). In dat geval spreken we echter niet van een argument (of een noodzakelijke aanvulling van de V),

maar van een bijwoordelijke bepaling die weglaatbaar is zonder dat een agentieve interpretatie van de zin mogelijk is.²³¹ Vergelijk (26) en (27).

(26) in dezelfde week overvielen Europese ambtenaren de Belgische brouwer Stella Artois
*met veel vragen*_[argument]

(27) al enkele jaren verwondert Von Hagens het publiek *met zijn anatomische lessen*_[bepaling]

Het derde argument is een bijproduct van de aanwezigheid van beziend SUB en DOB en heeft op zich geen invloed op de volgorde in het middenstuk.

2 Discussie en vragen

Ons onderzoek heeft inzichten opgeleverd met betrekking tot die gevallen waarin SUB achter DOB of IOB kan staan. Die worden in de grammatica's slechts marginaal beschreven als bijzondere gevallen.²³² De vraag welke parameters invloed hebben op de volgorde van de NP's in het middenstuk is ten minste gedeeltelijk beantwoord. Dit neemt echter niet weg dat onze verklaringen tevens nieuwe vragen doen rijzen. Die komen in de volgende paragrafen aan bod.

2.1 Corpus

De vraag rijst of de door ons onderzochte parameters van invloed zijn of zouden kunnen zijn op de volgorde in het middenstuk van andere psych-verbs. Ons corpus bevat er slechts 20, verdeeld over niet meer dan 400 zinnen. Er bestaan veel meer V's die als psych-verbs beschouwd kunnen worden (bijv. *amuseren*), en ook andere V's die niet onder onze definitie van psych-verbs vallen maar wel gevallen van gepermuteerde volgorde in het middenstuk vertonen. Zie voorbeelden (28) en (29) van Vandeweghe (2013), herhaald uit hoofdstuk II, §2.3:

(28) toen bereikten de hoofdstad_{DOB} berichten over opstanden in de provincie_{SUB}

(29) iedereen vindt dat Hendrik_{IOB} een beter salaris_{SUB} toekomt dan hij nu heeft

Om na te kunnen gaan of onze parameters ook bij deze V's een rol spelen, zouden we een nieuw corpus moeten aanleggen om ons vervolgens af te vragen wat voor soort SUB de

²³¹ De noodzakelijke en niet-noodzakelijke aanvullingen zijn in hoofdstuk II, §1.3 en §1.4 behandeld.

²³² Zie hoofdstuk II, §2.2.1.

valentie van deze V's doorgaans oproept en daarna opnieuw de betreffende volgordes, inclusief de door ons gemanipuleerde, aan informanten moeten voorleggen.

2.2 Enquête

We hebben met een beperkt aantal informanten moeten werken. Optimaal zou zijn om een gelijke spreiding te hebben tussen informanten uit Vlaanderen en Nederland. In ons onderzoek bevinden zich onder de 16 informanten slechts vier Nederlanders. De overigen zijn afkomstig uit Vlaanderen. De antwoorden van de Nederlanders zijn niet in significante mate afwijkend van die van de Vlamingen. Toch zouden we de vraag kunnen stellen of meer respondenten uit Nederland iets aan de resultaten zou kunnen veranderen.

2.3 Parameters die de volgorde kunnen beïnvloeden

Een andere vraag is of er naast de onderzochte parameters misschien nog andere zijn die een rol spelen bij de volgorde in het middenstuk.

Ons onderzoek heeft niet aangetoond dat bijvoorbeeld eigennamen een rol spelen bij de omgekeerde volgorde. Zie (30)–(31a) die beide onacceptabel zijn in de DOB-SUB-volgorde ongeacht of er een door het DOB uitgedrukte eigenaam in voorkomt.

(30) soms overrompelt een groot gevoel van eenzaamheid_{SUB} Willem_{DOB}

(30a) *soms overrompelt Willem_{DOB} een groot gevoel van eenzaamheid_{SUB}

(31) vanaf dan overrompelt een verdriet_{SUB} de beschouwer_{DOB}

(31a) *vanaf dan overrompelt de beschouwer_{DOB} een verdriet_{SUB}

Vergelijk met (32)–(33a) die acceptabel zijn in de IOB-SUB-volgorde, al dan niet met een IOB dat een eigenaam aanduidt.

(32) toch beviel de inhoud van het langverwachte rapport_{SUB} veel Congresleden_{IOB}

(32a) toch beviel veel Congresleden_{IOB} de inhoud van het langverwachte rapport_{SUB}

(33) hoe beviel het sleutelen in Afrika_{SUB} Hans en Richard_{IOB}?

(33a) hoe beviel Hans en Richard_{IOB} het sleutelen in Afrika_{SUB}?

Evenmin werd aangetoond dat er een verband bestaat tussen de elementen op de eerste zinsplaats en de volgorde in het middenstuk (bijv. verschillende semantische types adverbia of complexe vs. minder complexe elementen op de eerste zinsplaats). Zie (34)–(37a) waarin de (on)aanvaardbaarheid hetzelfde is ongeacht de complexiteit van de vulling van de eerste zinsplaats.

(34) *soms* overrompelt het verdriet_{SUB} de beschouwer_{DOB}

(34a) **soms* overrompelt de beschouwer_{DOB} het verdriet_{SUB}

(35) *vanaf dan* overrompelt het verdriet_{SUB} de beschouwer_{DOB}

(35a) **vanaf dan* overrompelt de beschouwer_{DOB} het verdriet_{SUB}

(36) *soms* overdondert een pijnlijke herinnering_{SUB} Willem_{DOB}

(36a) **soms* overdondert Willem_{DOB} een pijnlijke herinnering_{SUB}

(37) *in zo 'n situatie* overdonderen pijnlijke herinneringen aan de oorlog_{SUB} sommige mensen_{DOB}

(37a) **in zo 'n situatie* overdonderen sommige mensen_{DOB} pijnlijke herinneringen aan de oorlog_{SUB}

Een uitgebreider onderzoek is echter nodig om te bepalen of verschillende combinaties van deze en andere parameters invloed hebben op de positie van het SUB en het DOB of IOB in het middenstuk. Er zou bijvoorbeeld onderzocht kunnen worden of een combinatie van een eigennaam en een soortnaam tegenover een eigennaam als DOB (bijv. *de Verenigde staten* vs. *Jan*) de achteropplaatsing van SUB beïnvloedt. Deze parameter zou vervolgens gecombineerd kunnen worden met verschillende (complexe vs. minder complexe) bijwoordelijke bepalingen op de eerste zinsplaats.

Ten slotte kunnen we opmerken dat de meeste zinnen met gepermuteerde volgorde een V bevatten die of in het praesens of in het imperfectum staat (zie de zinnen hierboven). In dit verband dringt zich de vraag op of de aard van de werkwoordstijd een rol zou kunnen spelen bij de volgorde. Zou de aanvaardbaarheid van de zinnen verschillend zijn als de V bijvoorbeeld in het perfectum stond, zoals in (39)? Vergelijk (38).

(38) hoe beviel Hans en Richard het sleutelen in Afrika?

(39) hoe is Hans en Richard het sleutelen in Afrika bevallen?

2.4 Kenmerken van SUB en DOB/IOB

In hoofdstuk II, §2.4.3 werd het transitief constructieschema van Goldberg (1995) weergegeven dat duidelijk maakt dat SUB een prototypische agens is en DOB een prototypische patiens. In dezelfde paragraaf worden aan de hand van de vakliteratuur de prototypische semantische kenmerken van agens samengevat. Er staat onder andere dat het om een bezielde entiteit gaat dat vrijwillig een handeling verricht en controle heeft over de handeling.

Ons onderzoek heeft echter laten zien dat het SUB van psych-verbs vaak onbezield is, terwijl het DOB van psych-verbs in de regel bezield is.²³³ Een onbezielde entiteit kan moeilijk vrijwillig een handeling verrichten en evenmin controle hebben over de handeling die DOB affecteert.

Syntactisch gezien moet het nominale SUB in het middenstuk in de regel vóór het nominale DOB staan.²³⁴ Maar uit ons onderzoek blijkt dat deze regel vaak overtreden wordt bij bepaalde V's zoals *overvallen*. Het gevolg is dat SUB op de plaats van DOB komt te staan en vice versa.

Evenals Pekelder (2013) vragen we ons in dit verband af of we nog in absolute zin over SUB en DOB kunnen spreken als deze de prototypische kenmerken niet vertonen. We kunnen een prototypisch SUB en DOB als een cluster van kenmerken zien. Volgens Pekelder (2013: 134) is het SUB dat niet permuteert, bezield, bepaald en minder informatief dan DOB. Het DOB dat niet permuteert, is daarentegen minder bezield, minder bepaald en meer informatief dan SUB.²³⁵ SUB-DOB kunnen we ons dan als een glijdende schaal voorstellen. Hoe meer het SUB van zijn prototypische eigenschappen verliest, hoe meer het in de richting van het DOB (d.w.z. naar achteren) verschuift en omgekeerd: hoe meer het DOB van zijn prototypische eigenschappen verliest, hoe meer het in de richting van SUB (d.w.z. naar voren) verschuift.

Kijken we nu naar IOB. Als we ons SUB en DOB op een schaal voorstellen, zou de SUB-IOB-schaal net zo glijdend als de SUB-DOB-schaal kunnen zijn? Uit de vakliteratuur blijkt

²³³ Dit geldt niet voor experiencer-SUB psych-verbs (bijv. *bewonderen*, *haten*) die altijd een bezield SUB en een bezield of onbezield DOB oproepen. Qua woordvolgorde laten deze V's dan ook uitsluitend de SUB-DOB-volgorde toe.

²³⁴ Zie hoofdstuk II, §.2.2.1.

²³⁵ Pekelder (2013) baseert zijn observaties o.a. op de corpora van Nieuwborg (1968) en Jansen & Wijnands (2004). Over de prototypische kenmerken van SUB en DOB hebben we het in hoofdstuk II, §2.4 gehad.

dat het syntactisch principe evengoed voor het IOB als voor het DOB geldt, maar toch in beperktere mate, vooral als IOB bezield is en SUB onbezield (zie Vandeweghe 2013: 247).²³⁶

Ons onderzoek heeft dat bevestigd. Aan de *V overkomen* is te zien dat de prototypische kenmerken van SUB bijna zijn verdwenen: het SUB is onbezield, onbepaald en informatiever dan het IOB. Het IOB is daarentegen bezield, bepaald en minder informatief. Dit is afleesbaar aan de volgorde van de zinsdelen die bij voorkeur of uitsluitend IOB-SUB is. Dat wil zeggen dat SUB in dit geval in nog sterkere mate zijn eigenschappen verliest en nog meer in de richting van het IOB verschuift en vice versa.

3 Besluit

De belangrijkste conclusies van het onderzoek naar de gevolgen van de valentie van psych-verbs voor de woordvolgorde in het middenstuk zijn de volgende. Ten eerste hebben alleen onbezielde en abstracte SUB's een kans om achter het DOB of IOB te staan. Met andere woorden: een bezield SUB of een onbezield SUB dat concreet is, staat altijd vóór het DOB of IOB, terwijl een onbezield SUB dat abstract is, ook achteropgeplaatst kan worden.

Ten tweede vertonen V's die in de regel onbepaalde SUB's oproepen, vaker gevallen van de omgekeerde volgorde in het middenstuk.

Ten derde speelt geaffecteerdheid alleen een rol bij V's waarvan de valentie in de regel een SUB oproept dat een interne stimulus aanduidt. Om achteropgeplaatst te kunnen worden, moet het SUB van zulke V's niet alleen onbezield en abstract zijn, maar moet ook de semantische rol van interne stimulus vervullen. Bij V's waarvan de valentie zulke SUB's niet oproept, hoeft daarentegen niet aan de voorwaarde van geaffecteerdheid voldaan te worden.

We keren nu terug naar onze hypothesen die we in hoofdstuk III, §3 hebben geformuleerd. De eerste hypothese werd slechts ten dele bevestigd: de valentie van transitieve V's die zowel een bezield SUB als een bezield DOB projecteren, roept niet altijd een derde argument op. Bij sommige V's gaat het om een niet-noodzakelijke aanvulling van een V (d.w.z. geen argument).

²³⁶ Behandeld in hoofdstuk II, §2.2.2.

De tweede en derde hypothese werden bevestigd: de DOB/IOB-SUB-volgorde is alleen mogelijk als SUB onbezield is. SUB kan in de omgekeerde volgorde zowel bepaald als onbepaald zijn.

De vierde hypothese werd slechts ten dele bevestigd: in de volgorde DOB/IOB-SUB moet het SUB abstract zijn, maar hoeft niet complexer te zijn dan het DOB of IOB.

Tot slot dient opgemerkt te worden dat onze verklaring voor de gevallen waarin de gepermuteerde volgorde zich voordoet, tentatief is. We beweren niet dat we een definitief antwoord hebben gevonden op de vraag in welke gevallen SUB achter DOB of IOB in het middenstuk kan staan. Toch geloven we dat dit onderzoek meer licht heeft geworpen op de problematiek van de volgorde in het middenstuk van bepaalde VP's.

BIBLIOGRAFIE

- Aksan, M. & P. İbe. 2006. 'Psych verbs in Turkish'. In: S. Yağcıoğlu & A. Cem-Değer (red.), *Studies in Turkish linguistics, ICTL 2004*. İzmir, pp. 107-119.
- Allerton, D. J. 1982. *Valency and the English Verb*. London/New York.
- Allerton, D. J. 2001. *Stretched Verb Constructions in English*. London.
- Belle, W. Van, B. Lamiroy, W. Van Langendonck, K. Lahousse, P. Lauwers, I. Van Canegem-Ardijns & K. Van Goethem. 2003. *Nederlandse Grammatica voor Franstaligen*. Beschikbaar op: http://www.ling.arts.kuleuven.be/NGF_N/NGF_NL.htm.
- Belle, W. Van & W. Van Langendonck. 1992. 'The indirect object in Dutch'. In: *Leuvense Bijdragen* 81. Leuven, pp. 17-43.
- Belle, W. Van & W. Van Langendonck. 1996. 'The indirect object in Dutch'. In: W. Van Belle & W. Van Langendonck (red.), *Dative. Volume 1. Descriptive Studies*. Amsterdam/Philadelphia, pp. 217-250.
- Belletti, A. & L. Rizzi. 1988. 'Psych-verbs and θ -theory'. In: *Natural Language and Linguistic Theory* 6, 3, pp. 251-352.
- Bennis, H. 2004. 'Unergative adjectives and psych-verbs. In: A. Alexiadou & E. Everaert (red.), *Studies in Unaccusativity: The Syntax-Lexicon Interface*. Cambridge, UK, pp. 84-113.
- Bergen, G. van. 2009. 'Placing objects before subjects in Dutch'. In: B. Botma and J. van Kampen (eds.), *Linguistics in the Netherlands*. Amsterdam, pp. 14-24.
- Bergen, G. van. 2011. *Who's first and what's next. Animacy and word order variation in Dutch*. Proefschrift. Radboud Universiteit Nijmegen.
Beschikbaar op: www.ru.nl/grammarandcognition/students/vm/theses.
- Biber, D. 1991. *Variation across Speech and Writing*. Cambridge, UK.
- Blansitt, E. L. Jr. 1978. 'Stimulus as a Semantic Role'. In: W. Abraham (red.), *Valence, Semantic case, and Grammatical Relations*. Amsterdam, pp. 311-326.

- Bloem, J. & G. Bouma. 2013. 'Automatic animacy classification for Dutch'. *Computational Linguistics in the Netherlands Journal* 3, pp. 82–102.
- Boogaart, P. C. uit den. 1975. *Woordfrequenties in geschreven en gesproken Nederlands*. Utrecht.
- Bouchard, D. 1995a. 'Les verbes psychologiques'. In: *Langue française* 105. Paris, pp. 6–16.
- Bouchard, D. 1995b. *The Semantics of Syntax. A Minimalist Approach to Grammar*. Chicago/London.
- Bouma, G. J. & P. Hendriks. 2012. 'Partial Word Order Freezing in Dutch'. In: *Journal of Logic, Language and Information* 21. Dordrecht, pp. 53–73.
- Broekhuis, H. 1997. 'Twee typen subject'. In: *Nederlandse Taalkunde* 2,1. Amsterdam, pp. 35–51.
- Čechová, M. 1996. *Čeština – řeč a jazyk*. Praha.
- Čermák, F. 1991. 'Podstata valence z hlediska lexikologického'. In: Rytel-Kuc, D. (ed.): *Walencja czasownika a problemy leksykografii dwujęzycznej*. Wrocław/Warszawa/Krakow, pp. 15–40.
- Chomsky, N. 1981. *Lectures on Government and Binding*. Dordrecht/Cinnaminson.
- Chrupala, G. 2003. *Acquiring verb subcategorization from Spanish corpora*. Universitat de Barcelona. Beschikbaar op: <http://grzegorz.chrupala.me/papers/dea.pdf>.
- Comrie, B. 1981. *Language Universals and Linguistic Typology*. Oxford.
- Cook, W. A. 1978. 'Case Grammar Matrix Model (and its Application to a Hemingway Text)'. In: W. Abraham (red.), *Valence, Semantic case, and Grammatical Relations*. Amsterdam, pp. 295–310.
- Croft, W. 1993. Case marking and the semantics of mental verbs. In: J. Pustejovsky (red.), *Semantics and the lexicon*. Dordrecht, pp. 55–72.
- Crystal, D. 2005. 'Speaking of Writing and Writing of Speaking'. Pearson Education. Beschikbaar op: <http://www.pearsonlongman.com/dictionaries/pdfs/speaking-writing-crystal.pdf>.

- Crystal, D. 2009. *Dictionary of Linguistics and Phonetics*. Hoboken, NJ.
- Daneš, F. 1985. *Věta a text: studie ze syntaxe spisovné češtiny*. Praha.
- Devos, F., Noël, D., Defrancq, B. 1997. 'Een contrastieve lexicologische benadering van verbale valentie'. In: *Neerlandica extra muros* 35, 3. Muiderberg, pp. 19–29.
- Devos, F., Noël, D., Defrancq, B. & T. Colleman. 2006. *Contrastive verb valency dictionary of Dutch, French and English*. Beschikbaar op: www.contragram.ugent.be/cvvd/cvvd.htm.
- Dik, S. C. & Hengeveld, K. 1997. *The Theory of Functional Grammar. Part 1: The Structure of the Clause*. Berlin.
- Dixon, R. M. W. 2005. *A Semantic Approach to English Grammar*. Oxford.
- Dowty, D. 1991. 'Thematic Proto-Roles and Argument Selection'. In: *Language* 67, 3, pp. 547–619.
- Emons, R. 1974. *Valenzen englischer Prädikatsverben*. Tübingen.
- Engel, U. 1988. *Deutsche Grammatik*. Heidelberg.
- Fillmore, C. J. 1968. 'The Case for Case'. In: E. Bach & R. Harms (red.), *Universals in Linguistic Theory*. New York, pp. 1–90.
- Fillmore, C. J. 1971a. 'Some Problems for Case Grammar'. In: R. J. O'Brien (red.), *Report of the 22nd Annual Roundtable Meeting on Linguistics and Language Studies*. Washington, DC, pp. 35–56.
- Fillmore, C. J. 1971b. 'Types of Lexical Information'. In: D. Steinberg & L. Jakobovits (red.), *Semantics*. Cambridge, UK, pp. 370–392.
- Fillmore, C. J. 1977. 'The Case for Case Reopened'. In: P. Cole & J. M. Sadock (red.), *Syntax and Semantics* 18. New York, pp. 59–81.
- Firbas, J. 1964. 'On defining the theme in functional sentence analysis'. In: *Travaux Linguistiques de Prague* 1. Praha, pp. 267–280.
- Fischer, K. 1997. *German-English Verb Valency: A Contrastive Analysis*. Tübingen.

- Geeraerts, D. 1998. 'The semantic structure of the indirect object in Dutch'. In: W. van Belle & W. Van Langendonck (red.), *Dative. Volume 2. Theoretical and Contrastive Studies*. Amsterdam/Philadelphia, pp. 185–210.
- Godin, P. 1980. *Aspecten van de woordvolgorde in het Nederlands. Een syntaktische, semantische en functionele benadering*. Louvain-la-Neuve.
- Goldberg, A. E. 1995. *A Construction Grammar Approach to Argument Structure*. Chicago and London.
- Grepl, M. et al. 2000. *Příruční mluvnice češtiny*. Praha.
- Groot, A. W. de. 1949. *Structurele Syntaxis*. Den Haag.
- Haeseryn, W., K. Romijn, G. Geerts et al. 1997. *Algemene Nederlandse Spraakkunst*. 2 delen. Groningen en Deurne.
- Haeseryn, W. 2008. Reactie op de lezing van Frank Jansen 'In hoeverre wordt de woordvolgorde in het middenstuk bepaald door het link-rechtsprincipe en andere niet-grammaticale principes?'. Leiden.
Beschikbaar op: <http://atlas.hogent.be/~disgram/dnz/abstracts/haeseryn.pdf>.
- Harper, D. 2001. *Online Etymology Dictionary*. Beschikbaar op: <http://www.etymonline.com>.
- Helbig, G. 1971. 'Theoretische und praktische Aspekte eines Valenzmodells'. In: G. Helbig (red.), *Beiträge zur Valenztheorie*. Halle, pp. 31–49.
- Helbig, G. & W. Schenkel. 1982. *Wörterbuch zur Valenz und Distribution deutscher Verben*. Leipzig.
- Herbst, T., Heath, D., Roe, I. F. & D. Götz. 2004. *A Valency Dictionary of English: A Corpus-based Analysis of the Complementation Patterns of English Verbs, Nouns, and Adjectives*. Berlin.
- Herbst, T. 2008. 'Valency complements or valency patterns?' In: Herbst, T., Götz-Votteler, K. 2008. *Trends in Linguistics, Studies and Monographs: Valency: Theoretical, Descriptive and Cognitive Issues*. Berlin/New York, pp. 15–36.

- Hertog, C. H. den. 1903. *Nederlandsche spraakkunst: handleiding ten dienste van aanstaande (taal)onderwijzers*. 3 delen. Amsterdam.
- Hopper, P. & S. A. Thompson. 1980. 'Transitivity in Grammar and Discourse'. In: *Language* 56, pp. 251–299.
- Horst, J. M. van der. 1985. 'Verkenning van onpersoonlijke constructies'. In: *Tijdschrift voor Nederlandse Taal- en Letterkunde* 101. Leiden, pp. 34–63 en 81–92.
- Jackendoff, R. S. 1972. *Semantic interpretation in generative grammar*. Cambridge, MA.
- Jansen, F. & R. Wijnands. 2004. 'Doorkruisingen van het Links-RechtsPrincipe'. In: *Neerlandistiek.nl*, artikelnummer 04.01.
- Kailuwet, R. 2007. 'La classe P dans les verbes français et les verbes de sentiment'. In: *Langue française* 153. Paris, pp. 33–39.
- Kleijn, P. de & E. Nieuwborg. 1991. *Basiswoordenboek Nederlands*. Leuven.
- Klotz, M. 2008. 'Valency rules? The case of verbs with propositional complements'. In: Herbst, T., Götz-Votteler, K. 2008. *Trends in Linguistics, Studies and Monographs: Valency: Theoretical, Descriptive and Cognitive Issues*. Berlin/New York, pp. 117–128.
- Kopřivová, M. 2006. *Valence českých adjektiv*. Praha.
- Lakoff, G. 1977. 'Linguistic gestalts'. In: *Chicago Linguistic Society* 13. Chicago, pp. 236–287.
- Lakoff, G. & M. Johnson. 1980. *Metaphors we live by*. Chicago.
- Lamers, M. J. A. & H. de Hoop. 2004. 'The role of animacy information in human sentence processing captured in four conflicting constraints'. In: H. Christiansen, P. R. Skadhauge, J. Villadsen (red.), *Preliminary Proceedings of the International workshop on constraint solving and language processing*. Kopenhagen/Roskilde, pp. 102–113.
- Lamers, M. J. A. & H. de Hoop. 2011. 'Animate object fronting in Dutch: a production study'. Unpublished manuscript. Radboud Universiteit Nijmegen.
- Leclercq, R. 1988. 'Valentie – Stiefkind in de Nederlandse taalkunde'. *Colloquium Neerlandicum* 10, pp. 193–203.

- Leclercq, R. 1997. 'Woordschikking: informatieve geleiding, tangconstructies en de verschillen tussen het Nederlands en het Duits. In: *Colloquium Neerlandicum* 13, pp. 353–365.
- Leclercq, R. 2000. 'De ANS en de verbale valentie'. In: *Neerlandica extra muros* 38, 3. Muiderberg, pp. 25–31.
- Levin, B. 1993. *English Verb Classes and Alternations*. Chicago.
- Levin, B. & J. Grafmiller. 2013. 'Do you always fear what frightens you?'. In: *From quirky case to representing space: Papers in honor of Annie Zaenen*. Stanford.
- Levin, B. & M. Rappaport Hovav. 2005. *Argument Realization* (Research Surveys in Linguistics Series). Cambridge, UK.
- Lopatková, M., Žabokrtský, Z., Kettnerová, V. et al. 2008. *Valenční slovník českých sloves*. Praha. Beschikbaar op:
<http://ufal.mff.cuni.cz/vallex/2.5/data/html/generated/alphabet/index.html>.
- Mathesius, V. 1939. 'O tak zvaném aktuálním členění věty'. In: *Slovo a slovesnost* 5, nr. 4. Praha, pp. 171–174.
- Mathieu, Y. Y. 1999. 'Un classement sémantique des verbes psychologiques'. In: *Cahiers du CIEL*. Paris, pp. 115–134.
- Matthews, P. 2008. 'The scope of valency in grammar'. In: Herbst, T., Götz-Votteler, K.: *Trends in Linguistics, Studies and Monographs: Valency: Theoretical, Descriptive and Cognitive Issues*. Berlin/New York, pp. 3–14.
- Moore, D. S., McCabe, G. P. & B. A. Craig. 2012. *Introduction to the Practice of Statistics*. 7th Edition. New York.
- Nieuwborg, E. 1968. *De distributie van het onderwerp en het lijdend voorwerp in het huidige geschreven Nederlands in zijn A.B.-vorm*. Antwerpen.
- Oppentocht, A. L. 1999. *Lexical semantic classification of Dutch verbs: Towards constructing NLP and human-friendly definitions*. Utrecht.
- Pauliny, E. 1943. *Štruktúra slovenského slovesa*. Bratislava.

- Pekelder, J. 2001. 'L'hypothèse de la 'Stratification Lexicale''. In: *Contrastief onderzoek Nederlands-Frans/Recherches contrastives néerlandais-français*. Leuven, pp. 183–193.
- Pekelder, J. 2012. 'Hoge versus lage subjecten. Over de interpretatie van SUB-PV-DOB-strings in het hedendaags Nederlands. In: J. Novakovic et al. (red.), *Lage Landen, hoge heuvels – Handelingen van het Regionaal Colloquium Neerlandicum 2011*. Beograd, pp. 337–350.
- Pekelder, J. 2013. 'Prédicats atypiques en néerlandais contemporain: le cas du type *overvallen*'. In: *Syntaxe & Sémantique* 14. Caen, pp. 119–139.
- Pesetsky 1996. *Zero syntax: Experiencers and Cascades*. Cambridge, MA.
- Preacher, K. J. 2001. *Calculation for the chi-square test: An interactive calculation tool for chi-square tests of goodness of fit and independence* [Computer software]. Beschikbaar op: <http://quantpsy.org>.
- Quirk, R., S. Greenbaum, G. Leech & J. Svartvik. 1985. *A Comprehensive Grammar of the English Language*. London.
- Ransom, E. N. 1977. 'Definiteness, Animacy, and NP Ordering'. In: *Proceedings of the 3rd Annual Meeting of the Berkeley Linguistics Society*. Berkeley, pp. 418–429.
- Rijpma, E. & F. G. Schuringa. 1972. *Nederlandse spraakkunst*. Groningen.
- Rozwadowska, B. 1989. 'Are Thematic Relations Discrete?'. In: R. Corrigan, F. Eckman, M. Noonan (red.), *Linguistic Categorization*. Amsterdam, pp. 115–130.
- Ruwet, N. 1993. 'Les verbes dits psychologiques: trois théories et quelques questions'. In: *Recherches linguistiques de Vincennes* 22. Saint-Denis, pp. 95–124.
- Ruwet, N. 1994. 'Être ou ne pas être un verbe de sentiment'. In: *Langue française* 103. Paris, pp. 45–55.
- Rys, Jonah. 2010. *Iconische woordvolgorde in het Nederlands* (scriptie bij Universiteit Gent).
- Saussure, F. de. 1967. *Cours de linguistique générale*. Paris.

- Schumacher, H., Kubczak, J. & R. Schmidt. 2004. *VALBU – Valenzwörterbuch deutscher Verben*. Tübingen.
- Sgall, P. 2006. ‘Valence jako jádro jazykového systému’. In: *Slovo a slovesnost* 67, nr. 3. Praha, pp. 163–178.
- Spencer, N. J. 1973. ‘Differences between linguists and nonlinguists in intuitions of grammaticality-acceptability’. In: *Journal of Psycholinguistic Research* 2. New York, pp. 83–98.
- Sterkenburg, P. G. J. van, Booij, G. E. & P. R. F. Verhoeven. 1991. *Van Dale Groot woordenboek hedendaags Nederlands*. Antwerpen en Utrecht.
- Stroop, J. 2010. *Hun hebben de taal verkwanseld: over Poldernederlands, ‘fout’ Nederlands en ABN*. Amsterdam.
- Svozilová, N., Prouzová, H. & A. Jirsová. 1997. *Slovesa pro praxi – valenční slovník nejčastějších českých sloves*. Praha.
- Sybesma, Rint. 2002. *Syntaxis. Een generatieve inleiding*. Bussum.
- Tesnière, L. 1959. *Eléments de syntaxe structurale*. Paris.
- Toorn, M. C. van den. 1984. *Nederlandse grammatica*. Groningen.
- Vandeweghe, W. 2011. ‘Categorieën van predicaten met voorzetselvoorwerp’. In: *Studies van de BKL* 6. Beschikbaar op: <http://webh01.ua.ac.be/linguist/sbkl/sbkl2011/vdw2011.pdf>.
- Vandeweghe, W, m.m.v. M. Devos & F. De Meersman. 2013. *Grammatica van de Nederlandse zin*. Antwerpen en Apeldoorn.
- Velde, F. Van de. 2004. ‘De Middelnederlandse onpersoonlijke constructie en haar grammaticale concurrenten: semantische motivering van de argumentstructuur. In: *Nederlandse taalkunde* 9 (1). Amsterdam, pp. 48–76.
- Verkuyl, H. J., Booij, G. E., Elffers-Van Ketel, E. H. C., Klooster, W. G., Luif, J. H. J. & E. C. Schermer-Vermeer. 1974. *Transformationele taalkunde*. Utrecht en Antwerpen.
- Woordenboek Nederlandse taal. Beschikbaar op: <http://gtb.inl.nl>.

OVERKOMEN

- (1) Hazelhoff noemt een heel andere reden waarom zijn bank een ontroerend goed-schandaal als in Duitsland niet gauw zal overkomen
(TwNC: AD, 23 april 1994)²³⁷
- (2) het laatste was opmerkelijk, aangezien Franzen in het in september gepubliceerde The Corrections nog geschreven had dat rampen van het kaliber van de Depressie de Verenigde Staten niet meer overkwamen
(TwNC: NRC, 28 december 2001)²³⁸
- (3) toen overkwam de zes broers een verrassende ervaring
(GOOGLE: www.theobaldusparochie.nl/verhaalkind1.html, 2012)
- (4) in het derde deel van zijn leven (...) overkwam Jung een ogenschijnlijk oppervlakkig ongelukje met erg diepe gevolgen
(GOOGLE: timelesscollection.skynetblogs.be/archive/2005/05/index.html, 14 mei 2005)
- (5) toen overkwam de vrouw een ongeluk waardoor zij een oog verloor
(GOOGLE: www.trappistwestvleteren.com/nl/Meditatief%20archief.htm, 2001)
- (6) kort daarna overkwam plaatsgenoot Peter Korsten hetzelfde trieste lot
(GOOGLE: <http://nl.tracesofwar.com/bio/51975/Hoebers-Peter-Johannes-Jacobus.htm>, tussen 2002 en 2014)
- (7) en toen overkwam Michèle het ergste wat er zowat met je kan gebeuren de eerste dag in een vreemde stad
(GOOGLE: lienbutraen.blogspot.com/2013_09_01_archive.html, 1 september 2013)
- (8) een maand geleden, vlak voor het optreden van UnseeN Perception op Plein Open, overkwam Bas Dubbelman een ongeluk, waarbij de pezen in zijn linkerhand ernstig beschadigd werden
(GOOGLE: www.zwaremetalen.com/nieuws/27321/UnseeN-PerceptioN-wordt-een-handje-geholpen.html, 14 augustus 2013)
- (9) toen overkwam Peppi het grote verdriet dat Manon overleed en hij helemaal alleen achterbleef in het voor hem zo enge asiel
(GOOGLE: www.animalinneed.com/en/in-memorium/233-peppie.html, 2008)
- (10) op donderdag 15 mei overkwam juf Marja een ongeluk toen zij op weg was naar school
(GOOGLE: www.smdbstalland.nl/docs/flits_juni_2014.pdf, 2 juni 2014)
- (11) begin jaren vijftig overkwam Hein een verschrikkelijk ongeluk met zijn tractor waardoor hij 2 jaar in het ziekenhuis lag
(GOOGLE: www.rosmalenseherinneringen.nl/striensestraat/striensestraat.htm, ??? datum)
- (12) dan overkomt de advocaat een "ongeluk"
(GOOGLE: nl.wikipedia.org/wiki/Advocaat_van_de_duivel_%28roman%29, 16 december 2013)
- (13) dan overkomt Heather een zwaar verkeersongeval
(GOOGLE: www.e-boeksuper.nl/e-boeken/romans, Huis aan het water, 2013)
- (14) daarna overkwam de overvaller een wel heel naar avontuur dat doet denken aan de scène uit Pulp Fiction (...)
(GOOGLE: www.camilleri.nl/2011/07/kapster-gijzelt-overvaller, 2011)
- (15) kort daarna overkwam de man een wonder
(GOOGLE: www.geledraak.nl/html/showarticle.asp?id=3898, 2010)
- (16) kort daarna overkwam Nomi een tweede zwaar ongeval
(GOOGLE: www.curamus.nl/download/file:juli---augustus-2011.htm, 2011)
- (17) vorig jaar overkwam Gerard een naar ongeluk
(GOOGLE: www.amt.nl/PageFiles/21261/001_2003_12_30_bedrijfsautos.pdf, 30 december 2003)
- (18) want afgelopen donderdag, 6 september 2012, overkwam Ivar een ernstig ongeluk
(GOOGLE: de-megaman.blogspot.be/2012/09/the-voice-of-holland-blind-auditions-2.html, 9 september 2012)
- (19) daarna overkwam SV Urk het geluk dat Wybren Faber puur voor zijn plezier wilde werken als verzorger
(GOOGLE: voetbal.opurk.nl/index.php?option=com_content&view=article&id=303:verzorgers&catid=69:auke-brouwer&Itemid=86, 1 maart 2009)
- (20) precies in dat truitje overkwam Giovanni een dodelijk ongeluk in 1976
(GOOGLE: www.elshout.nu/Koers/flandria.htm, ??? datum)

²³⁷ TwNC = Twente News Corpus
AD = Algemeen Dagblad

²³⁸ NRC = NRC Handelsblad

OVERVALLEN

- (21) op de beurs overvalt de bezoeker vaker een gevoel van déjà vu
(TwNC: NRC, 13 november 1995)
- (22) en soms (...) overvalt mensen plotseling een groot gevoel van onveiligheid (...)
(TwNC: HPT, 30 maart 2000)²³⁹
- (23) met het naar buiten brengen van de financiële perikelen overvalt Spijkers zelfs tal van ingewijden binnen de basketbalwereld
(TwNC: AD, 7 maart 1994)
- (24) in dezelfde week overvielen Europese ambtenaren de Belgische brouwer Stella Artois
(TwNC: Parool, 22 juli 1999)
- (25) het klinkt als een sketch uit Monty Python, maar maanden overvielen de onderzoekers Engelse spelers van clubs als Liverpool, Coventry, Sunderland, Rochdale en Cambridge met het verzoek hun wijs- en ringvinger te mogen fotokopiëren
(TwNC: Parool, 21 maart 2000)
- (26) bovendien overviel Jakarta de Nederlandse regering met de vraag om het Verdrag van New York (1962) waarin de overdracht is vastgelegd te herbevestigen
(TwNC: AD, 17 juni 2000)
- (27) maar de collega's in het schaduwkabinet voelden zich overvallen door de details waarmee Widdecombe de partij overviel
(TwNC: AD, 10 oktober 2000)
- (28) toch overviel de inhoud van het langverwachte rapport veel Congresleden (...)
(CONDIV: DS, 12 september 1998)²⁴⁰
- (29) (...) dan overvalt de pelgrim een van de meest poëtische vergezichten in Umbrië
(GOOGLE: www.dbnl.org/tekst/_vla016200001_01/_vla016200001_01_0007.php, 2000)
- (30) vorige week overviel een storm een groep Japanse duikers bij Bali
(GOOGLE: www.thesushitimes.com/cultuur-traditie/japan-het-nieuws-2014-8, 18 februari 2014)
- (31) in comfortabele stoeltjes gezeten op de smalle gaanderij met kolommen, een gin en tonic in de hand en het zicht op het water, overvalt een mens een gevoel van volledige ontspanning
(GOOGLE: www.amicidelvino.be/pr/subpage.php/pagecode=Subpage_subpageinfo6eten_??? datum)
- (32) op de terugreis naar Napels van een huwelijk in Tunis overvalt een storm een Italiaans schip
(GOOGLE: dare.uva.nl/document/136012, mei 2012)
- (33) daar waar de schilderkunst en de beeldhouwkunst vaak gebruik maakt van dieperliggende betekenissen en symboliek die niet altijd gekend zijn door de toeschouwer, overvalt een foto (meer dan een film) de zelfgenoegzame toeschouwer
(GOOGLE: zwartevijvers.blogspot.be/2008/03/onheil-pijn-bloed.html, maart 2008)
- (34) opvallend vaak overvalt een crisis een gemeente als de burgemeester er net even niet is
(GOOGLE: www.wethoudersvereniging.nl/sites/www.wethoudersvereniging.nl/files/redactie/12122012_opleidingengids_hr.pdf, 12 december 2012)
- (35) toen overviel Pietje een treurnis zonder bodem
(GOOGLE: www.aartvanzoest.nl/Zielig_en_Onrecht_??? datum)
- (36) toen overviel een reusachtige angst de senatoren, dat de buurvolkere die staking zouden gebruiken om Rome (...) aan te vallen
(GOOGLE: www.latijnengrieks.com/print.php?id=2307, 2009)
- (37) toen overviel de gladheid de strooi-instanties in Nederland
(GOOGLE: www.ad.nl, 23 december 2008)
- (38) toen overviel de eerste wereldoorlog met zijn ongekende toestanden dit al zo vele jaren rustige westen van ons werelddeel
(GOOGLE: rjb.x-cago.com/GARJB/1956/12/19561231/GARJB-19561231-0189/story.pdf, 1956)
- (39) toen overviel de strenge winter vele huishoudens
(GOOGLE: www.countrylifestyle.nl/nieuws/nederland-klaar-voor-horrorwinter.asp, ??? datum)
- (40) "jij wordt toch opa", overviel Willem de tv-presentator
(GOOGLE: www.telegraaf.nl, 7 april 2013)

²³⁹ HPT = HP/De Tijd²⁴⁰ DS = De Standaard

OVERWELDIGEN

- (41) (...) in Frankrijk overweldigde het succes in de tijdrit van zaterdag Klöden dusdanig dat hij (TwNC: Trouw, 13 maart 2000)
- (42) (...) voorkomen dat de cameraploeg de mensen overweldigt (TwNC: DV, 3 juli 1999)²⁴¹
- (43) plots overweldigde het verleden de berouwende zondares, de ontrouwe geliefde en ze barstte in verbeten snikken uit (GOOGLE: www.dbnl.org/tekst/kemp004fell01_01/kemp004fell01_01_0006.php, 1947)
- (44) toch overweldigt deze artistieke orgie ook modehaters, die onder de indruk rondswalen, gekleed in doodgewone spijkerbroeken (...) (GOOGLE: www.nederlands.nl/nedermap/dagcolumn/categorie/kunst.html, 14 mei 2013)
- (45) dan overweldigt de zonde die Christen steeds meer (GOOGLE: appie.abspoeel.nl/?p=8897, 15 maart 2013)
- (46) dan overweldigt de aanwezigheid van God mijn gehele wezen (GOOGLE: www.cai.org/nl/bijbelstudies/uw-naam-zij-geprezen, 1992)
- (47) toen overweldigden acteurs het publiek met welbespraakte zinnen, maar nu moeten acteurs in de eerste plaats goed acteren en dus geen taalopvoeders zijn (GOOGLE: lib.ugent.be/fulltxt/RUG01/.../RUG01-001891638_2012_0001_AC.pdf, 2012)
- (48) (...) dan overweldigden deze schaduwbeelden de ziel (GOOGLE: vo-extrales.blogspot.com/2009_05_01_archive.html, 1 mei 2009)
- (49) het Kamerlid Van de Laar maakte vooral indruk als erudiet en retorisch begaafd spreker, wiens 'woordenstroom', aldus mede-Kamerlid P.J. Oud, de Kamerleden soms overweldigde (GOOGLE: www.historici.nl/pdf/kpp/christelijk-sociale_partij.pdf, ??? datum)
- (50) maar ben je eenmaal binnen dan overweldigden de kleuren en materialen het oog (GOOGLE: www.amstelveenweb.com/nieuws-Toeristische-tochten-op-de-tocht-of-togtig, 16 april 2013)
- (51) met haar prachtige stem overweldigde Carla het Amsterdamse Concertgebouw en schitterde ze op belangrijke podia in Spanje, Frankrijk en Turkije (GOOGLE: www.demaagd.nl/detail/531/fado, 2014)
- (52) in 2006 en 2008 overweldigde Infadels het Nederlandse festivalpubliek op Lowlands (GOOGLE: itsallhappening.nl/portfolio/infadels-uk, na 2008)
- (53) met zijn oorspronkelijk in het Frans verschenen debuut overweldigde Jonathan Littel het Franse literatuurwereldje (GOOGLE: www.grenzeloos.org/content/een-koffer-vol-boeken-0, 29 augustus 2010)
- (54) in 2004 overweldigde Willems (1962) de toeschouwers in de kleine zalen met Brel (GOOGLE: vorige.nrc.nl, 10 februari 2006)
- (55) na de pauze overweldigde Adrei Lugovski de zaal met zijn krachtige tenorstem (GOOGLE: www.neosvzw.be/file?file=289867&ssn=, ??? datum)
- (56) rondreizend over Midden-Java (...) kan de hedendaagse reiziger zich voorstellen hoe de natuur VOC-dienaren overweldigde met haar schoonheid (GOOGLE: www.dbnl.org/tekst/_ind004200501_01/_ind004200501_01_0015.php, 2005)
- (57) mijn enthousiasme nam echter direct daarna toe door de wijze waarop Gunther Brünnhilde overweldigde, met een heuse 'vechtscène' (GOOGLE: www.operamagazine.nl/featured/18861/grootse-gotterdammerung-in-enschede, 1 oktober 2012)
- (58) vooral in het 8-bit segment kan de beschikbare variëteit zelfs een ervaren ontwerper soms overweldigden (GOOGLE: ftp://telescript.denayer.wenk.be/pub/CD-Microcontrollers/embedded_automotive/embedded_automotive.pdf, 9 oktober 2000)
- (59) met het brengen van de boodschap overweldigde God met Zijn liefde dit volk en zij kwamen tot berouw en bekering (GOOGLE: www.overnloeiendegenade.nl/artikelenhein/genadeknipoogjes321.html, ??? datum)
- (60) waar George Lucas het bioscooppubliek in 1977 overweldigde met ruimtegevechten en een intergalactische rebellenstrijd, deed Ridley Scott het in 1979 opspringen van angst (GOOGLE: www.karpenoktem.nl/groups/leden/aktas/akta38.pdf, 2014)

²⁴¹ DV = De Volkskrant

OVERROMPELEN

- (61) in New York overrompelde de WK-organisatie de afgevaardigden van de 24 deelnemers met de mededeling dat er mogelijk nog losse kaarten te koop zullen zijn op de dag van de wedstrijden
(TwNC: AD, 25 februari 1994)
- (62) vrijdagavond overrompelde een aantal leden van de balletgroep het publiek kort voor aanvang van Prokofjevs 'Romeo en Julia' met de mededeling dat de voorstelling tot hun grote spijt geen doorgang kon vinden
(TwNC: AD, 13 maart 1995)
- (63) het was natuurlijk geen echte onthulling, waarmee koningin Beatrix het Nederlandse volk overrompelde in haar kersttoespraak
(TwNC: AD, 29 april 1995)
- (64) en gisteren overrompelde Van Melles Italiaanse partner de beurs met een bod dat 72 procent boven de slotkoers van vrijdag ligt
(TwNC: NRC, 16 januari 2001)
- (65) in de eerste helft van de jaren negentig overrompelde Zandvliet de kunstwereld met intrigerende schilderijen, waarin hij op zichzelf suffe onderwerpen (...) wist te transformeren tot raadselachtige beelden
(TwNC: NRC, 18 mei 2001)
- (66) aanvankelijk overrompelde Bijlmer Legmeervogels met agressief spel, maar de koploper reageerde alert
(TwNC: Parool, 28 februari 2000)
- (67) toen overrompelde de jury de zaal
(TwNC: Parool, 26 april 2001)
- (68) zonder zijn partner Santoro iets te kort te doen, overrompelde Pioline met zijn service Haarhuis en Schalken
(TwNC: Trouw, 24 september 2001)
- (69) zo typeert burgemeester R. Munniksmas de wijze waarop het Centraal Orgaan opvang Asielzoekers zijn gemeente drie jaar geleden overrompelde met een asielzoekerscentrum
(TwNC: Trouw, 11 november 1999)
- (70) elf jaar geleden (...) overrompelde Tan Dun de westerse muziekwereld met de langzaam aanzwellende oerkreet aan het begin van zijn orkestwerk On Taoism
(TwNC: DV, 30 maart 2000)
- (71) eerder dit jaar overrompelde Wahid de Nederlandse regering met de mededeling dat oud-premier Lubbers zou gaan bemiddelen om de onlusten op de Molukken te stoppen
(TwNC: DV, 26 augustus 2000)
- (72) anders dan de veelal trage humor van Amerikaanse kinderseries, overrompelt Pokémon de kijkers met snelle montage, flitsende effecten en harde grappen
(TwNC: NRC, 6 juni 2000)
- (73) net als in zijn internationale doorbraakfilm Chungking Express overrompelt de Hongkongse regisseur Kar-wai zijn publiek in deze duizelingwekkende misdaadfilm met een groot arsenaal aan stijlmiddelen
(TwNC: Parool, 12 augustus 2000)
- (74) vanaf dan overrompelt het boek de beschouwer
(TwNC: Trouw, 17 mei 1999)
- (75) toch overrompelt Van Bennekom zijn vrouw ook wel eens
(TwNC: Trouw, 31 mei 2000)
- (76) in hoog tempo overrompelt de in Oxford opgeleide econoom zijn bezoeker met cijfers
(TwNC: Trouw, 20 juni 2000)
- (77) en dan toch overrompelt de ECB vriend en vijand donderdag opnieuw met een rentebesluit
(TwNC: DV, 11 mei 2001)
- (78) met zijn kakofonische klankerupties weet dit stuk zelfs na 90 jaar de toehoorder te overrompelen
(TwNC: AD, 25 oktober 1999)
- (79) met zijn gigantische schilderijen overrompelt Erik Van Lieshout de knusse kamers van de Stella Lohaus Gallery
(CONDIV: GvA, 14 februari 1998)²⁴²
- (80) zes jaar geleden overrompelde het Waalse trio de filmwereld met C'est arrivé près de chez vous
(CONDIV: NRC, 5 januari 1999)

²⁴² GvA = De Gazet van Antwerpen

OVERDONDEREN

- (81) begin maart overdonderde BNP de bankenwereld met een overnamebod op beide fusiekandidaten
(TwNC: AD, 9 augustus 1999)
- (82) hun value for money, ook zo'n kreet waarmee iedere verkoper de potentiële klant overdondert
(TwNC: NRC, 19 september 1995)
- (83) vijf keer per dag (...) overdondert de muezzin deze mierenhoop met zijn vermaningen over onkuisheid en jaloezie (...)
(TwNC: Trouw, 21 november 2001)
- (84) diezelfde indruk maakt Laermans' werk nu nog steeds, zoals blijkt op deze tentoonstelling waar zijn grote, geschematiseerde boeren de toeschouwer overdonderen
(TwNC: NRC, 3 mei 1995)
- (85) daarna overdonderde de heer Wolters met zijn relaas de raad op 29 september (...)
(GOOGLE: www.papendrecht.nl/pdrecht/up1/ZsqtikkHU_verslag_raad_10_oktober__voorzetting_29_september__2005.pdf, 10 oktober 2005)
- (86) het kostbaar uitgevoerde boekwerk (...) waarmee in april 2000 de wethouder en de UvA de stedelijke gemeenschap probeerden te overdonderen noemde ook voor buitenstaanders begrijpelijke overwegingen (...)
(GOOGLE: www.amsterdamsebinnenstad.nl/binnenstad/193/hoogetaccent.html, mei 2002)
- (87) vrijwel onmiddellijk na de aftrap overdonderde Hercules Sporting met twee drieste doelpunten van die dekselse Geus
(GOOGLE: e1hercules.wordpress.com/page/3/, 10 november 2012)
- (88) in boogschutter overdonderde Hitler de Duitsers met zijn ideeën en macht.
(GOOGLE: www.tijdgeest.eu/artikelen/adolfhitler, januari 2007)
- (89) lopend over de oever van het Gardameer overdonderde de zanger Evenblij met de onthulling dat ze over de plek liepen waar hij voor het eerst de liefde bedreef
(GOOGLE: www.hln.be/hln/nl/944/Celebrities/article/detail/1266060/2011/05/18/Marco-Borsato-werd-ontmaagd-op-kiezelstrand.dhtml, 18 mei 2011)
- (90) op de autoshow van Parijs in 2010 overdonderde Lotus het publiek met vijf (!) nieuwe sportwagens
(GOOGLE: www.vroom.be/nl/prijs-nieuwe-auto/lotus/exige-s-roadster, na 2010)
- (91) met een multimediaal betoog overdonderde Van Vugt het publiek met een overzicht van de voortrazende ontwikkelingen in de IT (...)
(GOOGLE: www.emerce.nl/wire/exact-wij-willen-apps, 25 november 2013)
- (92) vorig jaar overdonderde United-C het publiek met WHO CYCLE
(GOOGLE: www.ed.nl/extra/ddw/te-veel-van-het-goede-bij-united-c-1.2129726, 25 oktober 2010)
- (93) vanuit haar huiskamer overdonderde de zangeres het publiek met hoogstaande soul, pop en chanson
(GOOGLE: www.folkspot.be/concerten_dranouter2007.html, 2007)
- (94) in dit werkje van Bobo Stenson (...) overdonderde Jon Fält het publiek met een zeer goede en gestructureerde drumsolo
(GOOGLE: www.jazzpodium.nl/archives/archive_2006-m02.php, 24 februari 2006)
- (95) in zijn solodebuut overdonderde Van Vleuten het publiek met een unieke theatervorm
(GOOGLE: www.odeondespiegel.nl/programma/5625/buiten_schot/diederik_van_vleuten, 2013)
- (96) op hun vinyl-only debuut 'Pagan Recorder' overdondert Tape Cuts Tape de luisteraar niet alleen met (altijd speelse) experimenten
(GOOGLE: m.facebook.com/tapecuttape?v=info&expand=1, 2013)
- (97) tijdens zijn theatershows overdondert en ontroert De Jong zijn publiek met doorleefde gitaarrock, blues en country
(GOOGLE: www.bluesforum.nl/smf/index.php?topic=7195.0, 18 september 2009)
- (98) dit seizoen overdondert Mammut de markt met een klimtouw voor net onder de € 100,00
(GOOGLE: www.zwerfkei.nl/nieuws/page/22, 5 januari 2010)
- (99) in de ban van niet-westerse culturen overdondert het Théâtre du Soleil zijn publiek graag met oogverblindende pracht en praal, of die nu is geïnspireerd door Noh, Kathakali of andere grote theatertradities
(GOOGLE: www.dbnl.org/tekst/_gid001199401_01/_gid001199401_01_0038.php, 1994)
- (100) de zaak van de aanhoudende telefonische oproepen waarbij de Franstalige Murielle vliegensvlug mensen overdondert met het feit dat hen een geschenk wacht op een bepaalde locatie blijkt uitgeklaard
(GOOGLE: www.editiepajot.com/articles/archives/4?page=33, 6 maart 2011)

BEWONDEREN

- (101) kaarten, bloemen en kleine cadeautjes moeten daar duidelijk maken dat de (onbekende) gever de ontvanger bewondert, waardeert of liefheeft
(TwNC: AD, 12 februari 1994)
- (102) terwijl Bas de box nog bewondert, komt Jacques (44, gebruiker sinds 1971) dichterbij
(TwNC, AD, 29 maart 1994)
- (103) onder de indruk van het wapengekletter en de walm uit antieke geweren bewondert een grote schare belangstellenden bij slot Loevestein de verrichtingen van het Landelijk Platform voor Levende Geschiedenis
(TwNC: AD, 27 september 1999)
- (104) voor de souvenirwinkel van de vleesgeworden Markense Sijtje Boes bewondert Betty de houten tulpen in de mand van verkoopster Adrie
(TwNC: AD, 25 april 2000)
- (105) ik wil ook graag dat de hele wereld mijn kind bewondert
(TwNC: AD, 28 november 2000)
- (106) licht hinkend bewondert Máxima het protserige monument
(TwNC: AD, 5 september 2001)
- (107) natuurlijk bewondert de redactie van Godin van de Zuidas de grootstedelijke conceptie en de eenvormige, maar toch subtiel gevarieerde gevelwanden (...)
(TwNC: HPT, 10 december 1999)
- (108) niet alleen bewondert Yagi de Nederlandse praktijk, hij hoopt ook dat die Japan tot voorbeeld zal strekken
(TwNC: NRC, 22 april 1994)
- (109) in het eerste verhaal bewondert een vrouw van zekere leeftijd bij haar kapper een poster van Matisse's Roze Naakt (...)
(TwNC: NRC, 19 augustus 1994)
- (110) tijdens de vorige editie kon het publiek een zandkasteel van ongeveer 15 meter hoogte bewonderen
(TwNC: AD, 13 mei 1994)
- (111) de veertiende juli is de dag waarop het Franse volk zijn leger op zijn Champs Elysées wil bewonderen (...)
(TwNC: AD, 14 juli 1994)
- (112) aangezien haar kleinzoon Willem-Alexander (8) de Haagse operettezanger zeer bewonderde, zal Juliana (...) ook wel iets hebben met Dolf Brouwers alias Sjef van Oekel (24)
(TwNC: AD, 24 april 1999)
- (113) decennia lang bewonderde het Amerikaanse publiek de bravourestukjes van hun astronauten
(TwNC: AD, 11 december 1999)
- (114) Beethoven is zijn inspirator, omdat de architect deze componist ook mateloos bewonderde
(TwNC: AD, 19 maart 2001)
- (115) voorlopig kan wel vastgesteld worden dat mannen en vrouwen elk om hun eigen redenen Masina bewonderden
(TwNC: NRC, 24 maart 1994)
- (116) drie jaar na de verovering, op 28 april 1897, bewonderden koningin-regentes Emma en prinses Wilhelmina de schatten van Lombok, fraai uitgestald in de vergaderzaal van de Nederlandsche Bank
(TwNC: NRC, 7 januari 1995)
- (117) toch bewonderden collega-illustratoren zoals Peter van Straaten en Waldemar Post zijn vakmanschap
(TwNC: NRC, 19 september 1995)
- (118) hoewel Hirt vroeg in zijn carrière in de big bands van Jimmy en Tommy Dorsey speelde en jazzmuzikanten als Wynton Marsalis zijn techniek bewonderden, beschouwde hij zichzelf niet als een improvisator
(TwNC: DV, 30 april 1999)
- (119) eeuwen later bewonderden de eerste Europeanen de reusachtige beeldhouwwerken
(TwNC: DV, 9 maart 2001)
- (120) volgens een bewaker van de National Gallery in Londen heeft een geest afgelopen zaterdag langdurig de daar hangende werken van de Nederlandse schilder bestudeerd en bewonderd
(TwNC: AD, 1 oktober 1999)

BEVREDIGEN

- (121) dan gaan ze weg, zonder de grenzen te bepalen, alsof deze symbolische handeling hun honger naar land voldoende bevredigt
(TwNC: AD, 12 augustus 2000)
- (122) de theoloog Kees Kok (...) schreef dat die traditie weliswaar ‘de behoefte aan een opvlucht van de geest’ (Salman Rushdie) bevredigt in liturgieën en mystieke extasen (...)
(TwNC: AD, 28 mei 2001)
- (123) op een vreemde, indirecte manier bevredigt de premier mijn verlangen naar rechtvaardigheid
(TwNC: GRA, 10 november 1999)²⁴³
- (124) (...) dat de toename van het aantal vrouwen in leidinggevende posities (...) vooral afhangt van de mate waarin een dergelijke baan hun ambities bevredigt (...)
(TwNC: NRC, 7 september 1995)
- (125) in plaats daarvan bevredigt de PDS de behoefte van de Oost-Duitsers aan continuïteit
(TwNC: NRC, 6 november 1999)
- (126) motorrijders zeggen in enquêtes ook dat ze hun motor het liefst in hun slaapkamer zouden stallen, wat aannemelijk maakt dat hun motorfiets een libidineuze behoefte bevredigt
(TwNC: NRC, 8 februari 2001)
- (127) als het covenant er niet komt of de invulling ervan de regering niet bevredigt, dan zal het kabinet niet aarzelen om de zaak te regelen in de wetgeving
(TwNC: NRC, 15 mei 2001)
- (128) (...) want zo bevredigde de hoofdrol het verlangen naar zuivere, boven elke morele twijfel verheven personages
(TwNC: NRC, 18 maart 1994)
- (129) naast de zucht naar luxe en oosterse mystiek bevredigde het oriëntalisme ook de behoefte aan meer bewegingsvrijheid
(TwNC: NRC, 29 juni 1995)
- (130) zo bevredigt Elektra haar vader en Orestes zijn moeder om zo te laten zien aan welke kant zij staan
(GOOGLE: toneel.blog.nl/gezien/2010/04/23/extreme-oresteia-mist-persoonlijkheid,
- 23 april 2010)
- (131) natuurlijk bevredigt een dergelijke redenering onze geest niet (...)
(GOOGLE: www.adventist.nl/wordpress/wp-content/uploads/2013/10/Kleuters-kinderen-werkwijzer-4e-kw.pdf, oktober 2013)
- (132) elke vrije minuut, vaak tot diep in de nacht bevredigde Casper Faassen zijn behoefte om kunst te maken: duidelijk zwevend tussen het impressionisme, realisme en meer abstracte stromingen
(GOOGLE: www.abrahamart.com/page/342403_casper-faassen.aspx, na 2007)
- (133) toch bevredigt die rolstoel haar psychologische behoefte
(GOOGLE: www.spiritualia.be/blogs/angelus/2013/10/over-eeen-vrouw-die-ervan-droomt-om-in-eeen-rolstoel-te-mogen-zitten.html, 8 oktober 2013)
- (134) maar toch bevredigt deze theorie de schrijver niet bij zijn zoektocht naar een consistente democratieopvatting (...)
(GOOGLE: dare.uva.nl/document/176989, 28 maart 2006)
- (135) toch bevredigde (en bevredigt) bovenstaand officieel schrijven de verzamelaarswereld maar gedeeltelijk
(GOOGLE: www.perfinclub.nl/artikelen/40_download.pdf, 1990)
- (136) toch bevredigde dit leven de ernstige Petrus niet
(GOOGLE: krisbiesbroeck.skynetblogs.be/archive/2012/07/10/titel-bericht.html, 2012)
- (137) hoe bevredigt een Marokkaan zijn vrouw?
(GOOGLE: forum.fok.nl/topic/917497/1/999, 5 oktober 2006)
- (138) toch bevredigde het filmpje de kijkers die wij spraken niet zo erg
(GOOGLE: www.niw.nl/niwsite/wp-content/uploads/NIW_35_2010_lowres.pdf, 25 juni 2010)
- (139) toch bevredigden het succes van de wijken en de Commune en de vervanging van het Girondijnse leiderschap door de Montagnards Varlet niet
(GOOGLE: www.athene.antenna.nl/ARCHIEF/NR03-Parijs/SLAVIN - Jean Varlet.htm, februari 2003)
- (140) welke basisbehoeften wil jouw product bevredigen, en in welke mate bevredigt jouw product die behoefte?
(GOOGLE: <https://books.google.be/books?id=Beli1s26IPUC>, 2004)

²⁴³ GRA = De Groene Amsterdammer

BEVALLEN

- (141) als het beleid van een minister de Kamer niet bevalt kan-ie worden weggestuurd (TwNC: ac8ujournaal, 11 januari 1999)²⁴⁴
- (142) indien de huurovereenkomst met optie tot koop beide partijen bevalt, zal de 23-jarige middenvelder tot 1 juli 1996 aan Utrecht zijn verbonden (TwNC: AD, 11 november 1994)
- (143) de verkiezingsuitslag van woensdag bevestigt dat de liberale toonzetting van het kabinet de kiezers goed bevalt (...) (TwNC: AD, 11 maart 1995)
- (144) als de dertien afleveringen het publiek bevallen, is er kans op een vervolg (...) (TwNC: AD, 21 september 1995)
- (145) in 1976 ging Onetti, die korte tijd in de gevangenis zat omdat zijn activiteiten de militaire machthebbers van Uruguay niet bevielen, in ballingschap naar Madrid (TwNC: AD, 1 juni 1994)
- (146) in 1994 kreeg Naguib Mahfouz (...) een mes tussen zijn ribben, omdat zijn vrijzinnige opvattingen over de Islam de extremisten niet bevielen (TwNC: AD, 29 september 1995)
- (147) de problemen zouden deels veroorzaakt zijn door de afloop van de Bijlmer-enquête, waarvan de uitkomsten Singh Varma niet bevielen (TwNC: Trouw, 30 juli 2001)
- (148) de VVD had er plotseling een eigen nota over ingebracht, waarvan toonzetting en enkele inhoudelijke punten de rest van de coalitie niet bevielen (TwNC: Trouw, 31 januari 2001)
- (149) ondanks alles bevielen de eerste jaren Rusch goed (TwNC: DV, 31 juli 1999)
- (150) als de rechtzetting de h. Smit niet beviel, zou hij de zaak uit handen geven, zo zeide hij nog (CONDIV: HLN, 28 oktober 1998)²⁴⁵
- (151) hoe is de afschaffing van de dienstplicht en de overschakeling naar een beroepsleger de parabataljons bevallen? (CONDIV: GvA, 19 februari 1998)
- (152) en hoe beviel de gadget ondergetekende 'recensent' in het gebruik? (GOOGLE: www.nationaleuitgeefdag.nl/wp-content/uploads/GoogleGlass_MF.pdf, 2012 of 2013)
- (153) hoe beviel Hans en Richard het sleutelen in Afrika en hoe verging het Bertus en Benedict uit Namibië bij Alewijn Ott? (GOOGLE: www.amt.nl/Management/Personeelsbeleid/2012/4/Autotechnicus-in-Afrika-hoe-werkt-dat-AMT031169W, april 2012)
- (154) als een gebouw of wijk de mensen niet bevalt, als zij zich er niet prettig in voelen, kan er nooit sprake zijn van een duurzaam ontwerp (GOOGLE: www.tsm.nl/fileadmin/files/pdf/Interviews_TSM_unusuals/2009_Interview_Jon_Kristinsson.pdf, 2009)
- (155) hieruit valt te concluderen, ook gezien de antwoorden op de vorige vraag, dat de jurering op nationale C-shows een hoop mensen niet bevalt (GOOGLE: http://www.avsweb.org/data/page/308/enquete_avs_2012.pdf, 2012)
- (156) want de Bijbel zelf moet wel het laatste woord hebben, ook als de boodschap mensen misschien niet bevalt (GOOGLE: www.bijbelvertaalwerk.nl/2011/01/plaatjes-kiezen, 9 januari 2011)
- (157) ik vroeg mij af in hoeverre mensen mijn ontwerp bevalt (GOOGLE: www.motor-forum.nl/forum/list_messages/253696/0/Helmhouder-voor-op-de-tank-1.html, 28 oktober 2009)
- (158) (...) maar ik ga mijn stijl (die gewoon toegestaan is) niet aanpassen omdat het "quoten" mensen niet bevalt (GOOGLE: www.eerstehulpbijrecht.nl/de-rijdende-rechter/uitzending-gemist/op-de-tocht, 18 februari 2014)
- (159) Etman werd (...) meegedeeld dat hij en Eijk de programmamakers zijn van 'In de Branding' en de inhoud daarvan bepaalde mensen niet bevalt (GOOGLE: obsession-magazine.nl/?p=3257, 26 april 2012)
- (160) het echte probleem is (...) dat de politieke kleur van Castricum veel mensen niet bevalt (GOOGLE: sargasso.nl/een-lans-gebroken-voor-rutger-castricum, 22 februari 2012)

²⁴⁴ ac8ujournaal = autocue 8 uur journaal

²⁴⁵ HLN = Het Laatste Nieuws

BELEDIGEN

- (161) zes jaar geleden sprak wijlen ayatollah Khomeiny de doodstraf (fatwa) over de schrijver uit, omdat Rushdies roman *De Duivelsverzen de islam* zou beledigen
(TwNC: AD, 8 december 1995)
- (162) de zelfgenoegzaamheid waarmee deze columniste links en rechts mensen beledigt (...) is beneden alle peil
(TwNC: AD, 14 februari 1995)
- (163) tijdens het midzomernachtsfeest beledigt Tore de verloofde van het buurmeisje Elisabeth
(TwNC: AD, 15 juli 1995)
- (164) in de geniale liedjes van de dubbelepee beledigt Zappa bijna elke bevolkingsgroep met zo veel verve dat je het hem graag vergeeft
(TwNC: AD, 11 november 1999)
- (165) en als minister d'Ancona dan begint te zeuren dat Janmaat de Rode Vrouwen misschien beledigt, dan is dat toch een beetje alsof iemand wordt overreden (...)
(TwNC: NRC, 16 april 1994)
- (166) bovendien beledigt niet Brusselmans, maar de fictieve Guggenheimer de couturière
(TwNC: NRC, 3 december 1999)
- (167) bovendien beledigt het museum met deze folder zijn eigen kunstenaars
(TwNC: NRC, 7 januari 2000)
- (168) een niet nader aangeduide 'Rotterdamse organisatie' heeft vorige week (...) laten weten dat het Onafhankelijk toneel de profeet beledigt
(TwNC: NRC, 1 december 2000)
- (169) 'het is waarschijnlijk nog te moeilijk', beledigt Dave Nelissen de kijker voor de vijf-tien-hon-derd-ste keer
(TwNC: DV, 9 januari 1999)
- (170) (...) en het kwam de premier natuurlijk niet van pas dat een van zijn ministers een bevolkingsgroep beledigt die hem in de stemlokalen kan maken of breken
(TwNC: DV, 15 mei 1999)
- (171) met de campagne van dit jaar beledigt SIRE er nog een heel leger mensen bij: iedereen die een lichaamsdeel mist
(TwNC: DV, 14 december 1999)
- (172) in zijn blinde woede beledigde de oefenmeester de arbiter en moest vervolgens vanaf de tribune de tweede helft bekijken
(TwNC: AD, 28 augustus 1995)
- (173) in Vlaanderen kreeg de publieke omroep VRT vorig jaar een berisping, omdat de jongerenzender Ketnet de katholieke kerk beledigde
(TwNC: AD, 10 februari 1999)
- (174) een jongen bracht door zijn rijstijl andere weggebruikers in gevaar, terwijl de andere aangehouden persoon een agent beledigde
(TwNC: AD, 2 december 1999)
- (175) ook beledigde de man nog toegesnelde agenten, waarna hij werd aangehouden
(TwNC: DD, 30 december 1999)²⁴⁶
- (176) sinds Den Uyl eens een voorganger van Chirac, Giscard d'Estaing, diep beledigde door hem belegde broodjes als lunch aan te bieden, weet men in Den Haag dat, wil men volwassen Europese politiek bedrijven, de culinaire fantasie rijker moet worden
(TwNC: NRC, 22 mei 1995)
- (177) het Barcelonese voetbalblad *El Mundo Deportivo* meldde gistermorgen dat aan de hand van een liplees-analyse te zien was dat Kluivert de scheidsrechter beledigde
(TwNC: NRC, 15 oktober 1999)
- (178) afgelopen zaterdag beledigden de Nijmeegse fans de scheidsrechter tijdens het duel tegen Willem II (1-1)
(TwNC: NRC, 13 december 1995)
- (179) Porto kreeg de straf, omdat spelers en officials van de Portugese club de Schotse arbiter Dallas beledigden in de tweede Champions League-wedstrijd tegen Bayern München
(TwNC: Trouw, 29 april 2000)
- (180) hoewel de Waalse minister de koning heeft beledigd, wiegert Dehaene hem openlijk tot de orde te roepen (...)
(TwNC: AD, 22 oktober 1994)

²⁴⁶ DD = Dordtsch Dagblad

BETREUREN

- (181) natuurlijk betreurt Piet Kouwenhoven de degradatie
(TwNC: AD, 27 april 1994)
- (182) in Madrid betreurt Javier Rupérez, van huis uit christendemocraat en lid van de fractie van de centrumrechtse Partido Popular, de grootste oppositiepartij in Spanje, het verlies van het CDA
(TwNC: AD, 5 mei 1994)
- (183) binnen de Nederlandse schaatskernploeg betreurt vooral Bart Veldkamp het vertrek van Gerard Kemkers naar de Verenigde Staten
(TwNC: AD, 17 juni 1994)
- (184) De Graeve voegde eraan toe dat Bolkestein zijn besluit 'betreurt maar respecteert'
(TwNC: AD, 17 augustus 1994)
- (185) (...) 'we hebben een brief gekregen waarin het ministerie het incident zeer betreurt'
(TwNC: AD, 10 september 1994)
- (186) ambassadeeraad A. van der Schaaf heeft de Iraanse autoriteiten laten weten dat Nederland het incident betreurt (...)
(TwNC: AD, 12 november 1995)
- (187) dat de kerken als traditionele hoeders van de moraal deze situatie betreuren, ligt voor de hand
(TwNC: AD, 21 november 1994)
- (188) het ministerie van buitenlandse zaken in Seoul ontkende intussen moeizaam berichten dat de regering het besluit zou betreuren om onderhandelaar Hubbard naar Pyongyang te sturen (...)
(TwNC: AD, 28 december 1994)
- (189) toen de Italiaanse Christen-Democratische Partij werd weggevaagd (...) bestond het vermoeden dat veel Italianen op een dag de ondergang van deze corrupte middenpartij zouden betreuren
(TwNC: AD, 21 januari 1995)
- (190) kansen om voor veel toeschouwers zijn sport uit te oefenen zijn schaars en daarom betreunde Tapilatu zijn afwezigheid des te meer
(TwNC: AD, 31 januari 1994)
- (191) in een rede voor zakenmensen betreunde Mandela de schade die veel winkeliers in Bophuthatswana vorige week hebben geleden door plunderingen
(TwNC: AD, 16 maart 1994)
- (192) PLO-woordvoerder Marwan Kanafi zei dat het Palestijnse autonomie-bestuur het besluit betreunde als een 'collectieve strafmaatregel' tegen onschuldige mensen
(TwNC: AD, 21 oktober 1994)
- (193) het is de tweede keer dit jaar dat de school doden betreunde
(TwNC: AD, 3 december 1994)
- (194) ik wilde alleen een motie waarin tot uitdrukking werd gebracht dat de Kamer de goedkeuring van Korthals betreunde (...)
(TwNC: AD, 28 november 2001)
- (195) juist dat tekort aan kwalitatief goede koffie was de reden dat DE de prijsstijgingen sinds eind 1993 aanvankelijk 'niet betreunde'
(TwNC: NRC, 13 oktober 1994)
- (196) volgens een na afloop uitgegeven communiqué betreunde Sommaruga de 'dramatische gevolgen van de aanvallen en bombardementen op de burgerbevolking'
(TwNC: NRC, 18 januari 1995)
- (197) (...) zes maanden later was de frontlijn nauwelijks opgeschoven, maar betreunden beide kampen 400.000 doden en 600.000 gewonden
(TwNC: AD, 19 juli 1999)
- (198) langs de route in Rabat betreunden honderdduizenden Marokkanen in de vochtige hitte luidkeels het verlies van de man die het Noord-Afrikaanse land 38 jaar met harde hand regeerde
(TwNC: AD, 26 juli 1999)
- (199) hij wilde onder meer excuses, de tekst dat Het Parool de fout betreunde (...)
(TwNC: AD, 28 juli 2001)
- (200) in Europa en de VS betreunden bewindslieden het floppen van de conferentie over liberalisering van de wereldhandel
(TwNC: Trouw, 6 december 1999)

VERBAZEN

- (201) na zijn prachtige triomf op de 5000 meter verbaasde de Noorse schaatser de wereld gisteren op de 1500 meter met een nieuwe gouden medaille (...)
(TwNC: AD, 17 februari 1994)
- (202) in Hafjell verbaasde de vriendelijkste huisschilder van Duitsland de wereld voor de tweede keer binnen een week
(TwNc: AD, 24 februari 1994)
- (203) na zijn overwinning in de vorige ronde verbaasde Koepeman opnieuw vriend en vijand door met zeer nauwkeurig spel een vrijwel gelijkwaardige remise (...)
(TwNC: AD, 11 november 1994)
- (204) (...) zo verbaasde Ruud Hesp na afloop zijn omgeving
(TwNC: AD, 6 februari 1995)
- (205) in dezelfde hal verbaasden Les Bleus acht jaar geleden vriend en vijand door het favoriete Joegoslavië de weg naar de Olympische Spelen van Barcelona te versperren
(TwNC: NRC, 25 juli 2000)
- (206) op 4 oktober 1957 verbaasden de Russen de wereld door een kunstmaan in een baan om de wereld te brengen
(TwNC: NRC, 23 oktober 2000)
- (207) al tien jaar voordat Castro en Che Guevara de wereld verbaasden met hun revolutie op Cuba, zaten Raul Reyes en zijn kompanen met een geweer in de Colombiaanse bossen
(TwNC: NRC, 3 maart 2001)
- (208) eind januari verbaasden beide bedrijven de uitgeverwereld met hun overnameplan
(TwNC: DV, 30 maart 2000)
- (209) in januari verbaasde Giuliani echter vriend en vijand door de aankondiging dat zijn NYPD jaywalking effectief zou gaan bestrijden
(CONDIV: HBvL, 18 maart 1998)²⁴⁷
- (210) met deze woorden verbaasde voorzitter Norbert De Batselier van het Vlaams parlement zaterdag vriend en vijand
(CONDIV: HBvL, 13 juli 1998)
- (211) in februari verbaasde Jos Staatsen, de voorzitter van het sectiebestuur betaald voetbal van de KNVB, heel voetbalminnend Nederland met de onverwachtse aankondiging dat (...)
(CONDIV: DS, 9 december 1996)
- (212) gisteren (...) verbaasde de 25-jarige coureur uit Ulestraten niet alleen de 8500 toeschouwers maar ook de volledige concurrentie met zijn zesde opeenvolgende seizoenzege
(CONDIV: DL, ??? 1998)²⁴⁸
- (213) maar in november vorig jaar verbaasde Frankrijk zijn Europese partners door Jean-Claude Trichet van de Franse centrale bank naar voor te schuiven als kandidaat
(CONDIV: HBvL, 10 maart 1998)
- (214) in 1960 (...) verbaasde de arme schaapherder de hele wereld
(CONDIV: HBvL, 19 maart 1998)
- (215) zo kondigde De Pauw het huzarenstukje aan waarmee de BRTN zondagavond de kijkers verbaasde
(CONDIV: DS, 17 december 1996)
- (216) op haar 44ste zou Anna de dokters voor de tweede keer verbazen
(CONDIV: HLN, 30 oktober 2000)
- (217) ook toen verbaasde een 17-jarig meisje schaatsminnend Nederland
(GOOGLE: schaatsen.nl/nieuws/2011-11-08-pien-en-ria, 8 november 2011)
- (218) toen verbaasde Toyota de wereld met het SAS-systeem, gericht op veiligheid en ergonomie
(GOOGLE: www.logistiek.nl/Warehousing/hefrucks/2008/6/Tonero-moet-vooral-de-chauffeur-behagen-LOGDOS111668W, 13 juni 2008)
- (219) toen verbaasde Leonard Adleman van de universiteit van Zuid-Californië de computerwetenschappers door een bepaald wiskundig probleem op te lossen in een proefbuis met DNA
(GOOGLE: www.standaard.be/cnt/dexd05092000_006, 5 september 2000)
- (220) toen verbaasden de Duitsers de voetbalwereld door in de heenwedstrijd de vloer aan te tegeven met De Koninklijke (...)
(GOOGLE: www.nieuwsblad.be/sportwereld/cnt/dmf20140402_053, 2 april 2014)

²⁴⁷ HBvL = Het Belang van Limburg

²⁴⁸ DL = De Limburger

VERVELEN

- (221) of Grisham het schrijven van thrillers verveelt? Ik weet het niet
(TwNC: AD, 13 april 2001)
- (222) inmiddels begint het tijdtrekken ook de journalisten van het RD te vervelen
(TwNC: AD, 4 april 1994)
- (223) na de finale (...) waarin Sampras en Ivanisevic het verweende publiek verveelden met een partijtje elkaar bekogelen, namen veel mensen Wimbledon niet langer serieus
(TwNC: AD, 26 juni 1995)
- (224) toch verveelt Ellen ten Damme het publiek niet
(GOOGLE: 3voor12.vpro.nl/lokaal/amsterdam/archief/2009/juni/ellen-ten-damme-niet-op-haar-best-in-artis.html, 13 juni 2009)
- (225) (...) maar toch verveelt het interieur de bewoners nooit
(GOOGLE: m.dvhn.nl/wonen/woonnieuws/article9725231.ece, ??? datum)
- (226) hoewel het alleen Romano is die op het podium staat, verveelt de man het publiek voor geen moment
(GOOGLE: www.jimmyalter.nl/2011/10/11/live-review-city-and-colour-krijgt-de-melkweg-stil, 11 oktober 2011)
- (227) in deze eigentijdse zin is "sociaal" dat de overheid getalenteerde mensen verveelt met hoge belastingen
(GOOGLE: www.bitterlemon.nu/archief/5319/het-belang-van-grote-gezinnen-iii, 10 februari 2011)
- (228) ondanks het feit dat het zich afspeelt op één plaats verveelt dit werk de lezer niet
(GOOGLE: www.nieuweleescultuur.ugent.be/fiche.php?id=48, 2011)
- (229) of er worden te veel foto's gebruikt, waardoor de aandacht verspreid moet worden en de advertentie de lezer verveelt
(GOOGLE: www.marketingonline.nl/nieuws/bericht/marketeer-doe-wat-aan-je-printadvertentie, 9 augustus 2010)
- (230) (...) omdat herhaling de lezer verveelt en een te veel aan woorden de lezer verstrikt
(GOOGLE: boeken.vpro.nl/artikelen/2013/december/aftelkroniek-70.html, 29 december 2013)
- (231) misschien denk je dat je langzame spraak mensen verveelt, maar dat is niet zo
(GOOGLE: gratisdatingplaza.be/les-1-beginnen-met-internet-dating/les-10-vocal-coaching, ??? datum)
- (232) het lijkt in alle vormen tot uitdrukking te willen brengen dat als de spreker het publiek verveelt, het niet de schuld van de spreker is
(GOOGLE: groups.google.com/forum, nl. taal, 12 februari 2004)
- (233) Guardiola was bang dat Bayern het publiek verveelde
(GOOGLE: www.vi.nl/nieuws/guardiola-was-bang-dat-bayern-publiek-verveelde.htm, 2 februari 2014)
- (234) jammer was dat Tim Knol het publiek verveelde met irrelevante anekdotes (...)
(GOOGLE: www.deadline.nl/geen-daden-maar-woorden-ook-utrecht-een-succes, 18 november 2013)
- (235) ik geloof dat juist de alledaagse sleur mensen verveelt
(GOOGLE: forum.viva.nl/forum/list_message/17025083, 2014)
- (236) terwijl soulkoningin Irma Thomas (65) - ondanks haar karamellen stem - het publiek verveelde, stal haar felle „concurrente" Bettye LaVette (60) nog maar eens de harten van een nieuwe generatie
(GOOGLE: www.nieuwsblad.be/article/detail.aspx?articleid=G1CV5CM7, 17 juli 2006)
- (237) monotoon en met een noodlottige neiging tot volledigheid staat de presentator zijn publiek te vervelen
(GOOGLE: www.jongebazen.nl/kennismanagement/36-tips-om-collegas-duf-te-maken, 7 oktober 2013)
- (238) geen moment kon de muziek van de twee het publiek vervelen
(GOOGLE: www.cuttingedge.nl/muziek/music-mind-3010-concertgebouw-brugge, 1 november 2009)
- (239) (...) erger ik mij aan de dol-vermakelijke tekenfilms waar mede de bioscooperen hun hooggeëerd publiek vervelen
(GOOGLE: www.hetutrechtsarchief.nl/collectie/kranten/un/1962/0217, 17 februari 1962)
- (240) de Mestizo sfeer is er ook één van verrassende acts en animatie waarin circus, fanfares, workshops e.a. het publiek nooit vervelen
(GOOGLE: www.indymedia.be/index.html%3Fq=node%252F28840.html, 4 augustus 2008)

VERWARREN

- (241) hoezeer de staatschuld het denken verwart, is onlangs geïllustreerd door de ongelukkige uitlatingen van de ongelukkige gewezen secretaris-generaal van Economische Zaken (TwNC: Parool, 25 januari 2000)
- (242) de voorzitter van de raad (...) voegde hieraan toe dat het pleidooi van minister van gezondheidszorg Manto Tshabalala–Msimang voor het gebruik van voedingsmiddelen (...) ter voorkoming van aids of ter behandeling daarvan, 'een kwetsbaar publiek verwart' (GOOGLE: www.refdag.nl/nieuws/buitenland/ruim_336_000_zuid_afrikaanse_aidsdoden_in_afgelopen_jaar_1_180517, 29 augustus 2006)
- (243) op een congres voor katholieke media stelde paus Benedictus XVI dat 'nieuwe technologie' mensen verwart (GOOGLE: www.DV.nl/vk/nl/2844/Archief/archief/article/detail/1033201/2010/10/14/Paus-nieuwe-technologie-verwart.dhtml, 14 oktober 2010)
- (244) (...) dat alleen al de gedachte aan het stagneren van de economie mensen verwart, omdat ze de grote lijn allang zijn kwijtgeraakt (GOOGLE: r5www.wimhuijser.nl/column5.php, ??? datum)
- (245) (...) ik denk niet dat ik op hen lijk, maar ik denk dat de 'J' mensen verwart (GOOGLE: www.hln.be/hln/nl/944/Celebrities/article/detail/1481705/2012/08/06/Jessica-Biel-Er-zijn-heel-veel-nachten-die-ik-uit-mijn-geheugen-zou-willen-wissen.dhtml, 6 augustus 2012)
- (246) ik denk dat de keuze tussen "genaaid gebonden" en "garenloos gebonden" minder mensen verwart dan die tussen "pocket" en "paperback" (GOOGLE: forum.catawiki.nl/forums/43-boeken-algemeen/topics/10057, 2012)
- (247) dat is de manier waarop satan de mensen verwart (GOOGLE: locutions.wordpress.com/2012/07/21/22-11-2011-172-een-mensheid-die-op-zee-verdwaald-is, 12 november 2011)
- (248) dat zorgt er volgens Gooma voor dat de betekenis ervan mensen verwart en de luisteraar op het verkeerde been zet (GOOGLE: www.scientias.nl/koran-ringtone-is-ongepast/3231, 21 januari 2010)
- (249) ik denk dat de naam ook wel eens mensen verwart (GOOGLE: www.enola.be/muziek/interviews/6160:couleur-cafe-oi-va-voi--reizen-betekent-vooral-in-mijn-bed-liggen, 24 juni 2009)
- (250) makkelijk in de praktijk! Brengt structuur waar informatiechaos mensen verwart, brengt chaos waar structuur mensen remt (GOOGLE: prezi.com/jt4w6fon9qzc/fb-naar-regie, 15 november 2012)
- (251) ik ben het met Koelman eens dat al het schrijven over die toe-eigening de mensen verwart (GOOGLE: www.refoforum.nl, 7 oktober 2005)
- (252) misschien (...) moeten gebruikers ze zelf kiezen zodat Erik geen mensen verwart (GOOGLE: gsvexcalibur.nl/?p=1174, 2 maart 2009)
- (253) als technische deskundigen hun publiek verwarren (...), raken ze de steun kwijt (GOOGLE: docplayer.nl/9791868-Innovatie-staat-weer-boven-aan-de.html, 2007)
- (254) overigens spijt het mij zeer dat mijn bijnaam mensen verwart (GOOGLE: www.derat.nl/int/nl/nieuws/nieuwsitemnieuw.asp?id=5023, 2003)
- (255) boeken, waarvan de inhoud vele mensen verwarde (...) moesten worden vernietigd (GOOGLE: neuchristen.de/Maandbrief_Januari_2012.pdf, januari 2012)
- (256) we willen dat de teksten het publiek verwarren en dwingen om na te denken (GOOGLE: www.standaard.be/cnt/g3a13jq27, 24 juni 2006)
- (257) het sterke merk (...) benadrukkend, wilde verweerster het publiek verwarren (GOOGLE: lib.ugent.be/fulltxt/RUG01/001/458/357/RUG01-001458357_2011_0001_AC.pdf, 2011)
- (258) en hoewel de vele bordjes het publiek lekker verwarren, geven ze wel het moraal van de voorstelling weer (GOOGLE: www.arnhem-direct.nl/?rubrieken/cultuur/open_monumentendag_in_arnhem/P856, 4 mei 2011)
- (259) eerder mochten de performers van Ontroerend Goed het publiek al verwarren en verblijden met 'The Smile Off Your Face' en 'Intern' (GOOGLE: www.cobra.be/cm/cobra/podium/1.705243, 29 januari 2010)
- (260) door het nabootsen van de totaalindruk van Carspotter (...), zou Huisspotter het publiek eenvoudig kunnen verwarren (GOOGLE: www.nysingh.nl/pub/nysingh/nysingh-weet-er-meer-an/nysinghnieuws/2011-1.pdf, januari 2011)

VERRASSEN

- (261) vanmorgen verraste Wiegel zijn eigen VVD-eerste Kamerfractie en de rest van de partij met de mededeling dat –ie per 1 april de senaat verlaat
(TwNC: ac8ujournaal, 1 maart 2000)
- (262) op de dag van nationale rouw gisteren verrasten de nabestaanden de president door te weigeren samen met hem uit te varen voor een ceremonie op zee
(TwNC: ac8ujournaal, 24 augustus 2000)
- (263) het begon in de Bondsdag, waar Poetin de parlementariërs verraste met een toespraak in vlekkeloos Duits, en waarin hij de westerse wereld opriep om niet meer in termen van vijandschap te denken
(TwNC: ac8ujournaal, 28 september 2001)
- (264) op de algemene ledenvergadering dinsdag verraste de penningmeester F. Walta de aanwezigen met vertrouwelijke nota's en brieven (...)
(TwNC: AD, 28 januari 1994)
- (265) nadat het eerste duel in Sevilla in 0-0 geëindigd was, verraste Betis de Catalanen in het Nou Camp met 0-1
(TwNC: AD, 4 februari 1994)
- (266) bijna verraste de Friese vrijbouter na de pauze nog de Rotterdammers
(TwNC: AD, 2 maart 1994)
- (267) vorige maand verraste de Duitse post de verzamelaars met een velletje, dat uit zegels van 100 en 200 Pfennig bestaat (...)
(TwNC: AD, 11 juni 1994)
- (268) toch verraste DOVO de thuisspelende favoriet in de beginfase met brutaal en agressief spel
(TwNC: AD, 13 juni 1994)
- (269) in de tiende minuut verraste Marc Degryse met een kopbal de Marokkaanse doelman Khalil Azmi: 1-0
(TwNC: AD, 20 juni 1994)
- (270) twee jaar geleden verraste uitgeverij Lemniscaat haar lezers met een boek over de cultuurschok die iemand ondergaat als hij verhuist (...)
(TwNC: AD, 1 juli 1994)
- (271) vorig seizoen verraste NAC, na jaren terug in de eredivisie, menige tegenstander
(TwNC: AD, 10 november 1994)
- (272) met die toezegging verraste staatssecretaris Netelenbos gisteren de onderwijswereld bij de uitreiking van de Nationale Onderwijsprijs in Amersfoort
(TwNC: AD, 20 januari 1995)
- (273) pratend met evacués verrasten de verhalen Barraud dermate dat hij het speelfilmidee liet varen en besloot de mensen zelf aan het woord te laten
(TwNC: AD, 2 maart 1995)
- (274) terwijl beleggers met argusogen de ontwikkelingen op de valutamarkten volgden, verraste de Duitse Bundesbank de financiële wereld met een discontoverlaging
(TwNC: AD, 3 april 1995)
- (275) onder verantwoordelijkheid van Van den Broek (buitenlandse zaken) verraste Nederland in 1991 de partners met een blauwdruk voor een federaal Europa die niemand zag zitten
(TwNC: AD, 12 mei 1995)
- (276) vier jaar geleden verrasten Schotse onderzoekers de wereld met de geboorte van het gekloonde Schaap Dolly
(TwNC: AD, 26 maart 2001)
- (277) in het eerste half uur verrasten de Rotterdammers Heerenveen zelfs met soms heel aantrekkelijk voetbal
(TwNC: AD, 17 november 2001)
- (278) bovendien verrasten IBM, McDonald's en Xerox de beurs met de aankondiging van een aandelensplitsing
(TwNC: Parool, 27 januari 1999)
- (279) vorig jaar verrasten twee Californische bedrijven, Intuitive Surgical en Computer Motion, de medische wereld echter met commercieel verkrijgbare chirurgische manipulatoren (...)
(TwNC: DV, 13 november 1999)
- (280) (...) want afgelopen maandag verrasten Scheffer en Veenman beleggers en analisten met een fusieplan
(TwNC: DV, 11 mei 2000)

VERWONDEREN

- (281) ondanks van Lieshouts neiging conflicten depolariseren, verwondert zijn handtekening onder het akkoord Gevers toch
(TwNC: NRC, 14 december 1994)
- (282) (...) ook zonder The Smiths (...) kan Morrissey zijn luisteraars ontroeren en verwonderen
(TwNC: NRC, 7 april 1995)
- (283) in het nieuwe filmtheater wordt dan tevens de originele projector tentoongesteld, waarmee Slieker aan het einde van de negentiende eeuw zijn publiek verwonderde
(GOOGLE: sliekerfilm.nl/nieuws/nieuwe-naam-voor-het-filmhuis, 26 februari 2013)
- (284) ook verwondert Ramana zijn publiek met andere acts, waaronder zijn beroemde zweefact, waarbij hij in stilte meer dan een meter boven de grond zweeft
(GOOGLE: www.hetboekingsburo.nl/boeken/ramana, 2014)
- (285) zo verrast en verwondert Technopolis het publiek vaak op onverwachte plaatsen, zoals op de Belgium Pier in Blankenberge
(GOOGLE: www.blankenberge-online.be/pers/blankenberge_online_persbericht_02065.html, 1 juli 2011)
- (286) sinds de oprichting in 2009 verwondert MyMask zowel het publiek als de chocoladekenners met hun onconventionele creaties
(GOOGLE: bijzondere-locatie.nl/relatie-geschenken, ??? datum)
- (287) al enkele jaren verwondert Von Hagens het publiek met zijn anatomische lessen
(GOOGLE: www.digitalekunstkrant.nl/?p=3995, 18 januari 2012)
- (288) nu eens zacht, teder en met veel gevoel, dan weer spelend met het hele lijf waarbij geen enkele toets onaangeraakt verwondert Bill Charlap met zijn pianospel het publiek
(GOOGLE: cultuurshock.net/muziek/concerten/bill-charlap-trio, 19 augustus 2013)
- (289) hier weer een voorbeeld dat het gedrag mensen verwondert (...)
(GOOGLE: Disqus.com/home/discussion/vrijnederland/vrij_nederland_volgens_zijn_logica_leidt_alles_tot_oorlog/#comment-1129387561, 2013)
- (290) in Horizons / Land + Sea en nogmaals Sectio Aurea verwacht en verwondert Dibbets de toeschouwer met op het eerste gezicht vreemde uitsneden en juxtaposities
(GOOGLE: erikquint.nl/jan-dibbets-aan-de-horizon-2010, 1 juni 2010)
- (291) verbazend hoe D'irque aan de hand van een tafel, een stoel en botsballen het publiek verwondert
(GOOGLE: www.scribd.com/doc/31140908/ZEEZO-07-LR, 10 mei 2010)
- (292) nu ik hoop dat dit verhaal weinig mensen verwondert
(GOOGLE: www.fora.be/showthread.php?t=76250, 18 januari 2007)
- (293) al decennia lang verwonderen graancirkels mensen over de hele wereld
(GOOGLE: www.niburu.nl/jubileum-20-jaar-spiegelbeeld, 16 januari 2014)
- (294) nu er regelmatigere reactie komt op wat ik schrijf, komt naar voren welke zaken mensen verwonderen of die ze niet kunnen plaatsen
(GOOGLE: www.beteronderwijsnederland.nl/content/graaf-je-graaf-je-uit, 2013)
- (295) nu zal die sluiting waarschijnlijk nog maar weinig mensen verwonderen
(GOOGLE: www.dagelijksestandaard.nl/2013/01/kerken-gaan-dicht, 4 januari 2013)
- (296) met deze natuur(belevings)activiteiten willen de verenigingen zoveel mogelijk mensen verwonderen over bekende en minder bekende natuurpareltjes in Vlaanderen
(GOOGLE: www.milieu.be/start/nieuws/nieuws-detail/week-van-de-aarde/?cHash=d66354532daa70316c592652030eed1a, 18 april 2010)
- (297) deze units zijn gebruikt in research laboratoria, universiteiten en scholen waar deze studie van de hydro-plantengroei vele mensen heeft verwonderd
(GOOGLE: www.greensell.nl/a-29556602/kweekstelsel/water-farm-ghe, tussen 2010 en 2014)
- (298) met presentaties van nationale en internationale betekenis wil het Groninger Museum het publiek verwonderen en aanzetten tot meningsvorming
(GOOGLE: www.dagvandegroningergeschiedenis.nl/organisatoren/groninger-museum-2, 2014)
- (299) in 2013 blijft GaiaZOO het publiek verwonderen en dat kan wat GaiaZOO betreft ook met kleine diersoorten
(GOOGLE: www.imanager.nl/IManager/MailingWeb/9101/Ty5hfXKqHQkJ, 2013)
- (300) tijdens Cultura Nova 2007 zullen kunstenaars en gezelschappen uit veertien landen op twintig bijzondere locaties en podia in Parkstad Limburg het publiek verwonderen en beroeren met theater, dans, beeldende kunst, film en muziek
(GOOGLE: evenementnieuws.nl/Festival/festival-cultura-nova-heerlen-opent-met-poetische-premiere-van-ilotopie, 28 juli 2007)

MISSEN

- (301) al in het vliegtuig naar Nederland miste Kempeman de intesieve band die hij met veel Surinamers had opgebouwd (...)
(TwNC: AD, 29 april 1994)
- (302) toch mist de vlinderslagspecialiste de sfeer binnen haar voormalige Eindhovense trainingsgroepje zeer
(GOOGLE: www.trouw.nl/tr/nl/5009/Archief/archief/article/detail/2747818/1996/04/29/Inge-de-Bruijn-weet-na-afscheid-van-PSV-pas-wat-ze-mist.dhtml, 29 april 1996)
- (303) toch mist Stella Lotte vreselijk
(GOOGLE: www.bol.com/nl/p/tina-topper-65-vriendschap-in-gevaar/1001004002487174, in of na 2005)
- (304) toch mist Zonneappel Rody toch echt wel.
(GOOGLE: www.bokt.nl/forums/viewtopic.php?f=175&t=1624652, 9 mei 2012)
- (305) toch mist Manon soms de oude chaos van de 'vrijplaats' aan de Edisonstraat waar alles mogelijk was
(GOOGLE: www.maastrichtnoordoost.nl/data/files/alg/id13/wijkinfokrant01-200801.pdf, januari 2008)
- (306) toch mist Cristiano Ronaldo Manchester nog elke dag. "Vooral de appelkruimeltaart en vla na de training op Carrington", grapt de Portugees
(GOOGLE: www.voetbalinfo.nl/nieuws/40630/ronaldo-mist-united-vooral-de-appelkruimeltaart, 24 april 2012)
- (307) toch mist Martialis de wereldstad Rome
(GOOGLE: nl.wikipedia.org/wiki/Marcus_Valerius_Martialis, 2014)
- (308) belangrijke dingen, maar toch mist Liesbeth de Zorg
(GOOGLE: www.medicalgroep.nl/?page_id=39, 2011)
- (309) toch mist Simon zijn andere vrienden want zij komen immers steeds minder op bezoek bij hem
(GOOGLE: nl.wikibooks.org/wiki/Onderwijstechnologie/ICT_en_afstandsonderwijs_in_het_Vlaamse_onderwijs, 2011)
- (310) toch mist Yassin zijn moeder
(GOOGLE: www.volkskrant.nl/vk/nl/2844/Archief/archief/article/detail/3268172/2012/06/09/Ze-had-het-mes-nog-in-haar-handen.dhtml, 9 juni 2012)
- (311) haar nieuwe pleegmoeder is heel lief maar toch mist Naisi haar echt moeder
(GOOGLE: www.delindvanwijngaarden.com/film, 2011)
- (312) (...) maar toch mist Daan de spelende kinderen om hem heen
(GOOGLE: www.kleur.eu/web/show/id=134315, tussen 2009 en 2011)
- (313) toch mist mevrouw Lohmark haar dochter wel
(GOOGLE: www.leestafel.info/judith-schalansky, De lessen van mevrouw Lohmark, 7 februari 2013)
- (314) toch mist de prins zijn familie en vrienden
(GOOGLE: www.royals.be/nl/royals-extra/prins-amedeo-25/Ry-1194969578977-P1184684278565.html, maart-april 2011)
- (315) toch mist Bouba zijn familie en broers, die in Guinea bleven en daar zijn sociale werking verder zetten
(GOOGLE: geletterdemens.blogspot.cz/2009_11_01_archive.html, 1 november 2009)
- (316) natuurlijk missen die jongens hun lief, een vrouw in hun armen
(GOOGLE: www.vve-uda.be/ISAF.html, 26 mei 2004)
- (317) toch missen de kinderen hun lieve juf Brigitte ook wel een beetje
(GOOGLE: www.krullebaar.nl/nieuws/nieuwskrant/2011-2012/10torteltuin10februari2012%20%282%29.pdf, 10 februari 2012)
- (318) maar toch missen de kinderen mama altijd
(GOOGLE: www.leestafel.info/jeugdboeken-6Scheetjesles, 26 december 2013)
- (319) toch missen zijn ouders de Brabantse gezelligheid
(GOOGLE: www.arenalokaal.nl/ondernemend/mensenwerk/9736-ik-zit-in-de-raad-voor-de-gemeenschap.html, 24 maart 2012)
- (320) toch missen de ouders de 'wij-tijd' in een relatie
(GOOGLE: www.duetrelatiebemiddeling.be/in_de_media/andere/geschreven_pers/kindje_komt,_ro_mantiek_gaat, 13 november 2010)

INTERESSEREN

- (321) maar wat moet die reclamemaker (m/v) wel en niet als hij er geen trend meer in kan pompen, en Het Merk de koper steeds minder interesseert?
(TwNC: AD, 4 oktober 1994)
- (322) dat we Signatuur uitzenden, komt omdat we denken dat het koningshuis heel veel mensen interesseert
(TwNC: AD, 15 april 1995)
- (323) het is niet de enige primeur van Essay RG, hoewel het merendeel alleen de doorgewinterde Tintin-junk zal interesseren
(TwNC: AD, 1 november 1994)
- (324) toch interesseerde de band het geld niets, ze hielden gewoon erg veel van muziek maken
(GOOGLE: www.scholieren.com/ajax/download/verslag/9315, ??? datum)
- (325) toch interesseerde Anna Sarah's verhaal niet zoveel
(GOOGLE: www.1001gedichten.nl/forum/onderwerp/3210, 11 december 2002)
- (326) toch interesseert hetzelfde bericht blijkbaar zeer veel mensen
(GOOGLE: huugendruug.eu/2005/08, 31 augustus 2005)
- (327) toch interesseert het onderwerp avatar Brinx wel, want hij heeft me al eens gevraagd waar ik de mijne vandaan had en wat die betekende
(GOOGLE: www.wetenschapsforum.nl/index.php/topic/17895-gebruikersplaatje-verkleurt-de-inhoud-ve-bericht, 27 december 2005)
- (328) toch interesseert geld de jonge kunstenaar niet, zegt zijn vader
(GOOGLE: www.bnr.nl/nieuws/waterkoeler/838899-1307/appeltje-voor-de-dorst-voor-jong-schilderwonder, 18 juli 2013)
- (329) toch interesseert de Islam vele mensen en doet zij de mensen leren wat het ware geluk is
(GOOGLE: www.dewanand.com/moord52.htm, 10 maart 2008)
- (330) waarom interesseert politiek mensen niets?
(GOOGLE: sargasso.nl/nicholas-carr-het-ondiepe-%E2%80%93-hoe-onze-hersenen-omgaan-met-internet, 10 maart 2011)
- (331) waarom interesseert politiek jongeren nauwelijks en hoe kunnen we jongeren enthousiast maken om actief te worden?
(GOOGLE: www.chrisaalberts.nl/waarom-is-politiek-onaantrekkelijk-voor-jongeren, 29 juni 2006)
- (332) waarom interesseert de situatie in Darfur de Nederlander zo weinig?
(GOOGLE: cambiumned.nl/vwo2007-8seschrijven.htm, 2007 of 2008)
- (333) waarom interesseert politiek een derde bijvoorbeeld helemaal niets?
(GOOGLE: identiteit.startpagina.nl/forum/topic/855902/karaktervorming, 11 april 2005)
- (334) toch interesseert die kant van haar oeuvre het Westen amper
(GOOGLE: www.dewereldmorgen.be/artikel/2015/04/23/brussel-moskou-een-ontmoeting-met-ljoedmila-petroesjevskaja, 23 april 2015)
- (335) daarom interesseert Congo de internationale gemeenschap
(GOOGLE: www.standaard.be/cnt/g6s13r8b0, 28 oktober 2006)
- (336) daarom interesseert deze infrastructuur vooral operatoren die zich op bedrijven richten
(GOOGLE: www.dekamer.be/doc/CCRI/pdf/54/ic077x.pdf, 3 februari 2015)
- (337) daarom interesseert Latour niet materie op zich, maar de materiële manier van in het zijn blijven, aangeduid als "reproductie"
(GOOGLE: www.stevendorrestijn.nl/downloads/Dorrestijn_LatourDooyeweerd.pdf, 2015)
- (338) daarom interesseert de viering van 200 jaar koninkrijk de meeste Nederlanders totaal niet
(GOOGLE: forum.politics.be/showthread.php?t=200092, 5 november 2013)
- (339) soms interesseert de leerstof of de taak de leerlingen niet, ze hebben er geen zin in
(GOOGLE: www.onderwijsvanmorgen.nl/zomerreeks-motivatie-intrinsieke-en-extrinsieke-motivatie, 12 augustus 2008)
- (340) en waarom interesseert de nieuwe Humo Vitalski geen zier, maar krijgt hij de Humoradio van 1955 maar niet uit?
(GOOGLE: www.deburen.eu/nl/herbeleef/kingkong-televisie, 2005)

HATEN

- (341) in koffiehuisen in oud-Cairo wordt de 'smerige massamoord op zestig moslims' gezien als het bewijs dat 'zionistische extremisten alle andere religies haten'
(TwNC: AD, 15 maart 1994)
- (342) (...) 'wat moeten de inwoners hier de toeristen haten'
(TwNC: AD, 11 juni 1994)
- (343) waarom haten mensen Andrew Lloyd Webber op het eerste gezicht?
(TwNC: AD, 14 januari 2000)
- (344) Eichel geeft toe dat de oosterburen deze heffing ronduit haten
(TwNC: AD, 7 maart 2001)
- (345) van kruin tot kleine teen haatte de werper op dat moment de eeuwige rivaal van de vaderlandse honkbalploeg
(TwNC: AD, 17 juli 1995)
- (346) plots haatte Toni de spotlights waarin hij zich altijd zo graag had gewenteld
(TwNC: AD, 17 december 1999)
- (347) hij zei dat alleen het schuim van de natie joden haatte
(TwNC: AD, 16 september 2000)
- (348) (...) en zou 's avonds, samen met haar echtgenoot, tot de conclusie komen dat de Fransman de Engelsen zo haatte dat het niet uitgesloten moest worden geacht dat hij straks mét de Duitsers 'against us' zou pacteren
(TwNC: GRA, 12 januari 2000)
- (349) 'ik denk niet dat Baruch Arabieren haatte', zei een vriend van hem
(TwNC: NRC, 26 februari 1994)
- (350) later haatte de zoon die handen
(TwNC: NRC, 12 april 1995)
- (351) haar Blauwbaart voelt zich lelijk, zonder lelijk te zijn, omdat Trakl zijn lijf en alle lichamelijke haatte
(TwNC: NRC, 2 juni 1995)
- (352) voormalig premier Yasuhiro Nakasone constateerde (...) dat hij zich pas ná terugkeer in Japan in 1945 als gedemilitariseerd marine-officer realiseerde hoezeer zijn eigen bevolking het leger haatte
(TwNC: NRC, 28 augustus 1995)
- (353) en zoals de Spaanse conquistadores Bartolomé haatten om zijn pleidooien bij Karel de Vijfde de Indianen als mensen te erkennen, zo intensief zijn de laatste jaren de pogingen geweest van de feodale grootgrondbezitters om Ruz als kerkvader op zijn minst met vervroegd pensioen te sturen
(TwNC: NRC, 11 januari 1994)
- (354) (...) al is het maar (...) omdat de nazi's het joodse volk en hun cultuur haatten (...)
(TwNC: NRC, 28 januari 1995)
- (355) Mao zei dat de arme mensen en de arbeidersklasse de bourgeoisie en de intellectuelen haatten
(TwNC: NRC, 13 april 2001)
- (356) (...) en hoe meer ze te duchten hadden van hun tegenspelers, hoe meer de toeschouwers de heer Luinge haatten
(TwNC: Parool, 15 april 2000)
- (357) daarbij haatten mijn ouders de moffen en dat valt natuurlijk wel te begrijpen
(TwNC: Parool, 5 mei 2000)
- (358) waarom? Omdat John Kennedy en zijn vrienden, onder wie Frank Sinatra, Castro haatten
(TwNC: Parool, 30 augustus 2001)
- (359) veel mensen roepen om oorlog tegen Israël, terwijl ik dacht dat Egyptenaren oorlog haatten
(TwNC: Trouw, 17 november 2000)
- (360) voordat ik Skander ontmoette had ik geen idee van de diepte, de onverzettelijkheid, de volharding waarmee moslims Amerika haatten
(TwNC: Trouw, 20 september 2001)

STOREN

- (361) als het gedrag van Kantebeen de scheidsrechter niet stoort, moet ik me erbij neerleggen (TwNC: AD, 7 februari 1994)
- (362) er hoeft maar een wandelaar een kolonie ganzen te storen of ze vliegt op en gaat onze burens, de boeren, lastig vallen (TwNC: AD, 28 juli 2000)
- (363) het was een periode waarin de Spanjaarden de tegenstander al op eigen helft stoorden en de Fransen voor de eerste keer tijdens dit toernooi in problemen brachten bij de opbouw (TwNC: Parool, 26 juni 2000)
- (364) de burger mag beslissen via nietbindend referendum zolang het item de heersende coalitie niet te veel stoort in haar bezigheden en zolang het niet over centen gaat (CONDIV: Usenet, Newsgroups: be.politics, 17 december 1998)
- (365) uiteindelijk kon Nick nog 0-4 maken omdat Chiel de keeper goed stoorde, super (GOOGLE: www.vvheino.nl/voetbal/?cat=7, 5 april 2014)
- (366) toch stoorde enkele bewoners het mindere, maar ritmischer geluid van het draaiende wiel meer dan het vrij stromende water (GOOGLE: www.ecobouwers.be/forum/post/wakker-liggen-van-windturbines, 4 mei 2006)
- (367) de wedstrijd ging redelijk gelijk op maar toch stoorde de ietwat luide muziek die in het court speelde Isabel in haar concentratie (GOOGLE: squashclubronse.blogspot.cz/2011_10_01_archive.html, 1 oktober 2011)
- (368) pas nadat Kees de sluiswachters stoorde bij hun ochtend praatje, draaiden ze de brug en konden twee schepen in de sluis (GOOGLE: www.wvdemeeuwen.nl/Tocht%20KWA%20Kanaal%202013.htm, 17 juni 2013)
- (369) er werd een leiding aangelegd tot aan de straat zodat de goegemeente de familie de Wijnenendaele niet meer stoorde in hun privé-bos (GOOGLE: www.ronsers.be/archief/Houtland-Torhout.pdf, oktober 2001)
- (370) net omdat deze oude stripverhalen in de tussentijd uitgegroeid zijn tot echte klassiekers poneert Halen (1992) dat het karikaturale karakter van deze strips de lezer niet stoort (Lefèvre 2008: 173) (GOOGLE: lib.ugent.be/fulltxt/RUG01/001/414/568/RUG01-001414568_2010_0001_AC.pdf, 2010)
- (371) (...) kwam de kok mij vragen of ik naar buiten kon gaan met mijn zoontje omdat zijn gehuil de andere klanten stoorde (GOOGLE: www.pocketresto.be/rijmenam/villa-franck, 5 augustus 2012)
- (372) dit omdat de lichtopbrengst de andere weggebruikers stoort (GOOGLE: www.audi-a2.nl/post18722.html, december 2012)
- (373) omdat de man de slang stoort bedreigt de slang de man (GOOGLE: dierenvanatotz.mysites.nl/mypages/dierenvanatotz/189176.html, ??? datum)
- (374) de kamer is verduisterd omdat licht de meeste mensen stoort tijdens de Iboga Sessie (GOOGLE: ibogaworldnederland.com/24/de-ibogaine-sessie, ??? datum)
- (375) hier werd er al eens een motie ingediend om het standbeeld van Godfried van Bouillon in Brussel te verwijderen omdat dit standbeeld de moslimgemeenschap stoort en hen herinnert aan de verovering van Jeruzalem (GOOGLE: blog.seniorennet.be/vanvlouis/archief.php?ID=252, 13 november 2007)
- (376) handhaven is wel nodig omdat het hondenpoepprobleem de burger steeds meer stoort (GOOGLE: www.geldermalsen.nl/bis/dsresource?objectid=3038&type=org, 29 januari 2008)
- (377) de actie - een éénmalig feit van enkele uren - mag niet doorgaan omdat de muziek de studenten zou storen tijdens hun blokperiode (GOOGLE: blog.seniorennet.be/pjerreke/archief.php?ID=1520226, 16 december 2013)
- (378) ze moesten zich in drie groepen verdelen – zogenaamd, omdat te grote groepen de biddende moslims zouden storen (GOOGLE: ejbron.wordpress.com/2013/07/10/politie-waarschuwt-joodse-kinderen-geen-buigingen-op-de-tempelberg, 10 juli 2013)
- (379) het klopt dat de gastvrijheid misschien minder oogt, maar dat komt omdat Ethiopiërs de gasten niet willen storen tijdens een gesprek of eten (...) (GOOGLE: www.eet.nu/eindhoven/ethiopisch-restaurant, 4 februari 2010)
- (380) dit zorgde echter voor onderlinge conflicten omdat de hockeyers de tennissers zouden storen in hun concentratie (GOOGLE: issuu.com/uitgeverijdebode/docs/dbozz_20130602, 2 juni 2013)

BOEIEN

- (381) in de VS komen steeds meer emigranten uit Zuid-Amerika en Zuid-Oost-Azië, waar het voetbal al lang de massa bezig houdt en boeit
(TwNC: AD, 11 juni 1994)
- (382) desondanks blijven de meeste Argentijnse journalisten erbij dat de kwestie Zorreguieta hun volk niet echt boeit
(TwNC: AD, 9 maart 2001)
- (383) of de zelfkastijding van het stevige gezelschap ook het publiek boeit, is nog zeer de vraag
(TwNC: AD, 20 maart 2001)
- (384) dat sprekers een homogeen publiek boeiden of zijn gemeenschapsgevoel versterkten, wil nog niet zeggen dat een verslaggever stof werd geboden voor een artikel waar een brede lezersschare van opkijkt
(TwNC: Trouw, 22 december 2000)
- (385) (...) vind ik dat als een show 500 afleveringen lang haar publiek kan boeien, dat toch betekent dat die muziek iets voor de mensen betekent
(CONDIV: HBvL, 15 juli 1998)
- (386) toch boeit theologen, onderzoekers en ontdekkingsreizigers al eeuwenlang de vraag waar de ark is
(GOOGLE: www.hetgoedeleven.com/Mobiel/MobielDetail/tabid/266/IndexID/187377/Default.aspx, na 2010)
- (387) toch boeide de 6-0 overwinning de bondscoach van de Oranjevrouwen niet zoveel
(GOOGLE: www.hockey.nl/33869/hwl-ruime-overwinning-doet-caldas-niet-zo-veel, 1 december 2013)
- (388) toch boeide dit ventje duizenden stripliefhebbers
(GOOGLE: http://blog.seniorennet.be/franz, 18 januari 2007)
- (389) de student (...) verwerft inzicht in welke momenten het verhaal het publiek boeit en wanneer niet
(GOOGLE: www.vertelacademie.nl/lesaanbod/alle-workshops/80-improviserend-een-verhaal-vertellen#competenties, ??? datum)
- (390) waar een danser altijd het publiek boeit door zijn meesterschap (...), lijken de dansers hier heel vaak zelf bevangen door een vervreemding van het wat en waarom van wat ze doen
(GOOGLE: sarma.be/docs/1743, 13 mei 1993)
- (391) in ons laatste gezamenlijke weekend bezoeken we het olijven- en wijnoogstfeest in Prince Albert, waar dochter Milandie, die later zangeres wil worden, het publiek boeit met een Engelse popsong
(GOOGLE: www.cycletheworld.nl/Zuid-Afrika/schapeboeren2.htm, 2009)
- (392) in zijn onderzoek houdt Leman zich bezig met de vraag waarom muziek mensen boeit
(GOOGLE: eoswetenschap.eu/artikel/wat-doet-muziek-met-ons-brein-herbekijk-het-debat-van-eos, 18 oktober 2013)
- (393) geen wonder dus dat dit rif al jarenlang mensen boeit
(GOOGLE: www.ewdr.com/duikreis/oceanie/australie, ??? datum)
- (394) ik denk dat het nederlandse elftal gewoon heel weinig mensen boeit
(GOOGLE: www.fctwente.net/forum/printthread.php?t=8124&page=5&pp=30, 2010)
- (395) toch leuk om te zien dat mijn verhaal elke keer weer mensen boeit
(GOOGLE: ericakleinmeuleman.waarbenjij.nu, 15 augustus 2013)
- (396) dat het thema mensen boeit, blijkt uit de massale opkomst van het publiek tijdens de openingsavond
(GOOGLE: leveninleuven.be/2014/03/20/opening-ravage-in-m, 20 maart 2014)
- (397) ik merkte dat Terra incognita niet veel mensen boeit hier, en dat ze liever aan Peking Expres mee doen (...)
(GOOGLE: www.expeditierobinson.net/forum/archief/seizoen2005/?action=printpage; topic=20573.0, 11 november 2005)
- (398) af en toe ontstaat het gevoel dat de huidige status van Feyenoord minder mensen boeit dan voorheen het geval was
(GOOGLE: ww.ad.nl/ad/nl/5598/Sportcolumnisten/article/detail/2169545/2008/12/02/Liever-geen-bagger-over-Verbeek-heen.dhtml, 2 december 2008)
- (399) blijkbaar boeit Jezus mensen en werken hij en zijn evangelie aanstekelijk
(GOOGLE: www.wij-stenen.be/joomla/index.php, E-jaargang 02 - nummer 008, 2012)
- (400) bruisend, energiek, schier perfect en met persoonlijke stijl, boeit dit kwartet publiek en critici met haar concerten
(GOOGLE: www.concertgebouw.nl/concerten/doric-kwartet-in-haydn-bartok-schubert, 2012)

Bijlage 2: Codering van de corpusdata

Zin	V	Volgorde	3e argu- ment		Bezielheid		Bepaaldheid		Geaffecteerdheid		Complexiteit		Concreet/abstract	
			SUB	OBJ	SUB	OBJ	stim-SUB	stim-DOB	SUB	OBJ	SUB	OBJ		
Hazelhoff noemt een heel andere reden waarom zijn bank een ontroerend goed-schandaal als in Duitsland niet gauw zal overkomen	overkomen	IOB-SUB	-	-	+	-	+	[extern]	NVT	+	-	[+A]	[±A]	
het laatste was opmerkelijk, aangezien Franzen in het in september gepubliceerde The Corrections nog geschreven had dat rampen van het kaliber van de Depressie de Verenigde Staten niet meer overkwamen		SUB-IOB	-	-	+	-	+	[extern]	NVT	+	-	[+A]	[±C]	
toen overkwam de zes broers een verrassende ervaring		IOB-SUB	-	-	+	-	+	[extern]	NVT	NVT	NVT	[+A]	[+C]	
in het derde deel van zijn leven (...) overkwam Jung een ogenschijnlijk oppervlakkig ongelukje met erg diepe gevolgen		IOB-SUB	-	-	+	-	+	[extern]	NVT	+	-	[±A]	[+C]	
toen overkwam de vrouw een ongeluk waardoor zij een oog verloor		IOB-SUB	-	-	+	-	+	[extern]	NVT	NVT	NVT	[±A]	[+C]	
kort daarna overkwam plaatsgenoot Peter Korsten hetzelfde trieste lot		IOB-SUB	-	-	+	+	+	[extern]	NVT	NVT	NVT	[±A]	[+C]	
en toen overkwam Michèle het ergste wat er zowat met je kan gebeuren de eerste dag in een vreemde stad		IOB-SUB	-	-	+	+	+	[extern]	NVT	+	-	[±A]	[+C]	
een maand geleden, vlak voor het optreden van UnseeN Perception op Plein Open, overkwam Bas Dubbelman een ongeluk, waarbij de pezen in zijn linkerhand ernstig beschadigd werden		IOB-SUB	-	-	+	-	+	[extern]	NVT	+	-	[±A]	[+C]	
toen overkwam Peppi het grote verdriet dat Manon overleed en hij helemaal alleen achterbleef in het voor hem zo enge asiel		IOB-SUB	-	-	+	+	+	[intern]	NVT	+	-	[+A]	[+C]	
op donderdag 15 mei overkwam juf Marja een ongeluk toen zij op weg was naar school		IOB-SUB	-	-	+	-	+	[extern]	NVT	NVT	NVT	[±A]	[+C]	
begin jaren vijftig overkwam Hein een verschrikkelijk ongeluk met zijn tractor waardoor hij 2 jaar in het ziekenhuis lag		IOB-SUB	-	-	+	-	+	[extern]	NVT	+	-	[±A]	[+C]	
dan overkomt de advocaat een "ongeluk"		IOB-SUB	-	-	+	-	+	[extern]	NVT	NVT	NVT	[±A]	[+C]	
dan overkomt Heather een zwaar verkeersongeval		IOB-SUB	-	-	+	-	+	[extern]	NVT	+	-	[±A]	[+C]	
daarna overkwam de overvaller een wel heel naar avontuur dat doet denken aan de scène uit Pulp Fiction (...)		IOB-SUB	-	-	+	-	+	[extern]	NVT	+	-	[±A]	[+C]	
kort daarna overkwam de man een wonder		IOB-SUB	-	-	+	-	+	[extern]	NVT	NVT	NVT	[+A]	[+C]	
kort daarna overkwam Nomi een tweede zwaar ongeval		IOB-SUB	-	-	+	-	+	[extern]	NVT	+	-	[±A]	[+C]	
vorig jaar overkwam Gerard een naar ongeluk		IOB-SUB	-	-	+	-	+	[extern]	NVT	+	-	[±A]	[+C]	
want afgelopen donderdag, 6 september 2012, overkwam Ivar een ernstig ongeluk		IOB-SUB	-	-	+	-	+	[extern]	NVT	+	-	[±A]	[+C]	
daarna overkwam SV Urk het geluk dat Wybren Faber puur voor zijn plezier wilde werken als verzorger		IOB-SUB	-	-	+	+	+	[extern]	NVT	+	-	[±A]	[±A]	
precies in dat truitje overkwam Giovanni een dodelijk ongeluk in 1976		IOB-SUB	-	-	+	-	+	[extern]	NVT	+	-	[±A]	[+C]	

Zin	V	Volgorde	3e argu- ment		Bezielheid		Bepaaldheid		Geaffecteerdheid		Complexiteit		Concreet/abstract	
			SUB	OBJ	SUB	OBJ	stim-SUB	stim-DOB	SUB	OBJ	SUB	OBJ		
op de beurs overvalt de bezoeker vaker een gevoel van déjà vu	overvallen	DOB-SUB	-	-	+	-	+	[intern]	NVT	+	-	[+A]	[+C]	
en soms (...) overvalt mensen plotseling een groot gevoel van onveiligheid (...)		DOB-SUB	-	-	+	-	-	[intern]	NVT	+	-	[+A]	[+C]	
met het naar buiten brengen van de financiële perikelen overvalt Spijkers zelfs tal van ingewijden binnen de basketbalwereld		SUB-DOB	+	+	+	+	-	[extern]	NVT	-	+	[+C]	[+C]	
in dezelfde week overvielen Europese ambtenaren de Belgische brouwer Stella Artois		SUB-DOB	-	+	+	-	+	[extern]	NVT	-	+	[+C]	[±A]	
het klinkt als een sketch uit Monty Python, maar maanden overvielen de onderzoekers Engelse spelers van clubs als Liverpool, Coventry, Sunderland, Rochdale en Cambridge met het verzoek hun wijs- en ringvinger te mogen fotokopiëren		SUB-DOB	+	+	+	+	-	[extern]	NVT	-	+	[+C]	[+C]	
bovendien overviel Jakarta de Nederlandse regering met de vraag om het Verdrag van New York (1962) waarin de overdracht is vastgelegd te herbevestigen		SUB-DOB	+	+	+	+	+	[extern]	NVT	-	+	[±C]	[±A]	
maar de collega's in het schaduwkabinet voelden zich overvallen door de details waarmee Widdecombe de partij overviel		SUB-DOB	+	+	+	+	+	[extern]	NVT	-	+	[+C]	[±A]	
toch overviel de inhoud van het langverwachte rapport veel Congresleden (...)		SUB-DOB	-	-	+	+	-	[extern]	NVT	+	-	[±A]	[+C]	
(...) dan overvalt de pelgrim een van de meest poëtische vergezichten in Umbrië		DOB-SUB	-	-	+	-	+	[extern]	NVT	+	-	[±A]	[+C]	
vorige week overviel een storm een groep Japanezen duikers bij Bali		SUB-DOB	-	-	+	-	-	[extern]	NVT	-	+	[±A]	[+C]	
in comfortabele stoeltjes gezeten op de smalle gaanderij met kolommen, een gin en tonic in de hand en het zicht op het water, overvalt een mens een gevoel van volledige ontspanning		DOB-SUB	-	-	+	-	-	[intern]	NVT	+	-	[+A]	[+C]	
op de terugreis naar Napels van een huwelijk in Tunis overvalt een storm een Italiaans schip		SUB-OBJ	-	-	+	-	-	[extern]	NVT	-	+	[±A]	[+C]	
daar waar de schilderkunst en de beeldhouwkunst vaak gebruik maakt van dieperliggende betekenissen en symboliek die niet altijd gekend zijn door de toeschouwer, overvalt een foto (meer dan een film) de zelfgenoegzame toeschouwer		SUB-DOB	-	-	+	-	+	[extern]	NVT	+	-	[+C]	[+C]	
opvallend vaak overvalt een crisis een gemeente als de burgemeester er net even niet is		SUB-DOB	-	-	+	-	-	[extern]	NVT	NVT	NVT	[+A]	[±A]	
toen overviel Pietje een treurnis zonder bodem		DOB-SUB	-	-	+	-	+	[intern]	NVT	+	-	[+A]	[+C]	
toen overviel een reusachtige angst de senatoren, dat de buurvolkers die staking zouden gebruiken om Rome (...) aan te vallen		SUB-DOB	-	-	+	-	+	[intern]	NVT	+	-	[+A]	[+C]	
toen overviel de gládheid de strooi-instanties in Nederland		SUB-DOB	-	-	+	+	+	[extern]	NVT	-	+	[±A]	[±A]	
toen overviel de eerste wereldoorlog met zijn ongekende toestanden dit al zo vele jaren rustige westen van ons werelddeel		SUB-DOB	-	-	+	+	+	[extern]	NVT	-	+	[±A]	[±A]	
toen overviel de strenge winter vele huishoudens		SUB-DOB	-	-	+	+	-	[extern]	NVT	+	-	[±A]	[±C]	
"Jij wordt toch opa", overviel Willem de tv-presentator		SUB-DOB	-	+	+	+	+	[extern]	NVT	-	+	[+C]	[+C]	

Zin	V	Volgorde	3e argu- ment		Bezielheid		Bepaaldheid		Geaffecteerdheid		Complexiteit		Concreet/abstract	
			SUB	OBJ	SUB	OBJ	SUB	OBJ	stim-SUB	stim-DOB	SUB	OBJ	SUB	OBJ
tijddrit van zaterdag Klöden dusdanig dat hij niet de slaap kon vatten	overweldigden	SUB-DOB	-	-	+	+	+	[extern]	NVT	+	-	[+A]	[+C]	
(...) voorkomen dat de cameraploeg de mensen overweldigt		SUB-DOB	-	+	+	+	+	[extern]	NVT	NVT	NVT	[+C]	[+C]	
plots overweldigde het verleden de berouwende zondares, de ontrouwe geliefde en ze barstte in verbeten snikken uit		SUB-DOB	-	-	+	+	+	[extern]	NVT	-	+	[+A]	[+C]	
toch overweldigt deze artistieke orgie ook modehaters die onder de indruk rondwalen, gekleed in doodgewone spijkerbroeken (...)		SUB-DOB	-	-	+	+	-	[extern]	NVT	+	-	[+A]	[+C]	
dan overweldigt de zonde die Christen steeds meer dan overweldigt de aanwezigheid van 'God mijn gehele wezen		SUB-DOB	-	-	+	+	+	[extern]	NVT	NVT	NVT	[+A]	[+C]	
toen overweldigden acteurs het publiek met welbespraakte zinnen, maar nu moeten acteurs in de eerste plaats goed acteren en dus geen taalvoerders zijn		SUB-DOB	+	+	+	-	+	[extern]	NVT	-	+	[+C]	[+C]	
(...) dan overweldigden deze schaduwbeelden de ziel het Kamerlid van de Laat maakte vooral indruk als erudiet en retorisch begaafd spreker, wiens 'woordenstroom', aldus mede-Kamerlid P.J. Oud, de Kamerleden soms overweldigde		SUB-DOB	-	-	+	+	+	[extern]	NVT	NVT	NVT	[±C]	[+C]	
maar ben je eenmaal binnen dan overweldigden de kleuren en materialen het oog		SUB-DOB	-	-	+	+	+	[extern]	NVT	+	-	[+C]	[+C]	
met haar prachtige stem overweldigde Carla het Amsterdamse Concertgebouw en schitterde ze op belangrijke podia in Spanje, Frankrijk en Turkije		SUB-DOB	+	+	+	+	+	[extern]	NVT	-	+	[+C]	[+C]	
in 2006 en 2008 overweldigde Inadels het Nederlandse festivalpubliek op Lowlands		SUB-DOB	-	+	+	+	+	[extern]	NVT	-	+	[+C]	[+C]	
met zijn oorspronkelijk in het Frans verschenen debuut overweldigde Jonathan Littel het Franse literatuurwereldje		SUB-DOB	+	+	+	+	+	[extern]	NVT	-	+	[+C]	[±A]	
in 2004 overweldigde Willems (1962) de toeschouwers in de kleine zalen met Brel		SUB-DOB	+	+	+	+	+	[extern]	NVT	-	+	[+C]	[+C]	
na de pauze overweldigde Adrei Lugovski de zaal met zijn krachtige tenorstem		SUB-DOB	+	+	+	+	+	[extern]	NVT	NVT	NVT	[+C]	[+C]	
rondreizend over Midden-Java (...) kan de hedendaagse reiziger zich voorstellen hoe de natuur VOC-dienaren overweldigde met haar schoonheid		SUB-DOB	+	-	+	+	-	[extern]	NVT	NVT	NVT	[±A]	[+C]	
mijn enthousiasme nam echter direct daarna toe door de wijze waarop Gunther Brünnhilde overweldigde, met een heuse 'vechtsène'		SUB-DOB	+	+	+	+	+	[extern]	NVT	NVT	NVT	[+C]	[+C]	
vooral in het 8-bit segment kan de beschikbare variëteit zelfs een ervaren ontwerper soms overweldigden		SUB-DOB	-	-	+	+	-	[extern]	NVT	NVT	NVT	[+A]	[+C]	
met het brengen van de boodschap overweldigde God met Zijn liefde dit volk en zij kwamen tot berouw en bekering		SUB-DOB	+	+	+	+	+	[extern]	NVT	+	-	[±C]	[+C]	
waar George Lucas het bioscooppubliek in 1977 overweldigde met ruimtegevechten en een intergalactische rebellenstrijd, deed Ridley Scott het in 1979 opspringen van angst		SUB-DOB	+	+	+	+	+	[extern]	NVT	NVT	NVT	[+C]	[+C]	

Zin	V	Volgorde	3e argu- ment		Bezieldheid		Bepaaldheid		Geaffecteerdheid		Complexiteit		Concreet/abstract	
			SUB	OBJ	SUB	OBJ	stim-SUB	stim-DOB	SUB	OBJ	SUB	OBJ		
afgevaardigden van de 24 deelnemers met de mededeling dat er mogelijk nog losse kaarten te	overrompelen	SUB-DOB	+	+	+	+	+	[extern]	NVT	NVT	NVT	[±A]	[+C]	
balletgroep het publiek kort voor aanvang van Prokofjevs 'Romeo en Julia' met de mededeling dat		SUB-DOB	+	+	+	-	+	[extern]	NVT	+	-	[+C]	[+C]	
het was natuurlijk geen echte onthulling, waarmee koningin Beatrix het Nederlandse volk		SUB-DOB	+	+	+	+	+	[extern]	NVT	-	+	[+C]	[+C]	
overrompelde in haar kerstoespraak en gisteren overrompelde Van Melles Italiaanse		SUB-DOB	+	+	+	+	+	[extern]	NVT	+	-	[+C]	[±A]	
partner de beurs met een bod dat 72 procent boven de slotkoers van vrijdag ligt		SUB-DOB	+	+	+	+	+	[extern]	NVT	-	+	[+C]	[±A]	
overrompelde Zandvliet de kunstwereld met aanvankelijk overrompelde Bijlmer Legmeervogels		SUB-DOB	+	+	+	+	+	[extern]	NVT	NVT	NVT	[±A]	[±A]	
met agressief spel, maar de koploper reageerde alert toen overrompelde de jury de zaal		SUB-DOB	-	+	+	+	+	[extern]	NVT	NVT	NVT	[+C]	[+C]	
overrompelde Proline met zijn service Haarhuis en zo typeert burgemeester R. Munniksma de wijze		SUB-DOB	+	+	+	+	+	[extern]	NVT	-	+	[+C]	[±A]	
waarop het Centraal Orgaan opvang Asielzoekers zijn gemeente drie jaar geleden overrompelde met		SUB-DOB	+	+	+	+	+	[extern]	NVT	+	-	[±A]	[±A]	
een asielzoekerscentrum Amsterdamse Beurs van Berlage, overrompelde Ian		SUB-DOB	+	+	+	+	+	[extern]	NVT	-	+	[+C]	[±A]	
Dun de westerse muziekwereld met de langzaam regering met de mededeling dat oud-premier		SUB-DOB	+	+	+	+	+	[extern]	NVT	-	+	[+C]	[±A]	
Lubbers zou gaan bemiddelen om de onlusten op de Molukken te stoppen		SUB-DOB	+	+	+	+	+	[extern]	NVT	-	+	[+C]	[+C]	
kinderseries, overrompelt Pokémon de kijkers met snelle montage, flitsende effecten en harde grappen		SUB-DOB	+	+	+	+	+	[extern]	NVT	-	+	[+C]	[+C]	
Chungking Express overrompelt de Hongkongse regisseur Kar-wai zijn publiek in deze		SUB-DOB	+	+	+	+	+	[extern]	NVT	+	-	[+C]	[+C]	
duizelingwekkende misdaadfilm met een groot vanaf dan overrompelt het boek de beschouwer		SUB-DOB	-	-	+	+	+	[extern]	NVT	NVT	NVT	[+C]	[+C]	
toch overrompelt Van Bennekom zijn vrouw ook wel eens		SUB-DOB	-	+	+	+	+	[extern]	NVT	NVT	NVT	[+C]	[+C]	
in hoog tempo overrompelt de in Oxford opgeleide econoom zijn bezoeker met cijfers	SUB-DOB	+	+	+	+	+	[extern]	NVT	+	-	[+C]	[+C]		
en dan toch overrompelt de ECB vriend en vijand donderdag opnieuw met een rentebesluit	SUB-DOB	+	+	+	+	-	[extern]	NVT	-	+	[±A]	[+C]		
met zijn kakofonische klankerupties weet dit stuk zelfs na 90 jaar de toehoorder te overrompelen	SUB-DOB	-	-	+	+	+	[extern]	NVT	NVT	NVT	[+C]	[+C]		
met zijn gigantische schilderijen overrompelt Erik Van Lieshout de knusse kamers van de Stella	SUB-DOB	+	+	+	+	+	[extern]	NVT	-	+	[+C]	[+C]		
Lohaus Gallery zes jaar geleden overrompelde het Waalse trio de	SUB-DOB	+	+	+	+	+	[extern]	NVT	+	-	[+C]	[±A]		
filmwereld met C'est arrivé près de chez vous	SUB-DOB	+	+	+	+	+	[extern]	NVT	+	-	[+C]	[±A]		

Zin	V	Volgorde	3e argu- ment		Bezielheid		Bepaaldheid		Geaffecteerdheid		Complexiteit		Concreet/abstract	
			SUB	OBJ	SUB	OBJ	SUB	OBJ	stim-SUB	stim-DOB	SUB	OBJ	SUB	OBJ
begin maart overdonderde BNP de bankwereld met een overnamebod op beide fusiekandidaten	overdonderen	SUB-DOB	+	+	+	+	+	[extern]	NVT	-	+	[±A]	[±A]	
hun value for money, ook zo'n kreet waarmee iedere verkoper de potentiële klant overdondert		SUB-DOB	+	+	+	+	+	[extern]	NVT	-	+	[+C]	[+C]	
vijf keer per dag (...) overdondert de muezzin deze mierenhoop met zijn vermaningen over onkuisheid en jaloezie (...)		SUB-DOB	+	+	+	+	+	[extern]	NVT	NVT	NVT	[+C]	[+C]	
diezelfde indruk maakt Laermans werk nu nog steeds, zoals blijkt op deze tentoonstelling waar zijn grote, geschematiseerde boeren de toeschouwer overdonderen		SUB-DOB	-	-	+	+	+	[extern]	NVT	+	-	[+C]	[+C]	
daarna overdonderde de heer Wolters met zijn relaas de raad op 29 september (...)		SUB-DOB	+	+	+	+	+	[extern]	NVT	+	-	[+C]	[±A]	
het kostbaar uitgevoerde boekwerk "Stedenbouwkundige verkenningen Binnengasthuisterrein" waarmee in april 2000 de wethouder en de UvA de stedelijke gemeenschap probeerden te overdonderen noemde ook voor buitenstaanders begrijpelijke overwegingen (...)		SUB-DOB	+	+	+	+	+	[extern]	NVT	+	-	[+C]	[±A]	
vrijwel onmiddellijk na de aftrap overdonderde Hercules Sporting met twee drieste doelpunten van die dekselse Geus		SUB-DOB	+	+	+	+	+	[extern]	NVT	NVT	NVT	[±A]	[±A]	
toen overdonderde Hitler de Duitsers met zijn ideeën en macht.		SUB-DOB	+	+	+	+	+	[extern]	NVT	-	+	[+C]	[+C]	
lopend over de oever van het Gardameer overdonderde de zanger Evenblij met de onthulling dat ze over de plek liepen waar hij voor het eerst de liefde bedreef		SUB-DOB	+	+	+	+	+	[extern]	NVT	+	-	[+C]	[+C]	
op de autoshow van Parijs in 2010 overdonderde Lotus het publiek met vijf (!) nieuwe sportwagens met een multimediaal betoog overdonderde Van Vugt het publiek met een overzicht van de voortrazende ontwikkelingen in de IT (...)		SUB-DOB	+	+	+	+	+	[extern]	NVT	-	+	[±A]	[+C]	
voorg jaar overdonderde United-C het publiek met WHO CYCLE		SUB-DOB	+	+	+	+	+	[extern]	NVT	-	+	[±A]	[+C]	
vanuit haar huiskamer overdonderde de zangeres het publiek met hoogstaande soul, pop en chanson		SUB-DOB	+	+	+	+	+	[extern]	NVT	NVT	NVT	[+C]	[+C]	
in dit werkje van Bobo Stenson (...) overdonderde Jon Fält het publiek met een zeer goede en gestructureerde drumsolo		SUB-DOB	+	+	+	+	+	[extern]	NVT	NVT	NVT	[+C]	[+C]	
in zijn solodebuut overdonderde Van Vleuten het publiek met een unieke theatervorm		SUB-DOB	+	+	+	+	+	[extern]	NVT	NVT	NVT	[+C]	[+C]	
op hun vinyl-only debuut Pagan Recorder overdondert Tape Cuts Tape de luisteraar niet alleen met (altijd speelse) experimenten		SUB-DOB	+	+	+	+	+	[extern]	NVT	+	-	[±A]	[+C]	
tijdens zijn theatershows overdondert en ontroert De Jong zijn publiek met doorleefde gitaarrock, blues en country		SUB-DOB	+	+	+	+	+	[extern]	NVT	NVT	NVT	[+C]	[+C]	
dit seizoen overdondert Mammut de markt met een klimtouw voor net onder de € 100,00		SUB-DOB	+	+	+	+	+	[extern]	NVT	-	+	[±A]	[±A]	
in de ban van niet-westerse culturen overdondert het Théâtre du Soleil zijn publiek graag met oogverblindende pracht en praal, of die nu is geïnspireerd door Noh, Kathakali of andere grote theatertradities		SUB-DOB	+	+	+	+	+	[extern]	NVT	+	-	[±A]	[+C]	
de zaak van de aanhoudende telefonische oproepen waarbij de Franstalige Murielle vliegensvlug mensen overdondert met het feit dat hen een geschenk wacht op een bepaalde locatie blijkt uitgeklaard		SUB-DOB	+	+	+	+	-	[extern]	NVT	+	-	[+C]	[+C]	

Zin	V	Volgorde	3e argu- ment		Bezielheid		Bepaaldheid		Geaffecteerdheid		Complexiteit		Concreet/abstract	
			SUB	OBJ	SUB	OBJ	SUB	OBJ	stim-SUB	stim-DOB	SUB	OBJ	SUB	OBJ
kaarten, bloemen en kleine cadeautjes moeten daar duidelijk maken dat de (onbekende) gever de ontvanger bewondert, waardeert of liefheeft	bewonderen	SUB-DOB	-	+	+	+	+	NVT	[extern]	+	-	[+C]	[+C]	
terwijl Bas de box nog bewondert, komt Jacques (44, gebruiker sinds 1971) dichterbij		SUB-DOB	-	+	-	+	+	NVT	[extern]	-	+	[+C]	[+C]	
onder de indruk van het wapengekletter en de walm uit antieke geweren bewondert een grote schare belangstellenden bij slot Loevestein de verrichtingen van het Landelijk Platform voor Levende Geschiedenis		SUB-DOB	-	+	-	-	+	NVT	[extern]	-	+	[+C]	[+A]	
voor de souvenirwinkel van de vleesgeworden Markense Sijje Boes bewondert Betty de houten tulpen in de mand van verkoopster Adrie		SUB-DOB	-	+	-	+	+	NVT	[extern]	-	+	[+C]	[+C]	
ik wil ook graag dat de hele wereld mijn kind bewondert		SUB-DOB	-	+	+	+	+	NVT	[extern]	+	-	[±A]	[+C]	
licht blinkend bewondert Maxima het protserige monument		SUB-DOB	-	+	-	+	+	NVT	[extern]	-	+	[+C]	[+C]	
natuurlijk bewondert de redactie van Gordin van de Zuidas de grootstedelijke conceptie en de eenvormige, maar toch subtiel gevarieerde gevelwanden (...)		SUB-DOB	-	+	-	+	+	NVT	[extern]	-	+	[+C]	[+A]	
met alleen bewondert Yagi de Nederlandse praktijk, hij hoopt ook dat die Japan tot voorbeeld zal strekken		SUB-DOB	-	+	-	+	+	NVT	[extern]	-	+	[+C]	[+A]	
in het eerste verhaal bewondert een vrouw van zekere leeftijd bij haar kapper een poster van Matisse's Roze Naakt (...)		SUB-DOB	-	+	-	-	-	NVT	[extern]	-	+	[+C]	[+C]	
tijdens de vorige editie kon het publiek een zandkasteel van ongeveer 15 meter hoogte bewonderen		SUB-DOB	-	+	-	+	-	NVT	[extern]	-	+	[+C]	[+C]	
de veertiende juli is de dag waarop het Franse volk zijn leger op zijn Champs Elysées wil bewonderen (...)		SUB-DOB	-	+	+	+	+	NVT	[extern]	+	-	[+C]	[±C]	
aangezien haar kleinzoon Willem-Alexander (8) de Haagse operettezanger zeer bewonderde, zal Juliana (...) ook wel iets hebben met Dolf Brouwers alias Sjef van Oekel (24)		SUB-DOB	-	+	+	+	+	NVT	[extern]	+	-	[+C]	[+C]	
decennia lang bewonderde het Amerikaanse publiek de bravourestukjes van hun astronauten		SUB-DOB	-	+	-	+	+	NVT	[extern]	-	+	[+C]	[+A]	
Beethoven is zijn inspirator, omdat de architect deze componist ook mateloos bewonderde		SUB-DOB	-	+	+	+	+	NVT	[extern]	NVT	NVT	[+C]	[+C]	
voorlopig kan wel vastgesteld worden dat mannen en vrouwen elk om hun eigen redenen Masina bewonderden		SUB-DOB	-	+	+	-	+	NVT	[extern]	+	-	[+C]	[+C]	
drie jaar na de verovering, op 28 april 1897, bewonderden koningin-regentes Emma en prinses Wilhelmina de schatten van Lombok fraai uitgesteld in de vergaderzaal van de Nederlandsche Bank		SUB-DOB	-	+	-	+	+	NVT	[extern]	-	+	[+C]	[+C]	
toch bewonderden collega-illustratoren zoals Peter van Straaten en Waldemar Post zijn vakmanschap		SUB-DOB	-	+	-	-	+	NVT	[extern]	+	-	[+C]	[+A]	
hoewel Hirt vroeg in zijn carrière in de big bands van Jimmy en Tommy Dorsey speelde en jazzmuzikanten als Wynton Marsalis zijn techniek bewonderden, beschouwde hij zichzelf niet als een improvisator		SUB-DOB	-	+	-	-	+	NVT	[extern]	+	-	[+C]	[+A]	
eeuwen later bewonderden de eerste Europeanen de reusachtige beeldhouwwerken		SUB-DOB	-	+	-	+	+	NVT	[extern]	NVT	NVT	[+C]	[+C]	
volgens een bewaker van de National Gallery in Londen heeft een geest afgelopen zaterdag langdurig de daar hangende werken van de Nederlandse schilder bestudeerd en bewonderd		SUB-DOB	-	+	-	-	+	NVT	[extern]	-	+	[±C]	[+C]	

Zin	V	Volgorde	3e argu- ment		Bezielheid		Bepaaldheid		Geaffecteerdheid		Complexiteit		Concreet/abstract	
			SUB	OBJ	SUB	OBJ	SUB	OBJ	stim-SUB	stim-DOB	SUB	OBJ	SUB	OBJ
dan gaan ze weg, zonder de grenzen te bepalen, alsof deze symbolische handeling hun honger naar land voldoende bevredigt		SUB-DOB	-	-	-	+	+	[extern]	NVT	-	+	[+A]	[+A]	
de theoloog Kees Kok vatte die spanning onlangs helder samen (...) toen hij schreef dat die traditie weliswaar 'de behoefte aan een opvlucht van de geest' (Salman Rushdie) bevredigt in liturgieën en mystieke extasen (...)		SUB-DOB	-	-	-	+	+	[extern]	NVT	-	+	[+A]	[+A]	
op een vreemde, indirecte manier bevredigt de premier mijn verlangen naar rechtvaardigheid (...) zou ik zeggen dat de toename van het aantal vrouwen in leidinggevende posities in het hoger onderwijs en onderzoek vooral afhangt van de mate waarin een dergelijke baan hun ambities bevredigt (...)		SUB-DOB	-	+	-	+	+	[extern]	NVT	-	+	[+C]	[+A]	
in plaats daarvan bevredigt de PDS de behoefte van de Oost-Duitsers aan continuïteit		SUB-DOB	-	+	-	+	+	[extern]	NVT	-	+	[±A]	[+A]	
motorrijders zeggen in enquêtes ook dat ze hun motor het liefst in hun slaapkamer zouden stallen, wat aannemelijk maakt dat hun motorfiets een libidineuze behoefte bevredigt		SUB-DOB	-	-	-	+	-	[extern]	NVT	-	+	[+C]	[+A]	
als het convenant er niet komt of de invulling ervan de regering niet bevredigt, dan zal het kabinet niet aarzelen om de zaak te regelen in de wetgeving (...) want zo bevredigde de hoofdrol het verlangen naar zuivere, boven elke morele twijfel verheven personages		SUB-DOB	-	-	-	+	+	[extern]	NVT	+	-	[±A]	[±A]	
naast de zucht naar luxe en oosterse mystiek bevredigde het oriëntalisme ook de behoefte aan meer bewegingsvrijheid		SUB-DOB	-	-	-	+	+	[extern]	NVT	-	+	[+A]	[+A]	
zo bevredigt Elektra haar vader en Orestes zijn moeder om zo te laten zien aan welke kant zij staan		SUB-DOB	-	+	+	+	+	[extern]	NVT	-	+	[+C]	[+C]	
natuurlijk bevredigt een dergelijke redenering onze geest niet, maar in termen van tijd was dit een louter rechtvaardige zaak... men kon God geen verwijten maken		SUB-DOB	-	-	-	+	+	[extern]	NVT	+	-	[+A]	[±A]	
elke vrije minuut, vaak tot diep in de nacht bevredigde Casper Faassen zijn behoefte om kunst te maken: duidelijk zwevend tussen het impressionisme, realisme en meer abstracte stromingen		SUB-DOB	-	+	-	+	+	[extern]	NVT	-	+	[+C]	[+A]	
toch bevredigt die rolstoel haar psychologische behoefte		SUB-DOB	-	-	-	+	+	[extern]	NVT	-	+	[+C]	[+A]	
maar toch bevredigt deze theorie de schrijver niet bij zijn zoektocht naar een consistente democratieopvatting die de logica in zich draagt dat extremistische uitingen verboden mogen worden		SUB-DOB	-	-	+	+	+	[extern]	NVT	NVT	NVT	[+A]	[+C]	
toch bevredigde (en bevredigt) bovenstaand officieel schrijven de verzamelaarswereld maar gedeeltelijk		SUB-DOB	-	-	+	+	+	[extern]	NVT	+	-	[+C]	[±A]	
toch bevredigde dit leven de ernstige Petrus niet		SUB-DOB	-	-	+	+	+	[extern]	NVT	-	+	[+A]	[+C]	
hoe bevredigt een Marokkaan zijn vrouw?		SUB-DOB	-	+	+	-	+	[extern]	NVT	NVT	NVT	[+C]	[+C]	
toch bevredigde het filmpje de kijkers die wij spraken niet zo erg		SUB-DOB	-	-	+	+	+	[extern]	NVT	-	+	[+C]	[+C]	
toch bevredigden het succes van de wijken en de Commune en de vervanging van het Girondijnse leiderschap door de Montagnards Varlet niet		SUB-DOB	-	-	+	+	+	[extern]	NVT	+	-	[+A]	[+C]	
welke basisbehoeften wil jouw product bevredigen, en in welke mate bevredigt jouw product die behoefte?		SUB-DOB	-	-	-	+	+	[extern]	NVT	NVT	NVT	[+C]	[+A]	

bevredigen

Zin	V	Volgorde	3e argu- ment		Bezielheid		Bepaaldheid		Geaffecteerdheid		Complexiteit		Concreet/abstract	
			SUB	OBJ	SUB	OBJ	SUB	OBJ	stim-SUB	stim-DOB	SUB	OBJ	SUB	OBJ
als het beleid van een minister de Kamer niet bevalt kan-ie worden weggestuurd		SUB-IOB	-	-	+	+	+	[extern]	NVT	+	-	[+A]	[±A]	
indien de huurovereenkomst met optie tot koop beide partijen bevalt, zal de 23-jarige middenvelder tot 1 juli 1996 aan Utrecht zijn verbonden		SUB-IOB	-	-	+	+	+	[extern]	NVT	+	-	[±C]	[±A]	
de verkiezingsuitslag van woensdag bevestigt dat de liberale toezetting van het kabinet de kiezers goed bevalt (...)		SUB-IOB	-	-	+	+	+	[extern]	NVT	+	-	[+A]	[+C]	
als de dertien afleveringen het publiek bevallen, is er kans op een vervolg (...)		SUB-IOB	-	-	+	+	+	[extern]	NVT	+	-	[±A]	[+C]	
in 1976 ging Onetti, die korte tijd in de gevangenis zat omdat zijn activiteiten de militaire machthebbers van Uruguay niet bevielen, in ballingschap naar Madrid		SUB-IOB	-	-	+	+	+	[extern]	NVT	-	+	[+A]	[+C]	
in 1994 kreeg Naguib Mahfouz (...) een mes tussen zijn ribben, omdat zijn vrijzinnige opvattingen over de Islam de extremisten niet bevielen		SUB-IOB	-	-	+	+	+	[extern]	NVT	+	-	[+A]	[+C]	
de problemen zouden deels veroorzaakt zijn door de afloop van de Bijlmer-enquête, waarvan de uitkomsten Singh Varma niet bevielen		SUB-IOB	-	-	+	+	+	[extern]	NVT	NVT	NVT	[+A]	[+C]	
de VVD had er plotseling een eigen nota over ingebracht, waarvan toezetting en enkele inhoudelijke punten de rest van de coalitie niet bevielen		SUB-IOB	-	-	+	+	+	[extern]	NVT	NVT	NVT	[±A]	[±A]	
ondanks alles bevielen de eerste jaren Rusch goed		SUB-IOB	-	-	+	+	+	[extern]	NVT	+	-	[+A]	[+C]	
als de rechitzetting de h. Smit niet beviel, zou hij de zaak uit handen geven, zo zeide hij nog	bevallen	SUB-IOB	-	-	+	+	+	[extern]	NVT	-	+	[+A]	[+C]	
hoe is de afschaffing van de dienstplicht en de overschakeling naar een beroepsleger de parabataljons bevallen?		SUB-IOB	-	-	+	+	+	[extern]	NVT	+	-	[+A]	[±C]	
en hoe beviel de gadget ondergetekende 'recensent' in het gebruik?		SUB-IOB	-	-	+	+	+	[extern]	NVT	NVT	NVT	[+C]	[+C]	
hoe beviel Hans en Richard het sleutelen in Afrika en hoe verging het Bertus en Benedict uit Namibië bij Alewijn Ott?		IOB-SUB	-	-	+	+	+	[extern]	NVT	+	-	[+A]	[+C]	
als een gebouw of wijk de mensen niet bevalt, als zij zich er niet prettig in voelen, kan er nooit sprake zijn van een duurzaam ontwerp		SUB-IOB	-	-	+	-	+	[extern]	NVT	+	-	[±C]	[+C]	
hieruit valt te concluderen, ook gezien de antwoorden op de vorige vraag, dat de jurering op nationale C-shows een hoop mensen niet bevalt want de Bijbel zelf moet wel het laatste woord hebben, ook als de boodschap mensen misschien niet bevalt		SUB-IOB	-	-	+	+	-	[extern]	NVT	+	-	[+A]	[+C]	
ik vroeg mij af in hoeverre mensen mijn ontwerp bevalt		IOB-SUB	-	-	+	+	-	[extern]	NVT	+	-	[±A]	[+C]	
(...) maar ik ga mijn stijl (die gewoon toegestaan is) niet aanpassen omdat het "quoten" mensen niet bevalt		SUB-IOB	-	-	+	+	-	[extern]	NVT	+	-	[+A]	[+C]	
Etman werd, gebruikmakend van schuttingtaal, meegedeeld dat hij en Eijk de programmamakers zijn van 'In de Branding' en de inhoud daarvan bepaalde mensen niet bevalt		SUB-IOB	-	-	+	+	-	[extern]	NVT	+	-	[±A]	[+C]	
het echte probleem is natuurlijk dat de politieke kleur van Castricum veel mensen niet bevalt		SUB-IOB	-	-	+	+	-	[extern]	NVT	+	-	[+A]	[+C]	

Zin	V	Volgorde	3e argu- ment		Bezieltheid		Bepaaldheid		Geaffecteerdheid		Complexiteit		Concreet/abstract	
			SUB	OBJ	SUB	OBJ	SUB	OBJ	stim-SUB	stim-DOB	SUB	OBJ	SUB	OBJ
zes jaar geleden sprak wijlen ayatollah Khomeiny de doodstraf (fatwa) over de schrijver uit, omdat Rushdies roman De Duivelsverzen de islam zou beledigen		SUB-DOB	-	-	+	+	+	[extern]	NVT	+	-	[+C]	[±A]	
de zelfgenoegzaamheid waarmee deze columniste links en rechts mensen beledigt (...) is beneden alle peil		SUB-DOB	-	+	+	+	-	[extern]	NVT	+	-	[+C]	[+C]	
tijdens het midzomernachtsfeest beledigt Tore de verloofde van het buurmeisje Elisabeth		SUB-DOB	-	+	+	+	+	[extern]	NVT	-	+	[+C]	[+C]	
in de geniale liedjes van de dubbelepee beledigt Zappa bijna elke bevolkingsgroep met zo veel verve dat je het hem graag vergeeft		SUB-DOB	-	+	+	+	+	[extern]	NVT	-	+	[+C]	[+C]	
en als minister d'Ancona dan begint te zeuren dat Janmaat de Rode Vrouwen misschien beledigt, dan is dat toch een beetje alsof iemand wordt overreden (...)		SUB-DOB	-	+	+	+	+	[extern]	NVT	-	+	[+C]	[+C]	
bovendien beledigt niet Brusselmans, maar de fictieve Guggenheimer de couturière		SUB-DOB	-	+	+	+	+	[extern]	NVT	+	-	[±C]	[+C]	
bovendien beledigt het museum met deze folder zijn eigen kunstenaars		SUB-DOB	-	+	+	+	+	[extern]	NVT	-	+	[±C]	[+C]	
een niet had er aangeduide 'Kofferdamsse organisatie heeft vorige week (...) laten weten dat het Onafhankelijk toneel de profet beledigt		SUB-DOB	-	+	+	+	+	[extern]	NVT	+	-	[±A]	[+C]	
'het is waarschijnlijk nog te moeilijk', beledigt Dave Nelissen de kijker voor de vijf-tien-hon-derd-ste keer		SUB-DOB	-	+	+	+	+	[extern]	NVT	NVT	NVT	[+C]	[+C]	
(...) en het kwam de premier natuurlijk niet van pas dat een van zijn ministers een bevolkingsgroep beledigt die hem in de stemlokalen kan maken of breken	beledigen	SUB-DOB	-	+	+	-	-	[extern]	NVT	+	-	[+C]	[+C]	
met de campagne van dit jaar beledigt SIRE er nog een heel leger mensen bij: iedereen die een lichaamsdeel mist		SUB-DOB	-	+	+	+	-	[extern]	NVT	-	+	[±A]	[+C]	
in zijn blinde woede beledigde de oetemeester de arbiter en moest vervolgens vanaf de tribune de tweede helft bekijken		SUB-DOB	-	+	+	+	+	[extern]	NVT	NVT	NVT	[+C]	[+C]	
in Vlaanderen kreeg de publieke omroep VRT vorig jaar een berisping, omdat de jongerenzender Ketnet de katholieke kerk beledigde		SUB-DOB	-	+	+	+	+	[extern]	NVT	NVT	NVT	[±A]	[±A]	
een jongen bracht door zijn rijstijl andere weggebruikers in gevaar, terwijl de andere aangehouden persoon een agent beledigde		SUB-DOB	-	+	+	+	-	[extern]	NVT	+	-	[+C]	[+C]	
ook beledigde de man nog toegesnelde agenten, waarna hij werd aangehouden		SUB-DOB	-	+	+	+	-	[extern]	NVT	NVT	NVT	[+C]	[+C]	
sinds Den Uyl eens een voorganger van Chirac, Giscard d'Estaing, diep beledigde door hem belegde broodjes als lunch aan te bieden, weet men in Den Haag dat, wil men volwassen Europese politiek bedrijven, de culinaire fantasie rijker moet worden		SUB-DOB	-	+	+	+	-	[extern]	NVT	-	+	[+C]	[+C]	
het Barcelonese voetbalblad El Mundo Deportivo meldde gistermorgen dat aan de hand van een liplees-analyse te zien was dat Kluivert de scheidsrechter beledigde		SUB-DOB	-	+	+	+	+	[extern]	NVT	-	+	[+C]	[+C]	
afgelopen zaterdag beledigden de Nijmeegse fans de scheidsrechter tijdens het duel tegen Willem II (1-1)		SUB-DOB	-	+	+	+	+	[extern]	NVT	+	-	[+C]	[+C]	
Porto kreeg de straf, omdat spelers en officials van de Portugese club de Schotse arbiter Dallas beledigden in de tweede Champions League-wedstrijd tegen Bayern München		SUB-DOB	-	+	+	-	+	[extern]	NVT	+	-	[+C]	[+C]	
hoewel de Waalse minister de koning heeft beledigd, wiegert Dehaene hem openlijk tot de orde te roepen (...)		SUB-DOB	-	+	+	+	+	[extern]	NVT	+	-	[+C]	[+C]	

Zin	V	Volgorde	3e argu- ment		Bezielheid		Bepaaldheid		Geaffecteerdheid		Complexiteit		Concreet/abstract	
			SUB	OBJ	SUB	OBJ	SUB	OBJ	stim-SUB	stim-DOB	SUB	OBJ	SUB	OBJ
natuurlijk betreurt Piet Kouwenhoven de degradatie in Madrid betreurt Javier Kuperez, van huis uit christendemocraat en lid van de fractie van de centrumrechtse Partido Popular, de grootste oppositiepartij in Spanje, het verlies van het CDA binnen de Nederlandse schaatskernploeg betreurt vooral Bart Veldkamp het vertrek van Gerard Kemkers naar de Verenigde Staten		SUB-DOB	-	+	-	+	+	NVT	[extern]	NVT	NVT	[+C]	[+A]	
De Graeve voegde eraan toe dat Bolkestein zijn besluit 'betreurt maar respecteert'		SUB-DOB	-	+	-	+	+	NVT	[extern]	-	+	[+C]	[+A]	
(...) 'we hebben een brief gekregen waarin het ministerie het incident zeer betreurt'		SUB-DOB	-	+	-	+	+	NVT	[extern]	NVT	NVT	[±A]	[+A]	
ambassaderaad A. van der Schaaf heeft de Iraanse autoriteiten laten weten dat Nederland het incident betreurt (...)		SUB-DOB	-	+	-	+	+	NVT	[extern]	-	+	[±C]	[+A]	
dat de kerken als traditionele hoeders van de moraal deze situatie betreuren, ligt voor de hand		SUB-DOB	-	+	-	+	+	NVT	[extern]	+	-	[±A]	[+A]	
het ministerie van buitenlandse zaken in Seoul ontkende intussen moeizaam berichten dat de regering het besluit zou betreuren om onderhandelaar Hubbard naar Pyongyang te sturen (...)		SUB-DOB	-	+	-	+	+	NVT	[extern]	NVT	NVT	[±A]	[+A]	
toen de Italiaanse Christen-Democratische Partij werd weggevaagd (...) bestond het vermoeden dat veel Italianen op een dag de ondergang van deze corrupte middenpartij zouden betreuren		SUB-DOB	-	+	-	-	+	NVT	[extern]	-	+	[+C]	[+A]	
kansen om voor veel toeschouwers zijn sport uit te oefenen zijn schaars en daarom betreurde Tapilatu zijn afwezigheid des te meer		SUB-DOB	-	+	-	+	+	NVT	[extern]	-	+	[+C]	[+A]	
in een rede voor zakenmensen betreurde Mandela de schade die veel winkeliers in Bophuthatswana vorige week hebben geleden door plunderingen	betreuren	SUB-DOB	-	+	-	+	+	NVT	[extern]	-	+	[+C]	[+A]	
PLO-woordvoerder Marwan Kanafi zei dat het Palestijnse autonomie-bestuur het besluit betreurde als een 'collectieve strafmaatregel' tegen onschuldige mensen		SUB-DOB	-	+	-	+	+	NVT	[extern]	+	-	[±A]	[+A]	
het is de tweede keer dit jaar dat de school doden betreurde		SUB-DOB	-	+	+	+	-	NVT	[extern]	+	-	[±A]	[+C]	
ik wilde alleen een motie waarin tot uitdrukking werd gebracht dat de Kamer de goedkeuring van Korthals betreurde (...)		SUB-DOB	-	+	-	+	+	NVT	[extern]	-	+	[±A]	[+A]	
juist dat tekort aan kwalitatief goede koffie was de reden dat DE de prijsstijgingen sinds eind 1993 aanvankelijk 'niet betreurde'		SUB-DOB	-	+	-	+	+	NVT	[extern]	-	+	[±A]	[+A]	
volgens een na afloop uitgegeven communiqué betreurde Sommaruga de 'dramatische gevolgen van de aanvallen en bombardementen op de burgerbevolking'		SUB-DOB	-	+	-	+	+	NVT	[extern]	-	+	[+C]	[+A]	
(...) zes maanden later was de frontlijn nauwelijks opgeschoven, maar betreurdten beide kampen 400.000 doden en 600.000 gewonden		SUB-DOB	-	+	+	+	-	NVT	[extern]	-	+	[±A]	[+C]	
langs de route in Rabat betreurdten honderdduizenden Marokkanen in de vochtige hitte luidkeels het verlies van de man die het Noord-Afrikaanse land 38 jaar met harde hand regeerde		SUB-DOB	-	+	-	-	+	NVT	[extern]	-	+	[+C]	[+A]	
hij wilde onder meer excuses, de tekst dat Het Parool de fout betreurde (...)		SUB-DOB	-	+	-	+	+	NVT	[extern]	NVT	NVT	[±A]	[+A]	
in Europa en de VS betreurdten bewindslieden het floppen van de conferentie over liberalisering van de wereldhandel		SUB-DOB	-	+	-	-	+	NVT	[extern]	-	+	[+C]	[+A]	

Zin	V	Volgorde	3e argu- ment		Bezielheid		Bepaaldheid		Geaffecteerdheid		Complexiteit		Concreet/abstract	
			SUB	OBJ	SUB	OBJ	SUB	OBJ	stim-SUB	stim-DOB	SUB	OBJ	SUB	OBJ
na zijn prachtige triomf op de 5000 meter verbaasde de Noorse schaatser de wereld gisteren op de 1500 meter met een nieuwe gouden medaille (...)	verbazen	SUB-DOB	+?	+	+	+	+	[extern]	NVT	+	-	[+C]	[±A]	
in Halfjell verbaasde de vriendelijkste huisschilder van Duitsland de wereld voor de tweede keer binnen een week		SUB-DOB	-	+	+	+	+	[extern]	NVT	+	-	[+C]	[±A]	
na zijn overwinning in de vorige ronde verbaasde Koepman opnieuw vriend en vijand door met zeer nauwkeurig spel een vrijwel gelijkwaardige remise (...)		SUB-DOB	+?	+	+	+	-	[extern]	NVT	-	+	[+C]	[+C]	
(...) zo verbaasde Ruud Hesp na afloop zijn omgeving		SUB-DOB	-	+	+	+	+	[extern]	NVT	NVT	NVT	[+C]	[±A]	
in dezelfde hal verbaasden Les Bleus acht jaar geleden vriend en vijand door het favoriete Joegoslavië de weg naar de Olympische Spelen van Barcelona te versperren		SUB-DOB	+?	+	+	+	-	[extern]	NVT	-	+	[±A]	[+C]	
op 4 oktober 1957 verbaasden de Russen de wereld door een kunstmaan in een baan om de wereld te brengen		SUB-DOB	+?	+	+	+	+	[extern]	NVT	NVT	NVT	[+C]	[±A]	
al tien jaar voordat Castro en Che Guevara de wereld verbaasden met hun revolutie op Cuba, zaten Raul Reyes en zijn kompanen met een geweer in de Colombiaanse bossen		SUB-DOB	+?	+	+	+	+	[extern]	NVT	+	-	[+C]	[±A]	
eind januari verbaasden beide bedrijven de uitgeverwereld met hun overnameplan		SUB-DOB	+?	+	+	+	+	[extern]	NVT	NVT	NVT	[±A]	[±A]	
in januari verbaasde Giuliani echter vriend en vijand door de aankondiging dat zijn NYPD jaywalking effectief zou gaan bestrijden		SUB-DOB	+?	+	+	+	-	[extern]	NVT	-	+	[+C]	[+C]	
met deze woorden verbaasde voorzitter Norbert De Batselier van het Vlaams parlement zaterdag vriend en vijand		SUB-DOB	+?	+	+	+	-	[extern]	NVT	+	-	[+C]	[+C]	
in februari verbaasde Jos Staatsen, de voorzitter van het sectiebestuur betaald voetbal van de KNVB, heel voetbalminnend Nederland met de onverwachtse aankondiging dat (...)		SUB-DOB	+?	+	+	+	+	[extern]	NVT	+	-	[+C]	[±C]	
gisteren (...) verbaasde de 25-jarige coureur uit Ulestraten niet alleen de 8500 toeschouwers maar ook de volledige concurrentie met zijn zesde opeenvolgende seizoenzege		SUB-DOB	+?	+	+	+	+	[extern]	NVT	-	+	[+C]	[+C]	
maar in november vorig jaar verbaasde Frankrijk zijn Europese partners door Jean-Claude Trichet van de Franse centrale bank naar voor te schuiven als kandidaat		SUB-DOB	+?	+	+	+	+	[extern]	NVT	-	+	[±C]	[+C]	
in 1960 (...) verbaasde de arme schaapherder de hele wereld		SUB-DOB	-	+	+	+	+	[extern]	NVT	NVT	NVT	[+C]	[±A]	
zo kondigde De Pauw het huzarenstukje aan waarmee de BRTN zondagavond de kijkers verbaasde		SUB-DOB	+?	+	+	+	+	[extern]	NVT	NVT	NVT	[±A]	[+C]	
op haar 44ste zou Anna de dokters voor de tweede keer verbazen		SUB-DOB	-	+	+	+	+	[extern]	NVT	-	+	[+C]	[+C]	
ook toen verbaasde een 17-jarig meisje schaatsminnend Nederland		SUB-DOB	-	+	+	-	+	[extern]	NVT	+	-	[+C]	[±C]	
toen verbaasde Toyota de wereld met het SAS-systeem, gericht op veiligheid en ergonomie		SUB-DOB	+?	+	+	+	+	[extern]	NVT	-	+	[±A]	[±A]	
toen verbaasde Leonard Adleman van de universiteit van Zuid-Californië de computerwetenschappers door een bepaald wiskundig probleem op te lossen in een proefbuis met DNA		SUB-DOB	+?	+	+	+	+	[extern]	NVT	+	-	[+C]	[+C]	
toen verbaasden de Duitsers de voetbalwereld door in de heenwedstrijd de vloer aan te vegen met De Koninklijke (...)		SUB-DOB	+?	+	+	+	+	[extern]	NVT	NVT	NVT	[+C]	[±A]	

Zin	V	Volgorde	3e argu- ment		Bezielheid		Bepaaldheid		Geaffecteerdheid		Complexiteit		Concreet/abstract	
			SUB	OBJ	SUB	OBJ	SUB	OBJ	stim-SUB	stim-DOB	SUB	OBJ	SUB	OBJ
of Grisham het schrijven van thrillers verveelt? Ik weet het niet	vervelen	DOB-SUB	-	-	+	+	+	[extern]	NVT	+	-	[+A]	[+C]	
inmiddels begint het tijdtrekken ook de journalisten van het RD te vervelen		SUB-DOB	-	-	+	+	+	[extern]	NVT	-	+	[+A]	[+C]	
na de finale van vorig jaar, waarin Sampras en Ivanisevic het verwende publiek verveelden met een partijtje elkaar bekogelen, namen veel mensen Wimbledon niet langer serieus		SUB-DOB	+?	+	+	+	+	[extern]	NVT	NVT	NVT	[+C]	[+C]	
toch verveelt Ellen ten Damme het publiek niet		SUB-DOB	-	+	+	+	+	[extern]	NVT	+	-	[+C]	[+C]	
buiten een schilderij is er weinig kleur te bekennen maar toch verveelt het interieur de bewoners nooit		SUB-DOB	-	-	+	+	+	[extern]	NVT	NVT	NVT	[±C]	[+C]	
staat, verveelt de man het publiek voor geen moment		SUB-DOB	-	+	+	+	+	[extern]	NVT	NVT	NVT	[+C]	[+C]	
in deze eigentijdse zin is "sociaal" dat de overheid getalenteerde mensen verveelt met hoge belastingen		SUB-DOB	+?	+	+	+	-	[extern]	NVT	NVT	NVT	[±A]	[+C]	
ondanks het feit dat het zich afspeelt op een plaats verveelt dit werk de lezer niet		SUB-DOB	-	-	+	+	+	[extern]	NVT	NVT	NVT	[+C]	[+C]	
of er worden te veel foto's gebruikt, waardoor de aandacht verspreid moet worden en de advertentie de lezer verveelt		SUB-DOB	-	-	+	+	+	[extern]	NVT	NVT	NVT	[+C]	[+C]	
(...) omdat herhaling de lezer verveelt en een te veel aan woorden de lezer verstrikt		SUB-DOB	-	-	+	-	+	[extern]	NVT	-	+	[+A]	[+C]	
misschien denk je dat je langzame spraak mensen verveelt, maar dat is niet zo		SUB-DOB	-	-	+	+	-	[extern]	NVT	+	-	[±C]	[+C]	
het lijkt in alle vormen tot uitdrukking te willen brengen dat als de spreker het publiek verveelt, het niet de schuld van de spreker is		SUB-DOB	-	+	+	+	+	[extern]	NVT	+	-	[±C]	[+C]	
Guardiola was bang dat Bayern het publiek verveelde		SUB-DOB	-	+	+	+	+	[extern]	NVT	NVT	NVT	[±A]	[+C]	
jammer was dat Tim Knol het publiek verveelde met irrelevante anekdotes (...)		SUB-DOB	+?	+	+	+	+	[extern]	NVT	NVT	NVT	[+C]	[+C]	
ik geloof dat juist de alledaagse sleur mensen verveelt		SUB-DOB	-	-	+	+	-	[extern]	NVT	+	-	[+A]	[+C]	
terwijl soukoningin Irma Thomas (65) - ondanks haar karamellen stem - het publiek verveelde, stal haar felle „concurrente" Bettye LaVette (60) nog eens de harten van een nieuwe generatie		SUB-DOB	-	+	+	+	+	[extern]	NVT	+	-	[+C]	[+C]	
monotoon en met een noodlottige neiging tot volledigheid staat de presentator zijn publiek te vervelen		SUB-DOB	+?	+	+	+	+	[extern]	NVT	NVT	NVT	[+C]	[+C]	
geen moment kon de muziek van de twee het publiek vervelen		SUB-DOB	-	-	+	+	+	[extern]	NVT	+	-	[+C]	[+C]	
(...) erger ik mij aan de dol-vermakelijke tekenfilms waar mede de bioscoopheren hun hooggeëerd publiek vervelen		SUB-DOB	+?	+	+	+	+	[extern]	NVT	-	+	[+C]	[+C]	
de Mestizo sfeer is er ook één van verrassende acts en animatie waarin circus, fanfares, workshops e.a. het publiek nooit vervelen		SUB-DOB	-	-	+	-	+	[extern]	NVT	+	-	[±C]	[+C]	

Zin	V	Volgorde	3e argu- ment		Bezielheid		Bepaaldheid		Geaffecteerdheid		Complexiteit		Concreet/abstract	
			SUB	OBJ	SUB	OBJ	SUB	OBJ	stim-SUB	stim-DOB	SUB	OBJ	SUB	OBJ
hoezeer de staatschuld het denken verwart, is onlangs geïllustreerd door de ongelukkige uitlatingen van de ongelukkige gewezen secretaris-generaal van Economische Zaken	verwachten	SUB-DOB	-	-	-	+	+	[extern]	NVT	NVT	NVT	[+A]	[+A]	
de voorzitter van de raad (...) voegde hieraan toe dat het pleidooi van minister van gezondheidszorg Manto Tshabalala-Msimang voor het gebruik van voedingsmiddelen (...) ter voorkoming van aids of ter behandeling daarvan, 'een kwetsbaar publiek verwart'		SUB-DOB	-	-	+	+	-	[extern]	NVT	+	-	[+A]	[+C]	
op een congres voor katholieke media stelde paus Benedictus XVI dat 'nieuwe technologie' mensen verwart		SUB-DOB	-	-	+	-	-	[extern]	NVT	+	-	[+A]	[+C]	
(...) dat alleen al de gedachte aan het stagneren van de economie mensen verwart, omdat ze de grote lijn allang zijn kwijtgeraakt		SUB-DOB	-	-	+	+	-	[extern]	NVT	+	-	[+A]	[+C]	
het is gewoon de verwarring tussen Jennifer en Jessica. Ik denk niet dat ik op hen lijk, maar ik denk dat de 'J' mensen verwart		SUB-DOB	-	-	+	+	-	[extern]	NVT	+	-	[±A]	[+C]	
ik denk dat de keuze tussen "genaaid gebonden" en "garenloos gebonden" minder mensen verwart dan die tussen "pocket" en "paperback"		SUB-DOB	-	-	+	+	-	[extern]	NVT	+	-	[+A]	[+C]	
dat is de manier waarop satan de mensen verwart dat zorgt er volgens Gooma voor dat de betekenis ervan mensen verwart en de luisteraar op het verkeerde been zet		SUB-DOB	-	+	+	+	+	[extern]	NVT	-	+	[±C]	[+C]	
ik denk dat de naam ook wel eens mensen verwart makkelijk in de praktijk! Brengt structuur waar		SUB-DOB	-	-	+	+	-	[extern]	NVT	+	-	[±A]	[+C]	
informatiechaos mensen verwart, brengt chaos waar structuur mensen remt		SUB-DOB	-	-	+	-	-	[extern]	NVT	NVT	NVT	[+A]	[+C]	
ik ben het met Koelman eens dat al het schrijven over die toe-eigening de mensen verwart		SUB-DOB	-	-	+	+	+	[extern]	NVT	+	-	[+C]	[+C]	
misschien (...) moeten gebruikers ze zelf kiezen zodat Erik geen mensen verwart		SUB-DOB	-	+	+	+	-	[extern]	NVT	-	+	[+C]	[+C]	
als technische deskundigen hun publiek verwarren (...), raken ze de steun kwijt		SUB-DOB	-	+	+	-	+	[extern]	NVT	NVT	NVT	[+C]	[+C]	
overigens spijt het mij zeer dat mijn bijnaam mensen verwart		SUB-DOB	-	-	+	+	-	[extern]	NVT	+	-	[±A]	[+C]	
boeken, waarvan de inhoud vele mensen verwarde en angst aanjoeg moesten vervolgens worden vernietigd		SUB-DOB	-	-	+	+	-	[extern]	NVT	NVT	NVT	[±C]	[+C]	
we willen dat de teksten het publiek verwarren en dwingen om na te denken		SUB-DOB	-	-	+	+	+	[extern]	NVT	NVT	NVT	[+C]	[+C]	
het sterke merk van de verzekeraar benadrukkend, wilde verweester het publiek verwarren		SUB-DOB	-	+	+	+	+	[extern]	NVT	-	+	[+C]	[+C]	
en hoewel de vele bordjes het publiek lekker verwarren, geven ze wel het moraal van de voorstelling weer		SUB-DOB	-	-	+	+	+	[extern]	NVT	+	-	[+C]	[+C]	
eerder mochten de performers van Ontroerend Goed het publiek al verwarren en verblijden met 'The Smile Off Your Face' en 'Intern'		SUB-DOB	+?	+	+	+	+	[extern]	NVT	+	-	[+C]	[+C]	
door het nabootsen van de totaalindruk van Carspotter (...), zou Huisspotter het publiek eenvoudig kunnen verwarren	SUB-DOB	-	-	+	+	+	[extern]	NVT	-	+	[±A]	[+C]		

Zin	V	Volgorde	3e argu- ment		Bezielheid		Bepaaldheid		Geaffecteerdheid		Complexiteit		Concreet/abstract	
			SUB	OBJ	SUB	OBJ	SUB	OBJ	stim-SUB	stim-DOB	SUB	OBJ	SUB	OBJ
vanmorgen verraste Wiegel zijn eigen VVD-eerste Kamerfractie en de rest van de partij met de mededeling dat –ie per 1 april de senaat verlaat	verrassen	SUB-DOB	+	+	+	+	+	[extern]	NVT	-	+	[+C]	[±A]	
op de dag van nationale rouw gisteren verrasten de nabestaanden de president door te weigeren samen met hem uit te varen voor een ceremonie op zee		SUB-DOB	+	+	+	+	+	[extern]	NVT	NVT	NVT	NVT	[+C]	[+C]
het begon in de Bondsdag, waar Poetin de parlementariërs verraste met een toespraak in vlekkeloos Duits, en waarin hij de westerse wereld oppiep om niet meer in termen van vijandschap te denken		SUB-DOB	+	+	+	+	+	[extern]	NVT	-	+	[+C]	[+C]	
op de algemene ledenvergadering dinsdag verraste de penningmeester F. Walta de aanwezigen met vertrouwelijke nota's en brieven (...)		SUB-DOB	+	+	+	+	+	[extern]	NVT	+	-	[+C]	[+C]	
nadat het eerste duel in Sevilla in 0-0 geëindigd was, verraste Betis de Catalanen in het Nou Camp met 0-1		SUB-DOB	+	+	+	+	+	[extern]	NVT	-	+	[+C]	[+C]	
bijna verraste de Friese vrijbuiters na de pauze nog de Rotterdammers		SUB-DOB	-	+	+	+	+	[extern]	NVT	+	-	[+C]	[+C]	
vorige maand verraste de Duitse post de verzamelaars met een velletje, dat uit zegels van 100 en 200 Pfennig bestaat (...)		SUB-DOB	+	+	+	+	+	[extern]	NVT	+	-	[±A]	[+C]	
toch verraste DOVO de thuis spelende favoriet in de beginfase met brutaal en agressief spel		SUB-DOB	+	+	+	+	+	[extern]	NVT	-	+	[±A]	[+C]	
in de tiende minuut verraste Marc Degryse met een kopbal de Marokkaanse doelman Khalil Azmi: 1-0		SUB-DOB	+	+	+	+	+	[extern]	NVT	-	+	[+C]	[+C]	
twee jaar geleden verraste uitgeverij Lemniscaat haar lezers met een boek over de cultuurschok die iemand ondergaat als hij verhuist (...)		SUB-DOB	+	+	+	+	+	[extern]	NVT	NVT	NVT	[±A]	[+C]	
vorig seizoen verraste NAC, na jaren terug in de eredivisie, menige tegenstander		SUB-DOB	-	+	+	+	-	[extern]	NVT	+	-	[±A]	[+C]	
met die toezegging verraste staatssecretaris Netelenbos gisteren de onderwijswereld bij de uitreiking van de Nationale Onderwijsprijs in Amersfoort		SUB-DOB	+	+	+	+	+	[extern]	NVT	NVT	NVT	[+C]	[±A]	
prätend met evacues verrasten de verhalen Barraud dermate dat hij het speelfilmidee liet varen en besloot de mensen zelf aan het woord te laten		SUB-DOB	-	-	+	+	+	[extern]	NVT	+	-	[+A]	[+C]	
terwijl beleggers met argusogen de ontwikkelingen op de valutamarkten volgden, verraste de Duitse Bundesbank de financiële wereld met een discontoverlaging		SUB-DOB	+	+	+	+	+	[extern]	NVT	NVT	NVT	[±A]	[±A]	
onder verantwoordelijkheid van Van den Broek (buitenlandse zaken) verraste Nederland in 1991 de partners met een blauwdruk voor een federaal Europa die niemand zag zitten		SUB-DOB	+	+	+	+	+	[extern]	NVT	-	+	[±C]	[+C]	
vier jaar geleden verrasten Schotse onderzoekers de wereld met de geboorte van het gekloonde Schaaap Dolly		SUB-DOB	+	+	+	+	+	[extern]	NVT	NVT	NVT	[+C]	[±A]	
in het eerste halfuur verrasten de Rotterdammers Heerenveen met soms heel aantrekkelijk voetbal		SUB-DOB	+	+	+	+	+	[extern]	NVT	+	-	[+C]	[±C]	
bovendien verrasten IBM, McDonald's en Xerox de beurs met de aankondiging van een aandelensplitsing		SUB-DOB	+	+	+	+	+	[extern]	NVT	+	-	[±A]	[±A]	
vorig jaar verrasten twee Californische bedrijven, Intuitive Surgical en Computer Motion, de medische wereld echter met commercieel verkrijgbare chirurgische manipulatoren (...)		SUB-DOB	+	+	+	-	+	[extern]	NVT	+	-	[±A]	[±A]	
(...) want afgelopen maandag verrasten Scheffer en Veenman beleggers en analisten met een fusieplan		SUB-DOB	+	+	+	+	-	[extern]	NVT	NVT	NVT	[+C]	[+C]	

Zin	V	Volgorde	3e argu- ment		Bezielheid		Bepaaldheid		Geaffecteerdheid		Complexiteit		Concreet/abstract	
			SUB	OBJ	SUB	OBJ	SUB	OBJ	stim-SUB	stim-DOB	SUB	OBJ	SUB	OBJ
ondanks van Lieshouts neiging conflicten depolariseren, verwondert zijn handtekening onder het akkoord Gevers toch		SUB-DOB	-	-	+	+	+	[extern]	NVT	+	-	[+C]	[+C]	
(...) ook zonder The Smiths (...) kan Morrissey zijn luisteraars ontroeren en verwonderen		SUB-DOB	-	+	+	+	+	[extern]	NVT	-	+	[+C]	[+C]	
in het nieuwe Hildebrandt wordt dan tevens de originele projector tentoongesteld, waarmee Slieker aan het einde van de negentiende eeuw zijn publiek verwonderde		SUB-DOB	+?	+	+	+	+	[extern]	NVT	-	+	[+C]	[+C]	
ook verwondert Ramana zijn publiek met andere acts, waaronder zijn beroemde zweefact, waarbij hij in stilte meer dan een meter boven de grond zweeft		SUB-DOB	+?	+	+	+	+	[extern]	NVT	-	+	[+C]	[+C]	
zo verrast en verwondert Technopolis het publiek vaak op onverwachte plaatsen, zoals op de Belgium Pier in Blankenberge		SUB-DOB	-	+	+	+	+	[extern]	NVT	-	+	[±A]	[+C]	
sinds de oprichting in 2009 verwondert MyMask zowel het publiek als de chocoladekenners met hun onconventionele creaties		SUB-DOB	+?	+	+	+	+	[extern]	NVT	-	+	[±A]	[+C]	
al enkele jaren verwondert Von Hagens het publiek met zijn anatomische lessen		SUB-DOB	+?	+	+	+	+	[extern]	NVT	NVT	NVT	[+C]	[+C]	
nu eens zacht, teder en met veel gevoel, dan weer spelend met het hele lijf waarbij geen enkele toets onaangeraakt verwondert Bill Charlap met zijn pianospel het publiek		SUB-DOB	+?	+	+	+	+	[extern]	NVT	NVT	NVT	[+C]	[+C]	
hier weer een voorbeeld dat het gedrag mensen verwondert		SUB-DOB	-	-	+	+	-	[extern]	NVT	+	-	[+C]	[+C]	
in Horizons / Land + Sea en nogmaals Sectio Aurea verwacht en verwondert Dibbets de toeschouwer met op het eerste gezicht vreemde uitsneden en juxtaposities		SUB-DOB	+?	+	+	+	+	[extern]	NVT	-	+	[+C]	[+C]	
verbazend hoe D'urque aan de hand van een tafel, een stoel en botsballen het publiek verwondert		SUB-DOB	+?	+	+	+	+	[extern]	NVT	-	+	[+C]	[+C]	
nu ik hoop dat dit verhaal weinig mensen verwondert		SUB-DOB	-	-	+	+	-	[extern]	NVT	NVT	NVT	[+A]	[+C]	
al decennia lang verwonderen graancirkels mensen over de hele wereld		SUB-DOB	-	-	+	-	-	[extern]	NVT	NVT	NVT	[+C]	[+C]	
nu er regelmatigere reactie komt op wat ik schrijft, komt naar voren welke zaken mensen verwonderen of die ze niet kunnen plaatsen		SUB-DOB	-	-	+	-	-	[extern]	NVT	+	-	[+A]	[+C]	
nu zal die sluiting waarschijnlijk nog maar weinig mensen verwonderen		SUB-DOB	-	-	+	+	-	[extern]	NVT	NVT	NVT	[+A]	[+C]	
met deze natuur(belevings)activiteiten willen de verenigingen zoveel mogelijk mensen verwonderen over bekende en minder bekende natuurpareltjes in Vlaanderen		SUB-DOB	+?	+	+	+	-	[extern]	NVT	-	+	[±A]	[+C]	
deze units zijn gebruikt in research laboratoriums, universiteiten en scholen waar deze studie van de hydro-plantengroei vele mensen heeft verwonderd		SUB-DOB	-	-	+	+	-	[extern]	NVT	+	-	[+A]	[+C]	
met presentaties van nationale en internationale betekenis wil het Groninger Museum het publiek verwonderen en aanzetten tot meningsvorming		SUB-DOB	+?	+	+	+	+	[extern]	NVT	+	-	[±C]	[+C]	
in 2013 blijft GaiaZOO het publiek verwonderen en dat kan wat GaiaZOO betreft ook met kleine diersoorten		SUB-DOB	+?	+	+	+	+	[extern]	NVT	-	+	[±A]	[+C]	
tijdens Cultura Nova 2007 zullen kunstenaars en gezelschappen uit veertien landen op twintig bijzondere locaties en podia in Parkstad Limburg het publiek verwonderen en beroeren met theater, dans, beeldende kunst, film en muziek		SUB-DOB	+?	+	+	-	+	[extern]	NVT	+	-	[±C]	[+C]	

verwonderen

Zin	V	Volgorde	3e argu- ment		Bezielheid		Bepaaldheid		Geaffecteerdheid		Complexiteit		Concreet/abstract	
			SUB	OBJ	SUB	OBJ	SUB	OBJ	stim-SUB	stim-DOB	SUB	OBJ	SUB	OBJ
al in het vliegtuig naar Nederland miste Kempeman de intesieve band die hij met veel Surinamers had opgebouwd (...)		SUB-DOB	-	+	-	+	+	NVT	[extern]	-	+	[+C]	[+A]	
toch mist de vlinderslagerspecialiste de steer binnen haar voormalige Eindhovense trainingsgroepje zeer		SUB-DOB	-	+	-	+	+	NVT	[extern]	-	+	[+C]	[+A]	
toch mist Stella Lotte vreselijk		SUB-DOB	-	+	+	+	+	NVT	[extern]	NVT	NVT	[+C]	[+C]	
toch mist Zonneappel Rody toch echt wel.		SUB-DOB	-	+	+	+	+	NVT	[extern]	NVT	NVT	[+C]	[+C]	
toch mist Manon soms de oude chaos van de 'vrijplaats' aan de Edisonstraat waar alles mogelijk was		SUB-DOB	-	+	-	+	+	NVT	[extern]	-	+	[+C]	[+A]	
toch mist Cristiano Ronaldo Manchester nog elke dag. "Vooral de appelkruimeltaart en vla na de training op Carrington", grapt de Portugees		SUB-DOB	-	+	-	+	+	NVT	[extern]	+	-	[+C]	[±C]	
toch mist Martialis de wereldstad Rome		SUB-DOB	-	+	-	+	+	NVT	[extern]	-	+	[+C]	[±C]	
belangrijke dingen, maar toch mist Liesbeth de Zorg		SUB-DOB	-	+	-	+	+	NVT	[extern]	-	+	[+C]	[±A]	
toch mist Simon zijn andere vrienden want zij komen immers steeds minder op bezoek bij hem	missen	SUB-DOB	-	+	+	+	+	NVT	[extern]	-	+	[+C]	[+C]	
toch mist Yassin zijn moeder		SUB-DOB	-	+	+	+	+	NVT	[extern]	-	+	[+C]	[+C]	
haar nieuwe pleegmoeder is heel lief maar toch mist Naisi haar echt moeder		SUB-DOB	-	+	+	+	+	NVT	[extern]	-	+	[+C]	[+C]	
(...) maar toch mist Daan de spelende kinderen om hem heen		SUB-DOB	-	+	+	+	+	NVT	[extern]	-	+	[+C]	[+C]	
toch mist mevrouw Lohmark haar dochter wel		SUB-DOB	-	+	+	+	+	NVT	[extern]	-	+	[+C]	[+C]	
toch mist de prins zijn familie en vrienden		SUB-DOB	-	+	+	+	+	NVT	[extern]	-	+	[+C]	[+C]	
Guinea bleven en daar zijn sociale werking verder zetten		SUB-DOB	-	+	+	+	+	NVT	[extern]	-	+	[+C]	[+C]	
natuurlijk missen die jongens hun lief, een vrouw in hun armen		SUB-DOB	-	+	+	+	+	NVT	[extern]	-	+	[+C]	[+C]	
toch missen de kinderen hun lieve juf Brigitte ook wel een beetje		SUB-DOB	-	+	+	+	+	NVT	[extern]	-	+	[+C]	[+C]	
maar toch missen de kinderen mama altijd		SUB-DOB	-	+	+	+	+	NVT	[extern]	+	-	[+C]	[+C]	
toch missen zijn ouders de Brabantse gezelligheid		SUB-DOB	-	+	-	+	+	NVT	[extern]	-	+	[+C]	[+A]	
toch missen de ouders de 'wij-tijd' in een relatie		SUB-DOB	-	+	-	+	+	NVT	[extern]	NVT	NVT	[+C]	[+A]	

Zin	V	Volgorde	3e argu- ment		Bezielheid		Bepaaldheid		Geaffecteerdheid		Complexiteit		Concreet/abstract	
			SUB	OBJ	SUB	OBJ	SUB	OBJ	stim-SUB	stim-DOB	SUB	OBJ	SUB	OBJ
maar wat moet die reclamemaker (m/v) wel en niet als hij er geen trend meer in kan pompen, en Het Merk de koper steeds minder interesseert?	interessen	SUB-DOB	-	-	+	+	+	[extern]	NVT	NVT	NVT	[±A]	[+C]	
dat we Signatuur uitzenden, komt omdat we denken dat het koningshuis heel veel mensen interesseert		SUB-DOB	-	+	+	+	-	[extern]	NVT	-	+	[±A]	[+C]	
het is niet de enige primeur van Essay RG, hoewel het merendeel alleen de doorgewinterde Tintin-junk zal interesseren		SUB-DOB	-	-	+	+	+	[extern]	NVT	-	+	[+A]	[±A]	
toch interesseerde de band het geld niets, ze hielden gewoon erg veel van muziek maken		DOB-SUB	-	-	+	+	+	[extern]	NVT	NVT	NVT	[+A]	[±A]	
toch interesseerde Anna Sarah's verhaal niet zoveel		DOB-SUB	-	-	+	+	+	[extern]	NVT	+	-	[+A]	[+C]	
toch interesseert hetzelfde bericht blijkbaar zeer veel mensen		SUB-DOB	-	-	+	+	-	[extern]	NVT	-	+	[+A]	[+C]	
toch interesseert het onderwerp avatar Brinx wel, want hij heeft me al eens gevraagd waar ik de mijne vandaan had en wat die betekende		SUB-DOB	-	-	+	+	+	[extern]	NVT	+	-	[+A]	[+C]	
toch interesseert geld de jonge kunstenaar niet, zegt zijn vader		SUB-DOB	-	-	+	-	+	[extern]	NVT	-	+	[+A]	[+C]	
toch interesseert de Islam vele mensen en doet zij de mensen leren wat het ware geluk is		SUB-DOB	-	-	+	+	-	[extern]	NVT	NVT	NVT	[+A]	[+C]	
waarom interesseert politiek mensen niets?		SUB-DOB	-	-	+	-	-	[extern]	NVT	NVT	NVT	[+A]	[+C]	
waarom interesseert politiek jongeren nauwelijks en hoe kunnen we jongeren enthousiast maken om actief te worden?		SUB-DOB	-	-	+	-	-	[extern]	NVT	NVT	NVT	[+A]	[+C]	
waarom interesseert de situatie in Darfur de Nederlander zo weinig?		SUB-DOB	-	-	+	+	+	[extern]	NVT	+	-	[+A]	[+C]	
waarom interesseert politiek een derde bijvoorbeeld helemaal niets?		SUB-DOB	-	-	+	-	-	[extern]	NVT	-	+	[+A]	[±A]	
toch interesseert die kant van haar oeuvre het Westen amper		SUB-DOB	-	-	+	+	+	[extern]	NVT	+	-	[+A]	[±A]	
daarom interesseert Congo de internationale gemeenschap		SUB-DOB	-	-	+	+	+	[extern]	NVT	-	+	[±C]	[±A]	
daarom interesseert deze infrastructuur vooral operatoren die zich op bedrijven richten		SUB-DOB	-	-	+	+	-	[extern]	NVT	-	+	[+A]	[+C]	
daarom interesseert Latour niet materie op zich, maar de materiële manier van in het zijn blijven, aangeduid als "reproductie"		DOB-SUB	-	-	+	-	+	[extern]	NVT	+	-	[+A]	[+C]	
daarom interesseert de viering van 200 jaar koninkrijk de meeste Nederlanders totaal niet		SUB-DOB	-	-	+	+	+	[extern]	NVT	+	-	[+A]	[+C]	
soms interesseert de leerstof of de taak de leerlingen niet, ze hebben er geen zin in		SUB-DOB	-	-	+	+	+	[extern]	NVT	+	-	[+A]	[+C]	
en waarom interesseert de nieuwe Humo Vitalski geen zier, maar krijgt hij de Humoradio van 1955 maar niet uit?		SUB-DOB	-	-	+	+	+	[extern]	NVT	+	-	[±A]	[+C]	

Zin	V	Volgorde	3e argu- ment		Bezielheid		Bepaaldheid		Geaffecteerdheid		Complexiteit		Concreet/abstract	
			SUB	OBJ	SUB	OBJ	SUB	OBJ	stim-SUB	stim-DOB	SUB	OBJ	SUB	OBJ
in koffiehuisen in oud-Cairo wordt de 'smerige massamoord op zestig moslims' gezien als het bewijs dat 'zionistische extremisten alle andere religies haten'		SUB-DOB	-	+	-	-	+	NVT	[extern]	-	+	[+C]	[+A]	
(...) 'wat moeten de inwoners hier de toeristen haten'		SUB-DOB	-	+	+	+	+	NVT	[extern]	+	-	[+C]	[+C]	
waarom haten mensen Andrew Lloyd Webber op het eerste gezicht?		SUB-DOB	-	+	+	-	+	NVT	[extern]	-	+	[+C]	[+C]	
Eichel geeft toe dat de oosterburen deze heffing ronduit haten		SUB-DOB	-	+	-	+	+	NVT	[extern]	NVT	NVT	[+C]	[+A]	
van kruim tot kleine teen haatte de werper op dat moment de eeuwige rivaal van de vaderlandse honkbalploeg		SUB-DOB	-	+	+	+	+	NVT	[extern]	-	+	[+C]	[+C]	
plots haatte Tom de spotlights waarin hij zich altijd zo graag had gewenteld		SUB-DOB	-	+	-	+	+	NVT	[extern]	-	+	[+C]	[+A]	
hij zei dat alleen het schuim van de natie joden haatte		SUB-DOB	-	+	+	+	-	NVT	[extern]	+	-	[±C]	[+C]	
(...) en zou 's avonds, samen met haar echtgenoot, tot de conclusie komen dat de Fransman de Engelsen zo haatte dat het niet uitgesloten moest worden geacht dat hij straks mét de Duitsers 'against us' zou pacteren		SUB-DOB	-	+	+	+	+	NVT	[extern]	NVT	NVT	[+C]	[+C]	
'ik denk niet dat Baruch Arabieren haatte', zei een vriend van hem		SUB-DOB	-	+	+	+	+	NVT	[extern]	NVT	NVT	[+C]	[+C]	
later haatte de zoon die handen		SUB-DOB	-	+	-	+	+	NVT	[extern]	NVT	NVT	[+C]	[+C]	
haar Blauwbaart voelt zich lelijk, zonder lelijk te zijn, omdat Trakl zijn lijf en alle lichamelijke haatte	haten	SUB-DOB	-	+	-	+	+	NVT	[extern]	-	+	[+C]	[±C]	
voormalig premier Yasuhiro Nakasone constateerde (...) dat hij zich pas ná terugkeer in Japan in 1945 als gedemilitariseerd marine-officer realiseerde hoezeer zijn eigen bevolking het leger haatte		SUB-DOB	-	+	+	+	+	NVT	[extern]	+	-	[+C]	[±C]	
en zoals de Spaanse conquistadores Bartolome haatten om zijn pleidooien bij Karel de Vijfde de Indianen als mensen te erkennen, zo intensief zijn de laatste jaren de pogingen geweest van de feodale grootgrondbezitters om Ruz als kerkvader op zijn minst met vervroegd pensioen te sturen		SUB-DOB	-	+	+	+	+	NVT	[extern]	+	-	[+C]	[+C]	
(...) al is het maar (...) omdat de nazi's het joodse volk en hun cultuur haatten (...)		SUB-DOB	-	+	+	+	+	NVT	[extern]	-	+	[+C]	[+C]	
Mao zei dat de arme mensen en de arbeidersklasse de bourgeoisie en de intellectuelen haatten		SUB-DOB	-	+	+	+	+	NVT	[extern]	+	-	[+C]	[+C]	
(...) en hoe meer ze te duchten hadden van hun tegenspelers, hoe meer de toeschouwers de heer Luinge haatten		SUB-DOB	-	+	+	+	+	NVT	[extern]	-	+	[+C]	[+C]	
daarbij haatten mijn ouders de moffen en dat valt natuurlijk wel te begrijpen		SUB-DOB	-	+	+	+	+	NVT	[extern]	NVT	NVT	[+C]	[+C]	
waarom? Omdat John Kennedy en zijn vrienden, onder wie Frank Sinatra, Castro haatten		SUB-DOB	-	+	+	+	+	NVT	[extern]	+	-	[+C]	[+C]	
veel mensen roepen om oorlog tegen Israël, terwijl ik dacht dat Egyptenaren oorlog haatten		SUB-DOB	-	+	-	+	-	NVT	[extern]	NVT	NVT	[+C]	[±A]	
voordat ik Skander ontmoette had ik geen idee van de diepte, de onverzettelijkheid, de volharding waarmee moslims Amerika haatten		SUB-DOB	-	+	-	-	+	NVT	[extern]	NVT	NVT	[+C]	[±C]	

Zin	V	Volgorde	3e argu- ment		Bezielheid		Bepaaldheid		Geaffecteerdheid		Complexiteit		Concreet/abstract	
			SUB	OBJ	SUB	OBJ	SUB	OBJ	stim-SUB	stim-DOB	SUB	OBJ	SUB	OBJ
als het gedrag van Kantebeen de scheidsrechter niet stoort, moet ik me erbij neerleggen		SUB-DOB	-	-	+	+	+	[extern]	NVT	+	-	[+A]	[+C]	
er hoeft maar een wandelaar een kolonie ganzen te storen of ze vliegt op en gaat onze burens, de boeren, lastig vallen		SUB-DOB	-	+	+	-	-	[extern]	NVT	-	+	[+C]	[+C]	
het was een periode waarin de Spanjaarden de tegenstander al op eigen helft stoorden en de Fransen voor de eerste keer tijdens dit toernooi in problemen brachten bij de opbouw		SUB-DOB	-	+	+	+	+	[extern]	NVT	NVT	NVT	[+C]	[+C]	
de burger mag beslissen via nietbindend referendum zolang het item de heersende coalitie niet te veel stoort in haar bezigheden en zolang het niet over centen gaat		SUB-DOB	-	-	+	+	+	[extern]	NVT	-	+	[+A]	[±A]	
uiteindelijk kon Nick nog 0-4 maken omdat Chiel de keeper goed stoorde, super		SUB-DOB	-	+	+	+	+	[extern]	NVT	-	+	[+C]	[+C]	
toch stoorde enkele bewoners het mindere, maar ritmischer geluid van het draaiende wiel meer dan het vrij stromende water		DOB-SUB	-	-	+	+	-	[extern]	NVT	+	-	[+C]	[+C]	
de wedstrijd ging redelijk gelijk op maar toch stoorde de ietwat luide muziek die in het court speelde Isabel in haar concentratie		SUB-DOB	-	-	+	+	+	[extern]	NVT	+	-	[+C]	[+C]	
pas nadat Kees de sluiswachters stoorde bij hun ochtend praatje, draaiden ze de brug en konden twee schepen in de sluis		SUB-DOB	-	+	+	+	+	[extern]	NVT	-	+	[+C]	[+C]	
er werd een leiding aangelegd tot aan de straat zodat de goeemeente de familie de Wijnenendaele niet meer stoorde in hun privé-bos		SUB-DOB	-	+	+	+	+	[extern]	NVT	-	+	[+C]	[±C]	
net omdat deze oude stripverhalen in de tussentijd uitgegroeid zijn tot echte klassiekers poneert Halen (1992) dat het karikaturale karakter van deze strips de lezer niet stoort (Lefèvre 2008: 173)		SUB-DOB	-	-	+	+	+	[extern]	NVT	+	-	[±C]	[+C]	
(...) kwam de kok mij vragen of ik naar buiten kon gaan met mijn zoonje omdat zijn gehuil de andere klanten stoorde		SUB-DOB	-	-	+	+	+	[extern]	NVT	-	+	[±C]	[+C]	
dit omdat de lichtopbrengst de andere weggebruikers stoort		SUB-DOB	-	-	+	+	+	[extern]	NVT	-	+	[±C]	[+C]	
omdat de man de slang stoort bedreigt de slang de man		SUB-DOB	-	+	+	+	+	[extern]	NVT	NVT	NVT	[+C]	[+C]	
de kamer is verduisterd omdat licht de meeste mensen stoort tijdens de Iboga Sessie		SUB-DOB	-	-	+	-	+	[extern]	NVT	-	+	[±C]	[+C]	
hier werd er al eens een motie ingediend om het standbeeld van Godfried van Bouillon in Brussel te verwijderen omdat dit standbeeld de moslimgemeenschap stoort en hen herinnert aan de verovering van Jeruzalem		SUB-DOB	-	-	+	+	+	[extern]	NVT	NVT	NVT	[+C]	[±A]	
handhaven is wel nodig omdat het hondenoepprobleem de burger steeds meer stoort		SUB-DOB	-	-	+	+	+	[extern]	NVT	NVT	NVT	[±C]	[+C]	
de actie - een eenmalig feit van enkele uren - mag niet doorgaan omdat de muziek de studenten zou storen tijdens hun blokperiode		SUB-DOB	-	-	+	+	+	[extern]	NVT	NVT	NVT	[+C]	[+C]	
dit zorgde echter voor onderlinge conflicten omdat de hockeyers de tennissers zouden storen in hun concentratie		SUB-DOB	-	+	+	+	+	[extern]	NVT	NVT	NVT	[+C]	[+C]	
ze moesten zich in drie groepen verdelen - zogenaamd, omdat te grote groepen de biddende moslims zouden storen		SUB-DOB	-	+	+	-	+	[extern]	NVT	NVT	NVT	[+C]	[+C]	
het klopt dat de gastvrijheid misschien minder oogt, maar dat komt omdat Ethiopiërs de gasten niet willen storen tijdens een gesprek of eten (...)		SUB-DOB	-	+	+	+	+	[extern]	NVT	-	+	[+C]	[+C]	

storen

Zin	V	Volgorde	3e argu- ment		Bezielheid		Bepaaldheid		Geaffecteerdheid		Complexiteit		Concreet/abstract	
			SUB	OBJ	SUB	OBJ	SUB	OBJ	stim-SUB	stim-DOB	SUB	OBJ	SUB	OBJ
in de VS komen steeds meer emigranten uit Zuid-Amerika en Zuid-Oost-Azië, waar het voetbal al lang de massa bezig houdt en boeit	boeien	SUB-DOB	-	-	+	+	+	[extern]	NVT	NVT	NVT	[±A]	[±A]	
desondanks blijven de meeste Argentijnse journalisten erbij dat de kwestie Zorreguieta hun volk niet echt boeit		SUB-DOB	-	-	+	+	+	[extern]	NVT	+	-	[+A]	[+C]	
of de zelfkastijding van het stevige gezelschap ook het publiek boeit, is nog zeer de vraag		SUB-DOB	-	-	+	+	+	[extern]	NVT	+	-	[+A]	[+C]	
dat sprekers een homogeen publiek boeiden of zijn gemeenschapsgevoel versterkten, wil nog niet zeggen dat een verslaggever stof werd geboden voor een artikel waar een brede lezersschare van opkijkt		SUB-DOB	-	+	+	-	-	[extern]	NVT	-	+	[+C]	[+C]	
(...) vind ik dat als een show 500 afleveringen lang haar publiek kan boeien, dat toch betekent dat die muziek iets voor de mensen betekent		SUB-DOB	-	-	+	-	+	[extern]	NVT	NVT	NVT	[±A]	[+C]	
toch boeit theologen, onderzoekers en ontdekkingsreizigers al eeuwenlang de vraag waar de ark is		DOB-SUB	-	-	+	+	-	[extern]	NVT	+	-	[+A]	[+C]	
toch boeide de 6-0 overwinning de bondscoach van de Oranjevrouwen niet zoveel		SUB-DOB	-	-	+	+	+	[extern]	NVT	-	+	[+A]	[+C]	
toch boeide dit ventje duizenden stripliefhebbers		SUB-DOB	-	+	+	+	-	[extern]	NVT	NVT	NVT	[+C]	[+C]	
de student (...) verwerft inzicht in welke momenten het verhaal het publiek boeit en wanneer niet		SUB-DOB	-	-	+	+	+	[extern]	NVT	NVT	NVT	[±A]	[+C]	
waar een danser altijd het publiek boeit door zijn meesterschap over en inzicht in wat hij aan het uitvoeren is, lijken de dansers hier heel vaak zelf bevangen door een vervreemding van het wat en waarom van wat ze doen		SUB-DOB	+?	+	+	-	+	[extern]	NVT	NVT	NVT	[+C]	[+C]	
in ons laatste gezamenlijke weekend bezoeken we het oljiven- en wijnoogstfeest in Prince Albert, waar dochter Milanidie, die later zangeres wil worden, het publiek boeit met een Engelse popsong		SUB-DOB	+?	+	+	+	+	[extern]	NVT	+	-	[+C]	[+C]	
in zijn onderzoek houdt Leman zich bezig met de vraag waarom muziek mensen boeit		SUB-DOB	-	-	+	-	-	[extern]	NVT	NVT	NVT	[+C]	[+C]	
geen wonder dus dat dit rif al jarenlang mensen boeit		SUB-DOB	-	-	+	+	-	[extern]	NVT	+	-	[+C]	[+C]	
ik denk dat het nederlandse elftal gewoon heel weinig mensen boeit		SUB-DOB	-	+	+	+	-	[extern]	NVT	NVT	NVT	[±C]	[+C]	
toch leuk om te zien dat mijn verhaal elke keer weer mensen boeit		SUB-DOB	-	-	+	+	-	[extern]	NVT	+	-	[±A]	[+C]	
dat het thema mensen boeit, blijkt uit de massale opkomst van het publiek tijdens de openingsavond		SUB-DOB	-	-	+	+	-	[extern]	NVT	+	-	[+A]	[+C]	
ik merkte dat Terra incognita niet veel mensen boeit hier, en dat ze liever aan Peking Express mee doen (...)		SUB-DOB	-	-	+	+	-	[extern]	NVT	NVT	NVT	[+A]	[+C]	
af en toe ontstaat het gevoel dat de huidige status van Feyenoord minder mensen boeit dan voorheen het geval was		SUB-DOB	-	-	+	+	-	[extern]	NVT	+	-	[+A]	[+C]	
blijkbaar boeit Jezus mensen en werken hij en zijn evangelie aanstekelijk		SUB-DOB	-	+	+	+	-	[extern]	NVT	NVT	NVT	[±C]	[+C]	
bruisend, energiek, schier perfect en met persoonlijke stijl, boeit dit kwartet publiek en critici met haar concerten		SUB-DOB	+?	+	+	+	-	[extern]	NVT	-	+	[±C]	[+C]	

Enquête 1
overkomen, overvallen

Zin	Resultaat				
	acceptabel	een beetje twijfelachtig	zeer twijfelachtig	onacceptabel	Totaal
1. Kort daarna overkwam een wonder de man.	2	2	5	7	16
2. Kort daarna overkwam de man een wonder.	8	5	1	2	16
3. Dan overkomt een zwaar verkeersongeval Heather.	-	4	4	8	16
4. Dan overkomt Heather een zwaar verkeersongeval.	14	1	1	-	16
5. Toen overkwam de zes broers een nieuwe vriend.	1	1	2	12	16
6. Toen overkwam het grote verdriet Peppi dat Manon overleed en hij helemaal alleen achterbleef in het voor hem zo enge asiel.	2	4	2	8	16
7. Toen overkwam Peppi het grote verdriet dat Manon overleed en hij helemaal alleen achterbleef in het voor hem zo enge asiel.	6	3	1	6	16
8. Toen overkwam een verdriet Peppi.	1	1	6	8	16
9. Toen overkwam Peppi een verdriet.	6	3	1	6	16
10. In dezelfde week overvielen Europese ambtenaren de Belgische brouwer Stella Artois.	9	1	4	2	16
11. In dezelfde week overvielen de Belgische brouwer Stella Artois Europese ambtenaren.	2	1	1	12	16
12. In dezelfde week overvielen Europese ambtenaren de Belgische brouwer Stella Artois met veel vragen.	15	1	-	-	16
13. In dezelfde week overvielen de Belgische brouwer Stella Artois Europese ambtenaren met veel vragen.	4	3	2	7	16
14. Toch overviel de inhoud van het langverwachte rapport veel Congresleden.	13	2	-	1	16
15. Toch overviel veel Congresleden de inhoud van het langverwachte rapport.	8	2	4	2	16
16. Op de terugreis naar Napels van een huwelijk in Tunis overvalt een storm een Italiaans schip.	7	5	2	2	16
17. Op de terugreis naar Napels van een huwelijk in Tunis overvalt een Italiaans schip een storm.	-	3	2	11	16
18. Opvallend vaak overvalt een crisis een gemeente als de burgemeester er net even niet is.	11	2	2	1	16

19. Opvallend vaak overvalt een gemeente een crisis als de burgemeester er net even niet is.	3	5	3	5	16
20. Toen overviel een reusachtige angst de senatoren, dat de buurvolkeren die staking zouden gebruiken om Rome aan te vallen.	8	5	2	1	16
21. Toen overviel de senatoren een reusachtige angst, dat de buurvolkeren die staking zouden gebruiken om Rome aan te vallen.	10	3	1	2	16
22. Toen overviel een reusachtige angst dat de buurvolkeren die staking zouden gebruiken om Rome aan te vallen de senatoren.	-	3	4	9	16
23. Dan overviel een angst de groep Japanse duikers.	5	8	-	3	16
24. Dan overviel de groep Japanse duikers een angst.	6	-	5	5	16
25. Dan overviel de angst om dood te gaan de groep Japanse duikers.	13	1	1	1	16
26. Dan overviel de groep Japanse duikers de angst om dood te gaan.	9	3	4	-	16
27. Daar waar de schilderkunst en de beeldhouwkunst vaak gebruik maakt van dieperliggende betekenissen en symboliek die niet altijd gekend zijn door de toeschouwer, overvalt een foto (meer dan een film) de zelfgenoegzame toeschouwer.	11	3	1	1	16
28. Daar waar de schilderkunst en de beeldhouwkunst vaak gebruik maakt van dieperliggende betekenissen en symboliek die niet altijd gekend zijn door de toeschouwer, overvalt de zelfgenoegzame toeschouwer een foto (meer dan een film).	1	1	5	9	16
29. Op de beurs overvalt vaker een gevoel van déjà vu de bezoeker.	2	7	5	2	16
30. Op de beurs overvalt de bezoeker vaker een gevoel van déjà vu.	12	3	1	-	16
31. Op de beurs overviel een groep mannen de bewakers.	10	5	-	1	16
32. Op de beurs overviel de bewakers een groep mannen.	2	2	4	8	16
33. Al maanden hebben de onderzoekers Engelse spelers van clubs als Liverpool, Coventry, Sunderland, Rochdale en Cambridge met het verzoek hun wijs- en ringvinger te mogen fotokopiëren overvallen.	1	6	4	5	16
34. Al maanden hebben de onderzoekers Engelse spelers van clubs als Liverpool, Coventry, Sunderland, Rochdale en Cambridge overvallen met het verzoek hun wijs- en ringvinger te mogen fotokopiëren.	11	2	1	2	16

Zin	Resultaat			Totaal
	zin A is gelijk aan zin B (fysiek)	zin A is gelijk aan zin C (psychologisch)	zin A is gelijk zowel aan zin B als zin C (fysiek en psychologisch)	
35A. Toen overviel een groep mannen de bewakers.	9	-	7	16
35B. Toen overviel een groep mannen de bewakers. De bewakers werden in elkaar geslagen en de daders gingen er vandoor met de buit.				
35C. Toen overviel een groep mannen de bewakers. De mannen lieten de bewakers verbijsterd achter want het waren de nieuwe eigenaars van het bedrijf die hun vertelden dat ze ontslagen waren.				

Legenda:

	acceptabele zinnen ($\geq 75\%$ acceptabel/een beetje twijfelachtig)
	onacceptabele zinnen ($\geq 75\%$ onacceptabel/zeer twijfelachtig)
	twijfelachtige zinnen (alle andere zinnen)

Enquête 2
overweldigen, overrompelen, overdonderen

Zin	Resultaat				
	acceptabel	een beetje twijfelachtig	zeer twijfelachtig	onacceptabel	Totaal
1. Toen overweldigden acteurs het publiek met welbespraakte zinnen.	7	5	2	2	16
2. Toen overweldigden het publiek acteurs met welbespraakte zinnen.	-	1	2	13	16
3. In zo'n situatie overweldigt een groot gevoel van eenzaamheid Willem.	11	2	2	1	16
4. In zo'n situatie overweldigt Willem een groot gevoel van eenzaamheid	2	2	4	8	16
5. Soms overweldigt het verdriet de acteur.	13	1	1	1	16
6. Soms overweldigt de acteur het verdriet.	-	-	3	13	16
7. In Frankrijk overweldigde het succes in de tijdrit van zaterdag Kloden dusdanig dat hij niet de slaap kon vatten.	8	5	2	1	16
8. In Frankrijk overweldigde Kloden het succes in de tijdrit van zaterdag dusdanig dat hij niet de slaap kon vatten.	1	2	3	10	16
9. Toen overrompelde de jury de zaal. (De hoofdprijs ging niet naar Koninginnekoor, zoals iedereen in de zaal had verwacht.)	7	5	2	2	16
10. Toen overrompelde de zaal de jury. (De hoofdprijs ging niet naar Koninginnekoor, zoals iedereen in de zaal had verwacht.)	3	-	1	12	16
11. Soms overrompelt een groot gevoel van eenzaamheid Willem.	8	4	1	3	16
12. Soms overrompelt Willem een groot gevoel van eenzaamheid.	3	1	4	8	16
13. Vanaf dan overrompelt het boek de beschouwer.	5	7	2	2	16
14. Vanaf dan overrompelt de beschouwer het boek.	-	1	2	13	16
15. Vanaf dan overrompelt het verdriet de beschouwer.	10	2	1	3	16
16. Vanaf dan overrompelt de beschouwer het verdriet.	1	-	5	10	16
17. Soms overrompelt het verdriet de beschouwer.	7	6	1	2	16
18. Soms overrompelt de beschouwer het verdriet.	1	1	4	10	16
19. In zo'n situatie overdondert een pijnlijke herinnering Willem.	6	7	1	2	16
20. In zo'n situatie overdondert Willem een pijnlijke herinnering.	3	1	3	9	16

21. Soms overdondert een pijnlijke herinnering Willem.	11	2	2	1	16
22. Soms overdondert Willem een pijnlijke herinnering.	7	1	1	7	16
23. Toen overdonderde Hitler de Duitsers met zijn ideeën en macht.	8	6	-	2	16
24. Toen overdonderde de Duitsers Hitler met zijn ideeën en macht.	2	1	4	9	16
25. In zo'n situatie overdonderen pijnlijke herinneringen aan de oorlog sommige mensen.	10	4	-	2	16
26. In zo'n situatie overdonderen sommige mensen pijnlijke herinneringen aan de oorlog.	-	1	2	13	16
27. Diezelfde indruk maakt Laermans' werk nu nog steeds, zoals blijkt op deze tentoonstelling waar zijn grote, geschematiseerde boeren de toeschouwer overdonderen.	12	3	-	1	16
28. Diezelfde indruk maakt Laermans' werk nu nog steeds, zoals blijkt op deze tentoonstelling waar de toeschouwer zijn grote, geschematiseerde boeren overdonderen.	1	1	1	13	16

Zin	Resultaat			Totaal
	zin A is gelijk aan zin B (fysiek)	zin A is gelijk aan zin C (psychologisch)	zin A is gelijk zowel aan zin B als zin C (fysiek en psychologisch)	
29A. Toen overweldigden de Duitsers ons land. 29B. Toen overmeesterden de Duitsers ons land met geweld. 29C. Toen verbijsterden de Duitsers ons land.	13	3	-	16
30A. Woensdag overrompelden de rebellen een belangrijke luchtmachtbasis. 30B. Woensdag overmeesterden de rebellen onverwacht met geweld een belangrijke luchtmachtbasis. 30C. Woensdag verbijsterden de rebellen een belangrijke luchtmachtbasis.	13	3	-	16
31A. Toen overdonderde de dief de bankbediende. 31B. Toen overmeesterde de dief de bankbediende met geweld. 31C. Toen verbijsterde de dief de bankbediende.	8	7	1	16

Zin	Resultaat			Totaal
	zin A (focus = <i>mensen</i>)	zin B (focus = <i>feit</i>)	zin C (focus = <i>geschenk</i>)	
32A. De zaak van de aanhoudende telefonische oproepen waarbij de Franstalige Murielle vliegenvlug MENSEN overdondert met het feit dat hen een geschenk wacht op een bepaalde locatie, blijkt uitgeklaard.	1	3	12	16
32B. De zaak van de aanhoudende telefonische oproepen waarbij de Franstalige Murielle vliegenvlug mensen overdondert met het FEIT dat hen een geschenk wacht op een bepaalde locatie, blijkt uitgeklaard.				
32C. De zaak van de aanhoudende telefonische oproepen waarbij de Franstalige Murielle vliegenvlug mensen overdondert met het feit dat hen een GESCHENK wacht op een bepaalde locatie, blijkt uitgeklaard.				

Legenda:

	acceptabele zinnen ($\geq 75\%$ acceptabel/een beetje twijfelachtig)
	onacceptabele zinnen ($\geq 75\%$ onacceptabel/zeer twijfelachtig)

Enquête 3
bewonderen, betreuren, missen, haten

Zin	Resultaat				Totaal
	acceptabel	een beetje twijfelachtig	zeer twijfelachtig	onacceptabel	
1. In het eerste verhaal bewondert een vrouw van zekere leeftijd bij haar kapper een poster van Matisse's Roze Naakt.	9	4	3	-	16
2. In het eerste verhaal bewondert een poster van Matisse's Roze Naakt een vrouw van zekere leeftijd bij haar kapper.	1	-	-	15	16
3. Heel vaak bewondert Els haar eigen moed.	13	3	-	-	16
4. Heel vaak bewondert haar eigen moed Els.	-	1	3	12	16
5. In de zoo bewonderen een paar kinderen de witte tijger.	14	-	1	1	16
6. In de zoo bewonderen de witte tijger een paar kinderen.	-	1	-	15	16
7. Tijdens de vorige editie kon het publiek een zandkasteel van ongeveer 15 meter hoogte bewonderen.	12	3	-	1	16
8. Tijdens de vorige editie kon een zandkasteel van ongeveer 15 meter hoogte het publiek bewonderen.	-	1	4	11	16
9. Toch bewonderen collega-illustratoren zoals Peter van Straaten en Waldemar Post zijn vakmanschap.	11	4	1	-	16
10. Toch bewonderen zijn vakmanschap collega-illustratoren zoals Peter van Straaten en Waldemar Post.	-	2	-	14	16
11. Natuurlijk betreurt Piet Kouwenhoven de degradatie.	16	-	-	-	16
12. Natuurlijk betreurt de degradatie Piet Kouwenhoven.	-	1	2	13	16
13. (Piet is niet naar het examen gekomen.) Natuurlijk betreurt Piet zijn lafheid vooral omdat hij er zo lang op heeft voorbereid.	9	3	2	2	16
14. (Piet is niet naar het examen gekomen.) Natuurlijk betreurt zijn lafheid Piet vooral omdat hij er zo lang op heeft voorbereid.	1	1	-	14	16
15. Het is de tweede keer dit jaar dat de school doden betreurde.	12	1	2	1	16
16. Het is de tweede keer dit jaar dat doden de school betreurde.	1	3	2	10	16

17. Toen bestond het vermoeden dat veel Italianen op een dag de ondergang van deze corrupte middenpartij zouden betreuren.	9	5	1	1	16
18. Toen bestond het vermoeden dat de ondergang van deze corrupte middenpartij veel Italianen op een dag zouden betreuren.	1	3	3	9	16
19. In Madrid betreurt Javier Rupérez, van huis uit christendemocraat en lid van de fractie van de centrumrechtse Partido Popular, de grootste oppositiepartij in Spanje, het verlies.	10	5	-	1	16
20. In Madrid betreurt het verlies Javier Rupérez, van huis uit christendemocraat en lid van de fractie van de centrumrechtse Partido Popular, de grootste oppositiepartij in Spanje.	1	2	2	11	16
21. Toch mist de prins zijn vrienden.	15	1	-	-	16
22. Toch mist zijn vrienden de prins.	-	1	6	9	16
23. Toch missen zijn ouders de Brabantse gezelligheid.	16	-	-	-	16
24. Toch missen de Brabantse gezelligheid zijn ouders.	-	-	-	16	16
25. Momenteel mist Jaap een gevoel van richting in zijn leven.	15	1	-	-	16
26. Momenteel mist een gevoel van richting in zijn leven Jaap.	-	-	2	14	16
27. Toch missen sommige mensen van onze groep de Brabantse gezelligheid.	8	7	1	-	16
28. Toch missen de Brabantse gezelligheid sommige mensen van onze groep.	-	1	-	15	16
29. Veel mensen roepen om oorlog tegen Israël, terwijl ik dacht dat Egyptenaren oorlog haatten.	15	1	-	-	16
30. Veel mensen roepen om oorlog tegen Israël, terwijl ik dacht dat oorlog Egyptenaren haatten.	-	-	1	15	16
31. Hij zei dat alleen het schuim van de natie joden haatte.	9	3	3	1	16
32. Hij zei dat joden alleen het schuim van de natie haatte.	-	1	7	8	16
33. Waarom haten mensen Andrew Lloyd Webber op het eerste gezicht?	12	2	-	2	16
34. Waarom haten Andrew Lloyd Webber mensen op het eerste gezicht?	-	1	1	14	16
35. Daarnaast haat Jan het gevoel van machteloosheid.	16	-	-	-	16
36. Daarnaast haat het gevoel van machteloosheid Jan.	-	-	1	15	16
37. Waarom? Omdat John Kennedy en zijn vrienden, onder wie Frank Sinatra, Castro haatten.	12	1	2	1	16
38. Waarom? Omdat Castro John Kennedy en zijn vrienden, onder wie Frank Sinatra, haatten.	-	-	7	9	16

Zin	Resultaat			Totaal
	zin A is gelijk aan zin B	zin A is gelijk aan zin C	zin A is gelijk zowel aan zin B als zin C	
39A. Piet bewondert/haat katten. 39B. Piet heeft bewondering/haat voor katten. 39C. Katten hebben bewondering/haat voor Piet.	15	-	1	16
40A. Piet betreurt de dode kunstenaar. 40B. Piet is bedroefd over het verlies van de kunstenaar. 40C. De dode kunstenaar is bedroefd over het verlies van Piet.	16	-	-	16
41A. Piet mist de katten. 41B. Piet voelt pijnlijk de afwezigheid van de katten. 41C. De katten voelen pijnlijk de afwezigheid van Piet.	14	-	2	16

Legenda:

	acceptabele zinnen ($\geq 75\%$ acceptabel/een beetje twijfelachtig)
	onacceptabele zinnen ($\geq 75\%$ onacceptabel/zeer twijfelachtig)

Enquête 4
beledigen, bevredigen, bevallen

Zin	Resultaat				
	acceptabel	een beetje twijfelachtig	zeer twijfelachtig	onacceptabel	Totaal
1. De zelfgenoegzaamheid waarmee deze columniste links en rechts mensen beledigt, is beneden alle peil.	11	4	-	1	16
2. De zelfgenoegzaamheid waarmee mensen deze columniste links en rechts beledigt, is beneden alle peil.	1	1	9	5	16
3. Zes jaar geleden sprak wijlen ayatollah Khomeiny de doodstraf over de schrijver uit, omdat Rushdies roman De Duivelsverzen de islam zou beledigen.	10	5	1	-	16
4. Zes jaar geleden sprak wijlen ayatollah Khomeiny de doodstraf over de schrijver uit, omdat de islam Rushdies roman De Duivelsverzen zou beledigen.	1	1	1	13	16
5. Toch beledigt de slaap Jan.	-	1	1	14	16
6. Toch beledigt de sneeuwstorm veel mensen.	1	1	2	12	16
7. Toch beledigt een gevoel van angst Jan.	1	-	2	13	16
8. Hoe kan een film mijn moeder zo erg beledigen?	13	2	1	-	16
9. Hoe kan mijn moeder een film zo erg beledigen?	3	1	5	7	16
10. Hoe bevredigt een Marokkaan zijn vrouw?	12	3	-	1	16
11. Hoe bevredigt zijn vrouw een Marokkaan?	3	1	9	3	16
12. Maar toch bevredigt deze theorie de schrijver niet.	14	1	1	-	16
13. Maar toch bevredigt de schrijver deze theorie niet.	1	2	2	11	16
14. Toch bevredigden het succes van de wijken en de vervanging van de Girondijnse leiderschap Varlet niet.	7	5	3	1	16
15. Toch bevredigden Varlet het succes van de wijken en de vervanging van de Girondijnse leiderschap niet.	-	4	4	8	16
16. Soms bevredigt een gevoel van welbehagen Jan.	4	3	4	5	16
17. Soms bevredigt Jan een gevoel van welbehagen.	-	-	3	13	16
18. Ik vroeg mij af in hoeverre mijn ontwerp mensen bevalt.	9	3	1	3	16
19. Ik vroeg mij af in hoeverre mensen mijn ontwerp bevalt.	1	5	2	8	16

20. Hoe beviel het sleutelen in Afrika Hans en Richard?	8	4	3	1	16
21. Hoe beviel Hans en Richard het sleutelen in Afrika?	10	4	1	1	16
22. En hoe beviel de directeur Hans? Hans vond hem onvriendelijk.	7	2	1	6	16
23. En hoe beviel Hans de directeur? Hans vond hem onvriendelijk.	3	1	5	7	16
24. Daarom beviel dat gevoel Jan.	8	2	3	3	16
25. Daarom beviel Jan dat gevoel.	3	3	4	6	16
26. Toch beviel de inhoud van het langverwachte rapport veel Congresleden.	16	-	-	-	16
27. Toch beviel veel Congresleden de inhoud van het langverwachte rapport.	8	6	1	1	16
28. Ondanks alles bevielen de eerste jaren Rusch goed.	11	3	1	1	16
29. Ondanks alles bevielen Rusch de eerste jaren goed.	2	5	2	7	16
30. Als een gebouw of wijk de mensen niet bevalt, kan er nooit sprake zijn van een duurzaam ontwerp.	16	-	-	-	16
31. Als de mensen een gebouw of wijk niet bevalt, kan er nooit sprake zijn van een duurzaam ontwerp.	9	5	1	1	16

Zin	Resultaat			Totaal
	zin A is gelijk aan zin B (het geloof)	zin A is gelijk aan zin C (de mensen)	zin A is gelijk zowel aan zin B als zin C (het geloof en de mensen)	
32A. Zes jaar geleden sprak wijlen ayatollah Khomeiny de doodstraf over de schrijver uit, omdat Rushdies roman De Duivelsverzen de islam zou beledigen.	1	12	3	16
32B. De moslimse godsdienst voelde zich beledigd door Rushdies roman.				
32C. De moslims voelden zich beledigd door Rushdies roman.				

Legenda:

	acceptabele zinnen ($\geq 75\%$ acceptabel/een beetje twijfelachtig)
	onacceptabele zinnen ($\geq 75\%$ onacceptabel/zeer twijfelachtig)
	twijfelachtige zinnen (alle andere zinnen)

Enquête 5
verrassen, verbazen, verwonderen, verwarren

Zin	Resultaat				Totaal
	acceptabel	een beetje twijfelachtig	zeer twijfelachtig	onacceptabel	
1. Pratend met evacués verrasten de verhalen Barraud dermate dat hij het speelfilmidee liet varen en besloot de mensen zelf aan het woord te laten.	15	1	-	-	16
2. Pratend met evacués verrasten Barraud de verhalen dermate dat hij het speelfilmidee liet varen en besloot de mensen zelf aan het woord te laten.	3	1	8	4	16
3. Soms verrast een gevoel van angst Barbara.	8	6	-	2	16
4. Soms verrast Barbara een gevoel van angst.	3	1	3	9	16
5. Het begon in de Bondsdag, waar Poetin de parlementariërs verraste met een toespraak in vlekkeloos Duits.	11	2	2	1	16
6. Het begon in de Bondsdag, waar de parlementariërs Poetin verraste met een toespraak in vlekkeloos Duits.	1	2	8	5	16
7. Toch verbaasde geen enkele situatie zijn baas.	7	5	1	3	16
8. Toch verbaasde zijn baas geen enkele situatie.	-	-	5	11	16
9. Op haar 44ste zou Anna de dokters voor de tweede keer verbazen.	12	2	2	-	16
10. Op haar 44ste zou de dokters Anna voor de tweede keer verbazen.	-	-	2	14	16
11. Toen verbaasde een gevoel van angst Sarah.	7	3	2	4	16
12. Toen verbaasde Sarah een gevoel van angst.	2	1	7	6	16
13. Tijdens het festival zullen tientallen films van verschillende landen het publiek verwonderen.	13	3	-	-	16
14. Tijdens het festival zullen het publiek tientallen films van verschillende landen verwonderen.	-	-	3	13	16
15. Al enkele jaren verwondert Von Hagens het publiek met zijn anatomische lessen.	14	1	1	-	16
16. Al enkele jaren verwondert het publiek Von Hagens met zijn anatomische lessen.	1	3	7	5	16
17. Nu ik hoop dat dit verhaal weinig mensen verwondert.	11	4	-	1	16
18. Nu ik hoop dat weinig mensen dit verhaal verwondert.	-	3	5	8	16
19. Al een tijdje verwondert een raar gevoel Emma dat ze nog niet kent.	1	6	5	4	16

20. Al een tijdje verwondert Emma een raar gevoel dat ze nog niet kent.	3	4	4	5	16
21. Soms kan een moeilijke opbouw van een boek de lezers verwarren.	16	-	-	-	16
22. Soms kan de lezers een moeilijke opbouw van een boek verwarren.	-	2	6	8	16
23. Misschien moeten gebruikers ze zelf kiezen zodat Erik geen mensen verwart.	10	4	1	1	16
24. Misschien moeten gebruikers ze zelf kiezen zodat geen mensen Erik verwart.	-	1	3	12	16
25. Soms kan een emotie kinderen verwarren.	16	-	-	-	16
26. Soms kan kinderen een emotie verwarren.	2	-	5	9	16
27. Op een congres voor katholieke media stelde paus Benedictus XVI dat 'nieuwe technologie' mensen verwart.	8	7	1	-	16
28. Op een congres voor katholieke media stelde paus Benedictus XVI dat mensen 'nieuwe technologie' verwart.	1	3	6	6	16

Zin	Resultaat			Totaal
	zin A is gelijk aan zin B (psychologisch)	zin A is gelijk aan zin C (fysiek)	zin A is gelijk zowel aan zin B als zin C (fysiek en psychologisch)	
29A. Verkeerde beoordelingen door deze dienst van gebeurtenissen (...) toen Egypte en Syrië gezamenlijk Israël verrasten, is Rabin niet vergeten.	4	10	2	16
29B. (...) toen Egypte en Syrië Israël schokten (...)				
29C. (...) toen de Egyptische en Syrische troepen Israël met geweld aanvielen (...)				
30A. Toen verrasten de werknemers hun baas.	13	1	2	16
30B. Toen werd de baas door zijn werknemers ontroerd (ze hebben hem een cadeautje gegeven).				
30C. Toen vielen de werknemers hun baas aan met geweld.				

31A. Op 4 oktober verbaasden de Russen de wereld.				
31B. Op 4 oktober brachten de Russen de wereld in verwondering.	15	-	1	16
31C. Op 4 oktober vielen de Russen de wereld aan.				
32A. Al enkele jaren verwondert Von Hagens het publiek.				
32B. Al enkele jaren brengt Von Hagens het publiek in verbazing.	14	1	1	16
32C. Al enkele jaren valt Von Hagens het publiek aan.				
33A. Toen verwarden de performers het publiek.				
33B. Toen maakten de performers het publiek in de war.	16	-	-	16
33C. Toen vielen de performers het publiek onverhoeds aan.				

Legenda:

	acceptabele zinnen ($\geq 75\%$ acceptabel/een beetje twijfelachtig)
	onacceptabele zinnen ($\geq 75\%$ onacceptabel/zeer twijfelachtig)
	twijfelachtige zinnen (alle andere zinnen)

Enquête 6
vervelen, interesseren, storen, boeien

Zin	Resultaat				
	acceptabel	een beetje twijfelachtig	zeer twijfelachtig	onacceptabel	Totaal
1. Of het schrijven van thrillers Grisham verveelt? Ik weet het niet.	15	1	-	-	16
2. Of Grisham het schrijven van thrillers verveelt? Ik weet het niet.	6	1	6	3	16
3. De tekst moet veranderd worden omdat een herhaling van hetzelfde woord de lezer verveelt.	14	2	-	-	16
4. De tekst moet veranderd worden omdat de lezer een herhaling van hetzelfde woord verveelt.	2	2	4	8	16
5. Gedurende drie weken heeft de pijn van het verlies Magda verveeld.	3	7	3	3	16
6. Gedurende drie weken heeft Magda de pijn van het verlies verveeld.	3	-	4	9	16
7. Toch interesseerde het geld de band niets, ze hielden gewoon erg veel van muziek maken.	12	1	2	1	16
8. Toch interesseerde de band het geld niets, ze hielden gewoon erg veel van muziek maken.	4	5	5	2	16
9. Toch interesseerde Sarah's verhaal Anna niet zoveel.	16	-	-	-	16
10. Toch interesseerde Anna Sarah's verhaal niet zoveel.	7	5	3	1	16
11. Op de boekenbeurs interesseerde een boek over Chinese kalligrafie Anna het meest.	13	2	-	1	16
12. Op de boekenbeurs interesseerde Anna een boek over Chinese kalligrafie het meest.	6	4	4	2	16
13. Waarom interesseert dit onderwerp lezers?	16	-	-	-	16
14. Waarom interesseert lezers dit onderwerp?	9	3	2	2	16
15. Ook interesseert zijn passie voor oude boeken Steven niet meer, alhoewel hij vroeger een enthousiaste verzamelaar was.	12	3	1	-	16
16. Ook interesseert Steven zijn passie voor oude boeken niet meer, alhoewel hij vroeger een enthousiaste verzamelaar was.	3	4	5	4	16
17. Toch stoorde het mindere, maar ritmischer geluid van het draaiende wiel enkele bewoners meer dan het vrij stromende water.	13	3	-	-	16

18. Toch stoorde enkele bewoners het mindere, maar ritmischer geluid van het draaiende wiel meer dan het vrij stromende water.	6	4	3	3	16
19. Toch stoorde luide muziek van straatfeesten Isabel vaak in haar concentratie.	13	1	1	1	16
20. Toch stoorde Isabel luide muziek van straatfeesten vaak in haar concentratie.	3	4	3	6	16
21. Bovendien stoort een zeurende pijn in beide benen Bart de hele dag.	10	3	2	1	16
22. Bovendien stoort Bart een zeurende pijn in beide benen de hele dag.	3	5	3	5	16
23. Toch boeit de vraag waar de ark is theologen, onderzoekers en ontdekkingsreizigers al eeuwenlang.	14	2	-	-	16
24. Toch boeit theologen, onderzoekers en ontdekkingsreizigers al eeuwenlang de vraag waar de ark is.	9	2	4	1	16
25. Als een show van deze band 500 afleveringen lang het publiek kan boeien, betekent het dat die muziek niet slecht is.	15	1	-	-	16
26. Als het publiek een show van deze band 500 afleveringen lang kan boeien, betekent het dat die muziek niet slecht is.	6	2	2	6	16
27. Al jaren boeit het gevoel van liefde Melanie niet meer.	10	3	2	1	16
28. Al jaren boeit Melanie het gevoel van liefde niet meer.	6	3	6	1	16

Legenda:

	acceptabele zinnen ($\geq 75\%$ acceptabel/een beetje twijfelachtig)
	onacceptabele zinnen ($\geq 75\%$ onacceptabel/zeer twijfelachtig)
	twijfelachtige zinnen (alle andere zinnen)